DOCUMENT RESUME

ED 089 533 FL 004 859

AUTHOR	Fairbanks, Gordon H.; Stevick, Earl W.
TITLE	Spoken East Armenian. American Council of Learned Societies Program in Oriental Languages, Publications Series B - Aids - Number 15.
INSTITUTION	American Council of Learned Societies, New York, N.Y.; Spoken Language Services, Inc., Ithaca, N.Y.
SPONS AGENCY	Ford Foundation, New York, N.Y.
PUB DATE	58
NOTE	422p.
AVAILABLE FROM	Spoken Language Services, Inc., P. O. Box 783, Ithaca, N. Y. 14850 ($6.50)
EDRS PRICE	MF-$0.75 HC Not Available from EDRS. PLUS POSTAGE
DESCRIPTORS	*Armenian; *Conversational Language Courses; *Language Instruction; *Language Skills; Oral Communication; *Textbooks; Uncommonly Taught Languages

ABSTRACT

Written for students of East Armenian, this textbook is designed for self-study or for use in the classroom. Thirty lessons, primarily intended to familiarize the student with the oral language through mastery of basic sentences and grammatical analysis, focus on everyday situational contexts. A review section and an Armenian-English glossary are included. (RL)

ED 089533
FL 004 859

AMERICAN COUNCIL OF LEARNED SOCIETIES
Program in Oriental Languages
Publications Series B - Aids - Number 15

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH,
EDUCATION & WELFARE
NATIONAL INSTITUTE OF
EDUCATION
THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION POSITION OR POLICY.

SPOKEN EAST ARMENIAN

by

Gordon H. Fairbanks

and

Earl W. Stevick

Spoken Language Services, Inc.

American Council of Learned Societies
New York 1958

The research and compilation of which this work is a result were brought to completion under a subvention from The Ford Foundation.

Library of Congress catalog card number 58-59941

Copyright, © 1958, by

PERMISSION TO REPRODUCE THIS COPYRIGHTED MATERIAL BY MICROFICHE ONLY HAS BEEN GRANTED BY
Spoken Language Services, Inc.
TO ERIC AND ORGANIZATIONS OPERATING UNDER AGREEMENTS WITH THE NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION. FURTHER REPRODUCTION OUTSIDE THE ERIC SYSTEM REQUIRES PERMISSION OF THE COPYRIGHT OWNER."

Lithographed in the United States of America by
The Art Litho Company, Baltimore, Maryland

PREFACE

There are two main varieties of Armenian, West Armenian and East Armenian. West Armenian is spoken by Armenians scattered throughout the Near and Middle East and by many Armenians in the United States. East Armenian, the dialect treated in this text, is spoken in the Armenian Soviet Socialist Republic and by many Armenians in the northwestern part of Iran. There are fewer speakers of East Armenian in the United States than there are of West Armenian.

The Armenian material in this text was written by two native speakers of East Armenian, Mr. Jack Karapetian, from Tabriz, Iran, and Mr. Suren Gracian, from Yerevan, Armenian S. S. R. We are grateful to have had the opportunity of working with these gentlemen.

Financial support, both for writing the materials herein and for the publication of this book, has come from the American Council of Learned Societies, through its Program in Oriental Languages. We are very grateful for this support, without which the present publication would not have been possible.

G. H. F.
E. W. S.

TO THE STUDENT

The material in this text can be used for self-study or in the classroom. In either case, it should be used with the aid of a native speaker of East Armenian to act as a model for imitation. The Basic Sentences should be spoken one at a time by the native speaker at normal conversational speed and should be repeated after him by the student. This process should be continued until the student not only can pronounce the Armenian to the satisfaction of the native speaker but also can reproduce the Armenian when given the appropriate English stimulus. The Pronunciation Practices draw attention to specific points of pronunciation and should be thoroughly drilled. The student should read carefully the Grammatical Notes for each lesson. They will explain the grammar of the Basic Sentences he has learned. The Exercises will give the student drill on points of grammar and help to develop fluency in speech.

TABLE OF CONTENTS

Page

INTRODUCTION: PRONUNCIATION

Lesson 1: GETTING AROUND 1
- 1.1 The verb "to be" (5); 1.2 "the", "some" (6); 1.3 Numerals (6).

Lesson 2: MEETING PEOPLE 10
- 2.1 Possessive adjectives and possessive endings (16); 2.2 Infinitive and present tense of verbs (18).

Lesson 3: GETTING ACQUAINTED 23
- 3.1 Genitive case (29); 3.2 Uses of the genitive case (30); 3.3 Forms of the genitive case (31); 3.4 The word "also" (32).

Lesson 4: WHERE ARE YOU FROM? 36
- 4.1 Nominative plural (43); 4.2 Genitive plural (44); 4.3 Ablative case (44); 4.4 negative of the verb "to be" (45); 4.5 Locative case (46); 4.6 Comparative and superlative (46); 4.7 Length of time something has been taking place (47); 4.8 Use of possessive endings with nouns (47).

Lesson 5: THE WEATHER 52
- 5.1 New genitive forms (57); 5.2 The direct object (58); 5.3 Personal pronouns (59); 5.4 "similar to" (60); 5.5 "rain", "snow" (60).

Lesson 6: REVIEW 64

Lesson 7: THE RESTAURANT 68
- 7.1 The Armenian writing system - The alphabet (74); 7.2 Consonants (75); 7.3 Vowels (76); 7.4 "on" (76); 7.5 "there is, there are" (78); 7.6 "which" (78).

Lesson 8: PERSONAL SERVICES 82
- 8.1 The Armenian writing for /y/ (87); 8.2 The Armenian writing for /v/ (89); 8.3 Armenian pronunciation (91); 8.4 Cases of /t'ún/ 'house', /ank'oqín/ 'bed' (92); 8.5 Genitive of postpositions (93); 8.6 /k'ə/ future (93).

Page

Lesson 9: LOOKING FOR A ROOM 98

9.1 /p'it'i/ future (104); 9.2 "to have" (105); 9.3 "to be" (106); 9.4 "to need" (106); 9.5 "to cost, to be worth" (106).

Lesson 10: WRITING A LETTER 110

10.1 Instrumental case (117); 10.2 Dates (118); 10.3 Simple verbs (118); 10.4 Ablative case - new uses (118); 10.5 Genitive case - new uses (118); 10.6 "about" (119); 10.7 Possessive adjective inflection (119); 10.8 Postposition /hét'/ 'with' (120).

Lesson 11: SIGHTSEEING IN YEREVAN 125

11.1 Past of the verb "to be" (131); 11.2 Past progressive (132); 11.3 Past future (132); 11.4 "who?" (133); 11.5 "what?" (133); 11.6 "free from" (134); 11.7 "to show" (134).

Lesson 12: REVIEW 138

Lesson 13: AT THE DOCTOR'S OFFICE 144

13.1 Present optative - new uses (149); 13.2 Negative of /k'ə/ future (150); 13.3 "to feel" (151); 13.4 First person possessive ending (151); 13.5 "acquainted with" (151); 13.6 Enumeration (151); 13.7 "to think" (151).

Lesson 14: ABOUT THE OPERA 156

Page

14.1 Preterite (162); 14.2 Verb classification (163); 14.3 "with" (169); 14.4 "inside" (170); 14.5 "as . . . as" (170); 14.6 "which one" (171); 14.7 Position of /ím/, /áys/, /bolór/ (171); 14.8 "any" (172); 14.9 "instead of" (172).

Lesson 15: IN THE VILLAGE 177

15.1 Present perfect (182); 15.2 "to be occupied" (184); 15.3 "necessary" (184); 15.4 "no matter how" (185); 15.5 "(I do something) myself", etc. (185); 15.6 "time (instance, repetition, etc.)" (186); 15.7 New verbs (186).

Lesson 16: IN THE BANK 191

16.1 The imperative (196); 16.2 "until, by, up to, as far as" (198); 16.3 "else, other" (199); 16.4 "cash" (199); 16.5 /vóč mì/ as an intensive negative (200); 16.6 New verbs (200).

Lesson 17: LEAVE-TAKING 205

17.1 /u/ future (209); 17.2 The conditional (211); 17.3 "so that" (212); 17.4 "to take" (212); 17.5 "to buy" (213).

Lesson 18: REVIEW 217

Lesson 19: THE MARKET PLACE 221

19.1 Past participle 2 (226); 19.2 Passive verbs (228); 19.3 Adjectives ending in /ik/ (230); 19.4 "to have just (done some-

Page

thing)" (231); 19.5 "there is" (231); 19.6 "likewise, as well as" (232); 19.7 /ahá/ (232); 19.8 New verbs (232).

Lesson 20: A TRIP TO LAKE SEVAN 237
  20.1 Past perfect (243); 20.2 Indirect statement (244); 20.3 Conditions in the past (245); 20.4 Perfect infinitive (245); 20.5 "to sit, stand, sleep" (245); 20.6 "satisfied" (246).

Lesson 21: THE LIBRARY 251
  21.1 Duration of time (256); 21.2 "about, around" (256); 21.3 /míte/ (256); 21.4 "both . . . and" (257); 21.5 Noun-forming suffixes (257).

Lesson 22: IN A DORMITORY 264
  22.1 "front, in front of" (270); 22.2 "without" (271); 22.3 "to mean" (271); 22.4 Adjective-forming suffixes (271); 22.5 Compound forms (273).

Page

Lesson 23: A PICNIC AT DILIJAN 278
  23.1 Present participle 2 (285); 23.2 Causative verbs (287); 23.3 "to approach" (289).

Lesson 24: REVIEW 294

Lesson 25: GEOGRAPHY 298

Lesson 26: INDUSTRY 309

Lesson 27: AGRICULTURE 321

Lesson 28: ARMENIAN LITERATURE 331

Lesson 29: HISTORY 3[illegible]6

Lesson 30: REVIEW 366

ARMENIAN-ENGLISH GLOSSARY 371

INTRODUCTION

PRONUNCIATION

Speakers of East Armenian make use of six vowels and thirty consonants. In the transcription used in this book, the vowels are represented by the symbols /i e a o u ə/ and the consonants by the symbols /p t k c č p' t' k' c' č' b d g j ǰ f v s z š ž x q l r ř y m n h/. Regular Armenian orthography will be explained in Lessons 7 and 8.

Vowels

All the Armenian vowels except /ə/ may occur either stressed or unstressed. /ə/ occurs only in unstressed syllables. Following are brief descriptions of the various vowels, together with lists of Armenian words in which they occur.

/i/ is a high front vowel, like ea in English beat, but shorter and without the glide occurring in English.

Practice 1

mís	meat	mí	a	giní	wine	himá	now
híng	five	ínj	me	vortí	son	dimác	opposite
kíč	little	ím	my	amusín	husband	sirél	to like
gírk	book	mírk	fruit	yerk'ír	land	linél	to be
ínč	what	k'ín	wife	t'ik'ín	Mrs.	inčú	why

/e/ is a mid front vowel, like e in English bet.

Practice 2

yés	I	t'éq	place	barév	hello	mekená	car
té	that	mék'	one	xosék	speak!	seqán	table
véc	six	hét'	with	nerék	pardon	yexp'áyr	brother
jér	your	yév	and	t'esnél	to see	yerk'ár	long
yérp	when	šénk	building	hayerén	Armenian	yerék	three

/a/ is a low central vowel, like the vowel in English far.

Practice 3

láv	good	áč	right	kaqák	city	amís	month
hác	bread	t'ás	ten	hamár	for	asél	to say
žám	time	šát'	very	šapát	Saturday	hasnél	to arrive
bác	open	k'án	there are	dimác	opposite	t'arí	year
jáx	left	t'ák	hot	t'əqá	boy	makúr	clean

/o/ is a mid back vowel, like the vowel in English boat but without the glide that occurs in English pronunciation.

Practice 4

vóč	no	pókr	little	ayó	yes	xonáv	wet
yót	seven	ór	day	poqóc	street	noríc	again
čórs	four	mót'	near	het'ó	after	rop'é	minute
vór	that	górc'	work	kəróč	sister's	sovác'	hungry
ót	air	čór	dry	k'aróq	able	bolór	all

/u/ is a high back vowel, like the vowel in English boot but without the glide that occurs in English pronunciation

Practice 5

úr	where	lúr	news	anún	name	uráx	glad
úš	late	t'ún	house	makúr	clean	uríš	else
dúk	you	cúrt'	cold	garún	spring	uzél	to want
út	eight	túxt	paper	ašún	fall	hunvár	January
ǰúr	water	súrč'	coffee	vaqúc	long time	usucíč	teacher

/ə/ is a mid central vowel, like the last vowel in the English word soda. This vowel occurs in unstressed position only.

Practice 6

xəmél	to drink	hácə	the bread	harcənél	to ask	əšt'ap'él	to hurry
nəmán	similar	anúnə	the name	ənt'aník	family	k'ayaránə	the station

vərá	on	háyrə	the father	k'əlxavór	main	mənál	t remain
gəríč	pen	tánjər	thick				

Diphthongs

There exist in Armenian combinations of certain vowels and the consonant /y/. These combinations, known as diphthongs, are worthy of special mention by way of pronunciation.

/ay/ is pronounced like the i in English bite.

Practice 7

áys	this	yexp'áyr	brother
máyr	mother	miáyn	only
háy	Armenian	hayerén	Armenian (lang.)
báyc	but	hayt'ní	famous
áyt'	that	k'ayarán	station

The combinations /əy oy iy/ do not occur; and the combination /ey/ occurs but rarely, an example being the word /téy/ 'tea'.

/uy/ is most similar to the ooey in the English phooey. In Armenian, however, the first part is pronounced with the tongue tip lifted up in the front part of the mouth.

Practice 8

kúyr	sister	əzgúyš	careful
húys	hope	at'amnabúyž	dentist
lúys	light	p'ət'úyt'	walk
gúyn	color	cùyct'ál	to show
núyn	same	núyn p'ès	likewise

/ya/ is pronounced like a combination of /y/ in English yet plus the usual Armenian /a/ vowel. The combination /ty/ may be pronounced by some Armenians like the ch in English chin. The combination /ya/ is very rare in unstressed position.

Practice 9

k'yánk	life	ancyál	last
lyárt	liver	amerik'yán	American
senyák'	room	uraxutyámb	with pleasure
aramyán	Aramian	aycelutyán	of a visit

/ye/ occurs in Armenian only in initial position or after a vowel.

Practice 10

hayerén	Armenian	yereván	Yerevan
yés	I	yexp'áyr	brother
yerék	three	yerk'ír	country

/yo/ occurs in Armenian fairly rarely, almost never unstressed.

Practice 11

yót	seven
oryórt	Miss
ardyók	is it that?

/yu/ occurs frequently in Armenian, but only rarely unstressed. It is pronounced with the tongue tip raised the front of the mouth and with the lips rounded. The /y/ element is sometimes absent or nearly absent.

Practice 12

hyúr	guest	haryúr	hundred
gyúq	village	ank'yún	corner
jyún	snow	axpyúr	source
nyút	subject	neroqutyún	pardon
jyút	chewing gum	hyusís	north

/yi/ and /yə/ do not occur in Armenian.

Consonants

The Armenian consonants may be subdivided into two series which, for reference purposes, we will call stop consonants and fricative consonants. The stop consonants occur in three series for which we will use the following symbols:

aspirated: p t' t c č
glottalized: p' t' k' c' č'
voiced: b d g j ǰ

The consonants in the first horizontal series are like the English consonants underlined in pin, tin, kin, cats, and chin. In both English and Armenian there occurs along with these consonants a release of breath called aspiration, and hence we will call this series of consonants aspirated. In Armenian the aspiration is slightly stronger than it is in English.

Practice 13

pókr	small	papúk'	soft
poqóc	street	t'apák'	flat
tért	sheet	vortí	son
tárm	fresh	xəntír	question
kíč	little	makúr	clean
kaní	how much	hokí	soul
corén	wheat	cuyc	a look
cavél	to be sorry	bací	without
čórs	four	inčú	why
čuném	I don't have	ařačín	first

You will have more trouble with these consonants when they are in final position. Remember to release your breath.

Practice 14

yérp	when	súrp	saint	vórp	orphan
út	eight	túxt	paper	šapát	Saturday
dúk	you	kaqák	city	ménk	we
hác	bread	báyc	but	poqóc	street
ínč	what	xáč	cross	ařáč	before

The consonants in the second horizontal series are produced like the corresponding consonants in the first series, but with two distinct differences. First, there is no release of breath, or aspiration. Second, during the production of these consonants the vocal cords are closed and then released. We call these consonants glottalized because another name for the vocal cords is the glottis. These consonants have no counterpart in English and can be learned only by trying to imitate a native speaker of Armenian. It is important to learn to distinguish these consonants from the aspirated series, and so a good deal of time should be spent practicing them in class to learn them properly. For this reason the following practices are more extensive than those for other consonants. The following practice gives you these consonants in the initial position.

Practice 15

p'árz	clear	p'arón	Mr.
p'át'	wall	p'it'í	will
p'et'k	reed	p'at'erázm	war
t'ás	ten	t'arí	year
t'ún	house	t'esnél	to see
t'ál	to give	t'ik'ín	Mrs.
k'ín	wife	k'ayarán	station
k'án	there is	k'arelí	possible
k'át	milk	k'óqmə	side
c'óv	sea	c'ərár	envelope
c'ayr	paint	c'aráv	thirsty
c'ař	tree	c'arík'	flower

č'áš	meal	č'ašarán	restaurant
č'íšt'	just	č'anap'ár	road
č'ánč'	fly	č'ak'át'	forehead

The following practice gives you these consonants in medial and final positions. Those in final position will probably be easy for you, since they are quite similar in sound to the “unreleased” final consonants in English words like tip, hit, etc. An Armenian speaker would accept these as his glottalized (but not his aspirated) consonants.

Practice 16

ìnč p'és	how	p'áp'	grandfather
amp'ót'	cloudy	k'áp'	knot
hap'á	so	p'aráp'	idle, empty
het'ó	after	mót'	near
at'ám	tooth	šát'	very
mat'ít'	pencil	arevót'	sunny
yerk'ú	two	mék'	one
luck'í	match	zavák'	child
t'ik'ín	Mrs.	axčík'	girl
k'arc'él	to think	méc'	big
derc'ák'	tailor	górc'	work
gorc'ac'él	to use	sirvác'	liked
hač'áx	often	líč'	lake
hač'elí	pleasant	súrč'	coffee
vač'arél	to sell	p'érč'	superb

The following practice gives you pairs of words which are similar to each other, but one word of the pair has an aspirated consonant and the other has a glottalized consonant.

Practice 17

Aspirated		Glottalized	
yerék	three	yerék'	yesterday
kán	than	k'án	there are
kaqák	city	k'aqák	butter
kətál	spoon	k'ət'ám	I'll give
təvác	it seemed	t'əvéc	he gave
tér	pro, for	t'ér	lord, master
páyt'	wood	p'áyt'	horseshoe
t'apák'	flat	t'ap'ák	frying pan
céc	moth	c'éc'	beating
asác	he said	asác'	what is said
vóč	no	vóč'	style
čár	evil	č'ár	remedy

The following practice gives you words which have more than one glottalized consonant.

Practice 18

p'it'í	will	k'ošk'ak'ár	shoemaker
p'oqot'á	avenue	p'ayc'áɍ	clear
šap'ík'	shirt	ast'ič'án	percentage
k'ext'ót'	dirty	č'anap'ár	road
p'ət'úyt'	walk	art'ac'ác'	exported
p'et'ak'án	national	p'at'mak'án	historical
gorc'ac'él	to use	t'ənt'esagit'ak'án	economic

The third series of stop consonants, called voiced, includes /b d g j ǰ/, which are like the English consonants underlined in bin, din, gone, adze, and just, respectively. These consonants occur only rarely in final position except after /m/, /n/, and /r/.

Practice 19

bác	open	jáx	left	ǰúr	water
bán	thing	jér	your	ǰérm	fever
barí	good	jəméř	winter	ǰorí	mule
t'arbér	different	arján	statue	miǰát'	insect
masámb	mainly	ínj	me	šúrǰ	environs
		dúk	you	gál	to come
		dúř	door	gúyn	color
		dimác	opposite	garún	spring
		ardí	modern	əzgál	to feel
		hivánd	ill	híng	five

The fricative consonants are the following:

f s š x
v z ž q
l r ř m n y h

Of these consonants, /f v s z m n y h/ are pronounced like the corresponding English consonants. /š/ is pronounced like sh in shin, and /ž/ like z in azure. The consonant /f/ is very rare in Armenian, occurring mainly in words borrowed from other languages.

Practice 20

harafúm	in the north	vóč	no
piláf	pilaf	avelí	more
fəransiá	France	barév	hello!
sovác'	hungry	zavák'	children
asél	to say	uzél	to want
amís	month	jéz	you

šapát	week	žám	hour
ašún	autumn	ážəm	now
míšt'	always	úž	force
makúr	clean	nəmán	alike
dimác	opposite	anún	name
uzúm	want	giní	wine
ayó	yes	háyr	father
yév	and	naháng	state
hayér	Armenians	vəst'áh	sure

The consonant /l/ is similar to the l in English let, but sufficiently different that you may need some practice to get it right.

Practice 21

láv	good	linél	to be	él	and	xosél	to speak

The consonant /r/ is similar to the r in English red. In all positions in a word except the final position, it will sound very much like the English r but in final position the Armenian /r/ is like an English r but with a simultaneous release of breath. The consonant /ř/ is a tongue-trilled consonant unlike anything in English. Be sure to distinguish these two consonants. Both of these consonants occur only rarely in initial position in a word.

Practice 22

oryórt	Miss	ařtív	occasion
nerék	pardon	amář	summer
úr	where	jəméř	winter
háyr	father	lеřnaín	mountainous

The consonants /x/ and /q/, which are, respectively, voiceless and voiced velar spirants, are unlike any consonants in English. These you will have to learn by imitating a native speaker of Armenian. The consonant /q/ occurs only rarely in initial position in a word.

Practice 23

xonáv	humid	t'əqá	boy
xəmél	to drink	poqóc	street
j'áx	left	kaqák	city
uráx	pleased	usanóq	student
c'əxél	to smoke	c'ənoqnér	parents

In most Armenian words the last syllable is stressed, that is, spoken loudest. If, however, the last syllable contains the vowel /ə/, then the next to the last syllable is stressed. In the transcription used in this book, the syllable bearing the stress is marked with the acute accent (´).

Practice 24

nerék	pardon	júk'ə	the fish
linél	to be	bažák'ə	the glass
leřnaín	mountainous	šapátə	the week
c'ənoqnér	parents	č'ašaránə	the restaurant
šənorhak'alutyún	thank you	hakust'nérə	the clothes
č'ašarannerúm	in the restaurants	t'arberutyúnə	the difference

In a phrase one word is usually spoken louder than the other words in that phrase. The word that is most loudly stressed is marked in the transcription with the acute accent ´, and referred to as the primary stress. The others with a less loud stress are marked with the grave accent ` and referred to as secondary stresses.

Practice 25

p'oqot'aí vərà#	On the street.
čém hask'anùm#	I don't understand.
amusnacác' èk‖	Are you married?
jèr yexp'áyrə#	Your brother.
nyù yórk èm ap'rùm#	I live in New York.
anjrevaín yeqanàk'#	Rainy weather.
ank'oqnù vərá yèn gət'nəvùm#	They are on the bed.

In learning to speak a language it is also important to imitate the variations in the pitch of voice used by a native speaker of that language. In the transcription the symbols # | ‖ are used to indicate certain types of pitch variations. The material between two of these signs (or preceding the first of them in an utterance) is called a phrase and should be spoken without any pause. It is not always necessary to pause at the end of a phrase, but there should never be a pause in the middle of a phrase. A phrase that is written with # after it is spoken with a high pitch on the syllable with the primary stress and a rapidly falling pitch on all succeeding syllables. If the primary stress occurs on the last syllable of the phrase, then the pitch falls during the course of that one syllable. Note that both questions and statements may be spoken with this falling pitch.

Practice 26

nerék#	Pardon.
p'oqot'aí vərà#	On the street.
usanóq èm#	I'm a student.
hayerén èm xosùm#	I speak Armenian.
ínč èk uzùm ut'èl#	What do you want to eat?
yérp è galìs#	When does it come?
ler̄naín yerk'ìr è#	It's a mountainous country.

A phrase written with ‖ at the end is spoken with a rising pitch. If the last syllable in the phrase has a primary stress, then the pitch of the voice rises during this syllable. Otherwise the rise occurs throughout the part of the phrase following the primary stress. This type of pitch rise occurs quite frequently in the middle of a sentence.

Practice 27

usanóq‖	Student?
amusnac'ác' èk‖	Are you married?
amerik'ací è‖	Is he an American?
hayerén èk xosùm‖	Do you speak Armenian?
nyù yórk è ap'rùm‖	Does he live in New York?
č'íšt' è‖	Is that so?

<table>
<tr><th></th><th></th></tr>
<tr><td>mèr ənt'aníkə‖híng hokì è#</td><td>There are five in our family.</td></tr>
<tr><td>hòrət' górc'ə‖ínč p'ès è#</td><td>How is your father's job?</td></tr>
<tr><td>gənáckə‖yérp è galìs#</td><td>When does the train arrive?</td></tr>
<tr><td>namak'at'únə‖áys poqocì‖ áč k'òqmən è#</td><td>The post office is on the right side of this street.</td></tr>
</table>

A phrase written with | at the end is spoken with a level pitch, neither rising nor falling. This type of pitch occurs most frequently, although not exclusively, in the middle of a sentence. In many instances this type of pitch is interchangeable with the rising pitch in the middle of a sentence, so that the more slowly a person speaks, the more likely he is to use a lot of rising pitches in the middle of sentences, and the faster he speaks the more likely he is to use level pitches in the middle of sentences.

Practice 28

<table>
<tr><th></th><th></th></tr>
<tr><td>žámə|mék'n è#</td><td>It's one o'clock.</td></tr>
<tr><td>šàt' uráx èm|jéz hèt'| c'anotanalús hamàr#</td><td>I'm very pleased to meet you.</td></tr>
<tr><td>cavúm èm|áyt' ləselù#</td><td>I'm sorry to hear that.</td></tr>
<tr><td>dúk|yerevaní|méč èk ap'rùm‖</td><td>Do you live in Yerevan?</td></tr>
</table>

For further practice it is recommended that whenever Basic Sentences are being repeated care should be taken to notice all the details of pronunciation, stress and pitch as well as consonants and vowels.

LESSON 1

GETTING AROUND

A. Basic Sentences

Greetings and General Phrases

English	Aids to Listening	Conventional Spelling
Good morning!	bari lúys#	Բարի լոյս։
Hello!	barév#	Բարեւ։
Good evening!	bari yerek'ó#	Բարի երեկոյ։
Good night!	bari gišér#	Բարի գիշեր։
Good-bye!	cət'esutyún#	Ցտեսութիւն։
Mr., Sir.	p'arón#	Պարոն։
Mrs., Madam.	t'ik'ín#	Տիկին։
Miss.	oryórt#	Օրիորդ։
how	ínč p'ès	ի՞նչպէս
you are	ék	էք
How are you?	ínč p'ès èk#	Ի՞նչպէս էք։
good	láv	լաւ
I am	ém	եմ
I'm fine.	láv èm#	Լաւ եմ։
Pardon me!	neroqutyún#	Ներողութիւն։

Not at all!	vóč ənčic#	Ոչ նչից։
Yes.	ayó#	Այո։
No.	vóč#	Ոչ։
understand	hask'anúm	հասկանում
Do you understand?	hask'anúm èk#	Հասկանո՞ւմ էք։
Yes, I understand.	ayó | hask'anúm èm#	Այո, հասկանում եմ։
I am not	čém	չեմ
No, I don't understand.	vóč | čém hask'anùm#	Ոչ, չեմ հասկանում։
please	xəntrém	խնդրեմ
slowly	dandáq	դանդաղ
speak	xosék	խօսէք
Please speak slowly.	xəntrém | dandáq xosèk#	Խնդրեմ, դանդաղ խօսէք։
repeat	k'ərk'ənék	կրկնէք
Please repeat.	xəntrém | k'ərk'ənèk#	Խնդրեմ, կրկնէք։
where	úr	ու՞ր
is	é	է
the restaurant	č'ašaránə	ճաշարանը
Where's the restaurant?	úr è č'ašarànə#	Ու՞ր է ճաշարանը։
the hotel	hyuranócə	հիւրանոցը
Where's the hotel?	úr è hyuranòcə#	Ու՞ր է հիւրանոցը։
the station	k'ayaránə	կայարանը
Where's the station?	úr è k'ayarànə#	Ու՞ր է կայարանը։
bathroom	p'et'karán	պէտքարան
Where's the bathroom?	úr è p'et'karànə#	Ու՞ր է պէտքարանը։

To the right.	dep'i áč#	Դեպի աջ։
To the left.	dep'i jáx#	Դեպի ձախ։
On the right.	áč k'òqmə#	Աջ կողմը։
On the left.	jáx k'òqmə#	Ձախ կողմը։
here (this place)	àyst'éq	այստեղ
It's here.	àyst'éq è#	Այստեղ է։
there (that place)	àyt't'éq	այդտեղ
It's there.	àyt't'éq è#	Այդտեղ է։
It's over there.	àynt'éq è#	Այնտեղ է։

More Useful Expressions

Armenian (language)	hayerén	հայերեն
they say	asúm èn	ասում են
How do you say 'hotel' in Armenian?	hayerén ‖ hotel-ín ‖ ínč èn asùm#	Հայերեն հօթելին ի՞նչ են ասում։
What's this?	àys ínč è#	Այս ի՞նչ է։
What's that?	àyt' ínč è#	Այդ ի՞նչ է։
you want	uzúm èk	ուզում եք
What do you want?	ínč èk uzùm#	ի՞նչ եք ուզում։
cigarette	c'əxaxót' (p'ap'irós)	ծխախոտ
I want a cigarette.	yès c'əxaxót' èm uzùm#	Ես ծխախոտ եմ ուզում։
match	luck'í	լուցկի
I want a match.	yès luck'í èm uzùm#	Ես լուցկի եմ ուզում։
to drink	xəmél	խմել
What do you want to drink?	ínč èk uzùm xəmèl#	ի՞նչ եք ուզում խմել։

to eat	ut'él	ուտել
What do you want to eat?	ínč èk uzùm ut'èl#	ի՞նչ էք ուզում ուտել
coffee	súrč'	սուրճ
Do you want some coffee?	súrč' | uzúm èk ‖	Սուրճ ուզո՞ւմ էք:
bread	hác	հաց
and	yév	եւ
meat	mís	միս
or	té	թէ
potatoes	get'naxənjór	գետնախնձոր
rice	bərínj	բրինձ
water	J̌úr	ջուր
milk	k'át	կաթ
beer	gareǰúr	գարեջուր
wine	giní	գինի
the hour	žámə	ժամը
how much	kaní	քանի
What time is it?	žámə | kanísn è#	Ժամը քանի՞ն է:
It's one o'clock.	žámə | mék'n è#	Ժամը մէկն է:
the train	gənáckə	գնացքը
when	yérp	երբ
leave	mek'núm	մեկնում
When does the train leave?	gənáckə ‖ yérp è mek'nùm#	Գնացքը ե՞րբ է մեկնում:
At one o'clock.	žàmə mek'ín#	Ժամը մէկին:
it costs	aržé	արժէ

How much does it cost?	kaní aržè#	Քանի՞ արժէ։
ruble	ŕublí	ռուբլի
It costs one ruble.	mék’ ŕublì aržè#	Մէկ ռուբլի արժէ։
It costs eight rubles.	út ŕublì aržè#	Ութ ռուբլի արժէ։
one	mék’	մէկ
two	yerk’ú	երկու
three	yerék	երեք
four	čórs	չորս
five	híng	հինգ
six	véc	վեց
seven	yót	եօթ
eight	út	ութ
nine	ínnə	ինն
ten	t’ás	[illegible]

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of vowels in the introduction and drill on practices 1-5.

C. Grammatical Notes

1.1 The verb "to be"

How are you?	ínč p’ès èk#
I'm fine.	láv èm#
What do you want?	ínč èk uzùm#
It's here.	àyst’éq è#
What's this?	áys | ínč è#
How do you say 'hotel' in Armenian?	hayerén ‖ hotel-ín ‖ ínč èn asùm#
I want some milk.	yés ‖ k’át èm uzùm#
I understand Armenian.	yés ‖ hayerén ‖ hask’anúm èm#

In the above expressions are some of the forms of the verb to be. Note that /em/ is 'I am', /ek/ is 'you are', /e/ is 'it is, he is, she is', and /en/ is 'they are'. This verb does not occur with primary stress, but usually follows the word that has a primary stress. If there is an interrogative word in the sentence like who, what, where, etc., then the verb to be occurs immediately after the interrogative.

1.2 "the", "some"

How much is the bread?	kaní aržè | hácə#
I want some bread.	yès | hác èm uzùm#
The meat is good.	mísə | láv è#
When does the train leave?	gənáckə ‖ yérp è mek'nùm#
Do you want some wine?	ginì | uzúm èk ‖
The wine is good.	ginìn ‖ láv è#
That's the hotel.	àyt' hyuranócn è#
I want some cigarettes.	yés ‖ c'əxaxót' èm uzùm#

The Armenian equivalent of the English article the is either /ə/ or /n/ added to the end of the word it describes. If the word ends in a vowel, then /n/ is added, e.g., /giní/ 'wine', and /ginín/ 'the wine'. If the word ends in a consonant, then /n/ is added if this form is immediately followed by the verb to be, e.g., /hyuranóc/ 'hotel', /hyuranócn è/ 'it is the hotel'. If the word ends in a consonant and the verb to be does not immediately follow it, then /ə/ is added, e.g., /hyuranóc/ 'hotel', /hyuranócə/ 'the hotel'. In Armenian there is usually no equivalent of the English some in expressions like some wine, some meat; /giní/ means both 'wine' and 'some wine', /c'əxaxót'/ means both 'a cigarette' and 'some cigarettes'.

1.3 Numerals

It's one o'clock.	žàmə mék'n è#
It's two o'clock.	žàmə yerk'úsn è#
It's five o'clock.	žàmə híngn è#
What time is it?	žàmə kanísn è#

At one o'clock.	žàmə mek'ín#
At two o'clock.	žàmə yerk'usín#
At eight o'clock.	žàmə utín#

In Armenian, expressions like it's one o'clock are stated literally as 'the hour is one'. The /n/ added to the numeral or to the word 'how many' is the same one discussed in Note 1.2 and means 'the'. Note that the numeral 'two' /yerk'ú/ and the word 'how many' /kaní/ both have an extra /s/ added before this /n/. The expressions for at one o'clock, at two o'clock, etc., are formed by adding /in/ to the numeral. This form will be discussed later. Note that the numeral 'two' has the extra /s/ before this ending also.

D. Exercises

Give the Armenian equivalent of the following, supplying each of the forms given in the blank spaces.

1. Where is ________?

the bread
the hotel
the restaurant
the wine
the train
the meat
the coffee
the milk
the beer
the station

2. I want some ________.

wine
bread
milk
potatoes
meat
water
matches
cigarettes

3. How much is ________?

the rice
the milk
the beer
the wine
the meat
the bread

E. Listening In

1. A (John Smith) asks B (a stranger in Yerevan) for directions.

A: neroqutyún p'arònǂ úr è čašarànəǂ
B: àynt'éq èǂ áč k'òqməǂ
A: neroqutyún ‖
B: àynt'éq è | áč k'òqməǂ
A: xəntrúm èm | dandáq | xosék |
B: č'ašaránə ‖ àynt'éq è | àč k'óqməǂ hask'anúm èk ‖

A: ayó | hask'anúm èm# neroqutyún p'aròn | hayerén | hotel-ín | ínč èn asùm#
B: hayerén | hotel-ín | hyuranóc èn asùm#
A: šənorhak'alutyún# úr è hyuranòcə#
B: hyuranócə ‖ àyn téq è | dep'ì jáx#
A: dep'ì jáx ‖
B: ayó | p'arón#
A: šənorhak'alutyún#
B: vóč ənčìc#

2. A (John Smith) goes to the restaurant where he meets B (an Armenian friend).

A: barév |
B: barév | ínč p'ès èk |
A: láv èm | šənorhak'alutyún#
B: ínč èk uzùm ut'èl#
A: yès brínj | get'naxənjór | yèv mís èm uzùm#
B: súrč' | uzúm èk xəmèl ‖
A: vóč | yès k'át èm uzùm# neroqutyún | hask'anúm èk ‖
B: ayó | hask'anúm èm#

3. A (John Smith) and B (his friend) after the meal.

B: p'arón smìt | ínč èk uzùm |
A: yés | c'əxaxót' | yèv luck'í èm uzùm#
B: gareǰúr | ínč p'ès |
A: šənorhak'alutyún# gareǰúr | čém uzùm# neroqutyún | gənácka | yérp è mek'nùm#
B: žàmə čorsín#
A: žàmə kanísn è#
B: žámə | mék'n è#
A: úr è k'ayaràna#
B: k'ayarána | àynt'éq è | dèp'i áč#

A: šənorhak'alutyún#
B: xəntrúm èm | vóč̣ ənč̣lc#

F. Conversation

1. Getting Directions.

1. A greets B and asks where the station is.
2. B says it's over there on the right.
3. A asks B to speak slowly because he doesn't understand.
4. B repeats his answer more slowly, then asks if A understands.
5. A says he understands, and thanks B.
6. B says A is welcome, and both say good-bye.

2. At a Store.

1. A enters a store and says good morning to the shopkeeper.
2. The shopkeeper says good morning and asks A what he wants.
3. A says he wants some cigarettes.
4. The shopkeeper asks A if he wants some matches.
5. A says he does, and asks how much the cigarettes cost.
6. The shopkeeper says that they cost 3 rubles.
7. A thanks the shopkeeper and says good-bye.

LESSON 2

MEETING PEOPLE

A. Basic Sentences

Mr. Smith and Mr. Stepanian meet Mrs. Hovhanessian on the street.

	Mr. Stepanian	
Good morning, Mrs. Hovhanessian.	bari lúys|t'ik'ın hovhanesyán#	Բարի լոյս, տիկին Յովհաննէսեան։
	Mrs. Hovhanessian	
Good morning, Mr. Stepanian.	bari lúys|p'aròn əst'epanyán#	Բարի լոյս, պարոն Ստեփանեան։
How are you?	ínč p'ès èk#	Ի՞նչպէս էք։
	Mr. Stepanian	
Fine, thank you.	láv èm# šənorhak'alutyún#	Լաւ եմ։ Շնորհակալութիւն։
to introduce	c'anotacnél	ծանօթացնել
you to	jéz	ձեզ
I want to introduce you to Mr. Smith.	uzúm em|jèz c'anotacnél‖ p'aròn smit'in#	Ուզում եմ ձեզ ծանօթացնել պարոն Սմիթին։
	Mrs. Hovhanessian	
very	šát'	շատ
pleased	uráx	ուրախ

with you	jéz hèt'	ձեզ հետ
for my meeting	c'anotanalús hamàr	ծանօթանալուս համար
I'm very pleased to meet you.	šàt' uráx èm|jéz hèt'| c'anotanalús hamàr#	Շատ ուրախ եմ ձեզ հետ ծանօթանալուս համար։
	Mr. Smith	
likewise	nùyn p'és	նույնպես
Thank you, I'm very pleased too.	šənorhak'ál èm# šàt' uráx èm|nùyn p'és#	Շնորհակալ եմ։ Շատ ուրախ եմ նույնպես։
	Mr. Stepanian	
friend	barek'ám	բարեկամ
Mr. Hovhanessian is a good friend of mine.	p'aròn hovhanesyánə‖ ìm láv‖ barek'ámn è#	Պարոն Յովհաննէսեանը իմ լաւ բարեկամն է։
My wife is also a good friend of Mrs. Hovhanessian.	ìm k'ínə|nùyn p'és‖ t'ik'ín hovhanesyaní‖ láv|barek'ámn è#	Իմ կինը նույնպես, տիկին Յովհաննէսեանի լաւ բարեկամն է։
	Mr. Smith	
boy	t'əqá	տղայ
your	jér	ձեր
son	vortí	որդի
Is this boy your son, Mrs. Hovhanessian?	t'ik'ín|àys t'əqán|jèr vortín è‖	Տիկին, այս տղան ձեր որդի՞ն է։
	Mrs. Hovhanessian	
Yes, he's my son.	ayó|ìm vortín è#	Այո, իմ որդին է։

name	anún	անուն
His name's Aram.	anúnə‖ arám è.	Անունը Արամ է։
you	dúk	դուք
married	amusnacác'	ամուսնացած
Are you married, Mr. Smith?	neroqutyún|p'aròn smít|dúk| amusnacác' èk‖	Ներողութիւն պարոն Սմիթ, դուք ամուսնացա՞ծ էք։
	Mr. Smith	
No, I'm not married.	vóč|t'ik'ín# amusnacác'‖ čém#	Ոչ, տիկին։ Ամուսնացած չեմ։
still	déɍ	դեռ
student	usanóq	ուսանող
I'm still a student.	dèɍ usanóq èm#	Դեռ ուսանող եմ։
	Mrs. Hovhanessian	
family	ənt'aník	ընտանիք
soul	hokí	հոգի
How many are there in your family?	jèr ənt'aníkə‖ kaní hokì è	Ձեր ընտանիքը քանի՞ հոգի է։
	Mr. Smith	
There are five in our family.	mèr ənt'aníkə‖ híng hokì è#	Մեր ընտանիքը հինգ հոգի է։
father	háyr	հայր
mother	máyr	մայր
sister	kúyr	քոյր
brother	yexp'áyr	եղբայր
I	yés	ես

My father, my mother, my sister, my brother and I.	háyrəs‖ máyrəs‖ kúyrəs‖ yexp'áyrəs yèv yés#	Հայրս, մայրս, քոյրս, եղբայրս եւ ես
	Mrs. Hovhanessian	
your brother's	jèr yexp'ór	ձեր եղբօր
What is your brother's name?	jèr yexp'òr anúnə‖ ínč è#	Ձեր եղբօր անունը ի՞նչ է։
	Mr. Smith	
His name is George.	anúnə‖ ǰórǰ è#	Անունը Ջորջ է։
my sister's	ìm kəróč	իմ քրոջ
My sister's name is Mary.	ìm kəróč anúnə‖ merí è#	Իմ քրոջ անունը Մերի է։
	Mrs. Hovhanessian	
Is your sister married?	jèr kúyrə‖ amusnacác' è‖	Ձեր քոյրը ամուսնացա՞ծ է։
	Mr. Smith	
Yes, she's married.	ayó|kúyrəs‖ amusnacác' è#	Այո։ Քոյրս ամուսնացած է։
	Mrs. Hovhanessian	
child	zavák'	զաւակ
Does she have any children?	zavák'|uní‖	Զաւակ ունի՞։
	Mr. Smith	
girl	axčík'	աղջիկ
Yes, she has a girl.	ayó# mì axčík' unì#	Այո, մի աղջիկ ունի։
	Mrs. Hovhanessian	
husband	amusín	ամուսին
do	anúm	անում

What does your sister's husband do?	jèr kəròč amusínə‖ ínč è anùm#	Ձեր քրոջ ամուսինը ի՞նչ է անում։
	Mr. Smith	
teacher	usucíč	ուսուցիչ
He's a teacher.	usucíč è#	Ուսուցիչ է։
What does your husband do?	jèr amusínə|ínč è anùm#	Ձեր ամուսինը ի՞նչ է անում։
	Mrs. Hovhanessian	
tailor	derc'ák'	դերձակ
He's a tailor.	derc'ák' è#	Դերձակ է։
now	ážəm	այժմ
He's at the station now.	ážəm‖ k'ayaranúmən è#	Այժմ կայարանումն է։
I'm going	gənúm èm	գնում եմ
him	irén	իրեն
to meet	handip'elú	հանդիպելու
I'm going to meet him.	gənúm èm‖ irén|handip'elú#	Գնում եմ իրեն հանդիպելու։
How is your mother, Mr. Stepanian?	p'aròn əst'epanyán|kò máyrə‖ ínčp'ès è#	Պարոն Ստեփանեան, քո մայրը ի՞նչպէս է։
	Mr. Stepanian	
a little	mí kìč	մի քիչ
chill	cərt'ařutyún	ցրտութիւն
She has a little chill.	mí kìč|cərt'ařutyún unì#	Մի քիչ ցրտութիւն ունի։
	Mrs. Hovhanessian	
I am sorry	cavúm èm	ցաւում եմ

to hear	ləsél	լսել
I'm sorry to hear that.	cavúm èm|áyt' ləselù#	Ցաւում եմ այդ լսելու։
hope	húys	յոյս
now	himá	հիմա
I hope she is better now.	húys unèm|himá|láv è#	Յոյս ունեմ հիմա լաւ է։
your father's	hórət'	հօրդ
work, job	górc'	գործ
How is your father's job?	hòrət' górc'ə‖ ínčp'ès è#	Հօրդ գործը ի՞նչպէս է։

Mr. Stepanian

It's fine, thank you.	šənorhak'ál èm# láv è#	Շնորհակալ եմ։ Լաւ է։

Mrs. Hovhanessian

Pardon me, Mr. Smith, what time is it?	neroqutyún|p'arón smít|žàmə kanísn è#	Ներողութիւն, պարոն Սմիթ, ժամը քանի՞ն է։

Mr. Smith

almost	gəréte	գրեթէ
It's almost four.	gəréte‖ žámə‖ čórsn è#	Գրեթէ ժամը չորսն է։
arrive	galís	գալիս
When does the train arrive?	gənáckə‖ yérp è galìs#	Գնացքը ե՞րբ է գալիս։

Mrs. Hovhanessian

At four o'clock.	žámə‖ čorsín#	Ժամը չորսին։
I will go	p'it'ì gənám	պիտի գնամ
Pardon me, I must go to meet my husband.	neroqutyún# yés|p'it'ì gənám‖ amusnús handip'elù#	Ներողութիւն, ես պիտի գնամ ամուսնուս հանդիպելու։

good-bye	cət'esutyún	ցտեսութիւն
gentlemen	p'aronnér	պարոններ
So long, gentlemen.	cət'estyín|p'aronnér#	Ցտեսութիւն պարոններ :

Smith and Stepanian

So long, Mrs. Hovhanessian.	cət'esutyún|t'ik'ín#	Ցտեսութիւն տիկին:

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of diphthongs in the introduction and drill on practices 7-12.

C. Grammatical Notes

2.1 Possessive adjectives and possessive endings

Mr. Hovhanessian is a good friend of mine (my good friend).	p'aròn hovhanesyánə|ìm làv barek'ámn è#
He's my son.	ìm vortín è#
My wife is a good friend of Mrs. Hovhanessian.	ìm k'ínə|t'ik'ìn hovhanesyaní|làv barek'ámn è#
My father and my mother.	háyrəs|yèv máyrəs#
My sister is married.	kúyrəs|amusnacác' è#
My son is married.	vortís|amusnacác' è#

In the first three sentences above the English possessive my is expressed in Armenian by the form /im/ preceding the word described. A word described by this form has the definite article /n/ or /ə/ (cf. Note 1.2) added to it. In the last three statements above, Armenian has as an equivalent of the English my either /əs/ or /s/ added to the word described. The form /əs/ is added if the word ends in a consonant, the form /s/ if it ends in a vowel. Either the /im/ form or the /əs s/ form may be used, but not both at the same time.

There are five in our family.	mèr ənt'aníkə|híng hokì è#
This is our son.	áys|mèr vortín è#

The English our is expressed in Armenian by /mer/. The noun described adds the definite article.

Is this boy your son?	àys t'əqán|jèr vortín è‖
What does your husband do?	jèr amusínə|ínč è anùm#
How is your mother?	kò máyrə|ínč p'ès è#
How is your sister?	kúyrət'|ínč p'ès è#

English your may be expressed by /jer/ and the definite article. This form is used when speaking to people with whom you are not very well acquainted, and may be called the polite or formal form. When speaking to an intimate friend, replace this form either by /ko/ plus the definite article or by the ending /ət'/ or /t'/ added to the word described. The form /ət'/ is added if the word ends in a consonant, and /t'/ is added if it ends in a vowel. The /ko/ form and the /ət' t'/ forms may be called the familiar forms.

His sister is a good friend of mine.	ìr kúyrə|ìm làv barek'ámn è#
Their son is married.	irènc t'əqán|amusnacác' è#
This is her brother.	áys|ìr yexp'áyrn è#
His name is Aram.	anúnə|arám è#

English his, her, its is expressed in Armenian by /ir/, their by /irénc/. When these forms are used, the definite article /n/ or /ə/ is added to the word described. The word may be used with the definite article but without /ir/ if the meaning would be clear from the context, thus /anúnə/ may mean 'his name', 'her name', 'its name', or 'the name'.

The above forms may be tabulated as follows:

Possessive Adjectives

1 pers. sg.	im	1 pers. pl.	mer
2 pers. sg.	ko	2 pers. pl.	jer
3 pers. sg.	ir	3 pers. pl.	irénc

Note that the word described by any one of these adjectives must have the form /n/ or /ə/ added to it.

Possessive Endings:	1 pers. sg.	əs	or	t
	2 pers. sg.	ət’	or	t’
	3 pers. sg.	ə	or	n

The last of the above forms will in future discussions be referred to as the third person possessive ending rather than the definite article.

Mr. Hovhanessian is a good friend of mine.	p’aròn hovhanesyánə|ìm làv barek’ámn è#
Good morning, Mr. Hovhanessian.	bari lúys|p’aròn hovhanesyán#

Note that a proper name used with /p’arón/ or /t’ik’ín/ has the third person possessive ending added to it when one is talking about the person, but not when talking to the person.

2.2 Infinitive and present tense of verbs

What do you want to drink?	ínč èk uzùm xəmèl#

The form /xəmél/ means ‘to drink’ and is called an infinitive. The infinitive form in Armenian always ends either in /el/ or /al/. The infinitive is the dictionary form, the form by which you refer to a verb, and must be learned as such.

I want to introduce you to Mr. Smith.	uzúm èm|jèz c’anotacnél|p’aròn smitín#
What does your husband do?	jèr amusínə|ínč è anùm#
I’m going to meet him.	gənúm èm‖ irén|handip’elú#
When does the train leave?	gənáckə‖ yérp è mek’nùm#
Do you understand?	hask’anúm èk‖
Do you understand?	hask’anúm ès‖
We are leaving at four o’clock.	žàmə čorsín mek’nùm ènk#

The present tense is expressed in Armenian by the present of the verb ‘to be’ (cf. Note 1.1) and a verb form ending in /um/. This form may be derived by replacing the /el/ or /al/ of the infinitive by /um/. All except a few Armenian verbs form the present tense this way. The Armenian present tense is the equivalent of three different English forms: /gənúm èm/ is the equivalent of English ‘I go’, ‘I am going’, and ‘I do go’.

With the new forms in the above expressions you now have all the present forms of the verb 'to be'.

I am	em	we are	enk
you are (familiar)	es	you are (polite)	ek
he is, she is, it is	e	they are	en

When does the train arrive?	gənáckə yérp è gallìs#

The verb /gal/ 'to come, to arrive' uses the form /galis/ instead of a form in /um/ to form the present. There are only three verbs like this in Armenian.

Does he have any children?	zavák' unì‖
I hope (I have hope) she is well now.	húys unèm|himà láv è#

The verb 'to have' has an irregular present. So far you have had only the forms /uném/ 'I have' and /uní/ 'he has, she has'.

The verbs you have met so far in either the present or the infinitive are listed here in the infinitive:

/el/ verbs				/al/ verbs	
asél	to say	anél	to do	hask'anál	to understand
uzél	to want	mek'nél	to leave	c'anotanál	to meet, to make the acquaintance of
c'anotacnél	to introduce	ut'el	to eat	gənál	to do
xəmél	to drink	cavel	to be sorry	gál	to come

D. Exercises

Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given.

1. This boy is ________ son.
our my her his your their

2. Is ________ daughter here?
my her his our their your

3. There are six in ________ family.
his our my her their

4. ________ father, mother, and brother are at the station.
my your our his

5. Is your ________ married?
sister brother son daughter good friend

Yes, my ________ is married.
sister brother son daughter good friend

6. When do you want to ________?
go leave come speak meet Mr. Smith

7. When is (are) ________ coming?
he she his sister your brother you they

8. ________ (am, is, are) leaving.
I we they my son your father
your brother and sister

9. What is he ________?
doing leaving eating drinking

He's ________.
eating drinking going to the station leaving

10. At ________ o'clock.
three five seven nine

11. It's almost ________ o'clock now.
three five seven nine

E. Listening In

1. A (Mr. John Smith) meets B (a friend).

A: barév jèz|p’aròn aramyán#
B: barév jèz|p’aròn smít# ínč p’ès èk#
A: šát’ làv èm|šənorhak’alutyún# dúk|ínč p’ès èk#
B: núyn p’ès|láv èm|šənorhak’alutyún#
A: neroqutyún|úr èk gənùm#
B: č’ašarán#
A: úr è č’ašaràna#
B: áč k’òqmə# uzúm èk|č’ašarán gàl‖
A: šənorhak’alutyún|ážəm|yès k’ayarán èm gənùm#
B: gənáckə‖°yérp è galìs#
A: žàmə hingín#

2. C (Mrs. Stepanian) joins the conversation.

B: barév jèz|t'ik'ìn əst'epanyán# ínč p'ès èk#
C: šənorhak'alutyún|láv èm# dúk|ínč p'ès èk#
B: šənorhak'ál èm# uzúm èm|jèz c'anotacnél|p'aròn smitín#
A: t'ik'ín|šàt' uráx èm|jéz hèt'|c'anotanalús hamàr#
C: šənorhak'ál èm|sàt' uráx èm|núyn p'ès# neroqutyún|p'arón|dúk|
amusnacác' èk‖
A: ayó|t'ik'ín# yerk'ú zavàk' unèm# mɨ axčík'|yèv mɨ t'əqá#
C: šàt' uráx èm|áyt' ləselù# anunnérə‖ ínč èn#
A: axčik'ás anùnə|merí è|yèv t'əqaís anùnə|ǰórǰ# neroqutyún|t'ik'ín|
jèr ənt'aníkə‖ kaní hokì è#
C: mèr ənt'aníkə|véc hokì è# háyrəs‖ máyrəs‖ kúyrəs‖ yerk'ù
yerp'aynérəs|yèv yés#
A: jèr kúyrə‖ amusnacác' è‖
C: vóč|kúyrəs‖ amusnacàc' čé#
A: jèr amusínə‖ ínč è anùm#
C: usucíč è# ážəm|k'ayaranúmən è# gənúm èm|irén handip'elù#

F. Exercises

Fluency Drill

Give the Armenian equivalent of the following sentences. Go through each exercise several times so that you can say each one fluently.

1. Good morning, Mr. Stepanian.
Good morning, Mr. Smith. How are you?
I'm fine, thanks. How are you?
I'm fine too.

2. Mr. Smith, I'd like you to meet Mr. Aramian.
I'm very happy to meet you.
Thank you. I'm very pleased too.
What time is it?
It's almost three o'clock.

3. Pardon me. What time is it?
It's almost five.
Thank you. I must go to the station now.
My sister's train arrives at five o'clock.
You're welcome. Good-bye.
Good-bye.

4. Pardon me. What is your brother's name?
His name is John.
What does your brother do?
He's a teacher.
What is he doing now?
He's at the station.
He's drinking coffee.

5. Where is your father now?
He's at my sister's.
He has a cold.
I'm sorry to hear that.
I hope he's better now.
How is your mother?
She's fine, thanks.

6. Good evening, Mrs. Hovhanessian. Where are you going?
I'm going to the station to meet my brother.
What time does your brother's train arrive?
At eight o'clock. What time is it now?
It's almost six.
Good-bye, Mr. Aramian.
Good-bye, Mrs. Hovhanessian.

Conversation

1. A and B meet. A asks B what time it is, and wants to know where the station is. B answers and shows him where the station is. A thanks him and B says he is welcome.

2. A and B meet and greet one another. A inquires after the health of various members of B's family and asks what B's father and brother are doing.

3. A and B meet and greet each other. A introduces a friend to B. They say that they are glad to meet one another. B asks what A's friend does and how his job is.

LESSON 3

GETTING ACQUAINTED

A. Basic Sentences

Conversation with a stranger.

	Mr. Smith	
post office	namak'at'ún	նամակատուն
Pardon me, Sir, where's the post office?	neroqutyún | p'arón | namak'at'únə ‖ úr è ‖	Ներողութիւն պարոն, նամակատունը ու՞ր է։
	Mr. Minassian	
street	poqóc	փողոց
school	dəp'róc	դպրոց
opposite	dimác	դիմաց
The post office is on the right side of this street opposite the school.	namak'at'únə ‖ àys poqocí ‖ áč k'òqmən è# dəp'rocí ‖ dimác#	Նամակատունը այս փողոցի աջ կողմն է, դպրոցի դիմաց։
American (person)	amerik'ací	ամերիկացի
Are you an American?	dùk amerik'ací èk ‖	Դուք, ամերիկա՞ցի էք։
	Mr. Smith	
Yes, I'm an American.	ayó# amerik'ací èm#	Այո, ամերիկացի եմ։

Mr. Minassian

clean	makúr	մաքուր
to speak	xosél	խոսել
You speak very good Armenian.	dúk|šát'|makúr|hayerén èk xosùm#	Դուք շատ մաքուր հայերէն էք խոսում:
I would like	k'uzeí	կ'ուզէի
with	het'	հետ
I'd like very much to make your acquaintance.	šát' k'uzeì jéz hèt'|c'anotanál#	Շատ կ'ուզէի ձեզ հետ ծանօթանալ:

Mr. Smith

great, large	méc'	մեծ
with pleasure	uraxutyámb	ուրախութեամբ
With pleasure.	méc' uraxutyàmb#	Մեծ ուրախութեամբ:
My name's John Smith.	ìm anúnə‖ J̌àn smít è#	Իմ անունը Ջան Ս՛միթ է:

Mr. Minassian

and, also	el	էլ
And my name's Jack Minassian.	ìm anúnn èl|hak'óp‖ minasyán è#	Իմ անունն էլ Յակոբ Մինասեան է:
for my question	harcumís hamàr	հարցումիս համար
for work	gorc'óv	գործով
you have come	yek'él èk	եկել էք
for a visit	aycelutyán hamàr	այցելութեան համար

Pardon me for asking, but have you come to work or for a visit?	neroqutyún harcumìs hamàr|gorc'óv èk yek'èl‖ tè aycelutyán hamàr#	Ներողութիւն հարցումիս համար։ Գործո՞վ էք եկել, թէ այցելութեան համար։
	Mr. Smith	
only	miáyn	միայն
No, Mr. Minassian, only for a visit.	vóč|p'aròn minasyán# miáyn‖ aycelutyán hamàr#	Ոչ, պարոն Մինասեան, միայն այցելութեան համար։
	Mr. Minassian	
from America	amerik'aíc	Ամերիկայից
after	het'ó	յետոյ
to find	gət'nél	գտնել
Armenia	hayast'án	Հայաստան
After America, how do you like Armenia?	amerik'aíc het'ò|ínč p'ès èk gət'nùm|hayast'ánə#	Ամերիկայից յետոյ, ի՞նչպէս էք գտնում Հայաստանը։
	Mr. Smith	
interesting	het'akərkír	հետաքրքիր
country	yerk'ír	երկիր
It's an interesting country.	het'akərkír yerk'ìr è#	Հետաքրքիր երկիր է։
English (language)	anglerén	անգլերէն
Pardon me, do you speak English?	neroqutyún# dùk anglerén|xosúm èk‖	Ներողութիւն, դուք անգլերէն խօսու՞մ էք։
	Mr. Minassian	
a little	mí kič	մի քիչ

my sister's	kəróčəs	քրոջս
A little. My sister's husband speaks English very well.	mí kìč# kəròčəs amusínə‖ làv anglerén è xosùm#	Մի քիչ: Քրոջս ամուսինը լաւ անգլերէն է խօսում:
he, she	ná	նա
me	ínj	ինձ
to teach	sovorecnél	սովորեցնել
He's teaching me.	ná ìnj‖ sovorecnúm è#	Նա ինձ սովորեցնում է:
	Mr. Smith	
What does your sister's husband do?	jèr kəròč amusínə|ínč gòrc' è anùm#	Ձեր քրոջ ամուսինը ի՞նչ գործ է անում:
	Mr. Minassian	
university	hamalsarán	համալսարան
in	méč	մէջ
He's a teacher at Yerevan University.	yerevaní hamalsaranì mèč‖ usucíč è#	Երեւանի համալսարանի մէջ ուսուցիչ է:
	Mr. Smith	
by, for this occasion	ařtív	առթիւ
I'm very pleased to hear it.	šàt' uráx èm àyt' ařtìv#	Շատ ուրախ եմ այդ առթիւ:
What work do you do?	dúk|ínč gòrc' èk anùm#	Դուք ի՞նչ գործ էք անում:
	Mr. Minassian	
factory	gorc'arán	գործարան
skilled worker	arhest'avór	արհեստաւոր
I'm a skilled worker in a factory.	yés‖ gorc'araní‖ arhest'avór èm#	Ես գործարանի արհեստաւոր եմ:

Mr. Smith

city	kaqák	քաղաք
What part of the city is the factory in?	gorc'aránə‖ kaqakí‖ vór k'òqmən è#	Գործարանը քաղաքի ո՞ր կողմն է։

Mr. Minassian

orchards	ayginér	այգիներ
near	mót'	մոտ
On the left side of the orchards near the station.	aygineri‖ jáx k'òqmə|k'ayaraní mòt'#	Այգիների ձախ կողմը, կայարանի մոտ։

Mr. Smith

to live	ap'rél	ապրել
Do you live in Yerevan?	dúk|yerevaní|méč èk ap'rùm‖	Դուք Երեւանի մեջ ե՞ք ապրում։

Mr. Minassian

but	báyc	բայց
Yes, I live in Yerevan, but my father, mother, and brother live in the country.	ayó# yés‖ yerevaní|méč èm ap'rùm# bàyc háyrəs‖ máyrəs‖ yèv yexp'áyrəs‖ gyuqí|méč èn ap'rùm#	Այո, ես Երեւանի մեջ եմ ապրում, բայց հայրս, մայրս եւ եղբայրս գիւղի մեջ են ապրում։

Mr. Smith

What does your brother do?	jèr yexp'áyrə‖ ínč gòrc' è anùm#	Ձեր եղբայրը ի՞նչ գործ է անում։

Mr. Minassian

truck driver	mekenavár	մեքենավար
collective farm	k'olxóz	կոլխոզ

My brother's a truck driver on a kolkhoz.	yexp'áyrəs‖ mekenavár è|k'olxozí mèč#	Եղբայրս մեքենավար է կոլխոզի մեջ:
	Mr. Smith	
in America	amerik'ayúm	Ամերիկայում
I have a brother, too, in America.	yés èl|mì yexp'áyr unèm| amerik'ayúm#	Ես էլ մի եղբայր ունեմ Ամերիկայում:
dentist	at'amnabúyž	ատամնաբույժ
He's a dentist.	at'amnabúyž è#	Ատամնաբույժ է:
He lives in New York.	nyù yorkí|méč è ap'rùm#	Նիւ Եորքի մեջ է ապրում:
	Mr. Minassian	
Pardon me, Mr. Smith, what time is it?	neroqutyún|p'aròn smít|žàmə kanísn è#	Ներողութիւն, պարոն Սմիթ, ժամը քանի՞ն է:
	Mr. Smith	
It's almost eight.	gəréte‖ útn è#	Գրեթէ ութն է:
	Mr. Minassian	
pardon	nerék	ներեք
to request	xəntrél	խնդրել
Pardon me, please, I have to go to the factory.	xəntrúm èm|nerék ìnj# yès p'it'í| gorc'arán gənàm#	Խնդրում եմ, ներեք ինձ: Ես պիտի գործարան գնամ:
	Mr. Smith	
Good-bye, Mr. Minassian. I'm very glad to have met you.	cət'esutyún|p'aròn minasyán# šàt' uráx èm‖ jéz hèt'‖ c'anotanalús| ar̃tív#	Ցտեսութիւն, պարոն Մինասեան: Շատ ուրախ եմ ձեզ հետ ծանոթանալու առթիվ:

Mr. Minassian

touched	əzgacvác'	զգացուած
I'm delighted, Mr. Smith.	əzgacvác' èm|p'aròn smít#	Զգացուած եմ, պարոն Սմիթ։
Good-bye.	cət'esutyún#	Ցտեսութիւն։

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of consonants in the introduction and drill on practices 20-23.

C. Grammatical Notes

3.1 Genitive case

This is Mrs. Hovhanessian's son.	áys|t'ik'ìn hovhanesyaní|vortín è#
My friend's name is John.	barek'amís anùnə|ǰán è#
Your friend's wife is here.	jèr barek'amì k'ínə|ayst'éq è#
What part of the city is the factory in?	gorc'aránə|kaqakí|vór k'òqmən è#

In English we may say either Mrs. Hovhanessian's son or the son of Mrs. Hovhanessian, either my friend's name or the name of my friend. In the last sentence we have no choice; we must say of the city. The /s/ at the end of /barek'amís/ in the second sentence is the first person singular possessive ending (cf. Note 2.1). The /i/ at the end of /hovhanesyaní/, /barek'amí/ and /kaqakí/ and the /i/ before the /s/ of /barek'amís/ is the Armenian equivalent of the English possessive ''s' or 'of' construction. We will call this form of a noun the genitive case and the form without any ending the nominative case. Most nouns in Armenian form the genitive by adding the ending /i/ to the nominative case form.

The possessive endings may be used with the genitive case. They are added after the genitive ending. Thus:

my friend's name	barek'amìs anúnə
your friend's name	barek'amìt' anúnə
his (her) friend's name	barek'amìn anúnə

The possessive adjectives may also be used with the genitive case. Note that with this use the genitive form of the noun does not take the third person singular possessive ending as it does in the nominative, for example:

my friend's name	ìm barek'amì anúnə
their friend's name	irènc barek'amì anúnə

3.2 Uses of the genitive case

Besides the use of the genitive case as the equivalent of the English ''s' or 'of' construction, note the following uses in Armenian:

He's a teacher at Yerevan University.	yerevaní|hamalsaraní mèč|usucíč è#
I am a factory worker.	yés|gorc'araní|arhestavór èm#

In English we often use a noun to describe another noun, as in the expressions Yerevan University, factory worker, silk factory, railroad station. In Armenian this construction is also very common, but the descriptive noun must be in the genitive case as shown above in /yerevaní/ and /gorc'araní/.

The post-office is opposite the school.	namak'at'únə|dəp'rocí dimàc è#
Pardon me for (my) asking.	neroqutyún|harcumís hamàr#
He's a teacher at the University.	hamalsaraní mèč|usucíč è#
The orchards are near the station.	ayginérə|k'ayaraní mòt' èn#
Do you live in Yerevan?	yerevaní mèč èk ap'rùm‖
He's a truck driver on a kolkhoz.	mekenavár è|k'olxozí mèč#
He lives in New York.	nyù yorkí mèč è ap'rùm#

In English after the prepositions opposite, for, in, near, on, at the nouns do not change their form. The Armenian equivalents of these prepositions, /dimác/, /hamár/, /meč/, /mot'/, are better called postpositions because they come after (post) the nouns and not before (pre) them. Most postpositions in Armenian require the preceding noun to be in the genitive case. This is true of all the postpositions you have met so far. The above form /harcumís/ is then the noun /harcúm/ 'asking, question' used with the first person singular possessive ending to indicate 'my asking', or 'my question' and in the genitive case because it is used with the postposition hamár. The other forms are also genitives because of the postpositions that follow them.

I am going to meet him.	gənúm èm|irèn handip'elú#
I'm sorry to hear that.	cavúm èm|àyt' ləselú#

The forms /handip'elú/ and /ləselú/ are the genitive forms of the infinitives /handip'él/ and /ləsél/. The genitive of all infinitives has the ending /u/ rather than /i/. Expressions which in English may be stated by in order to plus a verb, as in the first sentence where we may say in order to meet, will appear in Armenian as the genitive of the infinitive. Also, where English has to plus a verb after an adjective, as in I am sorry to hear, Armenian will use an infinitive in the genitive.

at eight o'clock	žàmə utín
at three o'clock	žámə yerekín

The Armenian equivalent of 'at eight o'clock', etc., is expressed by putting the numeral in the genitive case and adding the third person singular possessive ending.

3.3 Forms of the genitive case

I'm very glad to meet you.	šàt' uráx èm|jéz hèt'|c'anotanalús hamàr#
My brother is a good friend of your husband.	ìm yexp'áyrə|jèr amusnú|làv barek'ámn è#
What is your son's name?	vortút' anùnə|ínč è#

Besides infinitives which form a genitive with the ending /u/ like /c'anotanál/ in the first sentence, there are a few other nouns which form the genitive with /u/. Note that /amusín/ loses the last vowel when this /u/ is added, and that /vortí/ replaces the last vowel by /u/. The only other nouns of this type that you have met are /giní/ and /hokí/, which have the genitive forms /ginú/ and /hokú/. All nouns of more than one syllable and ending in /i/ in the nominative lose this /i/ when the genitive ending /u/ is added.

What does your sister's husband do?	jèr kəròč amusínə|ínč è anùm#
My wife's name is Mary.	ìm k'ənóč anùnə|merí è#
My sister's husband speaks good English.	kəròčəs amusínə|làv anglerén è xosùm#

The nouns /k’in/ ‘wife’, /kuyr/ ‘sister’ and /t’ik’ín/ ‘Mrs.’ have the irregular genitive forms /k’ənóč/, /kəróč/ and /t’ik’nóč/. Note that the last vowel of /t’ik’ín/ is lost in the genitive and that the /uy/ of /kuyr/ and the /i/ of /k’ín/ are replaced by /ə/.

How is your father’s job?	hòrət’ górc’ə|ínč p’ès è#
What is your brother’s name?	jèr yexp’òr anúnə|ínč è#

The nouns /hayr/ ‘father’, /yexp’áyr/ ‘brother’ and /mayr/ ‘mother’ form the genitive by replacing the /ay/ by /o/, making /hor/, /yexp’ór/ and /mor/. These are the only nouns that form the genitive in this manner.

Only for a visit.	miáyn|aycelutyán hamàr#

We noted above (in Note 3.2) that the postposition /hamár/ requires the noun used with it to be in the genitive case. The form /aycelutyán/ is the genitive of /aycelutyún/. All nouns which end in /tyun/ will have a genitive in /tyan/, although you will also sometimes hear an alternative genitive in /tyuní/.

My daughter’s name is Mary.	axčək’ás anùnə|merí è#

The noun /axčík’/ has the irregular genitive form /axčək’á/. This is the only noun of this type you have had so far.

3.4 The word ‘also’

And my name is Jack Minassian.	ìm anúnn èl|hak’òp minasyán è#

The form /el/ in Armenian is an equivalent of the English ‘and, too, also’ when used to intensify a particular form. Note that the third person singular possessive ending on a form preceding /el/ has the same form it would have preceding the verb ‘to be’, i.e., a noun ending in a consonant adds /n/ and not /ə/ before /el/ (cf. Note 2.1).

D. Exercises

Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given.

1. Do (does)________speak English?
you he they your son Mr. Simonian

2. Where is the________?
post office station restaurant
hotel toilet school

It's________.
opposite the school on the right
opposite the station on the left
opposite the hotel opposite the post office

3. My________speaks English very well.
father brother's wife
mother father's sister
father's brother sister's husband
wife's brother sister's daughter
husband's sister

4. What work does________do?
your sister's husband he
your father's brother your father
your son's wife your brother
your brother's son your daughter's husband
your son

He's a________.
teacher student skilled worker
tailor dentist truck driver

5. Do you live in________?
Yerevan this country a hotel
Armenia this city

6. I have to go to the________.
factory station post office restaurant

7. ________son is here.
Mrs. Hovhanessian's our teacher's
Mr. Minassian's your

8. The restaurant is near________.
the station the factory the university
the hotel the school the post office

E. Listening In

1. A (John Smith) talks to B (a young lady) on the street.

A: neroqutyún|oryórt#
B: ayó|p'arón‖
A: xəntrúm èm|nerék ìnj# úr è hamalsaràna#
B: hamalsaránə|àys poqocí|jáx k'òqmən è|namak'at'án dimàc#
A: šát' šənorhak'alutyùn#
B: xəntrém|vóč ənčìc# neroqutyún|harcumís hamàr|dúk‖ amerik'ací èk‖
A: ayó|oryórt#
B: šát' het'akərkìr# aycelutyán hamàr èk yek'èl‖
A: vóč|oryórt# miáyn|gorc'óv#
B: dúk|makúr hayerèn èk xosùm# usucíč èk‖
A: vóč|at'amnabúyž èm# neroqutyún|dúk‖ anglerén xosùm èk‖
B: mí kìč# yexp'áyrəs‖ làv anglerén è xosùm#

2. A (Mr. Smith) and B (the young lady) have a short conversation.

A: neroqutyún|oryórt# jèr anúnə|ínč è#
B: sedá|vartanyán#
A: ìm anúnə‖ jàn smít è# uráx èm|jéz hèt'|c'anotanalús hamàr#
B: əzgacvác' èm|p'aròn smít# yés èl‖ núyn p'ès|uráx èm#
A: neroqutyún|oryòrt vartanyán# dúk‖ ínč gòrc' èk anùm#
B: vóč mì gòrc'|hamalsarán èm gənùm#
A: uráx èm àyt' ar̃tìv#
B: amerik'aíc het'ò|ínč p'ès èk gət'nùm|hayast'ánə#
A: het'akərkír|yerk'ír è# šát' k'uzeł|ayst'éq ap'rèl# jèr ənt'aníkə‖
núyn p'ès|yerevaní mèč è ap'rùm‖
B: vóč|p'aròn smít# yexp'áyrəs|ù yés‖ yereván ènk ap'rùm# bayc
háyrəs|ù máyrəs‖ art'ašát' èn ap'rùm#

A: art'ašát'ə‖ yerevanì mót' è‖
B: ayó|p'aròn smít#

F. Exercises

Fluency Drills

1. Pardon me. Where is the station?
   It's there, on the left side of this street.
   Thank you. I have to go there to meet my friend.
   You're welcome.

2. Pardon me. Where is the post office?
   It's there, opposite the hotel.
   I didn't understand. Please repeat.
   It's opposite the hotel.
   Oh. I understand. Thank you.

3. You speak very good English.
   Thank you. My sister's husband is teaching me.
   He speaks English very well.
   What does he do?
   He's a teacher at Yerevan University.

4. You speak very good Armenian.
   I'm very pleased to hear it.
   What work do you do?
   I'm a tailor.

5. Pardon me for asking, but do you speak English?
   A little.
   I've come for a visit. Please tell me, how do they say 'factory' in Armenian?
   They say /gorc'aran/.

6. Pardon me. Do you speak English?
   No. I live in Yerevan. I only speak Armenian.
   Please tell me, what time is it?
   It's almost 8 o'clock. I have to go to the factory.
   Good-bye. I'm glad to have met you.

Conversation

1. A meets B and asks him the time. B tells him and asks whether he is not an American. A says that he is. His sister's husband speaks good Armenian and is teaching him. B says he would like to make A's acquaintance, and they introduce themselves.
2. A asks B where the station is. B tells him and asks him whether he speaks English. A says yes and adds that he is an American here only for a visit. B says he is glad to meet A and asks him what work he does. A says he is a student.
3. A asks B where his family lives. B's brother lives in America, but his parents live in this city near the factory. B asks A where his family lives. He says they live in a village. B asks to be excused on the grounds that he must go to the station to meet his brother. They say good-bye.

LESSON 4

WHERE ARE YOU FROM?

A. Basic Sentences

Mr. Smith

Pardon me, aren't you Mr. Simonian?	neroqutyún|dúk|p'arón|simonyánə|čék‖	Ներողութիւն, դուք պարոն Սիմոնեանը չէ՞ք։

Mr. Simonian

Yes, my name is Hayg Simonian.	ayó# ìm anúnə‖ háyk'|simonyán è#	Այո։ Իմ անունը Հայկ Սիմոնեան է։

Mr. Smith

My name's John Smith.	ìm anúnn èl‖ ǰán|smít è#	Իմ անունն էլ Ջան Սմիթ է։
address	hascé	հասցէ
he gave	t'əvéc	տուեց
Your brother Suren gave me your address.	jèr yexp'áyr|surénə‖ ìnj jèr hascén t'əvèc#	Ձեր եղբայր Սուրէնը ինձ ձեր հասցէն տուեց։

Mr. Simonian

Oh, is that so?	ò|ayt'p'és|	Օ, այդպէ՞ս։
visit	aycelutyún	այցելութիւն
I'm very glad you came.	šàt' uráx èm|jèr aycelutyán hamàr#	Շատ ուրախ եմ ձեր այցելութեան համար։
American (person)	amerik'ací	Ամերիկացի

Are you an American?	dúk|amerik'ací èk‖	Դուք Ամերիկացի՞ էք:
	Mr. Smith	
Yes, I'm an American.	ayó|amerik'ací èm#	Այո: Ամերիկացի եմ:
Your brother's a good friend of mine.	jèr yexp'áyrə|ìm láv|barek'ámn è#	Ձեր եղբայրը իմ լաւ բարեկամն է:
	Mr. Simonian	
a long time	vaqúc	վաղուց
that	vór	որ
Have you been here very long?	vaqúc è vòr|ayst'éq èk‖	Վաղուց՞ է որ այստեղ էք:
	Mr. Smith	
week	šapát	շաբաթ
Almost a week.	gəréte|mí šapàt#	Գրեթէ մի շաբաթ:
	Mr. Simonian	
from which city	vór kaqakìc	որ քաղաքից
What city in America do you come from?	dúk|amerik'aí‖ vór kaqakìc èk#	Դուք Ամերիկայի որ՞ քաղաքից էք:
	Mr. Smith	
from Boston	bostoníc	Բոստոնից
I'm from Boston.	bostoníc èm#	Բոստոնից եմ:
year	t'arí	տարի
But I've been living in New York for ten years.	báyc|t'ás|t'arí è vòr|nyù yórk èm ap'rùm#	Բայց տաս տարի է որ, Նիւ Եորք եմ ապրում:

	Mr. Simonian	
to know	č'anačél	ճանաչել
in New York	nyù yorkúm	Նիւ Եորքում
My brother's in New York.	yexp'áyrəs‖ nyù yorkúmən è#	Եղբայրս Նիւ Եորքումն է։
Do you know him?	č'anačúm èk irèn‖	Ճանաչո՞ւմ էք իրեն։
	Mr. Smith	
Yes, I know him from New York.	ayó# irén|nyù yorkíc èm č'anačùm#	Այո։ Իրեն Նիւ Եորքից եմ ճանաչում։
	Mr. Simonian	
How is my brother?	neroqutyún|ínč p'ès è| yexp'áyrəs#	Ներողութիւն։ Ի՞նչպէս է եղբայրս։
month	amís	ամիս
from him	irenic	իրենից
letter	namák'	նամակ
It's a month since I got a letter from him.	mí amìs è vòr‖ irenic|namák'| čuném#	Մի ամիս է որ, իրենից նամակ չունեմ։
	Mr. Smith	
greetings	barevnér	բարեւներ
to send	uqark'él	ուղարկել
He's fine.	šàt' láv è#	Շատ լաւ է։
He sends his regards.	barevnér è uqark'ùm#	Բարեւներ է ուղարկում։
	Mr. Simonian	
Thanks very much.	šát' šənorhak'alutyùn#	Շատ շնորհակալութիւն։

to write	gərél	գրել
large	méc'	մեծ
My brother writes that New York's a very big city.	yexp'áyrəs|gərúm è|tè nyù yórkə| šàt' mèc' kaqák è#	Եղբայրս գրում է թէ Նիւ Եորքը շատ մեծ քաղաք է։
	Mr. Smith	
world	əšxár	աշխարհ
largest	amenaméc'	ամենամեծ
Yes, it's the largest city in the world.	ayó|ašxarí‖ amenaméc'‖ kaqákən è#	Այո։ Աշխարհի ամենամեծ քաղաքն է։
	Mr. Simonian	
to be found	gət'nəvel	գտնուել
What part of America is New York in?	nyù yórkə‖ amerik'aí|vór k'òqmən è gət'nəvùm#	Նիւ Եորքը Ամերիկայի ո՞ր կողմն է գտնւում։
	Mr. Smith	
In the East.	arevelkúm#	Արեւելքում։
	Mr. Simonian	
to see	t'esnél	տեսնել
I'd like very much to see America.	šát' k'uzeì|amerik'án t'esnèl#	Շատ կ'ուզէի Ամերիկան տեսնել։
Does your family live in New York, too?	jèr ənt'aníkə nùyn p'ès|nyù yórk è ap'rùm‖	Ձեր ընտանիքը նոյնպէս Նիւ Եորք է ապրում։
	Mr. Smith	
parents	c'ənoqnér	ծնողներ

in the South	harafúm	հարաւում
but	ísk'	իսկ
small	pókr	փոքր
in the North	hyusisúm	հիւսիսում
No, my parents live in the South, but my younger brother lives in the North.	vóč|c'ənoqnérəs|ap'rùm èn harafúm|ísk'|pókr yexp'àyrəs‖ gət'nəvúm è‖ hyusisúm#	Ոչ: ծնողներս ապրում են հարաւում, իսկ փոքր եղբայրս գտնւում է հիւսիսում:

Mr. Simonian

weather	yeqanák'	եղանակ
cold	cúrt'	ցուրտ
hot	t'ák	տաք
How's the weather in the South, hot or cold?	harafí yeqanàk'ə|ínč p'ès è|cúrt' è‖ tè t'ák#	Հարաւի եղանակը ի՞նչպէս է: Ցու՞րտ է թէ տաք:

Mr. Smith

more	avelí	աւելի
The weather's hotter in the South than in the North.	harafí|yeqanák'ə‖ avelì t'ák è| hyusisíc#	Հարաւի եղանակը աւելի տաք է հիւսիսից:

Mr. Simonian

I have a friend in San Francisco.	yès|mì barek'ám unèm¦sàn fransisk'oyúm#	Ես մի բարեկամ ունեմ Սան Ֆրանսիսկոյում:
What part of America is that city in?	àyt' kaqákə|amerik'aí‖ vór k'òqmən è gət'nəvùm#	Այդ քաղաքը Ամերիկայի ո՞ր կողմն է գտնւում:

	Mr. Smith	
in the West	arevmutkúm	արեւմուտքում
beautiful	geqecík'	գեղեցիկ
San Francisco's in the West.	sàn fransisk'ón‖ gət'nəvúm è‖ arevmutkúm#	Սան Ֆրանսիսկոն գտնւում է արեւմուտքում։
It's a very beautiful city.	šát'|geqecík' kaqàk è#	Շատ գեղեցիկ քաղաք է։
	Mr. Simonian	
say, tell	asél	ասել
capital (mother city)	mayrakaqák	մայրաքաղաք
Tell me, is San Francisco the capital of California?	xəntrém|asék|sanfransisk'ón| k'aliforniaí|mayrakaqákn è‖	Խնդրեմ ասէք։ Սան Ֆրանսիսկոն կալիֆորնիայի մայրաքաղա՞քն է։
	Mr. Smith	
No, Sacramento's the capital.	vóč|sak'ramentón è k'aliforniaì‖ mayrakaqákə#	Ոչ։ Սակրամենթոն է կալիֆորնիայի մայրաքաղաքը։
native of Yerevan	yerevancí	Երեւանցի
Pardon me, Mr. Simonian, are you from Yerevan?	neroqutyún|p'aròn simonyán|dúk| yerevancí èk‖	Ներողութիւն, պարոն Սիմոնեան, դուք Երեւա՞նցի էք։
	Mr. Simonian	
native of Artashat	art'ašatcí	Արտաշատցի
long	yerk'ár	երկար
No, I'm from Artashat, but I've been living in Yerevan for many years.	vóč|yés|art'ašatcí èm# bàyc yerk'ár|t'arinér è vòr‖ yereván èm ap'rùm#	Ոչ։ Ես Արտաշատցի եմ, բայց երկար տարիներ է որ, Երեւան եմ ապրում։

	Mr. Smith	
What do you do?	dúk|ínč gorc'òv èk əzbaqvùm#	Դուք ի՞նչ գործով էք զբաղւում։
	Mr. Simonian	
farmer	hoqagórc'	հողագործ
I'm a farmer.	yés‖ hoqagórc' èm#	Ես հողագործ եմ։
	Mr. Smith	
how many	vór kàn	որքան
there are	k'án	կան
What a lot of orchards there are in Yerevan!	vór kàn šàt'|ayginér k'àn| yerevanúm#	Որքան շատ այգիներ կան Երեւանում։
	Mr. Simonian	
famous	hayt'ní	յայտնի
Yes, Mr. Smith, Yerevan's famous for its orchards.	ayó|p'aròn smít# yereváno‖ hayt'ní è|ìr aygineróv#	Այո, պարոն Սմիթ։ Երեւանը յայտնի է իր այգիներով։
	Mr. Smith	
they say	asúm èn	ասում են
is that right	č'íšt' è	ճիշտ է
They say that Leninakan and Echmiatsin are big cities.	asúm èn|leninak'ánə‖ yèv ečmiac'ínə‖ méc'|kaqaknér èn#	Ասում են Լենինականը եւ Էջմիածինը մեծ քաղաքներ են։
Is that so?	č'íšt' è‖	Ճի՞շտ է։
	Mr. Simonian	
so	áyn kàn	այնքան

oldest	amenahín	ամենահին
They aren't so big.	áyn kàn èl|méc'|čén#	Այնքան էլ մեծ չեն։
Yerevan's the biggest city in Armenia, but Echmiatsin's one of the oldest.	yerevánə|hayast'anì|amenaméc' kaqàkn è‖ ìsk ečmiac'ínə‖ amenahín|kaqakneríc|mék'n è#	Երեւանը Հայաստանի ամենամեծ քաղաքն է, իսկ Էջմիածինը ամենահին քաղաքներից մեկն է։

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of consonants in the introduction and drill on practices 13 - 14.

C. Grammatical Notes

4.1 Nominative plural

He sends greetings.	barevnér è uqark'ùm#
My brothers live in New York.	ìm yexp'ayrnérə‖ nyù yorkí|méč èn ap'rùm#
Are your sisters going to school?	jèr kuyrérə|dəp'róc èn gənùm‖
There are a lot of big cities in America.	amerik'ayúm|šàt' mèc' kaqaknér k'àn#

The plural of most nouns in Armenian is formed by adding the endings /ner/ or /er/ to the nominative singular. A noun of one syllable adds /er/, e.g. /kuyr/, /kuyrér/; all others add /ner/, e.g. /yexp'áyr/, /yexp'ayrnér/. The possessive endings may be added to the plural, in which case they follow the plural ending, e.g. 'my brothers' /ìm yexp'ayrnérə/ or /yexp'ayrnérəs/.

I have been living in Yerevan for many years.	yerk'ár|t'arinér è vòr‖ yereván èm ap'rùm#
I have been living in Yerevan for ten years.	t'ás|t'arí è vòr‖ yereván èm ap'rùm#

When a plural numeral is used with a noun, the noun is used in the singular, not in the plural, e.g. 'ten years' /t'às t'arí/. This is a part of a more general rule that the plural is not used in Armenian if it is clear from the context that the meaning is plural. The plural is used, then, only if the context is not clear, e.g. 'my brother' /ìm yexp'áyrə/, but 'my brothers' /ìm yexp'ayrnérə/.

4.2 Genitive plural

My brothers' teacher lives in New York.	yexp'ayrnerís|usucíčə‖ nyù yorkí|méč è ap'rùm#
The factory is near the orchards.	gorc'aránə‖ aygineri|mót' è#
I know your brothers.	yés|jèr yexp'ayrnerín‖ č'anačúm èm#

The genitive plural is formed by adding the ending /i/ to the nominative plural form. Note that the genitive ending for the plural is /i/ regardless of the form of the genitive singular, e.g.:

Nominative Singular	Genitive Singular	Genitive Plural
barek'ám	barek'amí	barek'amnerí
yexp'áyr	yexp'ór	yexp'ayrnerí
kúyr	kəróč	kuyrerí

The possessive endings may be added to the genitive plural as in the first sentence above. As in the singular, the genitive form used as a possessive does not add the third person possessive ending, /aygineri mòt'/, but when used as a direct object, it does add the third person possessive ending, /jèr yexp'ayrnerín/.

4.3 Ablative case

What part of America do you come from?	dúk|amerik'aí|vór kaqakìc èk#
My brother comes from America.	ìm yexp'áyrə|amerik'aíc è galì s#

The nouns /kaqakíc/ and /amerik'aíc/ in the sentences above have the ending /ic/ added to them. Nouns with this ending will be said to be in the ablative case. One of the main uses of this case form is to express 'from somebody or something'.

I got a letter from an American.	mì amerik'acúc‖ namák' unèm#
I got a letter from my son.	vortúcəs‖ namák' unèm# (ìm vortúc‖ namák' unèm#)

A noun that has a genitive case in /u/ has the ablative in /uc/. Note that the possessive endings may be added after the ablative case ending, but the third person possessive ending is not added to a noun modified by /im/, /ko/, /mer/, /jer/.

I got a letter from my daughter.	axčik'anícəs‖ namák' unèm#

Nouns that add /a/ in the genitive, add /nic/ to the genitive to form the ablative.

I have greetings from your sister.	kəročicət'‖ barevnér unèm#
I have a letter from your brother.	jèr yexp'oríc‖ namák' unèm#

Nouns with a genitive in /or/ or /oč/ add the ending /ic/ to the genitive to form the ablative.

I haven't gotten a letter from my brothers for a long time.	vaqúc è vòr|yexp'ayrnerícəs‖ namák' čunèm#

All nouns in the plural, regardless of their singular form, add the ending /ic/ to the plural to form the ablative.

The weather in the South is warmer than in the North.	harafí yeqanàk'ə‖ avelì t'ák è hyusisìc#
I am shorter than my brother.	yés‖ avelì pókr èm yexp'orícəs#
My son is taller than your daughter.	ìm vortín¦avelì méc' è|jèr axčik'aníc#

Another use of the ablative case is to express the equivalent of the English *than* after a comparative form.

After America how do you like Armenia?	amerik'aíc het'ò|ínč p'ès èk gət'nùm|hayast'ánə#
After school I have to go to the station.	dəp'rocíc het'ò‖ yés|k'ayarán p'it'ì gənàm#

A noun used with the preposition /het'ó/ 'after' must be put in the ablative case.

He is one of my good friends.	ìm làv barek'amneríc‖ mék'n è#
Boston is one of the oldest cities in America.	bostónə‖ amerik'aí|amenahín kaqaknerìc|mék'n è#

In Armenian expressions which are the equivalent of English expressions like *one of something or other* the noun meaning the *something or other* is put in the ablative case, e.g. 'one of the cities' will have the word for *city* in the ablative.

4.4 Negative of the verb "to be"

Aren't you Mr. Simonian?	dúk|p'aròn simonyánə čèk‖
He is not an American.	amerik'ací|čí#

<table>
<tr><td>They are not teachers.</td><td>usuc’íč|čén#</td></tr>
<tr><td>I don’t understand.</td><td>čém hask’anùm#</td></tr>
<tr><td>We don’t speak English.</td><td>ménk|anglerén|čénk xosùm#</td></tr>
<tr><td>She doesn’t live in Yerevan.</td><td>yerevaní mèč‖ čí ap’rùm#</td></tr>
</table>

The negative of the verb ‘to be’ in the third person singular is /či/. In the other persons and numbers the negative has a form /č/ prefixed to the positive form.

4.5 Locative case

<table>
<tr><td>My parents live in the South.</td><td>c’ənoqnérəs|ap’rúm èn|harafúm#</td></tr>
<tr><td>I have a friend in San Francisco.</td><td>yés‖ mì barek’ám unèm¦sàn fransisk’oyúm#</td></tr>
<tr><td>He’s at the station now.</td><td>ážəm‖ k’ayaranúmən è#</td></tr>
<tr><td>The University is on this street.</td><td>hamalsaránə‖ àys poqocúmən è#</td></tr>
<tr><td>There are a lot of workers in the factories.</td><td>gorc’arannerúm‖ šát’ arhest’avornèr k’àn#</td></tr>
</table>

To express in Armenian the equivalent of English in, at, on a place, the ending /um/ or /yum/ may be added to the noun indicating the place. This form of the noun is called the locative case form. The ending /um/ is added to a noun that ends in a consonant and /yum/ to a noun ending in a vowel. Normally the third person singular possessive ending is not added to this form unless the noun is followed by the verb ‘to be’ in which case the possessive ending has the form /ən/. The locative ending may be added to the plural of a noun. Note that nouns that have an irregular genitive or ablative form, like /ha[illegible]/, /kuyr/, etc., do not normally occur in the locative case.

4.6 Comparative and superlative

<table>
<tr><td>The weather is hotter in the South than in the North.</td><td>harafí yeqanàk’ə‖ avelì t’ák è|hyusisíc#</td></tr>
<tr><td>I am bigger than my brother.</td><td>yés‖ avelì méc’ èm|yexp’orícəs#</td></tr>
<tr><td>My mother is smaller than my sister.</td><td>máyrəs‖ avelì pókr è|kəročícəs#</td></tr>
<tr><td>Yerevan is the biggest city in Armenia, but Echmiatsin is one of the oldest.</td><td>yereválnə‖ hayast’aní|amenaméc’ kaqákn è|ìsk’ ečmiac’ínə|amenahín|kaqakneríc|mék’n è#</td></tr>
<tr><td>My youngest brother is in school.</td><td>amenìc pókr yexp’àyrəs‖ dəp’rocúmən è#</td></tr>
</table>

The comparative form of an adjective in Armenian is formed by putting the word /avelí/ 'more' in front of the adjective. The superlative is formed by prefixing the form /aména/ to the adjective, or by putting the word /amenic/ in front of the adjective. The word /amenic/ is the ablative form of the word /amén/ 'all'.

4.7 Length of time something has been taking place

Have you been here very long?	vaqúc è vòr|àys t'éq èk‖
I have been living in New York for ten years.	t'ás|t'arí è vòr|nyù yórk ìm ap'rùm#
I haven't gotten a letter from him for a month.	mì amís è vòr‖ irenic|namák' čunèm#
We have been living in Yerevan for many years.	yerk'ár|t'arinér è vòr‖ yereván ènk ap'rùm#

Expressions which state the length of time something has been taking place normally introduce the time expression by the form for in English. The Armenian equivalents of these expressions introduce the time expressions by a form meaning literally 'it is so much time that' and state the event which has been taking place in the present, e.g. literally: 'it is ten years that I am living in New York'.

4.8 Use of possessive endings with nouns

Your brother, Suren, gave me your address.	jèr yexp'áyr|surénə|ìnj jèr hascén t'əvèc#
My brother, Aram, lives in New York.	ìm yexp'áyr|arámə|nyù yorkí mèč è ap'rùm#

In Lesson 2 (Note 2.1) we noted that a noun used with the possessive adjectives /ìm/, /kó/, /ìr/, /mér/, /jér/, /irénc/, has the third person possessive ending added. If two nouns are used with the possessive adjectives, as above, then the third person possessive ending is added only to the last of the two nouns.

D. Exercises

Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given.

1. He is one of my________.
   brothers sons teachers students friends

2. Your________teacher is one of my good friends.
   brother's sister's wife's daughter's
   brothers' sisters' sons' friends'

3. Have (has)________been here long?
your children   the workers   they   she   his tailor
your parents   the teachers   you   he

4. What city in________is he from?
Armenia   your country   America

He's from________.
Yerevan   Leninakan   San Francisco
Boston   New York   Echmiatsin

5. I've been living in New York for________.
eight months   four weeks   three years
ten months   six weeks   two years

6. _____has (have) been living in Yerevan for five years.
we   they   my parents   my brothers
he   I   my family   my friends

7. It's been a month since I had a letter from________.
them   my wife   my children's teacher   my husband
him   you   my son's teacher   my parents

8. It's the________city in Armenia.
biggest   oldest   most interesting

9. He is bigger than________.
his brothers   your daughter   his teacher
his brother   your father   my sister

10. My friends live in________.
the South   the North   a city   San Francisco
the West   the East   a hotel

11. ________don't (doesn't) live here.
they   my friends   Mr. Simonian's son
we   he   my dentist

12. After________, I must go to the restaurant.
the post office   the station
school   the hotel

E. Listening In

1. A (Mr. Aramian) has a telephone conversation with B (Mr. Smith).

A: aló|aló|p'aròn smít‖
B: ayó|p'aròn smítn è xosùm#
A: p'aròn smít# dúk|ék‖
B: ayó# yés èm#

A: yés‖ aràm aramyánn èm|hayastaníc# č'anačúm èk‖
B: neroqutyún|p'aròn aramyánə‖ yerevaníc‖
A: ayó# jèr yexp'áyr|sámə‖ ínj|jèr hascén t'əvèc#
B: ó|àyt' p'és‖ barév|p'aròn aramyán# ínč p'ès èk# láv èk‖
A: šənorhak'alutyún|láv èm# jèr yexp'áyrə‖ìm làv barek'ámn è# barevnér è uqark'ùm#
B: šənorhak'alutyún|əzgacvác' èm# mí amìs è vòr‖ ireníc|namák' čunèm#
A: jèr yexp'áyrə‖ šàt láv è#
B: ážəm|yexp'áyrəs‖ úr è gət'nəvùm#
A: yerevanì méč è ap'rùm#
B: vaqúc è vòr|ayst'éq èk‖
A: vóč|gəretè mí òr#

2. A (Smith) and B (Aramian) meet later and discuss their families.

B: jèr c'ənoqnérə‖ ínč p'ès èn#
A: šənorhak'ál èm|láv èn#
B: nyù yorkì méč èn ap'rùm‖
A: vóč|c'ənoqnérəs‖ gət'nəvúm èn|hyusisúm|k'anadaí mòt'#
B: vór kaqakùm#
A: ditroit'úm#
B: ditroít'ə‖ méc' kaqàk è‖
A: ayó|amerik'aí|amenaméc'|kaqakneríc|mék'n è#
B: jèr pókr yexp'àyrə‖ núyn p'ès|ditroít' è ap'rùm‖
A: vóč|pókr yexp'àyrəs‖ yerék t'arì è vòr|lòs anǰelós è ap'rùm#
B: àyt' kaqákə‖ amerik'aí|vór k'òqmən è gət'nəvùm#
A: lòs anǰelósə‖ gət'nəvúm è|arevmutkúm# šát' geqecìk' kaqàk è#
B: ayó‖ ím|mì làv barek'ámə‖ aynt'éq è#
A: jèr barek'ámə‖ ínč gorc'òv è əzbaqvùm#
B: hoqagórc' è# asúm èn|lòs anǰelósə‖ hayt'ní è ìr aygineròv# č'íšt' è#

A: vóč|fresnón è hayt'nì|ìr aygineróv|ìsk' lòs anǰelósə‖ amerik'aí|
mèc' kaqakneríc|mék'n è#
B: neroqutyún|p'aròn smít# harafí yeqanàk'ə‖ ínč p'ès è# uzúm èm|
aynt'éq genàl#
A: harafí yeqanàk'ə‖ t'ák è#
B: ìsk' hyusisí yeqanàk'ə ‖ ínč p'ès#
A: hyusisí yeqanàk'ə‖ cúrt' è#
B: xəntrém asèk# č'íšt' è vòr|nyù yórkə‖ amerik'aí|mayrakaqákn è‖
A: vóč|barek'ám# vašingtónn è|amerik'aí|mayrakaqákə|ìsk' nyù yórkə‖
ašxarhí mayrakaqákn è#

F. Exercises

Fluency Drills

1. Pardon me. Aren't you Mr. Simonian?
   Yes, my name is Hayg Simonian.
   I'm very glad to meet you. Your brother gave me your address.
   I'm very glad to have you make a visit.

2. My name is Hayg Simonian.
   My name is John Smith.
   Have you been here long?
   No. Only three weeks.

3. Have you been here long?
   Almost two weeks.
   Are you an American?
   Yes. I'm from Boston.

4. Have you lived here long?
   Yes. I'm from Boston, but I've been living here for five years.
   What work do you do?
   I'm a tailor.

5. Are you from Boston?
   Yes.
   I have a friend in Boston. His name is Aram Hovhanessian.
   I know your friend. He is one of my best friends.

6. Aren't you from Boston?
   Yes, but my family lives in Philadelphia.
   Is the weather in Philadelphia hotter than in Boston?

A little. But my brother lives in Miami.
What part of America is that city in?
In Florida, in the South. The weather in Florida is very hot.

7. Do you know my teacher from New York?
Yes. He is my brother.
How is he? It's been a long time since I had a letter from him.
He's fine. He's coming to Boston. I'm going to meet him now.
When does the train arrive?
At seven o'clock.
I'll go to the station too.

Conversation

1. A and B introduce themselves. A asks B whether he knows A's friend in Fresno. B says he does. A asks about the location of Fresno and its weather. B answers.

2. A and B meet on a street in Miami. A explains that he is from the North, and asks where the post office is. B tells him, then asks what city A is from, inquires about the weather, etc.

LESSON 5

THE WEATHER

A. Basic Sentences

Mr. Smith

today	aysór	այսօր
day	ór	օր
What a nice day it is today!	ìnč geqecìk'|ór è aysòr#	Ինչ գեղեցիկ օր է այսօր։

Mr. Aramian

sky	yerk'ínk	երկինք
completely	bolorovín	բոլորովին
clear	p'árz	պարզ
Yes. The weather is fine.	ayó|šát' làv|yeqanák' è#	Այո։ Շատ լաւ եղանակ է։
The sky is completely clear.	yerk'ínkə|bolorovín|p'árz è#	Երկինքը բոլորովին պարզ է։

Mr. Smith

yesterday's	yerek'vá	երեկուայ
rain	anjrév	անձրեւ
sun	arév	արեւ
pleasant	hač'elí	հաճելի
The sun is very pleasant today after yesterday's rain.	yerek'vá|anjrevíc het'ò‖ aysór|arévə|šàt' hač'elí è#	Երեկուայ անձրեւից յետոյ, այսօր արեւը շատ հաճելի է։

Mr. Aramian

to think	k'arc'él	կարծել
hereafter	aysuhet'év	այսուհետեւ
we have; we will have	unenánk	ունենանք
I don't think we're going to have rainy weather from now on.	čém k'arc'ùm|aysuhet'év|anjrevayín yeqanàk'|unenánk#	Չեմ կարծում, այսուհետեւ անձրեւային եղանակ ունենանք։

Mr. Smith

generally	ənthanrap'és	ընդհանրապէս
What kind of weather do you usually have in Armenia?	ənthanrap'és|inčp'isí yeqanàk'|unék|hayast'anúm#	Ընդհանրապէս, ինչպիսի՞ եղանակ ունէք Հայաստանում։

Mr. Aramian

mountainous	leřnaín	լեռնային
winter	jəméř	ձմեռ
summer	amář	ամառ
Armenia is a mountainous country.	hayast'ánə|leřnaín yerk'ìr è#	Հայաստանը լեռնային երկիր է։
The winter is very cold and the summer is very hot.	jəméřə|šàt' cúrt' è‖ ìsk' amářə|šàt' t'ák#	Ձմեռը շատ ցուրտ է, իսկ ամառը շատ տաք։

Mr. Smith

time	žamanák'	ժամանակ
humid	xonáv	խոնաւ
Is it humid in the summer?	amář|žamanák'|yeqanák'ə|xonáv è‖	Ամառ ժամանակ եղանակը խոնա՞ւ է։

<table>
<tr><td colspan="3">Mr. Aramian</td></tr>
<tr><td>on the contrary</td><td>əntak'ařák'ə</td><td>ընդհակառակը</td></tr>
<tr><td>with us; at our place</td><td>méz mòt'</td><td>մեզ մոտ</td></tr>
<tr><td>dry</td><td>čór</td><td>չոր</td></tr>
<tr><td>No. On the contrary, the summer is very dry here.</td><td>vóč# əntak'ařák'ə# méz mòt' ‖ amárə | šàt' čór è#</td><td>Ոչ, ընդհակառակը: Մեզ մոտ ամառը շատ չոր է:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Mr. Smith</td></tr>
<tr><td>(introduces a question)</td><td>ardyók</td><td>արդեօք</td></tr>
<tr><td>snow</td><td>jyún</td><td>ձիւն</td></tr>
<tr><td>Does it snow much in Armenia?</td><td>ardyók | šàt' jyún è galìs | hayast'anúm ‖</td><td>Արդեօ՞ք շատ ձիւն է գալիս Հայաստանում:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Mr. Aramian</td></tr>
<tr><td>enough</td><td>bavak'án</td><td>բաւական</td></tr>
<tr><td>especially</td><td>hat'k'ap'és</td><td>յատկապէս</td></tr>
<tr><td>region</td><td>šərǰán</td><td>շրջան</td></tr>
<tr><td>Yes. We have quite a bit of snow, especially in the mountains.</td><td>ayó | bavak'án | jyún ènk unenùm | hat'k'ap'és ‖ leřnaín šərǰannerùm#</td><td>Այո, բաւական ձիւն ենք ունենում, յատկապէս լեռնային շրջաններում:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Mr. Smith</td></tr>
<tr><td>spring</td><td>garún</td><td>գարուն</td></tr>
<tr><td>What is spring like here?</td><td>garúnə | ínč p'ès è jèz mòt'#</td><td>Գարունը ինչպէ՞ս է ձեզ մոտ:</td></tr>
<tr><td colspan="3">Mr. Aramian</td></tr>
<tr><td>mild</td><td>barexářn</td><td>բարեխառն</td></tr>
<tr><td>Spring is mild in Yerevan.</td><td>garúnə ‖ barexářn è | yerevanúm#</td><td>Գարունը բարեխառն է Երեւանում:</td></tr>
</table>

	Mr. Smith	
autumn	ašún	աշուն
cloudy	amp'ót'	ամպոտ
Is it true that it's very cloudy here in the fall?	č'íšt' è vòr|ašúnə|šàt' amp'ót' è|ayst'éq‖	Ճի՞շտ է որ, աշունը շատ ամպոտ է այստեղ:
	Mr. Aramian	
sometimes	yerpémən	երբեմն
for the most part	méc' masàmb	մեծ մասամբ
clear	p'ayc'áɍ	պայծառ
Sometimes. But for the most part we have clear weather in the fall.	yerpémən|báyc|méc' masàmb‖ ašnánə‖ p'ayc'áɍ|yeqanák' ènk unenùm#	Երբեմն: Բայց մեծ մասամբ, աշնանը պայծառ եղանակ ենք ունենում:
Tell me, what's the weather like in America?	xəntrém asèk|ínč p'ès è|yeqanák'ə| amerik'ayúm#	Խնդրեմ ասէք, ի՞նչպէս է եղանակը Ամերիկայում:
	Mr. Smith	
state	naháng	նահանգ
always	míšt'	միշտ
sunny	arevót'	արեւոտ
In America, in the states of California and Florida, the winter is always warm and sunny.	méz mòt'|amerik'ayúm‖ k'alifórnia| yèv flórida nahangnerùm‖ jəméɍə|mìšt' t'ák‖ yèv arevót' è#	Մեզ մօտ Ամերիկայում, կալի-ֆորնիա եւ Ֆլորիդա նահանգներ-ում, ձմեռը միշտ տաք եւ արեւոտ է:

	Mr. Aramian	
possible	k'arelí	կարելի
How is that possible?	áyt'|ìnč p'és è k'arelì#	Այդ ի՞նչպես է կարելի։
	Mr. Smith	
kind, sort	t'esák'	տեսակ
America is a big country. We have all sorts of weather.	amerik'án‖ méc' yerk'ìr è# ménk| amén t'esàk'|yeqanák' unènk#	Ամերիկան մեծ երկիր է։ Մենք ամէն տեսակ եղանակ ունենք։
	Mr. Aramian	
you have been	yeqél èk	եղել էք
Have you ever been in Florida?	dúk|floridá|yeqél èk‖	Դուք Ֆլորիդա եղե՞լ էք։
	Mr. Smith	
No, I haven't, but I've been living in California for the past two years.	vóč|floridá|čém yeqèl# bàyc|yerk'ú| t'arí è vòr|k'aliforniá yèm ap'rùm#	Ոչ, Ֆլորիդա չեմ եղել։ Բայց երկու տարի է որ, Կալիֆորնիա եմ ապրում։
	Mr. Aramian	
similar	nəmán	նման
They say that the weather in Fresno is very similar to that of Yerevan. Is that so?	asúm èn|freznoì yeqanák'ə|šàt' nəmán è|yerevaní|yeqanak'ín# č'íšt' è‖	Ասում են, Ֆրեզնոյի եղանակը շատ նման է Երեւանի եղանակին։ Ճի՞շտ է։
	Mr. Smith	
maybe	gúce	գուցէ
cause, reason	p'ač'áŕ	պատճառ

Armenian	háy	Հայ
Yes, that's right. Maybe that's why a lot of Armenians live in Fresno.	ayó|č'íšt' è# gúce|áyt' è p'ač'àřə‖ vòr šát'|hayér èn ap'rùm|freznoí mèč#	Այո, ճիշտ է։ Գուցէ այդ է պատճառը որ շատ հայեր են ապրում Ֆրեզնոյի մէջ։

B. Pronunciation Practice

Read the discussion on the pronunciation of consonants in the introduction and drill on practices 15-16.

C. Grammatical Notes

5.1 New genitive forms

After yesterday's rain, the sun is very pleasant today.	yərek'vá|anjrevíc het'ò‖ aysór|arévə|šát' hač'elì è#
Today's weather is fine.	aysorvá|yeqanàk'ə|láv è#
The summer sky is clear.	amařvá|yerk'ínkə|p'árz è#
For the most part in the fall we have clear weather.	méc' masàmb‖ ašnán|p'ayc'ář|yeqanák' ènk unenùm#

The genitive form of /yerék'/ 'yesterday' is /yerek'vá/, unlike other genitive forms you have met (cf. Notes 3.1, 3.2, 3.3). The nouns you have had so far with this type of genitive are the following:

	Genitive Form	
ór	orvá	day
aysór	aysorvá	today
yerék'	yerek'vá	yesterday
amář	amařvá	summer
jəméř	jəmeřvá	winter
šapát	šapatvá	week
amís	aməsvá	month
t'arí	t'arvá	year

Note that /amís/ changes the stem to /aməs/, giving a genitive form /aməsvá/; /t'arí/ loses the /i/ when the genitive ending is added, giving a genitive form /t'arvá/. Most nouns referring to subdivisions of time form the genitive in this manner.

The nouns /garún/ 'spring' and /ašún/ 'fall' have the genitive forms /garnán/ and /ašnán/ respectively, both losing the /u/ before the genitive ending /an/. The noun /léř/ 'mountain' also has a genitive in /an/, /leřán/. The genitive form of the noun /jyún/ 'snow' is /jyán/.

5.2 The direct object

I'm teaching English.	yés‖ anglerén èm sovorecnùm#
I'm drinking coffee.	yés‖ súrč' èm xəmùm#
Do you see the hotel?	t'esnúm èk|hyuranócə‖
He's writing a letter.	ná‖ namák' è gərùm#

The direct object of a verb (the thing being taught, being drunk, being seen, or being written in the above sentences) is in the nominative case in Armenian in the above sentences. The nominative case is used to express the direct object, however, only if the direct object is something inanimate, a thing.

I know Mr. Minassian.	yés|č'anačúm èm|p'aròn minasyanín#
They want to meet your brother.	uzúm èn|jèr yexp'órə‖ handip'él#
I'm teaching his daughter.	yés|ìr axčik'án‖ sovorecnúm èm#
I see your sister on the street.	yés|t'esnúm èm|jèr kəróčə|poqocí mèč#

If the direct object is something animate, some person or animal, then in Armenian the genitive case is used, as in the sentences above. Note that nouns with an /i/ or /a/ form in the genitive have the third person singular possessive ending added when used as direct object. This is part of a more general rule. When the genitive form of a noun is used in a phrase in which it is the last member, as, for example, when it is direct object, then it may have the third person singular possessive ending added. When it is used in a phrase in which it is not the last member, as, for example, when it is used as a possessive to modify a following noun or when it is used with a following postposition, then it regularly does not have the third person possessive ending added. Compare the following sentences:

I know your sister.	yés|jèr kəróčə|č'anačúm èm#
He is your sister's husband.	sá|jèr kəróč|amusínn è#
I know your friend.	yés|jèr barek'amín|č'anačúm èm#
This is your friend's wife.	sá|jèr barek'amí|k'ínn è#

This is a consistent pattern for nouns with a genitive form in /i/, but for other nouns some speakers of Armenian will drop the third person possessive ending and say /kəróč/ in the first sentence above.

5.3 Personal pronouns

We're going to the University.	ménk‖ hamalsarán ènk gənǔm#
They are good friends of ours.	nəránk‖ mèr làv barek'ámn èn#

The forms of the pronouns that you have already met used as subject of a verb and the new ones in the sentences above are the nominative case forms of the personal pronouns, i.e. /yes du na menk duk nərank/.

I want to introduce Mr. Smith to you.	uzúm èm|jèz c'anotacnél|p'aròn smitín#
Is he going to the restaurant with you?	ná|kéz hèt'|č'ašarán è gənǔm‖
Do you know them?	irénc (nəránc)|č'anačúm èk‖
I don't see him.	yés|irén (nərán)|čém t'esnǔm#
The summer is very dry here (with us).	amářə|méz mòt'|šát' čòr è#
He is teaching me.	ná|ínj|sovorecnúm è#

The personal pronouns have the following genitive forms:

ínj	méz
kéz	jéz
irén *or* nərán	irénc *or* nəránc

These forms are used like the genitive of nouns, except that they are not used to express possession; this is indicated by the possessive adjectives (cf. Note 2.1).

I am bigger than you.	yés|jezaníc (jezníc)|avelí mèc' èm#
I haven't gotten a letter from him for two years.	yerk'ú|t'arí è vòr‖ ireníc (nəraníc) namák' čunèm#
My brother is smaller than me.	ìm yexp'áyrə|injaníc|avelí pòkr è#
I haven't gotten a letter from them for a long time.	vaqúc è vòr|irencíc (nərancíc)|namák' čunèm#

The ablative forms of the personal pronouns are:

injaníc (injəníc)	mezaníc (mezníc)
kezaníc (kezníc)	jezaníc (jezníc)
nəraníc or ireníc	nərancíc or irencíc

They are used the same way the ablative forms of nouns are used.

The locative case forms of personal pronouns occur only rarely and will not be introduced at this time.

5.4 "similar to"

The weather in Fresno is very similar to the weather in Yerevan.	freznoì yeqanák'ə|šàt' nəmán è|yerevaní| yeqanak'ín#
You are similar to your brother.	dúk|nəmán èk|jèr yexp'órə#

In making statements like A is similar to B in Armenian, B is put in the genitive case. This genitive may have the third person possessive ending added (cf. Note 5.2).

5.5 "rain", "snow"

Does it snow much in Armenia?	ardyók|šàt' jyún è galìs‖ hayast'anúm‖
It rains a lot here in the fall.	ašnánə‖ šàt' anjrév è galìs|méz mòt'#

The Armenian equivalent of English it rains, it snows is expressed by saying literally 'rain comes', 'snow comes' using the nouns /anjrév/ 'rain' and /jyún/ 'snow' without the third person possessive adjective and the verb /gál/ 'to come'.

D. Exercises

Variation Drills

Fill in the blank space with the forms supplied below.

1. How do you like ________ weather?
   the summer   this year's   this month's   fall
   today's   the winter   spring

2. I know ________.
   Mrs. Hovhanessian   his teacher   their friends
   her brother   his mother   his tailor
   your parents   your friend

3. In the West the ________ weather is dryer than in the East.
   autumn   spring   winter   summer

4. I don't see ________.
   the factory   the truck driver   the letter   them
   him   the orchards   Aram   you

5. He'll go with ________ to the station.
   you   them   my son   your father   him
   us   her   me   my friends
   Mrs. Minassian

6. It's been a long time since he had a letter from ________.
   me   us   her   you   them

7. Do you usually have ________ weather in California?
   rainy   sunny   hot   dry   cloudy

8. The weather is moderate in Armenia, especially in the ________.
   south   north   west   in the mountainous regions

9. ________ been in Florida, but ________ haven't been to California.
   we've   my children have   we   they
   you've   they've   I   you
   my children

10. The ________ in Fresno is very similar to the ________ in Yerevan.
    weather   spring   summer   fall   winter

E. Listening In

1. A (John Smith) talks to B (Aram Aramian, a person he has not met) on a train.

A: Excuse me, can you tell me the time please?
B: neroqutyún|p'arón||
A: dúk|hayerén|xosúm èk||

B: ayó|p'arón|yés‖ hayast'aníc èm#
A: šát' uràx èm|áyt' ařtìv# ìm anúnə‖ J̌àn smít è#
B: J̌àn smít‖ áh|àyt' p'és‖ ìm anúnn èl‖ aràm aramyán è#
A: aramyán‖ áyt'|šát' geqecìk' anùn è#
B: šənorhak'alutyún|bàyc dúk‖ makùr hayerén èk xosùm# dúk‖ amerik'ací|čék‖
A: ayó|p'aròn aramyán# amerik'ací èm|bàyc yerk'ú t'arì|hayast'án èm yeqèl#
B: hayast'án‖ šát' het'akərkír|vór kaqakùm‖
A: yerevanúm|ù art'ašat'úm# neroqutyún|dúk‖ úr èk gənùm#
B: šikagó# yexp'órəs handip'elú#

2. A and B (same as in section 1 above) continue the conversation.

B: xəntrúm èm asèk|yeqanák'ə‖ ínč p'ès è|jéz mòt'#
A: amerik'án‖ méc' yerk'ìr è|ménk‖ amén t'esàk'|yeqanák' unènk#
B: amerik'aì harafúm‖ garnánə|yeqanák'ə|ínč p'ès è#
A: ənthanrap'és|barexářn è#
B: č'íšt' è vòr|ašnánə|šàt' amp'ót' è|k'aliforniayúm#
A: əntak'ařák'ə# a[illegible]án|k'aliforniayúm|yeqanák'ə|méc' masàmb|p'ayc'ář è#
B: neroqutyún|d[illegible] yeqèl èk‖
A: ayó|mí t'arì#
B: asúm èm|t'ek'sa[illegible] yeqanàk'ə‖ šát' nəmàn è|hayast'aní yeqanak'ìn# č'íšt' è‖
A: čém k'arc'ùm# hayast'ánə‖ mì leřnaín yerk'ír è# ìsk' t'ek'sasúm‖ šàt' kíč è|jyún galìs#
B: aysór|ínč geqecìk' òr è#
A: ayó|yerk'ínkə‖ bolorovín|p'árz è# yerek'vá|anjrevíc het'ò‖ aysór|arévə‖ šàt' hač'elí è#

F. Exercises

Fluency Drills

1. What is the weather like today?
   The sky is completely clear.
   Do you usually have such weather in Armenia?
   Yes, especially in the autumn.

2. What's the weather like today?
   It's raining.
   I'm sorry to hear that. I have to go to the station to meet my wife.
   The spring weather is usually rainy here (among us).

3. What is winter like here?
   It's very cold, and it snows a lot.
   Is the winter weather cold in California, too?
   No. In California the winter is always warm and sunny.

4. Is the weather in Armenia pleasant?
   For the most part, yes.
   Have you been there?
   No, but my brother has been living there for ten years.

5. After Armenia, how do you like the weather in America?
   For the most part it is nice, especially in the fall.
   Yes, but sometimes it rains.
   That's true, especially in the mountain regions.

6. What city in America do you live in?
   In the West, near Fresno.
   They say that Fresno is a very big city. Is that true?
   It's not so big, but it is famous for its orchards.
   Do many Armenians live near Fresno?
   Yes. The climate of Fresno is similar to the climate of Armenia.

Conversation

1. A tells B what the weather is like in the different regions of Armenia—the North, South, East, or West. B tells A what the weather is like during the different seasons of the year.

2. A tells B about his visit to America. B asks what the weather is like in the United States. A compares the Florida climate with that of California, mentioning the sunny days, the rainy days. He then talks about the mild climate in the mountains.

3. A asks B about his father's work. B says it is fine, but that his father has a little fever. A asks why the fever. B blames it on the humid summer and on the dry autumn which precedes the rainy weather.

LESSON 6

REVIEW

A. Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given:

1. It's ________ month(s) since I got a letter from him.
   two three one nine ten

2. Your ________ wife is here.
   teacher's brother's tailor's dentist's
   friend's son's student's

3. I'm going at ________ o'clock.
   eight two three four five

4. My brother is a good friend of your ________.
   husband daughter brother mother
   father sister son wife

5. There are a lot of big ________ in America.
   stations factories restaurants mountains
   cities trains orchards schools

6. The factories are near the ________.
   orchards collective farms restaurants
   cities mountains

7. I have a letter from my ________.
   sister's husband brother's friend daughter's son
   old teacher wife's brother
   husband's mother

8. In the ________ we have clear weather.
   fall spring summer winter mountains

9. I'm teaching ________.
   Armenian his daughter your brother's son
   English your sister your friend's boy
   the farmer the truck driver

10. The weather is ______ in the ______ than in the ______.
    hotter South North
    colder North South
    East East
    West West

B. Modified Basic Sentences

1. The station is opposite the school.
2. I'm sorry to hear that it is very dry.
3. What do you do?
4. There are five schools in our city.

5. After yesterday's rain, she has a little fever.
6. With pleasure. Do you want to eat?
7. What part of your family lives in the country?
8. Please repeat and speak slowly.
9. My parents have been living in the North for a month.
10. Do you have any matches and cigarettes?
11. The tailor is not here today.
12. In the West America is a mountainous country.
13. Where is the truck driver?
14. Mr. Smith is a good teacher of mine.
15. Is that so? You speak good Armenian?
16. Your son, Aram, is not married?
17. The factory is on the right.
18. I want to introduce my sister Mary.
19. The weather is better now.
20. That is a very big factory.
21. The restaurant is in the station.
22. I have been living here almost a week.
23. My brother writes that he is a farmer.
24. She has a cigarette.
25. Does it rain much in Yerevan? Not at all!
26. I would like to see the largest city.
27. Your father has a little fever now.
28. On the contrary, I've known him for ten years.
29. It's famous for its old restaurants.
30. How is my younger brother? How are you?
31. We have all sorts of weather in the South.
32. I got a letter from him. He's fine.
33. When does your sister arrive?
34. How is that possible? I have been living there for ten years.
35. Is that so? Have you been here very long?
36. That's right; I'm a dentist.
37. From what city is the letter?
38. Is this boy still a student?
39. What part of the world is Armenia in?
40. Your husband is a tailor? I'd like to meet him.

C. Fluency Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences. Go through the exercise several times so that you can say each one fluently:

1. Mr. Smith is a good friend of mine.
Is this boy his son?
No. But over there is his daughter.
How many are there in his family?
There are three in his family.
Oh! There are three in our family, too.
Is that so?
Yes.

2. Aram is my friend.
I'd like very much to meet him.
He is an interesting boy.

Yes. I hear that his sister is beautiful.
Is she married?
No.
What does she do?
She's a teacher.
I hope that she is a good teacher.
Yes. She's very good.

3. I'm going to Armenia tomorrow.
What part of the world is it in?
In the East.
Do you speak Armenian?
Yes, I speak very good Armenian.
I'm glad to hear that.
Thank you very much.

4. I would like to see Armenia.
Armenia is an interesting country.
Is it very big?
No, it's not so big.
Are there big cities?
Yes. And there are famous mountains.

5. Tell me, are you from Boston?
No, I'm from Yerevan.
Oh, you are not an American?
No, I live here in Armenia.
What do you do?
I'm a farmer.

6. I'm an American.
You speak very good Armenian.
I'm glad to hear that.
What do you do?
I'm a dentist.
Oh, that's fine.

7. I'd like very much to meet you.
With pleasure. I'm John Smith.
And I'm Jack Minassian.
I'm pleased to meet you.
I'm pleased too.
Do you live here?
Yes, I live near the orchards.

8. I want to introduce an American to you.
Oh, are you an American?
Yes, I'm from Boston.
Is it a big city?
Yes, it's bigger than Yerevan.
Is that so?
Does your family live in Boston, too?
No, my family lives in Florida.

9. They say that you have all sorts of climate in America.
That's right.
How is that possible?
America is a big country. We have cold, moderate, and hot weather.
Maybe that's the reason that America is famous.
Not at all. It's a big country.
Oh, I understand now. Thank you.

10. They say that Armenia is famous for its dry climate.
The weather there is fine.
Does it snow in Yerevan?
Only in the mountain regions.
What are spring and autumn like?
Spring and autumn are moderate.

D. Conversation

1. A and B greet each other. A suggests that they go to a restaurant for some beer. B thanks him and says that he can't go. He explains that he has to go to work on the kolkhoz. A asks him what work he does and B answers that he is a truck driver. He adds that he has been one for nine years now. A is sorry to hear that B can't have a beer with him. They depart formally with a good-bye.

2. A and B are in a restaurant ordering a meal. A orders some meat, some potatoes, and some rice. The waiter asks A what he wants to drink. A says that he wants some beer. B orders meat, rice, and bread. He drinks wine with his meal. After the meal, they ask the waiter how much for the meal. He tells them how much it is for each item and for the total.

3. A and B are at the station. A asks B where he is going. B says he is going to the city. A asks why he is going to the city. B says that he is going to work in a factory. B then asks A where he is going. A says that he isn't going anywhere but is waiting for his family. He tells B that his wife, two daughters, and three sons have been visiting his brother for almost a week. They depart when the train leaves for the city.

4. A and B strike up a chance acquaintance. They introduce themselves and then get chatty. They discuss first the weather today and compare it with yesterday's. They discuss their families, the type of work each man does, and finally where each is going now.

LESSON 7

THE RESTAURANT

A. Basic Sentences

	Mr. Smith	
on	վրայ	vərá
On what street are the restaurants found?	Որ՞ փողոցի վրայ են գտնւում ճաշարանները։	vór poqocì vərà èn gət'nəvùm| č'ašarannérə#
	Mr. Aramian	
central	կենտրոնական	k'endronak'án
avenue	պողոտայ	p'oqot'á
For the most part on Central Avenue.	Մեծ մասամբ, կենտրոնական պողոտայի վրայ։	méc' masàmb‖ k'endronak'án| p'oqot'aí vərà#
	Mr. Smith	
food, meal	կերակուրներ	k'erak'urnér
What kind of food do they have in those restaurants?	Ին՞չ տեսակ կերակուրներ կան այդ ճաշարանների մէջ։	ínč t'esàk'|k'erak'urnér k'àn|àyt' č'ašaranneí mèč#
	Mr. Aramian	
Armenian	Հայկական	hayk'ak'án
Russian	ռուսական	řusak'án
Caucasian	կովկասեան	k'ovk'asyán
Almost all kinds.	Գրեթէ ամէն տեսակ։	gəréte|amén t'esàk'#

<table>
<tr><td>They have Armenian, Russian, and Caucasian food.</td><td>Կան թէ հայկական, թէ ռուսական եւ թէ կովկասեան կերակուրներ։</td><td>k’àn tè hayk’ak’án‖ tè řusak’án‖ yèv tè k’ovk’asyán|k’erak’urnér#</td></tr>
</table>

Mr. Smith

<table>
<tr><td>Do they have American food?</td><td>Արդեօք ամերիկեան կերակուրներ կա՞ն։</td><td>ardyók|amerik’yàn k’erak’urnér| k’án‖</td></tr>
</table>

Mr. Aramian

<table>
<tr><td>unfortunately</td><td>դժբախտաբար</td><td>dəžbaxt’abár</td></tr>
<tr><td>sure</td><td>վստահ</td><td>vəst’áh</td></tr>
<tr><td>you will like</td><td>պիտի սիրէք</td><td>p’it’ɿ sirék</td></tr>
<tr><td>Unfortunately no. But I’m sure you will like our food very much.</td><td>Դժբախտաբար ոչ։ Բայց վստահ եմ որ, դուք մեր կերակուրները շատ պիտի սիրէք։</td><td>dəžbaxt’abár|vóč|bàyc vəst’áh èm| vòr dúk|mèr k’erak’urnérə|šát’ p’it’ɿ sirèk#</td></tr>
</table>

Mr. Smith

<table>
<tr><td>which (pl.)</td><td>որոնք</td><td>vorónk</td></tr>
<tr><td>delicious</td><td>համեղ</td><td>haméq</td></tr>
<tr><td>Which are the best Armenian foods?</td><td>Ո՞րոնք են հայկական ամենից համեղ կերակուրները։</td><td>vorónk èn|hayk’ak’án|amenic| haméq|k’erak’urnérə#</td></tr>
</table>

Mr. Aramian

<table>
<tr><td>all</td><td>բոլոր</td><td>bolór</td></tr>
<tr><td>pilaf</td><td>փլաւ</td><td>pəláv</td></tr>
<tr><td>and</td><td>ու</td><td>ú</td></tr>
<tr><td>broiled meat</td><td>խորոված</td><td>xorovác’</td></tr>
<tr><td>they are liked</td><td>սիրուած են</td><td>sirvác’ èn</td></tr>
</table>

To tell the truth they are all good, but we like pilaf and broiled meat very much.	Ճիշտն ասած, բոլորն էլ համեղ են։ Բայց փլաւն ու խորովածը շատ սիրուած են մեզ մօտ։	č'íšt'ən asàc'|bolórən èl|haméq èn# báyc|pəlávən ù‖ xorovác'ə‖ šát' sirvàc' èn|méz mòt'#

Mr. Smith

What is that?	Այդ ի՞նչ տեսակ կերակուր է։	áyt'|ínč t'esàk' k'erak'ùr è#

Mr. Aramian

with butter	կարագով	k'arakóv
cooked	եփած	yepác'
It is rice cooked with butter and broiled meat.	Կարագով եփած բրինձ է, խորոված մսով։	k'arakóv yepàc'|bərínj è|xorovác' məsòv#

Mr. Smith

fish	ձուկ	júk'
pork	խոզի միս	xozì mís
Do they have fish or pork in these restaurants?	Այդ ճաշարաններում ձուկ կամ խոզի միս կա՞ն։	àyt' č'ašarannerúm|júk'|k'àm xozì mís|k'án‖

Mr. Aramian

also	նաեւ	nayév
borsch	բորշ	bórš
Persian	պարսկական	p'arsk'ak'án
soup	մսաջուր	məsajúr
all kinds of	տեսակ—տեսակ	t'esák' t'esàk'

Sure, why not? They also have Russian borsch, Persian soup, and all sorts of Caucasian foods.	Ինչու չէ, կան։ Կան նաեւ ռուսական բորշ, պարսկական մսաջուր, եւ տեսակ–տեսակ կովկասեան կերակուրներ։	inčú čè|k'án# k'àn nayév# řusak'án|bórš‖ p'arsk'ak'án| məsaJúr‖ yèv t'esák' t'esàk'| k'ovk'asyán|k'erak'urnér#
	Mr. Smith	
vegetable	բանջարեղէն	banJareqén
fruit	միրգ	mírk
fresh	թարմ	tárm
I like vegetables and fruit very much.	Ես բանջարեղէն եւ միրգ շատ եմ սիրում։	yés|banJareqén|yèv mírk|šát' èm sirùm#
Do they have fresh vegetables in these restaurants?	Այդ ճաշարաններում թարմ բանջարեղէն կա՞յ։	àyt' č'ašarannerúm|tàrm banJareqén|k'á‖
	Mr. Aramian	
of course	իհարկէ	ihárk' è
Of course.	Իհարկէ կայ։	ihárk' è|k'á#
	Mr. Smith	
drinks	խմիչքներ	xəmičkənér
Tell me, what kind of drinks are there in Armenia?	Խնդրեմ ասէք, ի՞նչ տեսակ խմիչքներ կան Հայաստանում։	xəntrém asèk|ínč t'esàk| xəmičkənér k'àn|hayast'anúm#
	Mr. Aramian	
brandy	օղի	oqí
cognac	կոնեակ	konyák'

Armenian wine, beer, brandy and especially cognac are very famous.	Հայաստանի գինին, գարեջուրը, օղին եւ յատկապէս կոնեակը շատ յայտնի են:	hayast'anì ginín|gareǰúrə|oqín|yèv hát'k'ap'es konyàk'ə|šát' hayt'nì èn#

Mr. Smith

thirsty	ծարաւ	c'aráv
let's go	արէք գնանք	arék gənànk
glass	բաժակ	bažák'
I'm very thirsty.	Ես շատ ծարաւ եմ՝:	yés|šát' c'aràv èm#
Let's go to the restaurant across the street and have a glass of beer.	Արէք գնանք այս դիմացի ճաշարանը մի բաժակ գարեջուր խմելու:	arék gənànk|àys dimacì č'ašarána|mì bažák' gareǰùr xəmelù#

Mr. Aramian

With pleasure, only I don't like beer.	Մեծ ուրախութեամբ: Միայն թէ, ես գարեջուր չեմ սիրում:	méc' uraxutyàmb# miàyn tè yés|gareǰúr‖ čém sirùm#

Mr. Smith

What do you want to drink?	Դուք ի՞նչ էք ուզում խմել:	dúk|ínč èk uzùm xəmèl#

Mr. Aramian

tea	թէյ	téy
Tea or coffee.	Թէյ կամ սուրճ:	téy‖ k'àm súrč'‖

Mr. Smith

I didn't know	չգիտէի	čəgit'eí
I didn't know that they drink coffee in Armenia.	Ես չգիտէի որ, Հայաստանում սուրճ են խմում:	yés|čəgit'eí vòr‖ hayast'anúm súrč' èn xəmùm#

Mr. Aramian

different	տարբեր	t’arbér
Yes. Only our coffee is different from American coffee.	Այո, միայն թէ մեր սուրճը տարբեր է ամերիկեան սրճից։	ayó|miáyn tè|mèr súrč’ə‖ t’arbér è|amerik’yán sərč’ɪc#

Mr. Smith

Different? How?	Տարբե՞ր։ Ինչպէ՞ս։	t’arbér‖ ínč p’ès‖

Mr. Aramian

thick	թանձր	tánjər
sweet	քաղցր	káxcər
Our coffee is very thick and sweet.	Մեր սուրճը շատ թանձր է ու քաղցր։	mèr súrč’ə‖ šàt’ tánjər è|ù káxcər#

Mr. Smith

in that case	այդ դէպքում	àyt’ dep’kúm
That’s very interesting. In that case I want coffee, too.	Շատ հետաքրքիր։ Այդ դէպքում ես էլ սուրճ եմ ուզում։	šát’ het’akərkɪr|àyt’ dep’kúm‖ yés èl|súrč’ èm uzùm#

B. Pronunciation and Reading Practice

Drill pronunciation exercises 17-19.

Practise reading the Armenian script in Lessons 1 and 2 until you can read it without reference either to the transcription or to the English.

C. Grammatical Notes

7.1 The Armenian writing system. The alphabet

Armenian Alphabet		Transcription	Armenian Alphabet		Transcription
Capital Letters	Small Letters		Capital Letters	Small Letters	
Ա	ա	a	Յ	յ	h, y
Բ	բ	b	Ն	ն	n
Գ	գ	g	Շ	շ	š
Դ	դ	d	Ո	ո	o, vo
Ե	ե	e, ye	Չ	չ	č
Զ	զ	z	Պ	պ	p’
Է	է	e	Ջ	ջ	J
Ը	ը	ə	Ռ	ռ	ř
Թ	թ	t	Ս	ս	s
Ժ	ժ	ž	Վ	վ	v
Ի	ի	i	Տ	տ	t’
Լ	լ	l	Ր	ր	r
Խ	խ	x	Ց	ց	c
Ծ	ծ	c’	Ւ	ւ	v
Կ	կ	k’	Փ	փ	p
Հ	հ	h	Ք	ք	k
Ձ	ձ	j		և	ev, yev
Ղ	ղ	q	Օ	օ	o
Ճ	ճ	č’	Ֆ	ֆ	f
Մ	մ	m			

7.2 Consonants

There are some consonant sounds in Armenian that are regularly represented by certain letters of the alphabet, and each of these letters, in turn, regularly represents only one sound. For example, /p/ is regularly written փ, and, conversely, փ regularly represents the sound /p/. Following is a list of such consonants:

Letter	Transcription	Example		Letter	Transcription	Example	
փ	p	փոխ	póx	մ	m	եմ	ém
թ	t	թէ	té	ռ	ř	ամառ	amář
ք	k	էք	ék	շ	š	ճաշարան	č'ašarán
ց	c	հաց	hác	ղ	q	կողմը	k'óqmə
չ	č	ոչ	vóč	բ	b	բարի	barí
լ	l	լաւ	láv	դ	d	դանդաղ	dandáq
ր	r	ուր	úr	գ	g	գինի	giní
զ	z	ուզում	uzúm	ձ	j	ձախ	jáx
խ	x	խմել	xəmél	ջ	ǰ	ջուր	ǰúr
պ	p'	պարոն	p'arón	ն	n	են	én
տ	t'	տիկին	t'ik'ín	ս	s	միս	mís
կ	k'	հասկանում	hask'anúm	ժ	ž	ժամ	žám
ծ	c'	ծխախոտ	c'əxaxót'	ֆ	f	ֆրանսիա	fransiá
ճ	č'	ճաշարան	č'ašarán				

It should be pointed out, however, that the foregoing remarks do not apply with absolute consistency. For example, the letter դ, which regularly represents the sound /d/, may occasionally represent the sound /t/, as in the word օրեորդ /oryórt/. These inconsistent spellings must be memorized. They are more common at the ends of words than elsewhere.

7.2 Consonants

There are some consonant sounds in Armenian that are regularly represented by certain letters of the alphabet, and each of these letters, in turn, regularly represents only one sound. For example, /p/ is regularly written փ, and, conversely, փ regularly represents the sound /p/. Following is a list of such consonants:

Letter	Transcription	Example		Letter	Transcription	Example	
փ	p	փոխ	póx	մ	m	էմ	ém
թ	t	թէ	té	ռ	ṙ	ամառ	amáṙ
ք	k	էք	ék	շ	š	ճաշարան	č'ašarán
ց	c	հաց	hác	ղ	q	կողմը	k'óqmə
չ	č	ոչ	vóč	բ	b	բարի	barí
լ	l	լաւ	láv	դ	d	դանդաղ	dandáq
ր	r	ուր	úr	գ	g	գինի	giní
զ	z	ուզում	uzúm	ձ	j	ձախ	jáx
խ	x	խմել	xəmél	ջ	ǰ	ջուր	ǰúr
պ	p'	պարոն	p'arón	ն	n	էն	én
տ	t'	տիկին	t'ik'ín	ս	s	միս	mís
կ	k'	հասկանում	hask'anúm	ժ	ž	ժամ	žám
ծ	c'	ծխախոտ	c'əxaxót'	ֆ	f	ֆրանսիա	fransiá
ճ	č'	ճաշարան	č'ašarán				

It should be pointed out, however, that the foregoing remarks do not apply with absolute consistency. For example, the letter դ, which regularly represents the sound /d/, may occasionally represent the sound /t/, as in the word օրեորդ /oryórt/. These inconsistent spellings must be memorized. They are more common at the ends of words than elsewhere.

7.2.1 The consonant /h/

hask'anúm	հասկանում	amenahín	ամենահին
hác	հաց	hišúm èm	յիշում եմ
híng	հինգ	het'ó	յետոյ
Šənorhak'ál	շնորհակալ	hayt'ní	յայտնի

The sound /h/ is represented both by հ and by յ. The letter հ always represents /h/ but յ represents /h/ only at the beginning of a word.

7.3 Vowels

The system of writing vowels is fairly complicated. Let us first consider the writing of vowels when the vowel is neither preceded nor followed by /y/ or /v/.

7.3.1 The vowel /a/

p'arón	պարոն	t'əqá	տղայ
jáx	ճախ	t'əqán	տղան

The vowel /a/ is represented by ա or by այ. ա occurs in all positions, but այ occurs only in final position.

7.3.2 The vowel /e/

(y)ém	եմ	dep'í	դէպի	té	թէ
yerk'ú	երկու	ìnč p'és	ինչպէս	mék'	մէկ
yerék	երեք	(y)ék	էք	xosék	խօսէք

The vowel /e/ is represented by either ե or է. At the beginning or at the end of a word, /e/ is always է. Otherwise, each form must be learned individually, although ե is much more frequent in occurrence than է. Plurals in /er ner/ are always written with ե, thus: եր, ներ. The verb 'to be' has է in the third person singular and second person plural: է, էք. but ե in the other forms: եմ, ես, ենք, են. Infinitives in /el/ are always written with ե. (Note that in the case of words beginning with /ye/, there is no additional letter to indicate the /y/; ե at the beginning of a word always indicates /ye/.)

7.3.3 The vowel /i/

t'ik'ín	տիկին	mís	միս
ínč	ինչ	bərínj	բրինձ
dep'í	դեպի	giní	գինի

The vowel /i/ is regularly represented by the letter ի in all positions in the word.

7.3.4 The vowel /o/

hyuranóc	հիւրանոց	yerek'ó	երեկոյ
k'óqmə	կողմը	oryórt	օրիորդ
čórs	չորս	xosék	խօսէք

The vowel /o/ is represented by the letters օ, ո and ոյ. The letter օ is usual at the beginning of a word, but ո does occur occasionally. In the middle of words both օ and ո occur, but ո is the more common. In final position both օ and ոյ occur, with ոյ having the higher frequency.

7.3.5 The vowel /u/

uzúm	ուզում	t'ún	տուն
luck'í	լուցկի	út	ութ
ǰúr	ջուր	yerk'ú	երկու

The vowel /u/ is represented in all positions by the letters ու.

7.3.6 The vowel /ə/

vočənčíc	ոչնչից	č'ašaránə	ճաշարանը
xəntrém	խնդրեմ	k'óqmə	կողմը
c'əxaxót'	ծխախոտ	žámə	ժամը
xəmél	խմել	ənt'aník	ընտանիք
əsk'ízb	սկիզբ	k'ayaranúmən ē	կայարանումն է

The vowel /ə/ is represented by the letter ը, but only in these positions: in final position in the word, and in initial position before /n/ or /m/. In all other positions, this vowel is not written.

7.4 "on"

What streets are the restaurants on?	vór poqocì vərà yèn gət'nəvùm|č'ašarannérə#
The restaurant is on this street.	č'ašaránə|áys poqocì vərà yè#

The postposition /vərá/ 'on' requires the noun used with it to be in the genitive case form.

7.5 "there is, are"

What sort of foods do they have (are there)?	ínč t'esàk'|k'erak'urnér k'àn#
Of course, there is.	ihárk' è|k'á#

The English there is, there are is expressed in Armenian by the forms /k'á/, /k'án/. This is an irregular type of verb which has only these forms in the present.

7.6 "which"

Which is the largest city?	vórn è|amenamèc' kaqákə#
Which is your restaurant?	vórn è|jèr č'ašaránə#
Which are the tastiest?	vorónk èn|ameníc|haméq#
What city do you live in?	vór kaqakùmən èk|ap'rúm#
Which schools are well known?	vór dəp'rocnèr èn|hayt'ní#

In Armenian, which or what describing a noun is expressed by /vór/ whether the noun is singular or plural; but which used by itself as a pronoun is expressed by /vór/ referring to something singular and /vorónk/ referring to something plural. When used this way /vór/ always has the third person possessive ending added.

D. Exercises

Variation Drills

1. What street (avenue) is the ________ on?

school	station	restaurant
hotel	factory	post office

2. The ________ is on this street (avenue).

school	station	restaurant
hotel	factory	post office

3. What sort of ________ do they have (are there)?

fruits drinks restaurants climate
foods fish vegetables coffee

4. Which is (are) the largest ________?

city (cities) factory (factories) hotel (hotels)
fish (fish) orchard (orchards)
kolkhoz (kolkhozes)

5. Which ________ are well known?

restaurants factories mountains cities
cigarettes families dentists streets
schools hotels

E. Listening In

1. Mr. Aramian meets an American friend on his way to the post office.

Արամեան. Ներողութիւն պարոն Սմիթ, դո՞ւք էք:

Սմիթ. Բարեւ, բարեւ պարոն Արամեան, ի՞նչպէս էք: Շատ ուրախ եմ ձեզ հանդիպելուս համար:

Արամեան. Շնորհակալ եմ: Վաղո՞ւց է որ Երեւան էք:

Սմիթ. Գրեթէ մի շաբաթ: Գործով եմ եկել:

Արամեան. Շատ հետաքրքիր: Ձեր ծնողները ի՞նչպէս են:

Սմիթ. Լաւ են, շատ լաւ. բարեւներ են ուղարկում:

Արամեան. Շնորհակալութիւն: Ի՞նչպէս է ձեր քոյրը:

Սմիթ. Երկու տարի է որ ամուսնացել է: Մի զաւակ ունի: Շիքագօ են ապրում:

Արամեան. Շատ ուրախ եմ այդ առթիւ:

2. They go into a restaurant.

Արամեան. Այս մի լաւ ու մաքուր ճաշարան է: Այստեղ ամեն տեսակ հայկական կերակուրներ կան:

Սմիթ. Իսկ ամերիկեան կերակուրներ ի՞նչպէս:

Արամեան. Չեմ կարծում, բայց վստահ եմ որ, դուք մեր կերակուրները շատ պիտի սիրէք:

Սմիթ. Արդեօք ռուսական կերակուրները տարբե՞ր են հայկականից:

Արամեան. Այո: Հայկական ամենից սիրուած կերակուրները խորովածն ու եփած բրինձն են: Իսկ ռուսական բորշը յայտնի է:

Սմիթ. Ես չգիտէի այդ: Իսկ պարսկական կամ կովկասեան կերակուրներ գտնւո՞ւմ են այստեղ:

Արամեան. Ի՞նչու չէ, բայց այս ճաշարանը յայտնի է յատկապէս իր տեսակ—տեսակ խմիչքներով:

Սմիթ. Այդ դէպքում, արդեօք ուզո՞ւմ էք մի բաժակ կոնեակ խմել ինձ հետ:

Արամեան. Մեծ ուրախութեամբ:

3. Smith and Aramian go for a drink.

Սմիթ. Պարոն Արամեան, ես շատ ծարաւ եմ:

Արամեան. Այդ դէպքում, արէք գնանք այս դիմացի ճաշարանը մի բաժակ գարեջուր խմելու:

Սմիթ. Այո, գնանք: Բայց ճիշտն ասած միայն մի բաժակ ջուր եմ ուզում:

Արամեան. Ի՞նչու: Գարեջուր չէ՞ք սիրում:

Սմիթ. Դժբախտաբար ոչ:

Արամեան. Իսկ թէյ կամ սուրճ ի՞նչպէս:

Սմիթ. Այո: Ուրախութեամբ:

F. Exercises

Fluency Drills

1. Do they have Armenian food in those restaurants?
   Yes. For the most part it is Armenian.
   And do they have Caucasian food?
   Unfortunately no. But you will like our food.
   Do they have American food?
   I'm sure they have.

2. What kind of food do they have in those restaurants?
   Almost all kinds.
   Which are the Armenian foods?
   Pilaf and broiled meat.
   Is that rice cooked with butter and broiled meat?
   Yes. And we like it very much.

3. What sort of American food do they have?
   They have fish and pork.
   And do they have fresh vegetables?
   Yes. Of course.
   I like fresh vegetables very much.

4. Do they have Caucasian food?
   Sure, why not?
   What kinds of Caucasian food do they have?
   Almost all kinds.
   Which are the best?
   The soups—Russian and Persian.

5. Do they have drinks in Armenia?
   Of course.
   What kind?
   Wine, beer, brandy, and cognac.
   Are they very famous?
   Of course.

6. Do you want an Armenian drink?
   No. I'm not very thirsty.
   Do you want coffee?
   I didn't know they drink coffee in Armenia.
   Of course. But our coffee is thick and sweet.

Conversation

1. A asks B about the location of American restaurants in Armenia. B tells him that there are none in Armenia. A complains that the weather is very hot and that he is thirsty. B suggests a restaurant where Armenian drinks are served. They go to the restaurant and order their drinks.
2. In the restaurant A and B look over the menu. They begin to compare foods. A tells what he can about American foods and drinks and B discusses Armenian foods. They decide not to eat, and leave the restaurant.
3. A and B are in a restaurant eating Armenian food. A, an American, praises the individual dishes of pilaf, soup, and coffee. B is happy to hear an American compliment Armenian food.

LESSON 8

PERSONAL SERVICES

A. Basic Sentences

<table>
<tr><td></td><td>Mr. Smith</td><td></td></tr>
<tr><td>say, tell</td><td>ասէք</td><td>asék</td></tr>
<tr><td>laundry</td><td>լուացքատուն</td><td>ləvackat'ún</td></tr>
<tr><td>Pardon me, are there any laundries in this city?</td><td>Խնդրեմ ասէք տիկին, այս քաղաքում լուացքատներ կա՞ն:</td><td>xəntrúm èm asék|t'ik'ín|áys kaqakúm|ləvackat'ənér|k'án‖</td></tr>
<tr><td></td><td>Landlady</td><td></td></tr>
<tr><td>pressing shop</td><td>յարդուկարան</td><td>hartuk'arán</td></tr>
<tr><td>Laundries?</td><td>Լուացքատնե՞ր:</td><td>ləvackat'ənér‖</td></tr>
<tr><td>No, Mr. Smith, only a few pressing shops.</td><td>Ոչ, պարոն Սմիթ, միայն մի քանի յարդուկարաններ կան:</td><td>vóč|p'əron smít# miáyn|mì kanì hartuk'arannér k'àn#</td></tr>
<tr><td></td><td>Mr. Smith</td><td></td></tr>
<tr><td>anyway</td><td>Հապա</td><td>hap'á</td></tr>
<tr><td>where?</td><td>ո՞րտեղ</td><td>vór t'èq</td></tr>
<tr><td>to wash</td><td>լուանալ</td><td>ləvanál</td></tr>
<tr><td>Where do you send your clothes to be washed, anyway?</td><td>Հապա ո՞րտեղ էք ուղարկում ձեր հագուստները լուանալու:</td><td>hap'á|vór t'èq èk uqark'ùm|jèr hakust'nérə ləvanalù#</td></tr>
<tr><td></td><td>Landlady</td><td></td></tr>
<tr><td>house</td><td>տուն</td><td>t'ún</td></tr>
</table>

by hand	ձեռքով	jeřkóv
We wash them at home by hand.	Տան մէջ ձեռքով ենք լուանում:	t'án mèč‖ jeřkóv ènk ləvanùm#
	Mr. Smith	
will you wash?	կը լուանա՞ք	k'ələvanák
In that case, will you wash my clothes, too?	Այդ դէպքում, արդեօք, կը լուանա՞ք նաեւ իմ հագուստները:	áyt' dep'kùm|ardyók|k'ələvanák| nayév ìm hakust'nèrə‖
	Landlady	
Yes. What clothes do you have?	Այո: Ի՞նչ հագուստներ ունէք լուանալու համար:	ayó# ínč hakust'nèr unèk| ləvanalú hamàr#
	Mr. Smith	
dirty	կեղտոտ	k'ext'ót'
Almost all my clothes are dirty.	Գրեթէ բոլոր հագուստներս էլ կեղտոտ են:	gəréte|bolòr hakust'nérəs èl‖ k'ext'ót' èn#
shirt	շապիկ	šap'ík'
underwear	սպիտակեղէն	sp'it'ak'eqén
pair	զոյգ	zuyk'
sock	գուլպայ	gulp'á
bed	անկողին	ank'oqín
My shirts, underwear, and ten pairs of socks are on the bed.	Շապիկներս, սպիտակեղէնս ու տաս զոյգ գուլպաներս անկողնու վրայ են գտնւում:	šap'ik'nérəs‖ sp'it'ak'eqénəs‖ ù t'ás zùyk'|gulp'anérəs‖ ank'oqnù vərá yèn gət'nəvùm#
	Landlady	
else	էլ ուրիշ	èl uríš

<table>
<tr><td>And what else do you have to be washed?</td><td>Էլ ուրիշ ի՞նչ ունեք լուանալու:</td><td>èl uríš | ínč unèk ləvanalù#</td></tr>
<tr><td>closet, cupboard</td><td>պահարան</td><td>p'aharán</td></tr>
<tr><td>yours</td><td>ձերը</td><td>jérə</td></tr>
<tr><td>Is that dirty shirt in the closet yours?</td><td>Պահարանի մէջի կեղտոտ շապիկը ձե՞րն է:</td><td>p'aharanì mečì k'ext'òt' šap'ík'ə ‖ jérn è ‖</td></tr>
<tr><td></td><td>Mr. Smith</td><td></td></tr>
<tr><td>mine</td><td>իմը</td><td>ímə</td></tr>
<tr><td>Yes, it's mine.</td><td>Այո, իմն է:</td><td>ayó | ímən è#</td></tr>
<tr><td>handkerchief</td><td>թաշկինակ</td><td>tašk'inák'</td></tr>
<tr><td>towel</td><td>երեսսրբիչ</td><td>yeresərpíč</td></tr>
<tr><td>My handkerchiefs and towels are in the cupboard.</td><td>Թաշկինակներս ու երեսսրբիչներս էլ պահարանումն են գտնւում:</td><td>tašk'inak'nérəs | ù yeresərpičnérəs èl ‖ p'aharanúmən èn gət'nəvùm#</td></tr>
<tr><td></td><td>Landlady</td><td></td></tr>
<tr><td>if</td><td>եթէ</td><td>yeté</td></tr>
<tr><td>to be in a hurry</td><td>շտապել</td><td>əšt'ap'él</td></tr>
<tr><td>tomorrow</td><td>վաղը</td><td>váqə</td></tr>
<tr><td>day after tomorrow</td><td>վաղը չէ միւս օրը</td><td>vàqə če myús òrə</td></tr>
<tr><td>ready</td><td>պատրաստ</td><td>p'at'rást'</td></tr>
<tr><td>they will be</td><td>կը լինեն</td><td>k'əlinén</td></tr>
<tr><td>If you aren't in a hurry, they'll be ready the day after tomorrow.</td><td>Եթէ չէք շտապում, վաղը չէ միւս օրը պատրաստ կը լինեն:</td><td>yéte | čék əšt'ap'ùm | vàqə čè myús òrə ‖ p'at'rást' k'əlinèn#</td></tr>
</table>

	Mr. Smith	
That's fine, thanks very much.	Շատ լաւ, տիկին, շնորհակալութիւն:	šát' làv|t'ik'ín|šənorhak'alutyún#
possible	կարելի	k'arelí
barber shop	վարսավիրանոց	varsaviranóc
Tell me if you can whether there's a barber shop on this street.	Եթէ կարելի է ասէք, այս փողոցում վարսավիրանոց կա՞յ:	yète k'arelí è asèk|áys poqocùm|varsaviranóc|k'á‖
	Landlady	
intersection	քառուղի	kařuqí
corner	անկիւն	ank'yún
Yes, there's a barber shop at the corner (of the intersection).	Այո, քառուղու անկիւնում մի վարսավիրանոց կայ:	ayó|kařuqú ank'yunùm‖ mì varsaviranóc k'à#
	Mr. Smith	
able	կարող	k'aróq
I can	կարող եմ	k'aróq èm
to repair	նորոգել	norokél
shoe	կօշիկ	k'ošík'
Where can I get my shoes fixed?	Իսկ որտե՞ղ կարող եմ նորոգել կօշիկներս:	ísk|vór t'èq k'aròq èm norokèl|k'ošik'nérəs#
	Landlady	
shoemaker	կօշկակար	k'ošk'ak'ár
There's a good shoemaker across from the barber shop.	Վարսավիրանոցի դիմաց մի լաւ կօշկակար կայ:	varsaviranocí dimàc‖ mì làv k'ošk'ak'ár k'à#

ours	մերը	mérə
always	միշտ	mišt'
to take	տանել	t'anél
I always take ours there.	Մերը միշտ այնտեղ եմ տանում։	mérə mìšt'|àyn t'éq èm t'anùm#
	Mr. Smith	
it was, has been	եղաւ	yeqáv
That's fine.	Այդ լաւ եղաւ։	àyt' láv yeqàv#
first	նախ	náx
barber	վարսավեր	varsavér
I'll go	կը գնամ	k'əgənám
then	ապա	ap'á
First I'll go to the barber's and then from there to the shoemaker's.	Ես նախ վարսավիրի կը գնամ, ապա այնտեղից էլ կօշկակարի։	yès náx|varsavirí k'əgənàm‖ ap'à àyn t'eqíc èl‖ k'ošk'ak'arí#
	Landlady	
suit	զգեստ	əzgést'
to press	յարդուկել	hartuk'él
Pardon me, Mr. Smith, do you want your suits pressed?	Ներողութիւն, պարոն Սմիթ, ձեր զգեստները յարդուկել ուզո՞ւմ էք։	neroqutyún|p'aròn smít# jèr əzgest'nérə hartuk'èl‖ uzúm èq‖
	Mr. Smith	
Yes, if I can. Thanks very much.	Այո։ Եթէ կարելի է։ Շատ շնորհակալ եմ։	ayó# yète k'arelí è# šát' šənorhak'àl èm#

Landlady

you're welcome	չարժէ	čaržé
You're welcome.	Խնդրեմ, չարժէ:	xəntrém | čaržé#

B. Pronunciation and Reading Practice

Drill pronunciation exercises 20-23.

Practice reading the Armenian script in Lessons 3 and 4 until you can read it without reference either to the transcription or to the English.

C. Grammatical Notes

8.1 The Armenian writing for /y/

In Armenian, յ is the only special letter for /y/ (although this letter is also used for writing /h/; cf. Note 7), but it is not always used. The writing for /y/ varies, depending on its position in a word.

8.1.1 /y/ between vowels

When /y/ occurs between vowels, it is regularly represented by the letter յ.

k'ayarán	կայարան
hayerén	հայերէն
ayó	այո
t'əqayóv	տղայով

The letter յ is also used in writing the combination /ai/ even though it might not seem necessary, but it is not used in writing the combination /ei/.

t'əqaí	տղայի
hasceí	հասցէի

8.1.2 /y/ after a vowel

When /y/ occurs after a vowel, it is regularly represented by յ.

báyc	բայց
háy	հայ
miáyn	միայն
yexp'áyr	եղբայր
téy	թէյ

When /y/ occurs after the vowel /u/, the /u/ is written as ո and the combination /uy/ is then written as ոյ.

kúyr	քոյր
lúys	լոյս
núyn p'és	նոյնպէս
p'ət'úyt	պտոյտ

Note that this same combination ոյ occurring in final position represents /o/.

het'ó	յետոյ

8.1.3 /y/ before a vowel

When /y/ occurs at the beginning of a word or before a vowel and after a consonant, it is written either as ի or as ե. (See below for initial /ye/.) When followed by /a/ or /o/, it is usually written ե.

	aramyán	Արամեան
	uraxutyámb	ուրախութեամբ
	k'yánk	կեանք
	ancyál	անցեալ
	yót	եօթ
	yórk	եօրք
	ardyók	արդեօք
but:	oryórt	օրիորդ

When /y/ is followed by the vowel /e/, a combination which occurs only in initial position, the whole combination /ye/ is written by the one letter ե.

yés	ես
yeté	եթէ
yerék	երեկ
yerk'ú	երկու
yereván	Երեւան

When /y/ is followed by the vowel /u/, it is written as ի and the /u/ is then written as ւ, making the combination /yu/ appear as իւ.

hyúr	հիւր
hyusís	հիւսիս
neroqutyún	ներողութիւն
haryúr	հարիւր
yúq	իւղ

8.2 The Armenian writing for /v/

Various letters are used in Armenian for writing /v/ according to its position in the word.

8.2.1 /v/ after a vowel

When /v/ follows the vowels /a e i/ it is written with the letter ւ; after /o/, the letter used is վ. (These rules apply whether the /v/ is between vowels, after a vowel and before a consonant, or final in the word and following a vowel.)

láv	լաւ
lávə	լաւը
zavák'	զաւակ
arhest'avór	արհեստաւոր
yereván	Երեւան
yév	եւ

barevnér	բարեւներ
tív	թիւ
tívə	թիւը
gorc'óv	գործով
k'ovk'asyán	կովկասեան
xorovác'	խորոված

In a very few words the combination աւ represents /af/ rather than /av/.

haráf	հարաւ
harafí	հարաւի

There is a letter և, which is a sort of abbreviated version of the letters ե and ւ and can be used freely as an alternate way of writing եւ.

yév	եւ	or	և
arév	արեւ	or	արև
barevnér	բարեւներ	or	բարևներ
nayév	նաեւ	or	նաև

The writing իւ is unambiguous if it occurs at the end of a word or before a vowel, since it can represent only /iv/. When it occurs before a consonant, however, it may represent either /iv/ or /yu/; /yu/ is the more common.

tív	թիւ
tívə	թիւը
hyúr	հիւր
haryúr	հարիւր
k'ərivnér	կռիւներ

The consonant /v/ may occur after the vowel /ə/ (if another vowel follows). In this case the letters ու are used to represent the /v/, and the /ə/ is not written. In other words, the letters ու represent the vowel /u/ if a consonant follows, but they represent the consonant /v/ if a vowel follows.

t'əvéc	տուեց
sirvác'	սիրուած

When /v/ is preceded by /ə/ and followed by /u/, then it is represented by ւ rather than by ու. This may also be be done when /v/ is preceded by /ə/ and followed by other vowels, but such spellings are not generally preferred.

t'əvéc	տուեց	or	տւեց
gət'nəvúm		only	գտնւում

8.2.2 /v/ before a vowel

If /v/ occurs at the beginning of a word before the vowels /a e ə/, it is represented in Armenian by the letter վ.

vaqúc	վաղուց
váqə	վաղը
varsavér	վարսավեր
véc	վեց
vercənúm	վերցնում
vərá	վրայ
vəst'ah	վստահ

If /v/ occurs at the beginning of a word before the vowel /o/, then the whole combination /vo/ is represented by the letter ո.

vór	որ
vóč	ոչ
vót'k	ոտք

8.3 Armenian punctuation

As you have noticed, certain marks of punctuation in Armenian resemble English marks, but you must keep in mind that they are not necessarily used in the same way. On the other hand, some common marks in English (like the question mark) are not used at all in Armenian. Below we give some examples of the more common punctuation marks in Armenian with the conditions of their use.

(a) The symbol : is used in Armenian to mark the ends of sentences, whether declarative or not. You will note in (b) below that questions are marked in a special way, in addition to the use of : . Examples:

Շատ հետաքրքիր։	That's very interesting.
Ես շատ ծարաւ եմ։	I'm very thirsty.

(b) Questions are marked by the use of : as a terminal mark, with the symbol ՞ written over the interrogative word, if any, or over the word to be questioned, if the sentence does not contain an interrogative word. Examples:

Ո՞ւր է ճաշարանը։	Where is the restaurant?
Դուք կը հասկնա՞ք։	Do you understand?
Ամա՞ռը։	Summer?

(c) The symbol , resembles the English comma and is used similarly. Examples:

Հայաստանի գինին, գարեջուրը, օղին եւ յատկապէս կոնեակը շատ յայտնի են։	Armenian wine, beer, brandy and especially cognac are very famous.
Ճիշտն ասած, բոլորն էլ համեղ են։	To tell the truth, they are all good.

(d) The symbol ․ resembles the English period, but it is not used in the same way, except after abbreviations. In sentences, its use is more like that of the colon or semicolon in English; the material following ․ does not begin with a capital letter. Examples:

Պ․ Արամեան։	Mr. Aramian.
Հայաստանը լեռնային երկիր է․ ձմեռը շատ ցուրտ է, իսկ ամառը շատ տաք։	Armenia is a mountainous country; the winter is very cold and the summer is very hot.

8.[illegible] Cases of /t'ún/ 'house', /ànk'oqín/ 'bed'

The station is opposite our house.	k'ayaránə|mèr t'án|dımác è#
My house is larger than your house.	ím t'ùnə|avelì méc' è|jér t'ənìc#
My socks are on the bed.	gulp'anérəs|ank'oqnù vərá yèn gət'nəvùm#

The new noun /t'ún/ 'house, home' has the irregular genitive form /t'án/, the irregular ablative form /t'ənic/, and locative form /t'ənúm/. The noun /ank'oqín/ 'bed' has the irregular genitive /ank'oqnú/. Its ablative is /ank'oqnúc/ and its locative is /ank'oqnúm/.

8.5 Genitive of postpositions

Let's go to the restaurant opposite.	arék gənànk|àys dimacì č'ašaránə#
The socks on the bed are clean.	ank'oqnù vərаì gulp'ənérə|makúr èn#
The restaurant near the station is famous.	k'ayaranì mot'ì č'ašaránə|hayt'ní è#
Is the dirty shirt in the closet yours?	p'aharanì mečì k'ext'òt' šap'ík'ə‖ jérn è‖

When certain postpositions, or phrases containing certain postpositions, are used to describe a noun, as in the opposite restaurant or the restaurant near the station, then the postposition or phrase is put in front of the noun and the last element in the phrase, the postposition, is put in the genitive case. The postposition /hamár/ may not enter into such constructions.

8.6 /k'ə/ future

Will you wash my clothes, too?	k'ələvanák|nayév|ìm hakust'nérə‖
They will be ready tomorrow.	váqə‖ p'at'rást' k'əlinèn#
First, I'll go to the barber's.	yés|náx|varsaverí k'əgənàm#
When does the train leave?	gənáckə|yérp k'əmek'nì#
We will teach Armenian.	ménk|hayerén k'əsovorecnènk#
When will they send my shirt?	nəránk|yérp k'uqark'èn|ìm šap'ík'ə#
Will you write me?	k'əgərés ìnj‖
I'll be there tomorrow.	váqə‖ aynt'éq k'əlinèm#
She'll wash your clothes tomorrow.	váqə‖ ná|jèr hakust'nérə k'ələvanà#
We'll come tomorrow.	ménk|váqə k'əgànk#

The future tense may be expressed in Armenian by verb forms like those in the above sentences. These forms are formed by adding a prefix /k'ə/ and by adding to the stem a suffix indicating person and number. The prefix has the form /k'/ if the verb begins with a vowel (e.g., /uqark'el/), and the form /k'ə/ otherwise. The stem of the verb is the form left after subtracting the /el/ or /al/ of the infinitive. For a verb with an infinitive in /el/ the first, second, and third person singular, and the first, second, and third person plural endings are, respectively: /em es i enk ek en/. Some speakers use the ending /e/ for the third person singular. For a verb with an infinitive in /al/, the endings are /am as a ank ak an/. This gives the following forms:

	/el/ verb		/al/ verb	
	Singular		Singular	
1 person	k'əgərém	I'll write	k'əgənám	I'll go
2 person	k'əgərés	you'll write	k'əgənás	you'll go
3 person	k'əgərí (k'əgəré)	he'll write	k'əgəná	he'll go
	Plural		Plural	
1 person	k'əgərénk	we'll write	k'əgənánk	we'll go
2 person	k'əgərék	you'll write	k'əgənák	you'll go
3 person	k'əgərén	they'll write	k'əgənán	they'll go

The infinitive of the verb 'to be' is /linél/. This verb forms its future regularly, although the present is irregular.

Note that in the Armenian writing system the endings of the /el/ class of verbs are written the same way as the present tense of the verb 'to be', that is, the third person singular and the second person plural are written with the letter է, the others with the letter ե.

	k'əgərém	կը գրեմ	kəgərénk	կգրենք
	k'əgərés	կգրես	k'əgərék	կգրէք
	k'əgəré	կգրէ	k'əgərén	կգրեն
(or)	k'əgərí	կգրի		

The endings of the /al/ verbs are written according to the principles already stated in Lessons 7 and 8. Note that /a/ when final is regularly written այ.

k'əgənám	կգնամ	k'əgənánk	կգնանք
k'əgənás	կգնաս	k'əgənák	կգնաք
k'əgəná	կգնայ	k'əgənán	կգնան

D. Exercises

Variation Drills

1. Will you be ________?
here at school at the restaurant
there in Fresno at the hotel

2. We'll ________ tomorrow.
come go to the station meet our teacher
leave study wash our clothes
go eat pilaf study Armenian

3. I'll ________.
introduce you to Mr. Aramian wash your shirts
give you my address live in the West
teach you Armenian be thirsty

4. The clothes ________ are mine.
on the bed in the cupboard near the bed

5. The restaurant ________ is famous.
opposite our house on our street
near your house in our city

6. Those boys ________ are students at Yerevan University.
opposite the school opposite the post office
near the school in (/méč/) the restaurant.

7. Where do you send your clothes ________?
to be washed to be pressed to be repaired

E. Listening In

1. Smith asks his friend, Aramian, about the shops in the neighborhood.

Սմիթ. Եթէ կարելի է ասէք, պարոն Արամեան, այս փողոցում վարսավիրանոց կա՞յ:
Արամեան. Այո: Ձեր հիւրանոցի դիմաց մի լաւ վարսավիր կայ:
Սմիթ. Իսկ լուացքատուն կամ յարդուկարան ի՞նչպէս:
Արամեան. Այո: Կենտրոնական քառուղու մօտ: Իմ սպիտակեղէնը լուանալու համար
ես միշտ այնտեղ եմ տանում:
Սմիթ. Շնորհակալութիւն: Ես նախ զգեստներս յարդուկարան կը տանեմ, ապա
այնտեղից էլ վարսավիրի կը գնամ:

Արամեան․ Իսկ եթէ ուզում էք կօշկակարանոց գնալ, կայարանի ձախ անկիւնում մի լաւ կօշկակար կայ։

Սմիթ․ Այդ լաւ եղաւ։ Շատ շնորհակալ եմ։

2. Mr. Smith goes to a laundry.

Սմիթ․ Բարեւ տիկին, պարոն Արամեանը ինձ ձեր հասցէն տուեց։

Տիկին․ Օ, այդպէս։ Լուանալու ի՞նչ հագուստներ ունէք։

Սմիթ․ Գրեթէ բոլոր հագուստներս էլ կեղտոտ են։

Տիկին․ Խնդրում եմ ասէք, քանի շապիկ, գուլպայ, թաշկինակ եւ երեսսրբիչ ո՞ւնէք։

Սմիթ․ Ճիշտն ասած չգիտեմ, տիկին։ Իմ բոլոր սպիտակեղէնս այստեղ է։

Տիկին․ Իսկ յարդուկել ուզո՞ւմ էք։

Սմիթ․ Այո։ Եթէ կարելի է։

Տիկին․ Եթէ շտապում էք, այսօր երեկոյեան պատրաստ կը լինի, իսկ եթէ ոչ, վաղը չէ միւս օրը։

Սմիթ․ Ոչ, չեմ շտապում։ Երկուշաբթի կը գամ։ Շնորհակալութիւն։

F. Exercises

Fluency Drills

1. Do you send your clothes to be washed?
   No. Unfortunately no!
   I'm sorry to hear that.
   There are no laundry shops here
   That's very interesting.
   But we have a few pressing shops.

2. Will you wash my clothes?
   Yes.
   Where do you wash the clothes?
   I wash them at home by hand.
   Oh, is that so?

3. What clothes do you have to be washed?
   My shirts and underwear.
   Where is the laundry shop?
   On this street opposite the barber shop.
   Thank you. I have to go there.

4. Do you have clothes to be washed?
Yes. All my clothes are dirty.
What do you have to be washed?
Towels, handkerchiefs, socks, underwear, and shirts.
And what else?
My suits. I want my suits pressed.

5. Is there a barber shop on this street?
No.
No? How's that possible?
The barber shop is on Central Avenue.
Oh, is that so?
Yes. Have you been here very long?
Almost a week.

6. On what street is the shoemaker shop?
On Leninakan Street.
Where is that?
At the corner across from the factory.
That's fine. Thanks a lot.
You're welcome.

Conversation

1. A and B meet on the street. A is lost and asks B how to get to a laundry. B tells A that there are no laundries in this city. A wants to know how he will get his clothes washed. B says that A will have to do it at home by hand, but that he could get his suits pressed in the pressing shop.

2. A's landlady asks him where his dirty laundry is. A says it is on the bed. She begins to count the pieces of clothes on the bed, such as socks, underwear, shirts, towels, and handkerchiefs. She asks whether he has anything else. He says there are more dirty clothes in the cupboard.

3. A takes his shoes to a shoemaker and asks when they will be ready. The shoemaker says that he is not in a hurry, so the shoes will be ready in six days but that A should come in anyway on the day after tomorrow. A then asks where the barber shop is, and the shoemaker directs him to it.

LESSON 9

LOOKING FOR A ROOM

A. Basic Sentences

Mr. Smith

room	սենեակ	senyák’
to find	գտնել	gət’nél
Can you tell me where I can find a room for myself?	Խնդրում եմ ասել, ո՞ւր կարող եմ սենեակ գտնել ինձ համար։	xəntrúm èm asèl|úr k’arɔq èm| senyák’ gət’nèl|ìnj hamàr#

Landlady

private	մասնաւոր	masnavór
at a private house	մասնաւորի մօտ	masnavorí mɔt’
Do you want a room in a hotel or a private house?	Դուք սենեակ էք ուզում հիւրանոցո՞ւմ, թէ մասնաւորի մօտ։	dúk|senyák’ èk uzùm| hyuranocúm|tè masnavorí mɔt’#

Mr. Smith

In a private house.	Մասնաւորի մօտ։	masnavorí mɔt’#

Landlady

hard, difficult	դժուար	dəžvár
ask!	դիմէք	dimék
number	համար	hamár

Oh! That's difficult here, but ask at No. 10 Abovian Street.	Օ՛, մեր քաղաքում այդ դժուար է։ Բայց դիմէք Աբովեան փողոց, համար տաս տունը։	ó|mèr kaqakúm‖ áyt'|dəžvár è| bàyc diméк abovyàn poqòc‖ hamàr t'às t'únə#
	Mr. Smith	
Thank you very much.	Շնորհակալութիւն, տիկին։	šənorhak'alutyún|t'ik'ín#
	Landlady	
You're welcome.	Չարժէ, խնդրում եմ։	čaržé|xəntrúm èm#
(Smith arrives at the address given him.)		
	Mr. Smith	
they said	ասացին	asacín
rent	վարձ	varj
Good evening, madam. I have been told that you have a room for rent.	Բարի երեկոյ, տիկին։ Ինձ ասացին, որ դուք վարձու սենեակ ունէք։	barì yerek'ó|t'ik'ín# ìnj asacín vòr|dùk varjù senyák' unèk#
	Landlady	
third	երրորդ	yerrórt
floor	յարկ	hark'
Yes, I have two rooms on the third floor.	Այո, երկու սենեակ ունեմ երրորդ յարկում։	ayó‖ yerk'ù senyák' unèm| yerrórt hark'ùm#
	Mr. Smith	
furnished	կահաւորուած	k'ahavorvác'
Oh, that doesn't matter.	Օ՛, ոչինչ։	ó|vóč ìnč#
Are they furnished?	Արդեօք կահաւորուա՞ծ են։	ardyòk k'ahavorvác' èn‖

	Landlady	
completely	ամբողջովին	amboxčovín
other	միւս	myús
One of the rooms is completely ready, but the other one only has a bed.	Սենեակներից մէկը ամբողջովին պատրաստ է, իսկ միւսը միայն անկողին ունի։	senyak'neríc | mék'ə ‖ amboxčovìn p'at'rást' è | ìsk' myúsə ‖ miàyn ark'oqín unì#
	Mr. Smith	
Can I see the furnished room?	Արդեօք, կարո՞ղ եմ կահաւորուած սենեակը տեսնել։	ardyòk k'aróq èm ‖ k'ahavorvác' senyàk'ə t'eənèl#
	Landlady	
this	սա	sá
window	լուսամուտ	lusamút'
This is it. It has two windows on the street.	Սա է։ Երկու լուսամուտ ունի փողոցի վրայ։	sá è# yerk'ù lusamút' unì | poqocí vərà#
	Mr. Smith	
necessity	կարիք	k'arík
I need	կարիք ունեմ	k'arík unèm
desk	գրասեղան	gəraseqán
chair	աթոռ	atóř
second	երկրորդ	yerk'rórt
The room is nice, but I need a desk and a second chair, if I can have them.	Սենեակը լաւն է․ բայց ես կարիք ունեմ մի գրասեղանի և երկրորդ աթոռի։ Կարելի՞ է։	senyák ə | lávən è | báyc | yès k'arí unèm ‖ mì gəraseqaní | yèv yerk'ròrt atoří# k'arelí è ‖

	Landlady	
Sure you can.	Իհարկէ կարելի է։	ihárk' è# k'arelí è#
new	նոր	nór
I have a new chair. You can have it.	Մի նոր աթոռ ունեմ, կարող էք ունենալ։	mì nór|atóɍ unèm# k'aróq èk unenàl#
	Mr. Smith	
I will wash	պիտի լուացուեմ	p'it'ì ləvacvém
I will bathe	պիտի լողանամ	p'it'ì loqanám
But where will I wash and bathe?	Իսկ ո՞ւր պիտի լուացուեմ, լողանամ։	ísk'|úr p'it'ì ləvacvèm|| loqanám||
	Landlady	
the washing	լուացուելը	ləvacvélə
kitchen	խոհանոց	xohanóc
bathing	լողանք	loqánk
public, civic	քաղաքային	kaqakaín
bathhouse	բաղնիք	baqník
We wash in the kitchen, but we bathe at the public bathhouses.	Լուացուելը մեզ հետ խոհանոցում, իսկ լողանքը, քաղաքային բաղնիքում։	ləvacvélə|méz hèt'|xohanocúm| ìsk' loqánkə|| kaqakaín baqnikùm#
private house	բնակարան	bənak'arán
separate	առանձին	aɍanjín
bathroom	լողարան	loqarán

Our private houses do not have separate bathrooms.	Մեզ մօտ բնակարանները, առանձին լողարան չունեն։	méz mòt'|bənak'arannérə|ařanjín|loqarán|čunén#

Mr. Smith

how much	ինչքան	ínč kàn
it costs	արժէ	aržé
How much does the room cost?	Ինչքա՞ն արժէ սենեակը, տիկին։	ínč kàn aržè senyàk'ə|t'ik'ín#

Landlady

forty	քառասուն	kařasún
ruble	ռուբլի	řublí
breakfast	նախաճաշ	naxač'áš
lunch	ճաշ	č'áš
dinner	ընթրիք	əntrík
together	միասին	miasín
hundred	հարիւր	haryúr
Forty rubles a month just for the room, a hundred rubles with breakfast, lunch, and dinner.	Ամիսը քառասուն ռուբլի միայն սենեակի համար։ Իսկ նախաճաշով, ճաշով և ընթրիքով միասին, արժէ հարիւր ռուբլի։	amísə|kařasún řublì|miàyn senyak'í hamàr|ìsk' naxač'ašóv|č'ašóv|yèv əntrikóv miasìn|aržè haryúr řublì#

Mr. Smith

convenient, O.K.	յարմար	harmár
exactly, just, right	հենց	hénc
to take	վերցնել	vercənél

That's O.K., so I'll take the room from today.	Յարմար է։ Ես հենց այսօրուանից ձեր սենեակը վերցնում եմ։	harmár è# yès hénc|aysorvaníc| jèr senyák'ə vercənúm èm#
tenant	տնուոր	t'ənvór
I think I will be a good tenant.	Կարծում եմ, լաւ տնուոր պիտի լինեմ ձեզ համար։	k'arcúm èm|làv t'ənvór p'it'ì linèm|jéz hamàr#

Landlady

wish, desire	ցանկութիւն	cank'utyún
We hope so.	Մեր ցանկութիւնն էլ այդ է։	mèr cank'utyúnn èl|áyt' è#

NUMERALS

eleven	տասնըմէկ	t'asnəmék'	twenty-one	քսան մէկ	kəsàn mék'
twelve	տասներկու	t'asnerk'ú t'asnəyerk'ú	twenty-two	քսան երկու	kəsàn yerk'ú
thirteen	տասներեք	t'asənyerék t'asnəyerék	thirty	երեսուն եռեսուն	yeresún yeřesún
fourteen	տասնըչորս	t'asnəčórs	forty	քառասուն	kařasún
fifteen	տասնըհինգ	t'asnəhíng	fifty	յիսուն	hisún
sixteen	տասնըվեց	t'asnəvéc	sixty	վաթսուն	vacún
seventeen	տասնըեօթ	t'asnəyót	seventy	եօթանասուն	yotanasún
eighteen	տասնըութ	t'asnəút	eighty	ութսուն	utsún
nineteen	տասնըինը	t'asnəínnə	ninety	իննսուն	innəsún
twenty	քսան	kəsán	hundred	հարիւր	haryúr
			thousand	հազար	hazár

B. Pronunciation and Reading Practice

Drill pronunciation exercises 24-25.

Read the Armenian in Lessons 5 and 7. In Lesson 7 you may use the Listening In section as a sight-reading exercise.

C. Grammatical Notes

9.1 /p'it'í/ future

Are you going to type the letter?	ardyòk gəramekenayóv p'it'ì gərèk#
I'm going to write by hand.	jerkóv p'it'ì gərèm#
I'm going to go to the factory.	yés|p'it'ì gorc'arán gənàm#
You will like our food very much.	dúk|mèr k'erak'urnérə|šát' p'it'ì sirèk#
Where will I wash and bathe?	ìsk' úr p'it'ì ləvacvèm|loqanám#
I will be a good tenant.	yés|làv t'ənvór p'it'ì linèm#

In the above expressions the future is expressed in the Armenian utterances by the form /p'it'í/ plus a form of the verb we will refer to as the simple form. The simple form of the verb is the same as that used to make the /k'ə/ future form, except that it does not have the prefix /k'ə/ added to it. The /el/ class is characterized by having the vowel /e/ in the ending; the /al/ class by having the vowel /a/. The endings of this form are written in Armenian the same way as the endings of the /k'ə/ future (cf. Note 8.5). The endings are illustrated by the following paradigms:

I'll write, I'm going to write	p'it'ì gərém	պիտի գրեմ
you'll write	p'it'ì gərés	պիտի գրես
he'll write, she'll write	p'it'ì gəré p'it'ì gərí	պիտի գրէ պիտի գրի
we'll write	p'it'ì gərénk	պիտի գրենք
you'll write	p'it'ì gərék	պիտի գրէք
they'll write	p'it'ì gərén	պիտի գրեն

I'll go	p'it'ì gənám	պիտի գնամ
you'll go	p'it'ì gənás	պիտի գնաս
he'll go, she'll go	p'it'ì gəná	պիտի գնայ
we'll go	p'it'ì gənánk	պիտի գնանք
you'll go	p'it'ì gənák	պիտի գնաք
they'll go	p'it'ì gənán	պիտի գնան

I must go to meet my husband.	yés|p'it'ì gənám|amusnús handip'elù#

Note that, as in the above sentence, the /p'it'í/ form of the future is also used as an equivalent of I must, I have to, I am to. The context makes clear whether the form means 'I have to go' or 'I'm going to go'. The /p'it'í/ form is very likely to be used with the meaning 'must, have to, am to'. The student is advised to use it in this meaning and to use the /k'ə/ form for a simple future until he has had a lot of experience with the /p'it'í/ form.

9.2 "to have"

Do you have a room for rent?	dúk|varjù senyák unèk‖
I have two rooms.	yerk'ú|senyák' unem#
The other one has only a bed.	myúsə‖miàyn ank'oqín unì#
You can have it.	k'aróq èk|unenál#
What kind of orchard do they have?	ínč t'esàk'|aygí unèn#
We have a new house.	ménk‖mì nòr t'ún unénk#

The infinitive of the verb 'to have' is /unenál/, but the present is irregular. The present has the endings of a simple verb (cf. Note 9.1) of the /el/ class (/em es i enk ek en/) added to the stem /un/, forming /uném unés uní unénk unék unén/.

What kind of weather do you have in Armenia?	ínč yeqanàk' èk unenùm|hayast'anúm#

The verb 'to have' also has a regular present tense form. This form, however, has a special meaning; it refers to events that take place generally or usually. Thus I have something is /uném/, but I usually have something is /unenúm èm/.

9.3 "to be"

I'm usually busy at that time (during those hours).	ənthanrap'és|àyt' žamerín əzbaqvác' ém linùm#

The verb /linél/ 'to be' besides the present forms /em es e/, also has an /um/ participle which, like the regular present of /unenál/, is used to indicate an action which is usually or generally true.

9.4 "to need"

I need a clean shirt.	yés|mì makúr šap'ik'ì|k'arík unèm#
We need new shoes.	ménk|nòr k'ošik'nerí|k'arík unènk#

The form /k'arík/ 'necessity' is used with the verb /unenál/ to express the English to need. The thing needed is put in the genitive case without the third person possessive ending.

9.5 "to cost, to be worth"

How much do these shirts cost?	àys šap'ik'nérə|kaní aržèn#
How much does the room cost?	ínč kàn aržè|senyák'ə#
You're welcome.	čaržé#

The verb /aržél/ 'to be worth, to cost' is normally only used in the third person singular and plural, and has the irregular present tense forms /aržé aržén/. The negative third person singular meaning literally 'it isn't worth it' is used as an equivalent of English you're welcome, don't mention it.

D. Exercises

Variation Drills

1. Where will we ________?

   bathe study live wash write eat

2. I have to ________ at the hotel.

   live bathe press my suit
   eat wash fix my shirt

3. I have to ________.

   find a shoemaker's meet your father
   invite Mr. Aramian see your house
   hurry speak with you

4. ________have (has) some new shoes.
we they my wife
I he my sister

5. ________usually have good weather in Yerevan.
we they you

6. Do you need________?
any shirts a chair a second room
new shoes water a new bed
some food a pen a teacher

7. How much do (does)________cost?
this chair these handkerchiefs the bread
the room these socks the soup
this desk these shoes the meat

E. Listening In

1. Aramian asks Smith about his newly rented room.

Արամեան. Պարոն Սմիթ, ո՞րտեղ է ձեր նոր բնակարանը:

Սմիթ. Կենտրոնական պողոտայի վրայ է:

Արամեան. Ներողութիւն, քանի՞ սենեակ ունէք·

Սմիթ. Խոհանոցով երեք:

Արամեան. Դա շատ լաւ է: Արդեօք կահաւորո՞ւած են:

Սմիթ. Սենեակներից մէկը ամբողջովին կահաւորուած է, իսկ միւսը մի գրասեղանը կարիք ունի:

Արամեան. Իսկ լողարա՞ն ինչպէս: Ունէ՞ք:

Սմիթ. Այո, միայն թէ երկրորդ յարկումն է գտնւում:

Արամեան. Դա ոչինչ: Դուք շատ ուրախ պիտի լինէք այդ առթիւ: Մեր քաղաքում մասնաւոր տները առանձին բաղնիք չունեն:

Սմիթ. Ես չգիտէի այդ:

Արամեան. Պարոն Սմիթ, գնանք մեզ մօտ մի բաժակ սուրճի:

Սմիթ. Ուրախութեամբ: Գնանք:

2. Aramian asks about hotel accomodations in New York City.

Արամեան. Ներողութիւն պարոն Սմիթ, խնդրում եմ ասէք, կարո՞ղ եմ մի հիւրանոց գտնել Նիւ Եորքում:

Սմիթ. Իհարկէ բարեկամ: Այս քաղաքում շատ հիւրանոցներ կան:

Արամեան. Իսկ մի շաբաթուայ համար, ի՞նչքան արժեն սենեակները:

Սմիթ. Ամէն տեսակ սենեակներ կան: Կարծում եմ, ընդհանրապէս, քսանից քսանհինգ դոլար արժեն:

Արամեան. Իսկ նախաճաշը, ճաշը եւ ընթրիքը քա՞նի արժեն:

Սմիթ. Նախաճաշը մօտ յիսուն սենթ, ճաշը մէկ դոլար, իսկ ընթրիքը երկու դոլար:

Արամեան. Իսկ մասնաւոր բնակարաններում վարձու սենեակներ կա՞ն:

Սմիթ. Այո, պարոն Արամեան, Բրոդուէի վրայ, Թայմզ Սկուէրի մօտ, մի լաւ բնակարան կայ: Իմ բարեկամս այնտեղ է ապրում:

Արամեան. Կարծում եմ, որ այդպիսի մի սենեակ ինձ աւելի յարմար կը լինի:

Սմիթ. Ես էլ եմ կարծում:

F. Exercises

Fluency Drills

1. Where can I find a room for myself?
   Here on this street.
   Is it that private house at the corner?
   No. It's over there.
   Oh, across from the shoemaker's.

2. Can you tell me where I can find a room for myself?

Do you want a room in a hotel?
No. In a private house.
In that case you will have to ask my brother.
Why?
It's difficult to find a room here and maybe he'll know

3. Do you have a room for rent?
Yes. I have three rooms.
Can I see one room?
Yes. One room is completely ready.
That's O.K. I'll take this room.

4. I have been told that you have a room for rent.
Yes, I have rooms for rent.
Are they furnished?
Not completely, but one has a bed.
Oh, that doesn't matter.

5. Can I see the furnished room?
Yes. It's on the third floor. This is it.
The room's nice, but where will I wash?
You'll wash in the kitchen.
That's fine.

6. Can I have this furnished room?
Sure you can.
How much does the room cost?
Forty rubles a month.
I'll take the room from today.

Conversation

1. A goes into a barbershop and inquires about a room somewhere in this city. The barber points to a private house across the street. A then asks whether the barber knows how much rooms cost in this city. The barber says that they cost about 50 rubles. A asks if that is 50 rubles per month. The barber says yes. A thanks him and goes across the street.

2. A goes across the street and asks about a room at the private house. The landlady says she has no rooms, but that there are some in the house at the corner. A goes there and learns that there is one furnished room on the second floor. He asks the landlady what furnishings she has in it. She tells him that there is only a bed in it. He takes the room at 45 rubles a month without breakfast.

3. A asks the landlady where he can wash and bathe in this private house. She tells him that he can wash in the kitchen and bathe in the public bathhouse. A also asks where he can get his breakfast, lunch, and dinner. She says that for these meals he will have to go to the restaurant on Abovian Street.

LESSON 10
WRITING A LETTER

A. Basic Sentences

	Jack	
What's the date today, Aram?	Արամ, այսօր քանի՞սն է:	arám|aysór|kanísn è#
	Aram	
why?	ինչո՞ւ	inčú
to ask	հարցնել	harcənél
It's the eighth of January. Why do you ask?	Յունուարի ութն է: ինչո՞ւ էք հարցնում:	hunvarí|útn è# inčú èk harcənùm#
	Jack	
I want to write a letter.	Ես մի նամակ եմ ուզում գրել:	yés|mı namák' èm uzùm gərèl#
pen	գրիչ	gəríč
it is broken	կորել է	k'orél è
pencil	մատիտ	mat'ít'
My pen is broken, and I don't want to write with a pencil.	Գրիչս կորել է, իսկ մատիտով չեմ ուզում գրել:	gəríčəs|k'orél è|ısk mat'it'óv| čém uzùm gərèl#
to use	գործածել	gorc'ac'él
yours	քոնը	kónə
Can I use yours?	Կարո՞ղ եմ, քոնը գործածել:	k'aróq èm|kónə gorc'ac'èl‖

Aram

Sure, you're welcome.	Իհարկէ: Ուրախութեամբ:	ihárk' è | uraxutyámb#
you would like	կը ցանկանայիր	k'əcank'anaír
typewriter	գրամեքենայ	gəramekená
Maybe you'd like to use my typewriter.	Գուցէ կը ցանկանայիր, գրամեքենաս գործածել:	gùce k'əcank'anaír | gəramekenás gorc'ac'èl ‖

Jack

Thanks, I would.	Շատ շնորհակալ եմ:	šát' šənorhak'àl èm#
is it true that	միթէ	mité
need	պէտք	p'et'k
to need	պէտք ունենալ	p'et'k unenál
You're sure you don't need it?	Միթէ՞ դու պէտք չունես:	mitè# dú | p'ét'k čunès ‖

Aram

any more	այլեւս	aylévəs
No, I don't need it any more.	Ոչ, ես այլեւս պէտք չունեմ:	vóč | yés | aylévəs | p'ét'k' čunèm#

Jack

paper	թուղթ	túxt
Whose paper is this?	Սա ո՞ւմ թուղթն է:	sá | ùm túxtən è#
Is it mine?	Ի՞մն է:	ímən è ‖

Aram

sheet	թերթ	tért
No, it's mine, but you can have a few sheets.	Ոչ, իմն է: Բայց կարող ես մի քանի թերթ ունենալ:	vóč | ímən è# bàyc k'aróq ès | mì kanì tért | unenál#

(Jack writes for a while.)

	Jack	
stamp	նամակադրոշմ	namak'adróšm
I don't have a stamp.	Նամակադրոշմ չունեմ։	namak'adróšm|čuném#
Do you have one?	Դու ունե՞ս։	dú|unés‖
	Aram	
here	ահա	ahá
Yes, here you are.	Այո։ Ահա։	ayó|ahá#
	Jack	
by airmail	օդային փոստով	otaìn post'óv
to arrive, reach	հասնել	hasnél
How many days do you think it will take to get there by airmail?	Ի՞նչ ես կարծում, օդային փոստով քանի օրից կը հասնի նամակս։	ínč ès k'arcùm|otayìn post'óv| kanì oríc k'əhasnì namàk'əs#
	Aram	
approximately	մոտավորապես	mot'avorap'és
Sunday	կիրակի	k'irak'í
Thursday	հինգշաբթի	hingšaptí
Friday	ուրբաթ	urpát
About five or six days. Today is Sunday. It will get to America on Thursday or Friday.	Մոտավորապես հինգ—վեց օրից։ Այսօր կիրակի է․ հինգշաբթի, կամ ուրբաթ կը հասնի Ամերիկա։	mot'avorap'és|híng vèc|oríc# aysór|k'irak'í è|hingšaptí| k'àm urpát|k'əhasnì amerik'á#

	Jack	
envelope	ծրար	c’ərár
language	լեզու	lezú
In what language should I address the envelope? In Russian or in English?	Իսկ ծրարի վրայ ի՞նչ լեզուով գրեմ հասցէն։ Ռուսերէ՞ն, թէ անգլերէն։	ìsk’ c’ərarí vərà‖ ínč lezòv gərèm|hascén# řuserén‖ tè anglerén‖
	Aram	
difference	տարբերութիւն	t’arberutyún
it will not do	չի անի	čí anì
both	երկու...էլ	yerk’ú...èl
It doesn’t matter. It’s better to write in both languages.	Տարբերութիւն չի անի։ Աւելի լաւ է երկու լեզուով էլ գրես։	t’arberutyún|čí anì# avelì láv è| yerk’ú|lezvóv èl|gərés#
you were writing	գրում էիր	gərúm eìr
Who were you writing to?	Ո՞ւմ էիր նամակ գրում։ (Ո՞ւմ էիր գրում նամակը։)	úmn eìr|namák’ gərùm‖ (umn eìr gərùm|namákə‖)
	Jack	
girl friend	ընկերուհի	ənk’eruhí
last	անցեալ	ancyál
I have met	հանդիպել եմ	handip’él èm
I was writing to a girl friend I met last year.	Մի ընկերուհու էի գրում, որի՛ն հանդիպել եմ անցեալ տարի։	mì ənk’eruhú eì gərùm|vorín| handip’él èm|ancyàl t’arí#
	Aram	
same	միեւնոյն	mievnúyn

Is that the same girl you are always writing to?	Արդեօք սա միեւնոյն աղջի՞կն է, որին միշտ գրում ես։	ardyók|sá|mievnúyn axčìk'n è| vorín|mìšt' gərúm ès‖
	Jack	
other	ուրիշ	uríš
often	յաճախ	hač'áx
to whom (pl.)	որոնց	vorónc
Yes, but of course, I have other friends that I often write to.	Այո, բայց իհարկէ ուրիշ բարեկամներ էլ ունեմ, որոնց յաճախ գրում եմ։	ayó|bàyc ihárk' è|uríš| barek'amnér èl‖ uném| vorónc|hač'áx gərùm èm#
	Aram	
fiancée	նշանած	nəšanác'
Is the lady your fiancée?	Այդ օրիորդը, քո նշանա՞ծն է։	àyt' oryórtə|kò nəšanác'ən ẹ‖
	Jack	
yet	առայժմ	ařážmə
future	ապագայ	ap'agá
Not yet, but I hope so, sometime in the future.	Առայժմ ոչ։ Բայց յոյս ունեմ ապագային։	ařážmə|vóč|bàyc húys unèm| ap'agaín#
	Aram	
photograph	լուսանկար	lusanək'ár
Do you have her picture?	Իր լուսանկարը ունե՞ս։	ìr lusanək'árə|unés‖
	Jack	
Yes. Do you want to see it?	Այո։ Ուզո՞ւմ ես տեսնել։	ayó|uzúm ès t'esnèl‖

(Jack shows Aram the picture.)

	Aram	
She's a pretty girl.	Գեղեցիկ աղջիկ է։	geqecík' axčɪk' è#
old (in stating age)	տարեկան	t'arek'án
How old is she?	Քանի՞ տարեկան է։	kanɪ̀ t'arek'án è#
	Jack	
age	տարիք	t'arík
Twenty-four, just my age.	Քսանչորս։ Ճիշտ իմ տարիքն ունի։	kəsàn čórs# číšt'|ɪ̀m t'aríkən unɪ̀#
	Aram	
joyful	ուրախալի	uraxalı
happiness	երջանկություն	yerǰank'utyún
That's fine.	Ուրախալի է։	uraxalí è#
I wish you both happiness.	Ձեր երկուսին երջանկություն եմ ցանկանում։	jèr yerk'usín‖ yerǰank'utyún èm cank'anùm#
listen!	Լսիր	ləsír
car	ինքնաշարժ	inknašárž
ride	պտույտ	p'ət'úyt'
Say, Jack, do you want to go for a ride with me?	Լսիր Ջակ։ Կը ցանկանաս ինձ հետ ինքնաշարժով պտույտի գնա՞լ։	ləsír|Jak'.# k'əcank'anás|ínj hèt'| inknašaržóv p'ət'uyt'ɪ̀ gənàl‖
	Jack	
condition	պայման	p'aymán
care, caution	ուշադրություն	ušadrutyún

to drive	վարել	varél
car	մեքենայ	mekená
Sure, on condition that you drive carefully.	Այո, այո: Պայմանով, որ ուշադրութեամբ վարես մեքենան:	ayó|ayó|p’aymanóv vòr‖ ušadrutyámb varès|mekenán#

DAYS OF THE WEEK

Monday	երկուշաբթի	yerk’ušaptí	Friday	ուրբաթ	urpát
Tuesday	երեքշաբթի	yerekšaptí	Saturday	շաբաթ	šapát
Wednesday	չորեքշաբթի	čorekšaptí	Sunday	կիրակի	k’irak’í
Thursday	հինգշաբթի	hingšaptí			

MONTHS OF THE YEAR

January	յունուար	hunvár	July	յուլիս	hulís
February	փետրուար	pet’ərvár	August	օգոստոս	ogost’ós
March	մարտ	márt’	September	սեպտեմբեր	sep’t’embér
April	ապրիլ	ap’ríl	October	հոկտեմբեր	hok’t’embér
May	մայիս	maís	November	նոյեմբեր	noyembér
June	յունիս	hunís	December	դեկտեմբեր	dek’t’embér

B. Pronunciation and Reading Practice

Drill pronunciation exercises 26-28.

Read the Armenian in Lessons 8 and 9. Be sure to read the Listening In section as well as the Basic Sentences.

C. Grammatical Notes

10.1 Instrumental case

Are you going to type (write by typewriter)?	gəramekenayóv p’it’ì gərèk‖
I’m going to write in pencil.	mat’it’óv p’it’ì gərèm#
In what language shall I write the address?	ínč lezvóv|gərèm hascén#
I’m going for a drive (a ride by car).	inknašaržóv|p’ət’uyt’í p’it’ì gənàm#

The nouns in the above sentences ending in /ov/ may be said to be in the instrumental case. The instrumental case for most nouns regularly adds /ov/ to the nominative form. A noun that ends in /u/ like /lezú/ ‘language’, changes the final /u/ to /v/ before the ending /ov/, i.e. /lezvóv/. A monosyllabic word with the vowel /i/ regularly replaces this /i/ by /ə/ before this ending, e.g. /girk/ ‘book’, /gərkóv/. A noun of more than one syllable with /i/ in the last syllable may either lose this vowel completely or undergo no change at all, e.g. /mat’ít’/ ‘pencil’, /mat’it’óv/; but /gəríč/ ‘pen’, /gərčóv/.

In Armenian nouns are put in the instrumental case to indicate the instrument used or the means by which something is done, e.g. by car, in pencil, by or with a hammer, with hot water, etc.

What do you do (With what work are you occupied)?	ínč gorc’òv èk əzbaqvùm‖

The instrumental is regularly used with certain verbs, as in the above expression. ‘To be occupied with something’ will regularly have the ‘something’ in the instrumental case. You will meet other verbs like this.

Did you come to work (on account of work)?	gorc’óv·èk yek’èl‖
Is it famous for its orchards (on account of its orchards)?	hayt’ní è ìr aygineròv#

The instrumental case is used in Armenian in many expressions like the above where we would use in English on account of. You will encounter this construction with a number of adjectives, such as /hayt’ní/ ‘famous for’ used above.

for the most part	méc’ masàmb
with pleasure	mèc’ uraxutyámb
on condition that you drive carefully	p’aymanóv vòr|ušadrutyámb varèk mekenàn

Sometimes the instrumental case is used for adverbial expressions like the ones above: 'for the most part', 'with pleasure', 'on condition, conditionally', 'carefully'. Nouns ending in /tyun/ in the nominative replace this ending by /tyamb/ in the instrumental. Note that /masámb/ is an irregular instrumental form of /mas/ 'port, section'. This noun also has the instrumental /masóv/, but the latter form is not used in this particular construction.

10.2 Dates

What's the date today?	aysór|hunvarí|kanísn è#
It's the eighth of January.	hunvarí|útn è#

In giving dates, the name of the month is used in the genitive case.

10.3 Simple verbs

In what language should I write the address?	ínč lezvòv gərèm hascèn#
I hope my letter will arrive in America on time.	húys unèm|namák'əs|žamanak'ín hasnì amerik'à#
On condition that you drive the car carefully.	p'aymanóv vòr|ušadrutyámb varèk mekenàn#

The simple form of the verb is used by itself in independent clauses as an equivalent of the English I am to, I should. It is also frequently used in subordinate clauses, particularly clauses introduced by /te/ and /vor/. This last use will be discussed in greater detail later.

10.4 Ablative case—new uses

In how many days will my letter arrive by air mail?	otayìn post'óv|kaní orìc k'əhasnì|namák'əs#
In five days.	híng orìc#
My parents are very worried about me.	c'ənoqnérəs|šàt' yerk'mít' èn|injníc#

The ablative case is used in time expressions which are the equivalent of English in five days, at the end of five days. It is also used after the adjective /yerk'mít'/ 'worried about'.

10.5 Genitive case—new uses

I hope my letter will arrive on time.	húys unèm|namák'əs|žamanak'ín hasnì#

The Armenian equivalent of on time is the word /žamanák'/ 'time' used in the genitive case with the third person singular possessive adjective.

10.6 "about"

He's talking about me.	ná|ìm masín è xosùm#
He's talking about my brother.	ná|ìm yexp'òr masín è xosùm#

The postposition /masín/ 'about, concerning' is usually used with a preceding pronoun in the possessive adjective form or a preceding noun in the genitive.

10.7 Possessive adjective inflection

Can I use yours?	k'aróq èm|kónə gorc'ac'èl‖
Whose paper is this? Is it mine?	sá|úm tùxtən è# ímən (íməs) è‖
Are these books yours?	àys gərkérə|jérn èn‖
It isn't mine. It's his.	íma|čí# nəránn è#
Our house is new, but theirs is old.	mér t'ùnə‖ nór è|bàyc iréncə‖ hín è#
Aren't these socks yours?	àys gulp'anérə|jérə|čén‖
No, they aren't ours. They're theirs.	vóč# mérə|čén|àyn nəráncə#
Is this shirt yours?	àys šap'ík'ə|kónən (kónət') è‖

The Armenian equivalents of the English mine, yours, his, hers, ours, theirs are generally formed from the possessive adjectives by the addition of the third person possessive ending, although there are a few irregularities. These forms we will call inflected possessive adjectives.

Possessive Adjective	Inflected Possessive Adjective	Possessive Adjective	Inflected Possessive Adjective
ím	ímə or íməs	mér	mérə
kó	kónə or kónət'	jér	jérə
ír	irénə	irénc	iréncə
nərá	neránə	nəránc	nəráncə

The first person singular adjective, when inflected, may add either the third person possessive ending or the first person possessive ending or the second person possessive ending. It also has in both forms an extra /n/ in the inflected form that does not occur in the uninflected form. The third person singular is formed from the stem /irén/ and not from the stem /ìr/.

Can I write with yours?	k'aróq èm gərèl|konóv‖
His brother is older than mine.	ı̀r yexp'áyrə|avelı̀ méc' è|imíc#
In which room? In mine.	vór senyak'ùm# imúm#

The possessive adjectives of the first person and second person may be inflected for case. They have the following forms:

	Ablative	Instrumental	Locative
1 person sing.	imíc(ə)	imóv(ə)	imúm(ə)
2 person sing.	koníc(ə)	konóv(ə)	konúm(ə)
1 person pl.	meríc(ə)	meróv(ə)	merúm(ə)
2 person pl.	jeríc(ə)	jeróv(ə)	jerúm(ə)

The third person possessive ending is used by some speakers and avoided by others. The genitive of these forms is usually avoided. The third person adjectives are not further inflected. Forms like /irenóv/, /nᵊranóv/, /ireníc/, etc., are case forms of the pronoun and not of the adjective; they mean 'with him, her, by him, her', etc., and not 'with his, hers, by his, hers', etc. (cf. Note 5.3).

10.8 Postposition /hét'/ 'with'

Do you want to go for a ride with me?	k'əcank'anás|ínj hèt'|inknašaržóv p'ᵊt'uyt'ı̀ gənàl‖
I'm going with your friend.	jèr barek'amí hèt' èm gənùm#

The postposition /hét'/ means 'with' and requires the noun or pronoun used with it to be in the genitive case. It is not usually inflected for case like /dimác/, /vərá/, /mót'/, and /méč/ (cf. Note 8.4).

D. Exercises

Variation Drills

1. I'm going to write by________.
typewriter pencil pen

I'm going by________.
train car

2. It's famous for its________.
hotels factories orchards universities
foods schools teachers small streets
beautiful cities summer weather

3. On condition that you________carefully.
drive write eat drink speak wash

4. It's the________.
1st of January 10th of February 6th of October
3rd of August 12th of April 17th of May
15th of July 10th of March 30th of June
8th of November 27th of September
21st of December

5. He's talking about________.
you them him America my brother
me us her Yerevan my sister
the factories the orchards your mother
the weather a friend your father
her book his book some boy

6. Can I use________?
yours ours his hers theirs mine

7. Our home is new, but________is old.
his yours theirs hers

8. His brother is older than________.
mine ours yours

9. He can write with________.
mine ours yours

10. I am going for a ride with________.
you the boy your friend their children
him the girl my friend his brother
her them a student his sister

E. Listening In

1. Mr. Smith goes to a bookstore.

Սմիթ. Ներողութիւն պարոն, դուք անգլերէն գրքեր ունէ՞ք:
Պարոն. Այո, պարոն:
Սմիթ. Իսկ հայերէն գրքեր ի՞նչպէս:
Պարոն. Այո, ունենք:
Սմիթ. Խնդրեմ ասէք, Հեմինգուէի կամ Սարոյեանի գրքերից կա՞ն ձեզ մօտ:

Պարոն. Այո, պարոն։ Ահա սրանք եմ։

Սմիթ. Շնորհակալութիւն։ Քա՞նի արժեն։

Պարոն. Երկուսը միասին կես դոլար։

Սմիթ. Ահա ձեզ վեց դոլար։ Ասեք խնդրեմ, դուք նամակի թուղթ ու ծրար ունե՞ք։

Պարոն. Այո, ունենք։ Քա՞նի թերթ թուղթ եք ուզում։

Սմիթ. Մի հարիւր թերթ։

Պարոն. Իսկ ծրա՞ր։

Սմիթ. Ոչ։ Բաւական ծրար ունեմ։

Պարոն. Իսկ նամակադրոշմի կարիք ունե՞ք։

Սմիթ. Այո, այո։ Եթէ կարելի է։

Պարոն. Ինչպիսի՞ նամակադրոշմ եք ուզում։

Սմիթ. Օդային փոստի համար։

Պարոն. Է՞լ ուրիշ ինչ։

Սմիթ. Միայն այդքան։ Շնորհակալութիւն։

Պարոն. Խնդրեմ, չարժէ։

2. Smith and Aramian are in the post office.

Սմիթ. Արդեօք կարե՞լի է այստեղ իմ նամակ գրել։

Արամ. Այո։ Ի՞նչու չէ։ Ո՞ւմն եք գրում։

Սմիթ. Կնոջս։ Մի շաբաթ է որ չեմ գրել։ Ներողութիւն, այսօր ամսի քանի՞սն է։

Արամ. Եօթն է։

Սմիթ. Ինչ եք կարծում, նամակս ե՞րբ կը հասնի Ամերիկա։

Արամ. Օդային փոստով մօտաւորապէս հինգ օրից: Այսօր երեքշաբթի է, ուրբաթ կամ շաբաթ կը հասնի Նիւ Եորք:

Սմիթ. Յոյս ունեմ նամակս ժամանակին հասնի:

Արամ. Բայց ձեր գրիչը այնքան էլ լաւ չի գրում: Ահա, իմը:

Սմիթ. Շնորհակալութիւն:

F. Exercises

Fluency Drills

1. Are you going to write a letter?
Yes, but my pen is broken.
Maybe you'd like to use my pen.
Can I use yours?
Sure you can.

2. I want to write a letter.
Do you have a pen and some paper?
Yes, but I don't have a stamp.
Here you are.
Thanks.

3. In what language should I write the letter?
In English or Armenian.
Is it better to write in Armenian?
That doesn't matter.
In that case can I use your typewriter?
Sure. I don't need it any more.

4. Should I write the letter in Russian?
Who are you writing to?
To the same girl I am always writing to.
In that case it is better to write in English.
Why?
My sister is teaching her the English language.

5. Do you have a girl friend?
Yes. I met one last May.
Is she a pretty girl?
Yes. Do you want to see her picture?
Oh, is that the same girl you are always writing to?
Yes. She's my fiancée.

Conversation

1. A wants to write a letter but doesn't have the necessary items. He goes to B's room and there asks for paper, pen, stamps, and also how long it takes a letter to get to America by airmail. B is a little provoked and asks A if he is sure that he wouldn't like to use the typewriter also. A says he would if B doesn't need it.

2. A asks B how long it takes a letter to get to America by air. B says that it will get there in about 10 days. A asks how long it will take to get there if he mails it on Sunday. B then calculates for A how long it will take by airmail when a letter is mailed on each day of the week.

3. A finishes writing a letter and B asks him who the letter is to. A says that it is to his friend. B asks if it is to a girl friend. A answers yes, that it is to his fiancée in America. B asks if A writes to her often and whether that is her picture on the desk. A replies that he writes to her often and that the picture on the desk is his mother. B then tells A that his mother is a pretty lady. A thanks him.

LESSON 11

SIGHTSEEING IN YEREVAN

A. Basic Sentences

	Mr. Smith	
Mr. Aramian, would you please show me your city?	Պարոն Արամեան, շատ եմ խնդրում, ինձ ծանօթացնել ձեր քաղաքի հետ։	p'arón aramyàn|šát' èm xəntrùm|ìnj c'anotacnél|jèr kaqakí hèt'#
	Mr. Aramian	
to wish, want	ցանկանալ	cank'anál
Surely, I'd be glad to. When do you want to see it?	Ինչո՞ւ չէ․ ուրախութեամբ։ Երբ է՞ք ցանկանում տեսնել։	inčù čé# uraxutyámb|yérp èk cank'anùm t'esnèl#
	Mr. Smith	
as long as	քանի	kaní
balmy	զով	zóv
If it's agreeable with you, right away, as long as it's so balmy.	Եթէ ձեզ հաճելի է հենց հիմա․ քանի զով է։	yetè jèz hač'elí è‖hènc himá| kanì zóv è#
	Mr. Aramian	
especially	մանաւանդ	manavánd
free, not busy	ազատ	azát'
work	աշխատանք	ašxat'ánk

I think that right now is a good time too, especially since I am free from work.	Ես էլ եմ կարծում հիմա լաւ է․ մանաւանդ, որ ես ազատ եմ աշխատանքից:	yès él èm k'arc'ùm|hima lávẹ è| manavánd vòr|yés|azát' èm| ašxat'ankíc#
What do you want to see?	ի՞նչ էք ուզո՞ւմ տեսնել:	ínč èk uzùm t'esnèl#
	Mr. Smith	
to show	ցույց տալ	cúyc t'àl
main	գլխաւոր	gəlxavór
interesting	հետաքրքրական	het'akərkrak'án
place	վայր	váyr
I'd like you to show me the main street and also the interesting places in the city.	Խնդրում եմ ցույց տալ քաղաքի գլխաւոր փողոցը, ինչպէս և քաղաքի հետաքրքրական վայրերը:	xəntrúm èm|cúyc t'àl|kaqakí| gəlxavòr poqócən|ínč p'ès yèv|kaqakí|het'akərkrak'àn vayrérə#
(Smith and Aramian begin their sightseeing.)		
	Mr. Aramian	
That is Abovian Street.	Սա Աբովեան փողոցն է:	sá‖ abovyán|poqócn è#
to go up	բարձրանալ	barcranál
heights	բարձրունք	barcrúnk
general	ընդհանուր	əntanúr
view	տեսարան	t'esarán
We go up to Kanaker Heights by Abovyan Street, from where we will have a general view of our	Աբովեանով բարձրանում ենք Քանաքեռի բարձրունքն, որ տեղից մենք տեսնելու ենք	abovyanóv‖ barcranúm ènk| kanakeřì|barcrúnkən|vòr t'eqíc‖ mènk t'esnelú yenk

city.	մեր քաղաքի ընդանուր տեսարանը։	mèr kaqakí|əntanùr t’esaránə#
	Mr. Smith	
building	շէնք	šénk
What a beautiful building that is!	Այդ ինչ գեղեցիկ շէնք է։	áyt’|ìnč geqecìk’|šénk è‖
style	ոճ	vóč’
built	շինուած	šinvác’
What style is it built in?	ի՞նչ ոճով է շինուած։	ínč voč’òv è šinvàc’#
color	գոյն	gúyn
What a nice color it has!	ինչ հաճելի գոյն ունի։	ínč hač’elì|gúyn unì#
	Mr. Aramian	
Yes, it is beautiful. It’s built in the Armenian style.	Այո, գեղեցիկ է։ Շինուած է հայկական ոճով։	ayó|geqecík’ è# šinvác’ è|hayk’ak’án voč’òv#
beauty	գեղեցկութիւն	geqeck’utyún
Yerevan buildings are usually noted for their beauty.	Ընդհանրապէս, Երեւանի շէնքերը յայտնի են իրենց գեղեցկութեամբ։	əntanrap’és|yerevanì šenkérə|hayt’ní èn|irènc geqeck’utyámb#
	Mr. Smith	
And that building opposite?	իսկ այս դիմացի շէ՞նքը։	ìsk’ àys dimacì šénkə‖
	Mr. Aramian	
public	հանրային	hanrayín
library	գրադարան	gəradarán
That’s the Public Library.	Սա հանրային գրադարանն է։	sá|hanrayín|gəradaránn è#

thousands of	հազարաւոր	hazaravór
book	գիրք	gírk
numerous	բազմաթիւ	bazmatív
They have thousands of books there in all sorts of languages.	Հազարաւոր գրքեր ունենք այստեղ, բազմաթիւ լեզուներով։	hazaravór|gərkér unènk| ayst'éq|bazmatív lezuneròv#
	Mr. Smith	
whose?	ո՞ւմ	úm
statue	արձան	arján
that	դա	dá
That's very interesting.	Շատ հետաքրքիր է։ Ո՞ւ	šát' het'akərkìr è#
Whose statue is that?	Ո՞ւմ արձանն է դա։	úm arjànn è|dá#
	Mr. Aramian	
That's the statue of Abovian.	Աբովեանի արձանն է։	abovyaní|arjánn è#
first	առաջին	ařačín
writer	գրող	gəróq
he wrote	գրեց	gəréc
he was	էր	ér
modern	արդի	ardí
Armenian language (the modern as opposed to the old classical language)	աշխարհաբար	ašxarabár
Abovian was the first Armenian writer who wrote in our modern language.	Աբովեանը առաջին հայ գրողն էր, որ գրեց մեր արդի աշխարհաբարով։	abovyánə‖ ařačìn hày gəróqn èr‖ vòr gəréc|mèr ardì ašxarabaróv#

federal, national	պետական	p’et’ak’án
That is our national University.	Սա մեր պետական համալսարան է։	sá mèr|p’et’ak’án|hamalsaránn è#
living quarters, residence	հանրակացարան	hanrak’acarán
These buildings are our students’ residences.	Այս շենքերը մեր ուսանողների հանրակացարաններն են։	àys šenkérə‖ mèr usanoqnerí| hanrak’acarannérn èn#

Mr. Smith

marvelous	սքանչելի	əskančelí
Oh, what a marvelous view!	Օ՛, ի՜նչ սքանչելի տեսարան է։	ó|ínč‖ əskančelí|t’esarán è#
What mountain is that?	Ի՜նչ լեռ է այդ։	ìnč lèr̄ è|áyt’#

Mr. Aramian

That is Mount Ararat, or Masis.	Այդ լեռն Արարատն է, կամ Մասիսը։	àyt’ lér̄n|ararát’n è|k’àm masísə#
To the left is Little Ararat.	Դէպի ձախ, փոքր Արարատն է։	dep’ì jáx‖ pɔ́kr araràt’n è#
people	ժողովուրդ	žoqovúrt
national	ազգային	azgaín
symbol	խորհրդանիշ	xorhərdaníš
Ararat is the national symbol of the Armenian people.	Արարատը հայ ժողովուրդի ազգային խորհրդանիշն է։	ararát’ə‖ hày žoqovurtí|azgaín| xorhərdaníšn è#

Mr. Smith

green	կանաչ, կանանչ	k’anáč, k’anánč
vast	լայնատարած	laynat’arác’
plain	դաշտ	dašt’

What's the name of that vast green plain?	Այդ կանաչ լայնատարած դաշտի անունը ի՞նչ է։	àyt' k'anáč|ù laynat'arác'| dašt'ì anúnə|ínč è#
	Mr. Aramian	
That's the Ararat Plain.	Այդ Արարատեան դաշտն է։	áyt'|ararat'yán|dášt'ən è#
river	գետ	get'
to be called	կոչուել	k'očvél
And that river is called the Arax.	Իսկ այդ գետը կոչւում է Արաքս։	ìsk' àyt' gét'ə‖ k'očvúm è| aráks#
	Mr. Smith	
to appear	երեւալ	yereväl
students'	ուսանողական	usanoqak'án
section of a town	թաղամաս	taqamás
below	ներքեւ	nerkév
And what's that building that's below the students' section?	Իսկ ի՞նչ շէնք է այդ, որ երեւում է ուսանողական թաղամասից ներքեւ։	ìsk' ínč šènk è|áyt'|vor yerevúm è| usanoqak'án| taqamasíc nerkèv#
	Mr. Aramian	
opera	օպերա	op'erá
ballet	բալէտ	balét'
theater	թատրոն	tat'rón
That's the opera and ballet building.	Օպերայի եւ բալէտի թատրոնի շէնքն է։	op'eraí‖ yèv balet'í|tat'roní| šénkn è#
to invite	հրաւիրել	həravirél

I invite you to go there some day to see one of the Armenian operas.	Հրավիրում եմ ձեզ, մի օր գնալ այնտեղ, հայկական օպերաներից մեկը տեսնելու։	həravirúm èm¦jez mı̀ òr|gənál aynt'èq|hayk'ak'án| op'eraneríc|mék'ə t'esnelù#

Mr. Smith

Thank you.	Շնորհակալ եմ։	šənorhak'ál èm#
It is very pleasant here.	Այստեղ սքանչելի է։	ayst'éq|əskančelí è#
we remain	մնանք	mənánk
I would like to stay here a little longer.	Խնդրում եմ, մի քիչ ավելի երկար մնանք այստեղ։	xəntrúm èm mı̀ kıč|avelí| yerk'ár mənànk ayst'èq#

B. Pronunciation and Reading Practice

Pick sentences at random from previous Basic Sentences to drill on the proper pronunciation of consonants, vowels, stresses, and pitches.

Read the Armenian of Lessons 10 and 11.

C. Grammatical Notes

11.1 Past of the verb "to be"

I was a barber.	yés varsavér eı̀#
Were you a student?	dú usanóq eır‖ dúk usanóq eık‖
My brother was in Yerevan.	ı̀m yexp'áyrə|yerevanúmən èr#
Yesterday we were in Boston.	yerék'|ménk|bost'ón eınk#
They were artisans.	nəránk|arhest'avornér eın#

In the above sentences you have the forms of the past tense of the verb /linél/ 'to be' in Armenian: /eí eır ér eínk eík eín/. They are used in the same position as the present tense forms.

11.2 Past progressive

Who were you writing to?	úmən eìr gərùm|namák'ə#
They were talking to my brother.	nəránk|ìm yexp'ór hèt' eìn xosùm#
We used to live in Yerevan.	mə́nk|yerevanùmən eìnk ap'rùm#
He was going to Yerevan.	ná|yereván èr gənùm#

The verb forms above are used to indicate an act that took place during some time understood by the context or an act that happened repeatedly. They are roughly the equivalent of English forms like *he was working* or *he used to work*. They are formed from the past of the verb 'to be' and the /um/ form of the verb, the same form that is used to form the present tense of verbs. From here on we will call the /um/ form the *progressive* form, and the tenses made from it the *present progressive* (not just *present*) and the *past progressive*.

Present Progressive	gənúm èm	I'm going
Past Progressive	gənúm eì	I was going

11.3 Past future

Would you like to use my typewriter?	k'əcank'anaír gəramekenás gorc'ac'èl‖
He would understand you.	ná jèz|k'əhask'anár#
They would like to go.	nəránk|k'əcank'anaín gənàl#
I would like to see the interesting places.	yés|k'uzeí|het'akərkrak'án|vayrérə t'esnèl#

The forms of the verbs in the above sentences are similar to the /k'ə/ future forms in that both types of forms use the prefix /k'ə/. Also like the /k'ə/ future forms, each verb has either the /a/ or /e/ characteristic of the two types of verbs, the /al/ verbs and the /el/ verbs. The endings, however, are different; they are /i ir r ink ik in/. The forms are then:

I would understand	k'əhask'anaí	կհասկանայի	I would like	k'uzeí	կուզեի
you would understand	k'əhask'anaír	կհասկանայիր	you would like	k'uzeír	կուզեիր
he would understand	k'əhask'anár	կհասկանար	he would like	k'uzér	կուզեր
we would understand	k'əhask'anaínk	կհասկանայինք	we would like	k'uzeínk	կուզեինք
you would understand	k'əhask'anaík	կհասկանայիք	you would like	k'uzeík	կուզեիք
they would understand	k'əhask'anaín	կհասկանային	they would like	k'uzeín	կուզեին

Note that the /e/ vowel is written with the letter է in all the forms of this tense. These forms we will call the past future, and the other /k'ə/ forms you met in Lesson 9 we will call the present future.

Present Future	k'əhask'anám	I'll understand
Past Future	k'əhask'anaí	I'd understand

The past future is used generally as an equivalent of English forms like I would like, I would do, etc.

11.4 "who?"

Who is that lady?	óv è|àyt' k'ínə#
Whose book is this?	áys|úm gìrkn è#
Who is he talking to?	úm hèt' è xosùm#
Who was the letter from?	umíc èr namàk'ə#
Whom are you going to meet?	gənúm èk|úm handip'elù#
Whom do you know?	úmən èk č'anačùm#

The Armenian form for the interrogative pronoun who is /óv/. This form has a genitive form /úm/ which is used in all the situations where a noun would be in the genitive. When this genitive is followed immediately by a form of the verb 'to be', it has the form /úmən/. The ablative of /óv/ is /umíc/; it is used like the ablative of nouns.

11.5 "what?"

What is that?	áyt'|ínč è#
What do you see?	ínč èk t'esnùm#
What are you doing?	ínč èk anùm#
What's he writing with?	inčóv è gərùm#
What's the book on?	inčí vərà .yè|gírkə#
Don't mention it.	vóč ənčìc#

The Armenian equivalent of the interrogative pronoun what is /ínč/. It has the genitive form /inčí/, an instrumental /inčóv/ and an ablative /inčíc/, all of which are used in the same situations as nouns in those cases. The ablative in the special expression /vóč ənčìc/ has the form /ənčíc/ instead of /inčíc/.

11.6 "free from"

I'm free from work.	yés‖ azát' èm ašxat'ankíc#

In Armenian /azát'/ means 'free from', and a following noun dependent on this form is in the ablative case.

11.7 "to show"

I want you to show me the main street in the city.	xəntrúm èm|cùyc t'àl|kaqakí|gəlxavòr pɔqócə#
I'll show you our new library.	yés jèz|cúyc k'ət'àm|mèr nòr gəradaránə#
He is showing my sister the city.	ná‖ ìm kəróčə|kaqákn è|cúyc t'alìs#

The verb /t'ál/ in Armenian normally means 'to give'. The present and past progressive forms are made by adding /is/ (like the verb /gál/ 'to come') to the infinitive and using this form with the present or past of the verb 'to be'. This type of verb is very rare in Armenian; it is limited to monosyllabic verbs with an infinitive in /al/. The present and past future of /t'ál/ and /gál/ are formed regularly. This verb /t'ál/ is used with the form /cúyc/ as an equivalent of our verb to show.

D. Exercises

Variation Drills

1. ________ was (were) on the train.
   - you the boy your sister
   - I we my father
   - he they his mother

2. I was writing. We were working.
   You were drinking. They were washing.
   He was leaving. She was cooking.

3. ________ like to see the city.
   - he you they the girl some children
   - I she we the boy a farmer

4. Who's that lady?
   Who's she talking to?
   Who's she talking about?
   Who's that boy with her?
   Who's the book from?

5. What are you doing?
   What's he writing with?
   What do you see?
   What were you drinking?
   What's this?

E. Listening In

1. Mr. Vartanian and Mr. Aramian in the New York subway.

Վարդանեան. Այս գնացքը մեզ ու՞ր պիտի տանի:

Արամեան. Դէպի Թայմզ Սքուէր:

Վարդանեան. Ներողութիւն, ի՞նչ ասացիք:

Արամեան. Թայմզ Սքուէր: Նիւ Եորքի ամենահետաքրքրական վայրն է:

Վարդանեան. Ներողութիւն, պարոն Արամեան, այս պարոնը ի՞նչ է ասում:

Արամեան. Քոլոմբիա համալսարանի հասցէն է ուզում:

Վարդանեան. Բայց ես ծանօթ չեմ քաղաքին, իսկ անգլերէն էլ չեմ հասկանում:

Արամեան. Մի մտահոգուէք: Ես իրեն հետ կը խօսեմ:

2. Mr. Vartanian and Mr. Aramian go sightseeing in New York.

Արամեան. Այդ մեծ շէնքը տեսնու՞մ էք: Դա հանրային գրադարանն է:

Վարդանեան. Շատ գեղեցիկ շէնք է: Ի՞նչ ոճով է շինուած:

Արամեան. Չգիտեմ: Բայց դիմացի այն մեծ շէնքերը ամերիկեան ոճով են շինուած:

Վարդանեան. Ինչ սքանչելի գործեր են:

Արամեան. Այո բարեկամ: Նիւ Եորքի շէնքերը յայտնի են ամբողջ աշխարհում:

Վարդանեան. Բայց ոճը շատ պարզ է:

Արամեան. Այո: Ամերիկեան ոճը թէ գեղեցիկ է եւ թէ պարզ:

Վարդանեան. Որքան արձաններ կան այս քաղաքում: Ո՞ւմ արձանն է դա:

Արամեան. Այդ Վաշինգթոնի արձանն է: Վաշինգթոնը ամերիկան ժողովուրդի ազգային խորհրդանիշն է:

Վարդանեան. Ներողութիւն պարոն Արամեան, այս մաքուր ու գեղեցիկ պողոտայի անունը ի՞նչ է:

Արամեան. Կոչւում է Ֆիֆթ Ավընիւ կամ հայերէնով, Հինգերորդ Պողոտայ:

Վարդանեան. Ճի՞շտ էդոր, Ֆիֆթ Ավընիւն Նիւ Եորքի ամենամեծ պողոտան է:

Արամեան. Շատ ճիշտ է: Բայց Նիւ Եորք ասելով չպիտի հասկանալ միայն Մանհաթանը: Կան նաեւ ուրիշ թաղամասեր:

Վարդանեան. Խնդրում եմ ասէք, Նիւ Եորքում օպերա, բալետ կամ թատրոն կա՞յ:

Արամեան. Իհարկէ: Դուք Բրոդուէի մասին գիտէ՞ք:

Վարդանեան. Ոչ, չեմ լսել: Ի՞նչ է Բրոդուէն:

Արամեան. Մի մեծ պողոտայ է, ուր գտնւում են Ամերիկայի ամենայայտնի օպերաներն ու թատրոնները:

Վարդանեան. Օ’, այդպէս:

Արամեան. Այո, բարեկամ: Ձեզ հրաւիրում եմ այս գիշեր թատրոն գնալ Շէքսպիրի Օթելլօն տեսնելու:

Վարդանեան. Մեծ ուրախութեամբ: Շնորհակալութիւն:

F. Exercises

Fluency Drills

1. I would like you to show me your city.
   When do you want to see it?
   Tuesday or Wednesday.
   It's O.K. with me.
   That's fine. Now I must go to meet my girl friend.
   I'll see you on Tuesday or Wednesday.
2. Please show me your city.
   What do you want to see?

The main streets and interesting places.
But Yerevan is a big city.
In that case what about a general view?
That's fine. From Kanaker Heights we'll have a general view.

3. Yerevan buildings are noted for their beauty.
That's very interesting.
That's the Public Library.
Is it built in the Armenian style?
Yes. And that building is the University.
And what is that modern building?
That's the opera and ballet building.

4. It's very pleasant here.
Yes. Armenian is an interesting place.
What's that marvelous view?
That's Mount Ararat.
And that to the left?
That's little Ararat.
Is that river called the Arax?
Yes. That's the Arax river.

5. It's very pleasant here.
The view is nice. I would like to stay here.
What's that vast plain?
That's the Ararat Plain.
Armenia is a mountainous country, too.
Yes. And the mountains are noted for their beauty.
Of course.

Conversation

1. B asks A whether he would have time some day to show him the city. A mentions that he is busy every day except Sunday. He asks B if Sunday would be O.K. B says that he can't go on Sunday. A asks why, since B is not working but only here for a visit. B says that on Sunday he is going to visit the collective farms in the south.

2. B is on tour of an Armenian city. He asks A questions about the small streets, the many buildings, and the large statues. For each question A has an appropriate answer. Wherever he can do so, A adds interesting facts about each item that he answers.

3. A is up on Kanaker Heights with B. He asks B questions about the mountains, both large and small; the rivers; the plains; the weather up in the mountains; the orchards; and the kolkhozes in view. B answers with much enthusiasm all of the questions, then adds that he is a truck driver on that large kolkhoz east of here.

LESSON 12

REVIEW

A. Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given:

1. My friend comes from________.
   - America
   - Armenia
   - the North
   - the city
   - San Francisco
   - Yerevan
   - the South
   - the West
2. I got a letter from________.
   - our boy
   - my son
   - their friends
   - his teacher
   - your girl friend
   - her mother
3. My son is taller than________.
   - your daughter
   - that boy
   - your teacher
   - his friend
   - that dentist
   - that lady
4. After________I have to go to the orchards.
   - school
   - work
   - yesterday's rain
   - a visit
   - this drink
   - breakfast
   - the opera
   - today
5. ________is a tenant in this private house.
   - my sister
   - their son
   - your mother
   - his friend
   - my girl friend
   - our teacher
6. My father is a good friend of________.
   - that farmer
   - this worker
   - Mr. Smith
   - theirs
   - your brother
   - ours
   - Suren
7. What do you want________?
   - to drink
   - to see
   - to wash
   - to eat
   - to write
   - to ask
   - to give
   - to say
8. This is________son.
   - our
   - my
   - their
   - her
   - your brother's
   - Mrs. Hovhanessian's
   - his sister's
   - your
9. ________is John Smith.
   - my friend's name
   - my son's name
   - his boy's name
   - your teacher's name
   - her father's name
   - this farmer's name
10. The reastaurant is near the________.
    - post office
    - barber shop
    - public library
    - shoemaker's
    - opera building
    - private house
11. The public library is opposite the________.
    - university
    - school
    - public bathhouses
    - statue of Abovian
    - opera building
    - station

12. The teacher lives in_______.
New York this private house Kanaker Heights
a hotel a small room our city

13 I'm going to_______him.
to take to invite to tell to talk with
to see to find to ask to meet

14. I'm going to meet him at_______o'clock.
eight one three nine
seven six four five

15. My parents live in_______.
the South the East a private house
the North the West a hotel

16. _______the sky is (was) clear.
in the summer yesterday
in the spring this week
in the fall today
in the winter this month

17. I'm drinking_______.
coffee tea milk water wine brandy

18. They want to meet_______
your brother the students my fiancée
this farmer that lady her mother

19. He got a letter from_______.
him them her us me you

20. The statue_______is famous.
near the station opposite the library
on this street opposite the hotel
near the hotel on that desk

21. _______will be ready tomorrow.
he, she my father the books those shoes
you they his suits her letter
I we the car my room

22. _______going to write by pen.
you're my son is the student is
he's they're your fiancée is
I'm we're the barber is

23. _______have two rooms.
you they the students
I we the boys

24. It's the_______.
17th of February 23rd of September
2nd of November 25th of December
1st of January 15th of March
10th of June 27th of April
30th of May

25. He's talking about_______.
you them your sister the shoemaker
him her her father this ballet
me us my brother our car

26. Is this shirt________?

yours mine his hers theirs

27. I'm going with________.

my fiancée her girl friend their family
my father our children your friend

28. ________was (were) in Yerevan.

he you they my brother their dentist
I she we his son our teacher

29. ________would understand you.

he she Suren the shoemaker
I we they the teacher
Mr. Smith the farmer

30. ________in Yerevan.

he was working my sister was teaching
I was teaching we were eating
you were living my parents were living

B. Modified Basic Sentences

1. Is your wife's brother married?
2. Where does your sister teach?
3. When does the train leave?
4. The post office is on this street opposite the library.
5. I would like very much to see Yerevan.
6. Your brother was speaking Armenian.
7. She's a student at the University.
8. My sister Mary used to live in Yerevan.
9. We have to go to the station.
10. The dentist lives opposite our hotel.
11. Have you been in America very long?
12. What city in Armenia does he come from?
13. They have been teaching in Yerevan for six months.
14. This is the oldest city in America.
15. We used to live in the West.
16. The weather in the North is colder than in the South.
17. His sister is a very beautiful girl.
18. We have a lot of rainy weather here.
19. It was snowing yesterday.
20. On the contrary, the sky is usually clear here.
21. It's very cloudy today. It's going to rain.
22. That building is very similar to our library.
23. What street is the hotel on?
24. What kind of books do they have in this store?
25. He will like pilaf and broiled meat.
26. Armenian food is very tasty.
27. Do you like fish?
28. I used to like pork.
29. What kind of fruit do they have in Armenia?
30. We were drinking a glass of milk.
31. They weren't very thirsty.
32. American dishes are different from Armenian dishes.
33. This tea is very sweet.
34. There aren't any pressing shops in this city.
35. She was washing the clothes by hand.

36. This paper is dirty.
37. What else do you have to be pressed?
38. The handkerchiefs in the cupboard are his.
39. I'm going to Yerevan the day after tomorrow.
40. I wasn't able to find my socks.
41. He was going to the shoemaker's.
42. The barber used to live on the corner of this street.
43. I'll take your brother with me.
44. From there I'll go to the library.
45. They have a room for rent.
46. My room is on the first floor.
47. They were ready.
48. I have only one shirt.
49. How many windows does the room have?
50. Do you need a new typewriter?
51. Our house has a large kitchen.
52. The room cost ten rubles a week.
53. He was a good tenant.
54. It was very difficult.
55. I don't like to write with a pencil.
56. He used to write by pen, but now he uses my typewriter.
57. The train will arrive in two hours.
58. In three weeks I'll be in New York.
59. Do you know their address?
60. I need a stamp.
61. They were driving a new car.
62. Last year I was living with a friend.
63. He'll drive carefully.
64. He would like to go for a drive.
65. Are these shirts yours?
66. In that case I'll write with mine.
67. This is a very good photo.
68. When would you like to see our new house?
69. If it's all right with you I'll go too.
70. Whom do you want to see?
71. We were walking up the main street.
72. The building opposite the public library is our new school.
73. Whose book is this?
74. Abovian was a famous Armenian writer.
75. The students' residences are just below the library.
76. I invite you to go see the university.
77. What is that river in the plain called?
78. He'll show you his sister's picture.
79. I have to write a letter to my girl friend.
80. When do you have to leave?

C. Fluency Drills

1. Who are you writing to?
To my parents.
Do they live in Armenia?
Yes. They live in Enchmiatsin.
What language did you write their address in?
In Russian.

2. Who are you writing to?
My girl friend. The same girl I am always writing to.
How long has she been a friend of yours?
I met her last year.
Does she live in this city?
Unfortunately, no. She lives in Chicago. But I'm going there to see her.

3. Where does your girl friend live?
In this city, across from the library.
She lives with her parents.
Their home is on this street, isn't it?
Yes, near the shoe repair shop. My girl friend's father is a shoemaker.

4. I've got to find a room for myself.
I think now is a good time. Do you want a room in a private house?
Yes, near the university.
I can show you a beautiful room. It is located near the university on the second floor.
I'm glad to hear it. Let's go.

5. I've only been in this city a week.
I'm sure you will like our city very much, especially the restaurants.
I'm glad to hear that. I'm quite hungry.
What kind of restaurants are there here?
Russian, Armenian, and Caucasian.
Let's go. What are the most popular dishes?
Pilaf and broiled meat is delicious.

6. Where were you at four o'clock?
I was at the public bathhouse. I was taking a bath.
And at six o'clock?
I was eating in a restaurant and talking with my girl friend.
And how was the food?
It was excellent. They have good Armenian dishes there.

7. Why were you living in New York last year?
I was working in a theater.
Is that so? I was in New York also. I was studying Columbia University. I used to go to the theater frequently.
I'm sure you liked New York very much.
Yes, I did. It has many interesting buildings and streets.

8. How can we get (see) a general view of the city?
We'll go up by this avenue. From those heights we can see the city very well.
Your city has many interesting places.
Yes. It is famous for its statues and beautiful buildings.
Your national university is here, isn't it?
Yes. It is very old and has a large student body. You'll like it very much.

9. Are there many students in this city?
Yes. There are thousands of them.
Where is the student section?

This is it. Our university is to the left.
And the building on this corner?
That's our public library.

10. Where do the students of this university live?
For the most part in rooms in private houses.
But where do they bathe?
In public bathhouses.
And do they eat in restaurants?
Unfortunately, yes. Food costs a lot in the restaurants of this city.

D. Conversation

1. A has just finished moving into a private house. He is sharing a room with B. A begins to ask B questions about the neighborhood. He wants to know where the laundry is, the restaurant and the type of food served there, the barber shop and the shoemaker's shop, and the price of a room in the hotel across the street. A then asks B for the time. After B tells him, A says that he must hurry to meet his fiancée.

2. B's fiancée is visiting Yerevan. He takes her on a sightseeing tour. He tells her that from Kanaker Heights he could show her the National University, the many factories, the large city schools, the famous Arax river, the orchards in the east and all the kolkhozes in the north. After this visit, he says that he will now take her to the public library and there explain the different national rooms. At the library he tells her that all of Abovian's books are in one room where his statue is. B then suggests a visit out to his orchards. Outside the library B bargains for a low rent rate on a car for the drive to the orchards. He and the owner agree on seventy-three rubles for the hour. B and his fiancée go to the orchards.

3. At the orchards B introduces his fiancée to his younger brother who is working there. His brother asks him if this is the girl he is always writing to, if it is her picture on his desk, if she is older than he, and if she is a school teacher. B answers all of his brother's questions, asking how he knew she was a teacher. His brother says that she speaks very good Armenian, just like his teacher in school. B then takes her on a tour of the orchards.

4. In the evening B takes his girl friend to dinner. There they discuss the excellent Caucasian foods listed on the menu. They order a full-course meal. During the meal they talk about the weather during the last few days, their friends at the next table, and bits of information about their jobs. B then asks her if she would like to go to the ballet at the opera building. After paying the bill, they go to the ballet.

LESSON 13

AT THE DOCTOR'S OFFICE

A. Basic Sentences

Mr. Smith

doctor	բժիշկ	bəžíšk'
Good day, doctor.	Բարեւ ձեզ, պարոն բժիշկ:	

Doctor

Good day, Mr. Smith.	Բարեւ, պարոն Սմիթ:	
How are you?	Ի՞նչպես էք:	

Mr. Smith

ill	հիւանդ	hivánd
to feel	զգալ	əzgál
Thank you, I feel ill.	Շնորհակալութիւն: Ինձ հիւանդ եմ զգում:	
I think I have a fever.	Կարծում եմ՛, ջրտառութիւն ունեմ:	

Doctor

cause for worry	մտահոգիչ	mət'ahokíč
Oh, there's no cause for worry.	Օ՛, դա այնքան էլ մտահոգիչ չէ:	
minute	րոպէ	rop'é
to examine	քննել	kənnél

I'll examine you this very minute.	Այս րոպէիս ձեզ կը քննեմ:	
back	մէջք	
foot	ոտք	
to ache	ցաւել	
But first tell me, do your back, legs, or arms ache?	Բայց ասէք, ձեր մէջքը, ոտքերը, կամ ձեռքերը ցաւո՞ւմ են:	

Mr. Smith

recently	վերջերս	verčérəs
ear	ականջ	ak'ánj
eye	աչք	áčk
to bother, annoy	անհանգստացնել	anhangəst'acnél
No, only recently my ears and eyes have been bothering me a little.	Ոչ, պարոն, միայն վերջերս ականջներս ու աչքերս մի քիչ ինձ անհանգստացնում են:	

(The doctor examines him.)

Doctor

fever	ջերմ	Jéřm
careful	ուշադիր	ušadír
dangerous	վտանգաւոր	vət'angavór
You have a little fever, but if you are careful, it won't be dangerous.	Մի քիչ ջերմ ունէք, բայց եթէ ուշադիր լինէք, վտանգաւոր չի լինի:	

	Mr. Smith	
so	ուրեմն	urémən
hospital	հիվանդանոց	hivandanóc
So I won’t have to go to the hospital?	Ուրեմն, պարոն բժիշկ, հիվանդանո՞ց պիտի գնամ:	
	Doctor	
to rest	հանգստանալ	hangəst’anál
to recover	առողջանալ	ařoxčanál
No. If you rest at home for a day or so, you will recover completely.	Ոչ: Մի երկու օր եթե տանը հանգստանաք, բոլորովին կը առողջանաք:	
	Mr. Smith	
headache	գլխացավ	gəlxacáv
My headache has been bothering me a lot for three days.	Պարոն բժիշկ, երեք օր է, որ գլխացավս ինձ շատ է անհանգստացնում:	
result	հետեւանք	het’evánk
What is this the result of?	Ի՞նչի հետեւանք է:	
	Doctor	
flu, grippe	հարբուխ	harpúx
You have the flu.	Դուք հարբուխ ունեք:	
It’s from the weather.	Եղանակից է:	
pill	դեղահատ	deqahát’

to give	տալ	t'ál
I'll give you some pills.	Ձեզ դեղահատներ պիտի տամ։	

Mr. Smith

unfamiliar	անծանօթ	anc'anót
Pardon me, doctor, but I'm not familiar with the city.	Ներողութիւն, պարոն բժիշկ, ես քաղաքին անծանօթ եմ։	
pharmacy, drug store	դեղարան	deqarán
I may buy	գնեմ	gəném
medicine	դեղ	déq
At which pharmacy can I buy the medicine?	Ո՞ր դեղարանից գնեմ դեղը։	

Doctor

Opposite my house on the corner there's a good drug store.	Իմ բնակարանի դիմաց, այդ քարուղու անկիւնում, մի լաւ դեղարան կայ։	
go!	գնացէք	gənacék
Go there.	Այնտեղ գնացէք։	

Mr. Smith

I may use	գործածեմ	gorc'ac'ém
But how am I to use the pills?	իսկ, ինչպէ՞ս գործածեմ դեղահատները։	

Doctor

daily	օրական	orak'án
item	հատ	hát'

six of them	վեց հատ	véc hàt'
You are to take six of them daily, two at breakfast, two at lunch and two at dinner.	Օրական վեց հատ պիտի գործածէք։ Երկու հատ նախաճաշին, երկու հատ ճաշին և երկու հատ էլ ընթրիքին։	
	Mr. Smith	
eating	ուտելիք	ut'elík
advice	խորհուրդ	xorhúrd
But what do you advise about eating?	Իսկ ուտելիքի մասին, ի՞նչ խորհուրդ պիտի տաք։	
	Doctor	
light	թեթեւ	tetév
thing	բան	ban
to eat	ուտել	ut'él
You will do well to eat light things.	Լաւ կանէք, թեթեւ բաներ ուտէք։	
for example	օրինակ	orinák'
For example, milk, soup and tea.	Օրինակ, կաթ, մաջուր, կամ թէյ։	
	Mr. Smith	
to smoke	ծխել	c'əxél
May I smoke?	Արդեօք, ծխել կարո՞ղ եմ։	
	Doctor	
moderately	չափաւոր	čapavór
Yes, but moderately.	Այո։ Միայն թէ չափաւոր։	

	Mr. Smith	
straight	ուղղակի	uqqak'í
Thanks, doctor. I'll go to the drug store now and from there straight home.	Շնորհակալութիւն, պարոն բժիշկ։ Այժմ ես դեղարան կը գնամ, ապա այնտեղից էլ ուղղակի տուն։	
	Doctor	
to take care	խնամել	xənamél
easily	հեշտութեամբ	hešt'ütyámb
Yes, Mr. Smith, if you don't take care of yourself, you can easily get sick.	Այո, պարոն Սմիթ, եթէ ձեզ չխնամէք, հեշտութեամբ կը հիւանդանաք։	
	Mr. Smith	
Thank you, doctor. Good-bye.	Շատ շնորհակալ եմ, պարոն բժիշկ։	
	Doctor	
health	առողջութիւն	ařoxčutyún
Good-bye. I wish you good health.	Ցտեսութիւն, պարոն։ Ձեզ առողջութիւն եմ ցանկանում։	

B. Grammatical Notes

13.1 Present optative — new uses

If you rest, you will recover completely.	Եթէ հանգստանաք, բոլորովին կ՚առողջանաք։
If you don't take care of yourself, you will easily get sick.	Եթէ ձեզ չխնամէք, հեշտութեամբ կը հիւանդանաք։

If I go to New York, I'll see your brother.	Եթէ Նիւ Եորք գնամ, եղբօրդ կը տեսնեմ:
If the train arrives on time, I'll meet you.	Եթէ գնացքը ժամանակին հասնի, քեզ կը հանդիպեմ:

We have already noted the forms of the present optative (cf. Note 10.3). One of the most common uses of the present optative is the one illustrated by the above sentences. In a conditional sentence referring to future time, the verb in the 'if' clause is put in the present optative. Note that the verb in the result clause of such a sentence is regularly in the present future; any one of three future forms may be used, but the կը /k'ə/ future is most common. Note that the negative of the present is expressed by prefixing չ /čə/ to the present optative.

At which pharmacy am I to buy the medicine?	Ո՞ր դեղարանից գնեմ դեղը:
But how am I to use the pills?	Իսկ ի՞նչպէս գործածեմ դեղահատները:

The other main use of the present optative is as an equivalent of the English to be to..., to be supposed to (do something).

Let's go to my place.	Գնանք մեզ մօտ:
Let's go to the opera.	Օպերա գնանք:
Let's eat some ice cream.	Պաղպաղակ ուտենք:

The present optative in the first person plural is used as an equivalent of English let's.

13.2 Negation of the /k'ə/ future

If you are careful, it won't be dangerous.	Եթէ ուշադիր լինէք, վտանգաւոր չի լինի:
If the weather is nice tomorrow, I'm not going to New York.	Եթէ վաղուայ եղանակը լաւ լինի, Նիւ Եորք չեմ գնայ:
If he speaks fast, you won't understand him.	Եթէ նա արագ խօսի, իրեն չէք հասկանայ:

The /k'ə/ future has a special and irregular type of negative. The verb 'to be' is used in the present negative form, չեմ, չես, չի, չենք, չէք, չեն as an auxiliary. The main verb has an invariable form which has the ending /i/ added to the stem of an /el/ verb and /a/ to the stem of an /al/ verb.

13.3 զգալ /zəgál/ 'to feel'

I feel ill.	Ինձ հիւանդ եմ զգում։
My brother doesn't feel well.	Իմ եղբայրը իրեն լաւ չի զգում։

The verb զգալ 'to feel' is regularly used with a pronoun in the genitive case referring back to the subject of the verb, as if we were to say in English "I feel myself sick", etc.

13.4 First person possessive ending

On the tenth of this month.	Ամսիս տասին։
Recently my ears have been bothering me a little.	Վերջերս ականջներս ինձ մի քիչ անհանգստացնում են։
I'll examine you this minute.	Այս րոպէիս ձեզ կը քննեմ։

The first person possessive ending sometimes has the meaning 'this', rather than 'my'; thus ամսիս means 'of this month'. The form վերջերս has the same ending and is literally 'these ends', but is an equivalent of English 'recently, lately'. The form այս րոպէիս represents a doubling of the 'this', although the more regular form այս րոպէին may also be used.

13.5 ծանօթ /c'anót/ 'acquainted with'

I'm not acquainted with the city.	Ես քաղաքին անծանօթ եմ։ Ես քաղաքի հետ անծանօթ եմ։
I'm not acquainted with your sister.	Ես քո քրոջը ծանօթ չեմ։ Ես քո քրոջ հետ ծանօթ չեմ։

The adjective ծանօթ means 'acquainted' and անծանօթ 'not acquainted'. The person or thing with which one is acquainted may be expressed in either of two ways: by the genitive case with the third person possessive ending or by a phrase using the postposition հետ. The negative of this form may be expressed either by the negative of the adjective անծանօթ or by the negative of the verb, չեմ, with the positive of the adjective ծանօթ.

13.6 Enumeration

How many are there in your family?	Ձեր ընտանիքը քա՞նի հոգի է։

There are five in our family.	Մեր ընտանիքը հինգ հոգի է:
How many books do you have? Eight.	Քանի հատ գիրք ունեք: Ութ հատ:
You are to use six every day.	Օրական վեց հատ պիտի գործածեք:

In Armenian how many is expressed by քանի հոգի referring to people and by քանի հատ referring to things. The forms հոգի and հատ are also used with numerals whenever the noun has previously been mentioned and is not stated. When a noun occurs with a numeral (or with քանի), the forms հատ and հոգի may be dropped; this is more commonly done with հոգի than with հատ. You have met certain expressions where հատ is regularly not used, քանի անգամ 'how many times' and քանի օրից 'in how many days'.

13.7 կարծել /k'arc'él/ 'to think'

I think I have a cold.	Կարծեմ ցրտառություն ունեմ:

Either the present progressive or the present optative form of the verb կարծել may be used as an equivalent of English 'I think, he thinks', etc., without any difference in meaning. But note that the second person singular and plural forms կարծես and կարծեք have the special meaning 'as if'. In order to say you think in Armenian, one must use the forms with present participle 1.

C. Exercises

Variation Drills

1. If you ________, you will recover completely.
   rest at home   take these pills   go to the hospital

2. If you ________, you will see a beautiful view.
   stay here   climb to Kanaker Heights
   go to the Aragats Mountains

3. If you ________, they will be very happy.
   send them a letter   teach them some English
   invite them   find a room for them
   repair their car

4. I don't think ________.
   we'll have rainy weather
   you'll be sick after two or three days
   I will take my shoes there
   your letter will arrive on Saturday
   we will see Ararat   they will understand

5. Do (does) ________ feel ill?
   you   they   your children
   he   that boy   your friend

6. I'm not acquainted with ________.
this university your teacher your brother
the city your wife your father

7. I'm not going to ________.
speak hurry send this letter eat this rice
go teach drive the car

8. If you go to the hospital, ________.
the doctor will give you some medicine
you will recover I'll write you a letter
I'll come to see you you must stay there
you must rest

9. I have lots of ________. How many?
pencils children potatoes sisters
books tickets brothers students

D. Listening In

1. Vartanian tells Aramian about his cold.

Արամեան.	Բարեւ Վարդանեան:
Վարդանեան.	Բարեւ:
Արամեան.	Ի՞նչպէս ես, ո՞ւր ես գնում:
Վարդանեան.	Բժշկի: Ինձ այնքան էլ լաւ չեմ զգում:
Արամեան.	Ինչո՞ւ: Ցրտառութիւն ո՞ւնես:
Վարդանեան.	Չգիտեմ: Գլուխս ցաւում է:
Արամեան.	Ջերմ ո՞ւնես: Քա՞նի օր է, որ այդպէս ես զգում քեզ:
Վարդանեան.	Միայն երկու օր: Այո, կարծեմ մի քիչ ջերմ ունեմ:
Արամեան.	Ո՞ր բժշկին ես գնում:
Վարդանեան.	Յովհաննէսեանին: Նա մեր տան բժիշկն է:
Արամեան.	Լսել եմ իր մասին: Ասում են, որ լաւ անուն ունի:
Վարդանեան.	Այո, լաւ բժիշկ է:
Արամեան.	Աւելի լաւ է ես գնամ: Չեմ ուզում քեզ աւելի անհանգստացնել:

Ցտեսութիւն: Երեկոյեան կը գամ քեզ հանդիպելու:

Վարդանեան. Ցտեսութիւն:

Արամեան. Քեզ առողջութիւն եմ ցանկանում:

Վարդանեան. Շնորհակալութիւն:

2. On his way home, Aramian meets Smith.

Արամեան. Բարի երեկոյ, պարոն Սմիթ:

Սմիթ. Ահ, դո՞ւք էք, պարոն Արամեան: Բարեւ, բարեւ, լսեցի որ մի քիչ հիւանդ էք:

Արամեան. Այո, բժշկից եմ գալիս: Հարբուխ ունեմ:

Սմիթ. Ոչ, հարբուխը վտանգաւոր չէ: Յոյս ունեմ մի երկու օրից բոլորովին կառողջանաք:

Արամեան. Շնորհակալ եմ: Բժիշկն էլ նոյնն է ասում: Եղանակից է:

Սմիթ. Արդեօք դեղահատներ տուե՞ց:

Արամեան. Այո: Օրական ութ հատ պիտի գործածեմ:

Սմիթ. Իսկ ձեր ուտելիքի մասին ի՞նչ խորհուրդներ տուեց:

Արամեան. Ասաց, որ լաւ կանեմ եթէ ընդհանրապէս թեթեւ բաներ ուտեմ:

Սմիթ. Արդէն գիտէի, որ մտահոգիչ բան չպիտի լինէր: Դուք պարզ ցրտառութիւն ունէք:

Արամեան. Կը ցանկանա՞ք ծխել:

Սմիթ. Ուրախութեամբ: Իսկ դուք կարո՞ղ էք ծխել:

Արամեան. Այո: Ես արդէն միշտ էլ չափաւոր եմ ծխում:

Սմիթ. Եթէ դեղարան էք գնում, ես էլ կուզէի ձեզ հետ գալ:

Արամեան. Շատ լաւ: Գնանք:

E. Exercises

Fluency Drills

1. You have a fever, but it's not dangerous.
   Can I go to the factory?
   You will do well to stay at home for a day or two. You have to rest.
   Thanks very much for your advice.

2. You have the flu.
   Is it dangerous? Must I go to the hospital?
   Yes, but you'll recover in a week or two.
   But now I feel much better. I can rest at home.

3. Where is there a good drug store?
   There's one in that building on the corner.
   Thanks. I have a headache. I've got to buy some medicine.
   You can buy all sorts of medicine in that drug store.

4. Where is there a good drug store?
   The best one in town is opposite the post office. Go there.
   I'll go straight there. I need some pills.
   I'll go with you. I have to buy some stamps at the post office.

5. Take two pills after breakfast.
   If I take them, will I recover?
   Yes. If you're not better in a day or so, I'll come to your house.

6. If you rest and take this medicine, you'll recover in a day or two.
   I hope so. I have to go to New York on Friday.
   If you're not completely well on Friday, you'll do well to stay at home.
   True. The flu is dangerous. I'll be careful.

Conversation

1. Smith goes to Dr. Simonian and tells him he isn't feeling well. The doctor asks him about his symptoms, examines him, and makes a diagnosis.

2. Smith tells Aramian that he has a cold, and asks him for advice. Aramian obliges, mentioning weather, food, rest, etc.

3. Aramian's mother is in the hospital. Smith says he is sorry to hear it, asks how she is, asks whether he may go to see her, etc. Aramian says she is better and able to receive visitors.

LESSON 14

ABOUT THE OPERA

A. Basic Sentences

Mr. Aramian

Yesterday you wanted to go to the opera. Did you go?	Երեկ ուզում էիք օպերա գնալ։ Գնացի՞ք արդեօք։	

Mr. Smith

Yes, I did.	Այո, պարոն Արամեան, գնացի։	

Mr. Aramian

alone	մենակ	menák’
Did you go alone?	Մենակ գնացի՞ք։	

Mr. Smith

landlord	տանտէր	t’ant’ér
with me	հետս	hét’əs
No. I asked my landlord and took him with me.	Ոչ։ Խնդրեցի իմ տանտիրոջը և հետս տարայ։	

Mr. Aramian

ticket	տոմս	t’óms
you could	կարողացաք	k’aroqacák
to obtain	ճարել	č’arél

And could you get a ticket?	Իսկ տոմս կարողացաք ճարե՞լ։	
	Mr. Smith	
It was a little difficult.	Մի քիչ դժուար էր։	
half	կես	k'és
in line (in a queue)	հերթի	hertí
we stood	կանգնեցինք	k'angənecínk
We stood in line for half an hour.	Կես ժամ հերթի կանգնեցինք։	
	Mr. Aramian	
nothing	ոչինչ	vóčinč
but, still	հօ	hó
you were late	ուշացաք	ušacák
That's nothing. Still you weren't late?	Այդ ոչինչ։ Հօ՞, չուշացաք։	
	Mr. Smith	
in, inside	ներս	nérs
we entered	մտանք	mət'ánk
we caught	բռնեցինք	bəřnecínk
No. We went in just in time and took our places.	Ոչ։ Ճիշտ ժամանակին ներս մտանք և մեր տեղերը բռնեցինք։	
	Mr. Aramian	
to show, present	ներկայացնել	nerk'ayacnél
What were they presenting?	Ի՞նչ էին ներկայացնում։	

	Mr. Smith	
Tigranian's Anush.	Տիգրանեանի Անուշ-ը։	
	Mr. Aramian	
you enjoyed, liked	հաւանեցիք	havanecík
Did you like it?	Հաւանեցի՞ք։	
	Mr. Smith	
Very much.	Շատ։	
as...as	այնքան...որչափ	aynkán...vorčáp
successful	յաջող	haǰóq
any	որեւէ	vóreve
European	եւրոպական	yevrop'ak'án
Anush is just as successful as any European opera.	Անուշ-ը այնքան յաջող է, որչափ մի եւրոպական օպէրա։	
actor	դերասան	derasán
they sang	երգեցին	yergecín
they played, acted	խաղացին	xaqacín
The actors sang and acted very well.	Դերասանները լաւ երգեցին և խաղացին։	
music	երաժշտութիւն	yeražčutyún
The music was excellent.	Երաժշտութիւնը հաճելի էր։	
	Mr. Aramian	
which, which one	ի՞նչը	ínčə
acting, playing	խաղ	xáq

Which did you like best, the acting or the music?	Ի՞նչը շատ հաւանեցիք։ Խա՞ղը, թէ երաժշտութիւնը։	
	Mr. Smith	
in my opinion (a classical expression)	ըստ իս	ə̀st' ís
so	այնքան	aynkán
important	կարեւոր	k'arevór
The music, of course. In my opinion the acting is not so important.	Իհարկէ երաժշտութիւնը։ Ըստ իս, օպերայում խաղը այնքան կարեւոր չէ։	
	Mr. Aramian	
How did you like the theater building?	Թատրոնի շէնքը ինչպէ՞ս գտաք։	
	Mr. Smith	
it is built	կառուցուած է	k'ar̄ucvác' è
modern	արդիական	ardiak'án
convenience	յարմարութիւն	harmarutyún
It's fine. It is built with all modern conveniences.	Լաւ է։ Կառուցուած է արդիական բոլոր յարմարութիւններով։	
	Mr. Aramian	
anywhere	որեւէ տեղ	vóreve t'èq
Did you go anywhere after the opera?	Օպերայից յետոյ որեւէ տեղ գնացի՞ք։	

	Mr. Smith	
coffee shop	սրճարան	sərč'arán
Yes, we went to a coffee shop.	Այո, սրճարան գնացինք:	
	Mr. Aramian	
you ordered	պատուիրեցիք	p'at'virecík
What did you order?	Ի՞նչ պատուիրեցիք:	
	Mr. Smith	
ice cream	պաղպաղակ	p'aqp'aqák'
We ordered coffee and ice cream.	Սուրճ և պաղպաղակ պատուիրեցինք:	
waitress	սպասուհի	əsp'asuhí
he made a mistake	սխալուեց	səxalvéc
instead of	փոխարէն	poxarén
pastry	խմորեղէն	xəmoreqén
he brought	բերեց	beréc
But the waitress made a mistake and brought pastry instead of ice cream.	Բայց սպասուհին սխալուեց և պաղպաղակի փոխարէն խմորեղէն բերեց:	
	Mr. Aramian	
you paid	վճարեցիք	vəč'arecík
Did you pay for the pastry?	Վճարեցի՞ք խմորեղէնի համար:	
	Mr. Smith	
to argue	վիճաբանել	vič'abanél

Yes, it wasn't worth arguing about.	Այո, Այդ առթիւ վիճաբանելը չարժէր։	
	Mr. Aramian	
again	նորից	noríc
Are you going to the opera again?	Նորից օպերա պիտի գնա՞ք։	
	Mr. Smith	
undoubtedly	անպայման	anp'aymán
time	անգամ	ankám
Without a doubt. This time let's go together.	Անպայման։ Այս անգամ խնդրում եմ ձեզ, միասին գնանք։	
	Mr. Aramian	
Yes, let's do that.	Այո, գնանք։	
	Mr. Smith	
next, coming	գացող	gacóq
Is next week convenient?	Գացող շաբաթ, յարմա՞ր է։	
	Mr. Aramian	
any time	երբ որ	yérp vòr
Any time you wish	Երբ որ ուզում էք։	

B. Grammatical Notes

14.1 Preterite

I smoked a lot yesterday.	Երէկ ես շատ ծխեցի։
You smoked a lot yesterday.	Երէկ դու շատ ծխեցիր։
He smoked a lot yesterday.	Երէկ նա շատ ծխեց։
We smoked a lot yesterday.	Երէկ մենք շատ ծխեցինք։
You smoked a lot yesterday.	Երէկ դուք շատ ծխեցիք։
They smoked a lot yesterday.	Երէկ նրանք շատ ծխեցին։

I returned this morning.	Այս առաւօտ ես վերադարձայ։
You returned this morning.	Այս առաւօտ դու վերադարձար։
He returned this morning.	Այս առաւօտ նա վերադարձաւ։
We returned this morning.	Այս առաւօտ մենք վերադարձանք։
You returned this morning.	Այս առաւօտ դուք վերադարձաք։
They returned this morning.	Այս առաւօտ նրանք վերադարձան։

I took my books to school.	Ես իմ գրքերը դպրոց տարայ (տարի)։
He took my books to school.	Նա իմ գրքերը դպրոց տարաւ։
They took my books to school.	Նրանք իմ գրքերը դպրոց տարան։

He began work at six o'clock.	Ժամը վեցին նա սկսեց գործել։
We didn't understand him.	Մենք չհասկացանք նրան։
He came to our place yesterday.	Երեկ նա մեզ մօտ եկաւ։
He found my book.	Նա գտաւ իմ գիրքը։
He stayed here an hour.	Նա մէկ ժամ այստեղ մնաց։
What did they ask you?	Քեզ ի՞նչ հարցրին (հարցրեցին)։
Why did he do that?	Նա ինչո՞ւ այդ արեց (արաւ)։

The first two verbs in the preceding examples show you the endings of verbs in the preterite form. There are two different sets of endings; some verbs have one set and other verbs have the other set. Note that one set has ի /i/ in most of the forms:

ի	i	ինք	ink
իր	ir	իք	ik
—	—	ին	in

We will call these the first set, or /i/ preterite endings. The other set has the vowel /a/ in all the forms:

ա	a	անք	ank
ար	ar	աք	ak
աւ	av	ան	an

We will call these the second set, or /a/ preterite endings. (Some verbs may have an alternate form, which we will call the third set, with the endings /i ir av ink ik in/; that is, they have the endings of the first set in all forms except the third person singular, and for that form they use the corresponding ending from the second set. This may be considered a West Armenian influence.)

The Armenian preterite is generally the equivalent of the English simple past forms like smoked, returned, took, began, found, etc., or the past forms with did, e.g., didn't understand, did ask, did do, etc. Normally they refer to an event which happened once in the past and is completed.

14.2 Verb classification

As noted before, verbs in Armenian have an infinitive that ends in ել /el/ or in ալ /al/. Let us call the /el/ verbs Class 1 and the /al/ verbs Class 2. We will call the /el/ and the /al/ the infinitive ending and that which precedes it the infinitive stem. If you know the infinitive stem, you can form from it the present progressive, the past progressive, the /k'ə/ present future and past future, the /p'it'i/ present future, the present optative and some other forms not yet discussed.

The progressive is formed by adding ում /um/ to the infinitive stem and using the verb 'to be' as an auxiliary, the present of 'to be' for the present progressive and the past of 'to be' for the past progressive.

Infinitive	Infinitive Stem	Present Progressive	Past Progressive
ապրել	ապր—	ապրում եմ	ապրում էի
գնել	գն—	գնում եմ	գնում էի
ճանաչել	ճանաչ—	ճանաչում եմ	ճանաչում էի
տեսնել	տեսն—	տեսնում եմ	տեսնում էի
գնալ	գն—	գնում եմ	գնում էի
հասկանալ	հասկան—	հասկանում եմ	հասկանում էի

The verb լինել 'to be' has, in addition to the regular present and past progressive forms, a present and a past form եմ, ես etc., and էի, էիր etc. The verb ունենալ 'to have' has, besides the regular present and past progressive, an irregular present form ունեմ, ունես, ունի etc. The verbs տալ 'to give' and գալ 'to come' use the suffix իս /is/ added to the full infinitive to form the present and past progressive forms.

The present optative is formed by adding to the present stem either the vowel ե /e/ for a Class 1 verb or the vowel ա /a/ for a Class 2 verb and then adding the endings:

մ	m	նք	nk
ս	s	ք	k
—	—	ն	n

In the third person singular the class vowel appears as /i/ more commonly than as /e/. The /k'ə/ present future is the present optative with a prefix /k'ə/ or /k'/, and the /p'it'i/ present future is the present optative preceded by /p'it'i/. The /k'ə/ past future is the present optative with the endings /i ir r ink ik in/ instead of the endings /m s — nk k n/.

Present Optative	/k'ə/ Present Future	/p'it'i/ Present Future	/k'ə/ Past Future
ապրեմ	կ'ապրեմ	պիտի ապրեմ	կ'ապրէի
գրեմ	կը գրեմ	պիտի գրեմ	կը գրէի
մնամ	կը մնամ	պիտի մնամ	կը մնայի
հասկանամ	կը հասկանամ	պիտի հասկանամ	կը հասկանայի

Some forms of the Armenian verb are formed from a different stem, one we will call the preterite stem, and this stem is only partially predictable from the infinitive stem. On the basis of the form of this preterite stem we may further subdivide the verb classes, setting up three sub-classes of Class 1, namely, Classes 1.1, 1.2, and 1.3; and two sub-classes of Class 2, namely, Classes 2.1, and 2.2.

Class 1.1

The preterite stem of Class 1.1 is formed by adding եց /ec/ to the infinitive stem. The preterite is then formed by adding the /i/ preterite endings to the preterite stem.

Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
ապր–	ապրեց–	ապրեցի
գր–	գրեց–	գրեցի
գործած–	գործածեց–	գործածեցի
մեկն–	մեկնեց–	մեկնեցի

The verbs presented so far that belong to this class are:

ապրել
ծխել
գնել
գրել
գտնուել
ճանաչել
գործածել
հանդիպել
վաճառել

յարդուկել
հրաւիրել
առողջել
ուղարկել
խմել
խնդրել
խօսել
քննել
բերել

կարծել
ուզել
ասել
կոչուել
լսել
լուացուել
մեկնել
սիրել
վիճաբանել

վարել
շտապել
կանգնել
բռնել
հաւանել
երգել
պատուիրել
սխալուել

The verb կարգադրել has the irregularity that, besides the regular preterite կարգադրեցի, it has the preterite կարգադրի as an alternate form.

The verb ասել has the slightly irregular preterite form ասացի, where աց instead of եց is used to form the preterite stem.

Class 1.2

The preterite stem of Class 1.2 is formed by dropping ն /n/ from the infinitive stem. The preterite is then formed by adding the /a/ preterite endings to the preterite stem.

Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
տեսն–	տես–	տեսայ
գտն–	գտ–	գտայ
հասն–	հաս–	հասայ
մտն–	մտ–	մտայ

These are the only verbs of this class that you have met so far. Note that although all these verbs have /n/ at the end of the infinitive stem, they cannot be distinguished from similar verbs that belong to Class 1.1. For example, the Class 1.2 verb տեսնել has the preterite stem տես– and the preterite տեսայ, while the Class 1.1 verb մեկնել has the preterite stem մեկնեց– and the preterite մեկնեցի.

Class 1.3

The preterite stem of Class 1.3 is formed by dropping ն /n/ from the infinitive stem and adding either ր /r/ or րեց /rec/ as alternate forms of the stem, except that the third person singular may add only րեց /rec/. The preterite is then formed by adding the /i/ type preterite endings to either of the alternate preterite stems.

Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
հարցն–	հարցր(եց)–	հարցր(եց)ի
ծանօթացն–	ծանօթացր(եց)–	ծանօթացր(եց)ի
սովորեցն–	սովորեցր(եց)–	սովորեցր(եց)ի

Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
վերցն–	վերցր(եց)–	վերցր(եց)ի
անհանգստացն–	անհանգստացր(եց)–	անհանգստացր(եց)ի
ներկայացն–	ներկայացր(եց)–	ներկայացր(եց)ի

These are the only verbs of this class that you have met so far. These verbs are characterized by ցն /c̣n/ at the end of the infinitive stem. If a consonant occurs immediately before the /cn/, then the infinitive stem has alternate forms in /cn/ and /cən/, e.g., /harcn-/ or /harcən/, /harcnél/ or /harcənél/.

Class 2.1

The preterite stem of Class 2.1 is formed by adding աց /ac/ to the infinitive stem. The preterite is then formed by adding the /i/ preterite endings to the preterite stem.

Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
գն–	գնաց–	գնացի
զգ–	զգաց–	զգացի
մն–	մնաց–	մնացի
երեւ–	երեւաց–	երեւացի
խաղ–	խաղաց–	խաղացի

The above verbs are the only verbs of this class that you have had so far.

Class 2.2

The preterite stem of Class 2.2 is formed by dropping the final ն /n/ of the infinitive stem and adding ց /c/ in place of it. The preterite is then formed by adding the /a/ preterite endings to the preterite stem.

Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
հասկան–	հասկաց–	հասկացայ
լուան–	լուաց–	լուացի
ծանօթան–	ծանօթաց–	ծանօթացայ

Besides the above verbs, you have also had the following verbs that belong to this class:

առողջանալ	ցանկանալ	հանգստանալ	լողանալ
ստանալ	ուշանալ	բարձրանալ	կարողանալ

The verbs of this class, like those of Class 1.2, all have /n/ at the end of the infinitive stem. However, like those of 1.2, they cannot be distinguished because of this from those of 2.1, which may or may not have /n/ at the end of the infinitive stem. Thus, մնալ with the infinitive stem մն-, the preterite stem մնաց-, and the preterite մնացի, does not lose the /n/ of the infinitive stem; but հասկանալ, with the infinitive stem հասկան-, the preterite stem հասկաց- and the preterite հասկացայ, does lose the final /n/.

Note that Classes 1.1, 1.3, and 2.1 all add the /i/ preterite endings and that Classes 1.2 and 2.2 add the /a/ preterite endings.

Besides these verbs, there are some that have an irregular stem formation. These we will classify as Class 1 or Class 2 according to the infinitive ending, as we would regular verbs. We will then subdivide them on the basis of the preterite endings, putting those with /i/ preterite endings in Classes 1.1 and 2.1, respectively, and those with /a/ preterite endings in Classes 1.2 and 2.2, respectively.

Irregular Class 1.1

Infinitive	Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
անել	ան-	արեց-	արեցի

This verb is irregular in having ր /r/ in the preterite stem where it has ն /n/ in the infinitive stem.

Irregular Class 1.2

Infinitive	Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
տանել	տան-	տար-	տարայ
ուտել	ուտ-	կեր-	կերայ
լինել	լին-	եղ-	եղայ

The verb տանել has /r/ in the preterite stem where it has /n/ in the present stem. The other two verbs given above have an infinitive stem completely different from the preterite stem.

Irregular Class 2.1

Infinitive	Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
տալ	տ–	տուեց–	տուեցի

This verb has a preterite stem that is completely different from the infinitive stem. It is also one of those with an irregular present and past progressive.

Irregular Class 2.2

Infinitive	Infinitive Stem	Preterite Stem	Preterite
գալ	գ–	եկ–	եկայ

This verb has a completely irregular preterite stem and is one of those with irregular present and past progressive forms.

(These forms are the recommended forms for East Armenian, but you will frequently hear speakers of East Armenian who use slightly different forms. Usually these forms have been taken from West Armenian. Thus, for example, besides տարայ, տարար, etc., you will also hear տարի, տարիր, etc. You might note that these forms with /i/ endings not preceded by the consonant ց /c/ will then show the peculiarity of /i/ forms everywhere except in the third person singular, where you will find the form տարաւ.

14.3 Հետ /het/ 'with'

I asked my landlord and took him with me.	Խնդրեցի իմ տանտիրոջը եւ հետս տարայ:
Your sister came and took my wife with her.	Ձեր քոյրը եկաւ եւ իմ կնոջը հետը տարաւ:
	... իրեն հետ տարաւ:
	... իր հետը տարաւ:
	... իր հետ տարաւ:

Are you coming with me?	Դուք հետս գալի՞ս էք։
	... ինձ հետ ...
	... իմ հետը ...
	... իմ հետ ...

The postposition հետ 'with' may be used in various equivalent constructions in Armenian. It may be inflected for the first, second, or third person singular possessive; հետս, հետդ, հետը. It may be used with the pronoun in the genitive case, i.e., with իրեն and ինձ in the above examples, in which case it is not itself inflected. It may be used with the possessive adjectives, i.e., with իր and իմ in the above examples. When used in this way, it may either be inflected for the third person singular possessive or be uninflected.

14.4 ներս /nérs/ 'inside'

We went in just in time.	Ճիշտ ժամանակին ներս մտանք։
The inside of that house is beautiful.	Այդ տան ներսը շատ գեղեցիկ է։
What do you see in the window?	Լուսամուտից ներս ի՞նչ ես տեսնում։
They went in the room.	Նրանք ներս մտան այդ սենեակը։

The expression ներս մտնել means enter as in the first sentence above. The form ներս may be used as a noun meaning inside, interior, or it may be used as a postposition meaning in through. When it is used as a postposition, the noun or pronoun used with it is in the ablative case. When used this way, it is the equivalent of English in the window or through the window but the latter only when it means looking in through the window, and not looking out. The expression ներս մտնել may take an object in the nominative case, or the ներս in the construction may take an ablative case, as when it means in through.

14.5 "as...as"

I liked this book as much as your book.	Այս գիրքը այնքան սիրեցի, որքան քո գիրքը։
This city is as beautiful as New York.	Այս քաղաքը այնչափ գեղեցիկ է, որչափ Նիւ Եորքը։

The expressions այնքան ... որքան and այնչափ ... որչափ are the equivalent of English as...as when used without an adjective. Either expression may be used, or they may be mixed, thus, այնքան ... որչափ. (According to traditional grammatical rules, they should not be mixed. The չափ expression is supposed to be used for quantity and the քան expression for measure; in actual practice these restrictions are frequently disregarded.)

14.6 որը /vórə/, ինչը /ínčə/ 'which one'

Where is that thing? What thing? The pencil.	Ո՞ւր է այդ բանը։ Ի՞նչը։ Մատիտը։
Which one? The red one.	Ո՞րը։ Կարմիրը։
Which did you like best?	Ո՞րը շատ հավանեցիք։

The adjectives որ 'which' and ինչ 'what' may be inflected for the third person possessive and used to mean respectively 'which one' and 'what one' without any following noun. This is possible also for any other adjective; cf. կարմիրը 'the red one' in the above example. In many constructions, such as the last one above, either ինչը or որը may be used.

14.7 Position of իմ /ím/, այս /áys/, բոլոր /bolór/

Is this old book yours?	Այս հին գիրքը ձե՞րն է։
This book on the bed is mine.	Անկողնու վրայի այս գիրքը իմն է։
All the books on the desk are mine.	Գրասեղանի վրայի բոլոր գրքերը իմն են։
All my books are here.	Իմ բոլոր գրքերը այստեղ են։
All these books are interesting.	Այս բոլոր գրքերը հետաքրքիր են։
My cigarette factory is near Yerevan.	Իմ ծխախոտի գործարանը Երևանի մոտ է։

The adjectives իմ and այս precede other adjectives when in a series; cf. այս in the first sentence above. The adjectives այս and բոլոր however, follow a postpositional phrase in the genitive case. Note also that իմ and այս both precede բոլոր whereas in English we say all my and all these. When a single noun in the genitive describes a following noun, the adjectives իմ and այս may either precede or follow the noun in the genitive. What has been said here about իմ applies to all the possessive adjectives, and what has been said about այս applies also to այդ and այն.

14.8 որևէ /vóreve/ 'any'

Do you have any books?	Դուք որևէ գիրք ո՞ւնեք։
Does any one of you have a book?	Ձեզնից որևէ մեկը գիրք ո՞ւնի։
I am not going anywhere.	Ես որևէ տեղ չեմ գնում։
I don't want anything.	Ես որևէ բան չեմ ուզում։

The form որևէ is an equivalent of English any in expressions like anything, anywhere, anyone. When որևէ is used with other nouns, it is likely to be the equivalent of English any when heavily stressed, although it may also be used where we do not stress any heavily. In this last situation the որևէ may be omitted in Armenian.

Do you have any books?	Դուք որևէ գիրք ո՞ւնեք։
Do you have any books?	Դուք (որևէ) գիրք ո՞ւնեք։

14.9 փոխարեն /poxarén/ 'instead of'

I took a pen instead of a pencil.	Գրիչի փոխարեն մի մատիտ վերցրի։
He brought pastry instead of ice cream.	Պաղպաղակի փոխարեն, նա խմորեղեն բերեց։
He went instead of me.	Իմ փոխարեն նա գնաց։

The postposition փոխարեն 'instead of' is used with the genitive of a noun. The possessive adjective is used where English uses a pronoun. The postposition is not subject to inflection.

C. Exercises

Variation Drills

1. When did you ___________?
   wash bathe arrive leave eat enter
2. When did he ___________?
   meet Mr. Aramian take the medicine

fix your pen
go to the hospital
study Armenian
examine you

send your letter
bring these books
speak with you

3. Why didn't you __________?

rest
invite them
eat
show me your letter
enter
buy a new pencil
write
drive carefully

4. I __________.

took the room
took my shoes to the shoe shop
paid for the food
found a good room
washed my clothes
made a mistake
gave you three stamps
came at six o'clock
saw the new theater
wanted to meet Mr. Aramian

5. He was entering __________ when I saw him.

the drug store
the restaurant
the library
the theater

6. The children must come with __________.

me (two ways)
us
their teacher
you (familiar, two ways)
them
their parents

7. Whose is that thing?

What thing? The __________.
Which one? The __________.

pencil, red
shirt, green
car, new
book, old
typewriter, small
picture, big

8. My __________ is as __________ as yours.

room, large
picture, beautiful
car, new
boy, big
house, old
desk, large

9. All __________ friends are here.

my
our
my family's
my sister's
her
your

10. All those __________ are Armenians.

students
teachers
dentists
doctors
tailors
truck drivers

11. All the pictures __________ are ours.

on the bed
on the table
near you
in that book

12. Do you have any __________?

fresh vegetables
large rooms
potatoes
problems
American dishes
clean clothes
vegetables
stamps

13. My brother went to the station instead of __________.

me
us
his wife
his father

D. Listening In

1. Smith asks Aramian about places of entertainment.

Սմիթ· Պարոն Արամեան, այսօր ի՞նչ են ներկայացնում:

Արամեան· Ներողութիւն, չհասկացայ: Ինչի՞ մասին էք հարցնում, օպերայի թէ թատրոնի:

Սմիթ· Օպերայի: Շատ եմ ցանկանում որեւէ հայկական օպերա տեսնել:

Արամեան· Եթէ Սպենդիարեանի Ալմաստ-ը չէք տեսել, գնացէք: Կարծում եմ շատ պիտի հաւանէք:

Սմիթ· Եթէ Ալմաստ-ը այնքան յաջող է որքան Տիգրանեանի Անուշ-ը, այս դէպքում անպայման կը գնամ:

Արամեան· Վստահ եղէք: Ալմաստ-ի թէ երաժշտութիւնը եւ թէ խաղը շատ գեղեցիկ է:

Սմիթ· Իսկ ո՞վ է ամենակարեւոր դերասանը: Դա շատ կարեւոր է:

Արամեան· Ճիշտն ասած չգիտեմ:

Սմիթ· Ներողութիւն, ժամը քանի՞ն է:

Արամեան· Գրեթէ վեցը: Եթէ չէք ուզում մի կէս ժամ հերթի կանգնել, լաւ կանէք շտապէք:

Սմիթ· Ինչո՞ւ: Տոմս ճարելը այդքան դժուա՞ր է:

Արամեան· Այո, բարեկ[illegible] ետութիւն:

2. Smith and Aramian are in a cafe.

Սմիթ· Սպասուհին ինչո՞ւ չի գալիս:

Օրիորդ· Անպատճառ զբաղուած է: Ահա գալիս է: Դուք ի՞նչ էք ուզում պատուիրել:

Սմիթ· Սուրճ եւ խմորեղէն: Իսկ դո՞ւք:

Օրիորդ· Ես էլ պաղպաղակ կը պատուիրեմ:

Սմիթ· Այստեղ շատ հաճելի է: Ներողութիւն, ձեր եղբայրն ասաց, որ դուք երէկ թատրոն էիք գնացել: Ինչպէ՞ս էր:

Օրիորդ· Հետաքրքիր էր: Սունդուկեանի Պեպօ-ն էին ներկայացնում:

Սմիթ· Մենա՞կ գնացիք:

Օրիորդ· Ոչ: Իմ մի բարեկամը ինձ խնդրեց եւ հետը տարաւ: Իսկ դուք տեսե՞լ էք:

Սմիթ· Այո: Բայց կուզէի նորից գնալ:

Օրիորդ· Շատ լաւ: Հայկական ոճով եւ արդիական յարմարութիւններով կառուցուած մի գեղեցիկ թատրոն է:

E. Exercises

Fluency Drills

1. Did you go to the opera last week?
   Yes. We saw Tigranian's Anush.
   After America, how do you find Armenian singers?
   They're as good as American singers.

2. Did you go to the opera yesterday?
   Yes, and we liked it very much.
   Did you get there in time?
   Yes, we stood in line for a few minutes, but we weren't late.

3. Then you liked the opera?
   Yes! I wrote a letter to my family about it.
   Which opera did you see?
   Tigranian's Anush.

4. Did you like the opera?
   Yes! In my opinion, the actors sang and acted very well.
   I'm sorry I didn't go with you.
   Let's go again next week.

5. What do you want?
I'd like some ice cream.
I like pastry better.
Let's not argue. Let's order some pastry.

Conversation

1. Smith and Aramian have been to see an opera. They discuss their reaction to it, and then decide to go to a coffee shop to talk further.

2. Smith is planning to take his fiancée with him to the opera. He and Aramian discuss the various problems and expenses incident to such an undertaking—standing in line for tickets, etc.

6. Pardon me. I made a mistake. I brought pastry.
That's all right. I wanted pastry also.
Did you order coffee?
No. I ordered tea.

3. Smith and his fiancée are at a restaurant. They have just come from a sightseeing trip around Yerevan. They order a meal and then discuss what they saw in Yerevan. The waiter brings the wrong dishes and Smith and he discuss the matter.

LESSON 15

IN THE VILLAGE

A. Basic Sentences

Mr. Smith

Pardon me, sir, what town is this?	Ներողութիւն, պարոն, այս ի՞նչ գիւղ է։	

Farmer

This is Artashat.	Սա Արտաշատն է։	

Mr. Smith

already	դեռ	déř
I have heard	լսել եմ	ləsél èm
Artashat? I've heard about this town in America.	Արտաշա՞տն է։ Ես այս գիւղի մասին դեռ Ամերիկայում եմ լսել։	

Farmer

You're an American?	Դուք ամերիկա՞ցի էք։	

Mr. Smith

Yes, I am.	Այո, պարոն։	

Farmer

guest	հիւր	hyúr
Let's go to my place.	Գնանք մեզ մօտ։	
You will be my guest today.	Այսօր, դուք իմ հիւրը պիտի լինէք։	

Mr. Smith

long	երկար	yerk'ár
don't keep	չպահեք	čəp'ahék
to return	վերադառնալ	veradařnál
That's fine, only don't keep me long. I have to return to the city.	Կարելի է: Բայց խնդրում եմ, ինձ երկար չպահեք: Քաղաք պիտի վերադառնամ:	

Farmer

these	սրանք	səránk
child	երեխայ	yerexá
This is my wife, and these are my children.	Սա իմ կինն է: Սրանք էլ իմ երեխաներն են:	
table	սեղան	seqán
prepare!	պատրաստիր	p'at'rast'ír
Set the table, we have a guest.	Տիկին, սեղան պատրաստիր, հիւր ունենք:	

Mr. Smith

How do you do, Mrs. Hakobian; hello, children.	Բարեւ ձեզ տիկին Յակոբեան: Բարեւ երեխաներ:	

Farmer

you have come	եկել էք	yek'él ék
Have you come to our town to work?	Գործո՞վ էք եկել մեր գիւղը:	

Mr. Smith

some, some kind	մի որեւէ	mi vóreve

No, I only wanted to see some Armenian town.	Ոչ: Ուզեցի միայն մի որեւէ հայկական գիւղ տեսնել:	
What do you do?	Ինչո՞վ էք դուք զբաղւում:	
	Farmer	
fruit-growing	այգեգործութիւն	aygegorc'utyún
I'm a fruit grower.	Այգեգործութեամբ:	
grapes	խաղող	xaqóq
peach	դեղձ	déxc
Our town is noted for its vineyards and peach orchards.	Մեր գիւղը յայտնի է, իր խաղողի և դեղձի այգիներով:	
	Mr. Smith	
What do you do with the grapes and peaches?	Ի՞նչ էք անում խաղողը, դեղձը:	
	Farmer	
mainly	գլխաւորապէս	gəlxavorap'és
to deliver	յանձնել	hanjnél
canned food	պահածոյ	p'ahac'ó
For the most part we make wine out of the grapes, but we send the peaches to the city canning factory.	խաղողից գլխաւորապէս գինի ենք պատրաստում: Իսկ դեղձը յանձնում ենք քնղաքի պահածոյի գործարանին:	
	Mr. Smith	
harvest	բերք	bérk

plentiful	առատ	ařát'
Is your grape harvest good?	Խաղողի բերքն առա՞տ է ձեզ մոտ:	

Farmer

Very good. Now let's eat and drink a little, then after that I'll take you to see my orchard.	Շատ առատ: Հիմա մի քիչ ուտենք և խմենք, յետոյ ես ձեզ կը տանեմ իմ այգին ցոյց տալու:	

Mr. Smith

hungry	սոված	sovác'
Thank you, but I'm not hungry.	Շնորհակալ եմ: Բայց ես սոված չեմ:	

Farmer

need	պէտք	p'et'k
full, satiated	կուշտ	k'ušt'
That can't be. No matter how full you are, you must eat a little.	Չի կարելի: Թէկուզ ինչքան էլ կուշտ լինէք, պէտք է մի քիչ ուտէք:	
red	կարմիր	k'armír
white	սպիտակ	əsp'it'ák'
What kind of wine do you like, red or white?	Ի՞նչ գինի էք սիրում: Կարմի՞ր, թէ սպիտակ:	

Mr. Smith

even if	թէեւ	téyev
to refuse	մերժել	meržél
Even if I don't drink, just so as not to	Թէեւ ես չեմ խմում, բայց ձեզ	

refuse you, give me a glass of red wine.	չմերժելու համար, տուէք մի բաժակ կարմիր գինի։	
(They visit the orchard)		

Farmer

This is my orchard.	Սա իմ այգին է։	
myself	ինքս	ínkes
to cultivate	մշակել	məšak'él
I cultivate it myself.	Ես ինքս եմ մշակում։	
to demand, require	պահանջել	p'ahanǰél
It requires a lot of labor.	Շատ աշխատանք է պահանջում։	
in it	մէջը	méčə
You have to be in it all the time.	Միշտ պէտք է մէջը լինել։	

Mr. Smith

already	արդէն	ardén
it has ripened	հասել է	hasél è
to begin	սկսել	ask'əsél
to gather	հաւաքել	havakél
I see the grapes are already ripe.	Տեսնում եմ, խաղողն արդէն հասել է։	
When will you begin to harvest?	Երբ պիտի սկսէք հաւաքել։	

Farmer

end	վերջ	vérč
October	հոկտեմբեր	hok't'embér
beginning	սկիզբ	ask'ízb

At the end of September or the beginning of October.	Սեպտեմբերի վերջերին, կամ Հոկտեմբերի սկզբին:	
the more...the more	ինչքան...այնքան	ìnčkan...àynkan
percentage, degree	աստիճան	ast'ıč'án
high	բարձր	bárcr
late	ուշ	úš
The later (the harvest is), the higher the percentage of wine will be.	ինչքան ուշ, այնքան գինու (գինիի) աստիճանը բարձր է լինում:	

Mr. Smith

to try	աշխատել	ašxat'él
once more	մէկ անգամ եւս	mèk' ankàm yévəs
I'll try to come again one of these days if I may.	Պիտի աշխատեմ, այդ օրերին, մէկ անգամ եւս գալ: Կարե՞լի է:	

Farmer

door	դուռ	dúŕ
open	բաց	bác
The door of my house is always open to guests, but eat some grapes and peaches now.	Իմ տան դուռը հիւրի համար միշտ բաց է: Իսկ հիմա խաղող կերէք, դեղձ կերէք:	

B. Grammatical Notes

15.1 Present Perfect

I've heard about this town in America. Ես այս քաղաքի մասին դեռ Ամերիկայում եմ լսել:

Have you come for work?	Գործով եք եկել:
The grapes have already ripened.	Խաղողը արդէն հասել է:
I haven't written my brother yet.	Ես եղբօրս դեռ չեմ գրել:
They've already returned from America.	Նրանք արդէն վերադարձել են Ամերիկայից:

The verbs in the above sentences are examples of the form we will call the present perfect tense. This form uses the present of the verb 'to be' as an auxiliary along with a form we will call past participle 1. The past participle in this construction is invariable.

Past participle 1 of Class 1.1 verbs is formed by adding the ending ել /el/ to the infinitive stem. This means, of course, that the infinitive and past participle 1 have the same form.

Infinitive	Infinitive Stem	Past Participle 1	Present Perfect
ապրել	ապր–	ապրել	ապրել եմ
գրել	գր–	գրել	գրել եմ
հանդիպել	հանդիպ–	հանդիպել	հանդիպել եմ
լուացուել	լուացու–	լուացուել	լուացուել եմ

Past participle 1 for verbs of all the other regular classes, 1.2, 1.3, 2.1, and 2.2 is formed by adding the ending ել /el/ to the preterite stem. For verbs of Class 1.3 the ending is added to the short form of the preterite stem. This means that except for Class 1.1, past participle 1 has a form different from that of the infinitive.

Class	Infinitive	Preterite Stem	Past Participle 1	Present Perfect
1.2	տեսնել	տես–	տեսել	տեսել եմ
1.2	հասնել	հաս–	հասել	հասել եմ
1.3	հարցնել	հարցր(եյ)–	հարցրել	հարցրել եմ
1.3	սովորեցնել	սովորեց–	սովորեցրել	սովորեցրել եմ
2.1	գնալ	գնաց–	գնացել	գնացել եմ
2.1	մնալ	մնաց–	մնացել	մնացել եմ
2.2	հասկանալ	հասկաց–	հասկացել	հասկացել եմ
2.2	վերադառնալ	վերադարձ	վերադարձել	վերադարձել եմ

Of the irregular verbs you have met so far անել and տալ have an irregular past participle 1, respectively արել and տուել. All the others have a past participle 1 that is regular.

Infinitive	Preterite Stem	Past Participle 1	Present Participle
անել	արեց	արել	արել եմ
տանել	տար	տարել	տարել եմ
ուտել	կեր	կերել	կերել եմ
լինել	եղ	եղել	եղել եմ
տալ	տուեց	տուել	տուել եմ
գալ	եկ	եկել	եկել եմ

The present perfect in Armenian is used where in English we use forms like 'I have gone', 'I have read', etc.

15.2 զբաղուել 'to be occupied'

What do you do?	Դուք ինչո՞վ էք զբաղւում:
He is a fruit grower. (He occupies himself with fruit growing.)	Այգեգործութեամբ է զբաղւում:

The verb զբաղուել 'to be occupied with' takes a complement in the instrumental case.

15.3 պէտք /p'et'k/ 'necessary'

I have to go.	Ես պէտք է գնամ: Ինձ պէտք է գնալ:

It is necessary to go to school to study a language.	Լեզու սովորելու համար, պետք է դպրոց գնալ։
I need food.	Ինձ կերակուր է պետք։ Ես կերակուրի պետք ունեմ։

The expression *պետք է* means ‘it is necessary’. When used with another verb, it means ‘have to, must’. The subject may be expressed by the nominative case, and if so, the verb used with *պետք է* is in the present optative and must agree with the subject, thus: *ես պետք է գնամ, դու պետք է գնաս.* The subject in the English expression may be put in the genitive in Armenian, and then the verb used with *պետք է* must be in the infinitive, thus: *ինձ պետք է գնալ, քեզ պետք է գնալ,* making a construction which is literally ‘it is necessary for me to go’. If the subject is not expressed, then a following verb is in the infinitive form. When *պետք է* is not followed by a verb form, it may be the equivalent of English need. In this construction the English ‘I need food’ is literally in Armenian ‘food is necessary to me’. The form *պետք* may be used with the verb *ունենալ* in the meaning ‘to need’, in which case the thing needed is put in the genitive.

15.4 "no matter how"

No matter how full you are, you must eat a little.	(Թեկուզ) ինչքան էլ կուշտ լինեք, պետք է մի քիչ ուտեք։
No matter how careful you are, you will still take ill in this weather.	Թեկուզ որչափ էլ ուշադիր լինեք, նորից կը հիւանդանաք այս եղանակին։

In Armenian the equivalent of English ‘no matter how’ in expressions like the above is *Թեկուզ ինչքան էլ*. The *Թեկուզ* may be left out, and, as we noted in note 14.5, *ինչքան* may be replaced by *ինչչափ, որչափ* or *որքան*.

15.5 "(I do something) myself", etc.

I cultivate it myself.	Ես ինքս եմ մշակում։
Are you repairing it yourself?	Դու ինքդ ես նորոգում։

He himself is teaching.	Նա ինքն է սովորեցնում։
We'll go ourselves.	Մենք ինքներս կը գնանք։
They did it themselves.	Նրանք ինքներն արեցին։

The equivalent of English 'myself', 'yourself', etc., in the above constructions, is ինք, with the person expressed by the appropriate possessive ending. Note that the plural forms add the plural ending ներ before the possessive ending.

15.6 "time (instance, repetition, etc.)"

I'll try to come again one of these days.	Պիտի աշխատեմ այս օրերին մէկ անգամ եւս գալ։
He did it once.	Նա մի անգամ ա[illegible] արեց։
I saw them twice in New York.	Ես նրանց երկու անգամ Նիւ-Եորքում տեսայ։
How many times?	Քա՞նի անգամ։

The form անգամ is the equivalent of 'time' in expressions like once (=one time), twice, three times, etc. The expression մէկ անգամ եւս means 'once more'.

15.7 New verbs

The new verbs in this lesson have the following classification:

Class 1.1

յանձնել	to deliver	մերժել	to refuse
մշակել	to cultivate	պահանջել	to demand
հաւաքել	to gather	աշխատել	to work, try

Class 2.2

վերադառնալ	to return

C. Exercises

Variation Drills

1. Have you ________?

seen Artashat
been in Florida
taken your pills
gone to the drug store
taken your shoes to the shoemaker
written to your fiancée

2. Your friend has already ________.

arrived
become acquainted with me
given me advice
returned from Yerevan
bought two shirts
left
gone to the university
taken this room
shown me the picture
eaten some pilav

3. ________ will take our guests to the theater.

I myself
you (familiar) yourself
we ourselves
our teacher himself

4. I've ________ Yerevan twice.

seen
gone to
been in

5. We must ________.

drive carefully
meet our friends
find a room
buy tickets
hurry
be careful
arrive on time
pay for the ice cream

6. No matter how careful you are, you can still get sick.

No matter how dirty your shirts are, I can still wash them.
No matter how old your shoes are, I can still fix them.
No matter how full you are, you can still drink some coffee.
No matter how sick he is, he can still recover.
No matter how beautiful the view is, I don't want to see it.

D. Listening In

1. Smith is a guest in the Aramians' home.

Արամեան. Պարոն Սմիթ, ուզում եմ ձեզ ծանոթացնել կնոջս:
Սմիթ. Տիկին Արամեան, շատ ուրախ եմ ձեզ հետ ծանոթանալու համար:
Տիկին. Շնորհակալություն: Ես էլ նոյնպես, պարոն Սմիթ:
Արամեան. Պարոն Սմիթն ու պարոն Բրաունը լաւ բարեկամներ են:
Տիկին. Շատ ուրախ եմ: Այդ դեպքում, ինչո՞ւ պարոն Բրաունին ձեզ հետ չբերեցիք:
Արամեան. Այսօր գործով մեկնեց քաղաքից:
Սմիթ. Ներողութիւն, տիկին, այս երկու երեխաները ձե՞րն են:
Տիկին. Այո: Մեծ աղջկաս անունը Անահիտ է, իսկ փոքրինը, Աստղիկ:
Սմիթ. Իսկ դպրոց գնո՞ւմ են:
Տիկին. Անահիտը այո, իսկ Աստղիկը դեռ մի տարուց յետոյ:
Արամեան. Լաւ կանենք, որ այժմ ընթրիքի համար սեղան պատրաստենք: Պարոն Սմիթը շտապում է: Գործարան պիտի մեկնի:
Սմիթ. Խնդրում եմ մի անհանգստանաք: Ես այնքան էլ չեմ շտապում:

2. Aramian and Smith are visiting an Armenian village.

Սմիթ. Մեծ մասամբ ի՞նչով են զբաղւում այս գիւղի մէջ:
Արամեան. Այգեգործութեամբ: Այս գիւղը յայտնի է իր խաղողի ու դեղձի այգիներով:
Սմիթ. Իսկ բերքը ի՞նչպես է լինում:
Արամեան. Պիտի ասել, որ ընդհանրապես առատ է: Տեսնում էք խաղողն արդեն հասել է: Աշնանը գինի պիտի պատրաստեն:

Սմիթ· Իսկ բերքը ե՞րբ են հաւաքում:

Արամեան· Սեպտեմբերին ու հոկտեմբերի սկզբին: Ներողութիւն պարոն Սմիթ, ի՞նչպես է այգեգործութիւնը Ամերիկայում:

Սմիթ· Ինչպես գիտէք, Ամերիկայում, Կալիֆորնիա նահանգը յայտնի է տեսակ—տեսակ մրգերով ու բանջարեղէնով:

Արամեան· Իսկ պահածոյի գործարաններ կա՞ն:

Սմիթ· Այո, բարեկամ: Բոլոր մեծ քաղաքներում պահածոյի գործարաններ կան:

Արամեան· Եթէ սոված էք պարոն Սմիթ, գնանք գիւղի այն ճաշարանը:

Սմիթ· Շնորհակալ եմ: Ես կուշտ եմ:

E. Exercises

Fluency Drills

1. Pardon me. Isn't this town Artashat?
   Yes. Where did you hear about this town?
   In America. My good friend Suren Hovhannessian is from Artashat. Do you know him?
   Yes. He is my sister's husband.

2. Have you seen Artashat?
   Yes. I've been there.
   My brother has told me that there are lots of orchards there. Is that true?
   Of course. I'm just getting back from there. The grapes and peaches are already ripe. Go there to see the harvest.

3. Mr. Smith has gone to Artashat for a visit.
   I'm glad to hear it. He'll like it very much. Artashat is the most beautiful town in Armenia.
   Is it true that you are from Artashat?
   Of course. But I've seen lots of beautiful towns in California and Florida.

4. Mr. Smith went to Artashat last week.
   Has he written you a letter about the town?
   Yes. He likes it very much. He has been there a week. But he is going to return tomorrow.
   Oh, is that so? Didn't he return last week?

5. What do you do with your peaches?
   We usually send them to a canning factory.
   Have you sent this year's crop?
   No, we're still harvesting it now.

6. Is this year's grape harvest good here?
   It's not so plentiful. We need rain.
   Then you've had dry weather here?
   Yes. It hasn't rained for a month. Come with me. I'll show you my orchard.
   Do you cultivate it yourself?
   Yes. Although the cultivation requires a lot of time, it's generally pleasant.

Conversation

1. Minassian invites Smith to be his guest. When Smith arrives, Minassian introduces him to his wife and children, and they have dinner.

2. Smith and Aramian are riding through the countryside of Armenia. Smith asks about the fields, the crops, and the landmarks. Aramian answers his questions.

3. Brown, who has never been to Armenia, asks Smith about living conditions in Yerevan, what kinds of shops, foods, etc.,they have. Smith replies by relating his own experiences in finding a room and getting settled in Yerevan.

LESSON 16

IN THE BANK

A. Basic Sentences

Mr. Smith

foreign, external	արտաքին	ař t'akín
draft	մուրհակ	murhák'
section	բաժին	bažín
Pardon me, is this the foreign draft section?	Ներողութիւն, արտաքին մուրհակների բաժինը այստե՞ղ է։	

Teller

useful	օգտակար	okt'ak'ár
Yes, sir. What can I do for you? (How can I be useful to you?)	Այո, պարոն։ Ինչո՞վ եմ կարող ձեզ օգտակար լինել։	

Mr. Smith

bank	դրամատուն	dəramat'ún
branch	մասնաճիւղ	masənač'úq
thousand	հազար	hazár
sum	գումար	gumár
The New York branch of your bank has sent me the sum of a thousand dollars.	Ձեր դրամատան Նիւ-Եորքի մասնաճիւղը ինձ հազար դոլարի մի գումար է ուղարկել։	

to receive	ստանալ	əst'anál
Have you received it?	Ստացե՞լ էք:	
	Teller	
Pardon me, what is your name?	Ներողություն ի՞նչ է ձեր անունը:	
	Mr. Smith	
John Smith.	Ջան Սմիթ:	
	Teller	
wait	սպասէք	əsp'asék
Wait a moment if you don't mind.	Եթէ կարելի է, մի րոպէ սպասէք:	
(The clerk checks the foreign drafts.)		
Yes, Mr. Smith, we have received the money.	Այո, պարոն Սմիթ, գումարը ստացել ենք:	
	Mr. Smith	
current, checking	ընթացիկ	əntacík'
account	հաշիւ	hašív
you may transfer	փոխանցէք	poxancék
I want you to transfer five hundred dollars to my checking account.	Խնդրում եմ, հինգ հարիւր դոլար իմ ընթացիկ հաշուին փոխանցէք:	
	Teller	
balance, remainder	մնացեալ	mənacyál
And the remainder?	Իսկ մնացե՞ալը:	

Mr. Smith

savings	խնայողական	xənayoqak'án
cash	կանխիկ	k'anxík'
Three hundred dollars to my savings account and the remainder cash.	Երեք հարիւր դոլար իմ խնայողական հաշուին, իսկ մնացեալ էլ կանխիկ։	

Teller

change, small change	մանր դրամ	mànər dərám
Do you want any small change?	Ներողութիւն, պարոն, մանր դրամ ուզո՞ւմ էք։	

Mr. Smith

No, I don't need any.	Ոչ։ Պէտք չունեմ։	

Teller

sign	ստորագրէք	əst'oragəréк
Please sign this draft.	Եթէ կարելի է, ստորագրէք այս մուրհակը։	

Mr. Smith

still	դեռ	déř
until	մինչեւ	minčév
statement	հաշուեցոյց	hašvecúyc
Thank you. So far, up to today, I haven't received my statement for February.	Շնորհակալութիւն։ Դեռ մինչեւ այսօր փետրուար ամսուայ իմ հաշուեցոյցը չեմ ստացել։	

to delay	ուշանալ	ušanál
Why has it been delayed?	ինչո՞ւ է ուշացել։	
	Teller	
holidays	տօներ	t'onér
last, past	անցեալ	ancyál
On account of the holidays the statements for last month have been delayed a little, but you will get it in a few days.	Տօների պատճառով, անցեալ ամսուայ հաշուեցոյցերը մի քիչ ուշացել են, բայց մի քանի օրից կը ստանաք։	
	Mr. Smith	
question, problem	խնդիր	xəntír
I have another question.	Մի ուրիշ խնդիր էլ ունեմ։	
	Teller	
Yes, Mr. Smith.	Այո, պարոն Սմիթ։	
	Mr. Smith	
with a տ	տ–ով	t'əyóv
with a թ	թ–ով	təyóv
whereas	մինչդեռ	minčdéř
On almost all my statements my name is written with a տ, whereas I always write Smith with a թ.	Գրեթէ իմ բոլոր հաշուեցոյցերի վրայ անունս տ–ով են գրել, մինչդեռ Սմիթը ես միշտ թ–ով եմ գրում։	

Teller

don't	մի	mí
worry	մտահոգուէք	mət'ahokvék
director	կառավարիչ	k'ařavaríč
to arrange	կարգադրել	k'arkadrél
Don't worry about that since our director has already arranged about that.	Այդ մասին մի մտահոգուէք, քանի որ մեր կառավարիչը արդէն այդ առթիւ կարգադրել է։	

Mr. Smith

Thanks very much for your care in this matter.	Շնորհակալ եմ ձեր ուշադրութեան համար։	

Teller

Don't mention it, Mr. Smith.	Խնդրեմ, պարոն Սմիթ։	

Mr. Smith

to excuse	ներել	nerél
trouble, bother	նեղութիւն	nequtyún
to cause	պատճառել	p'ač'ařél
Excuse me for causing you so much trouble.	Կը ներէք, որ ձեզ շատ նեղութիւն պատճառեցի։	

Teller

task, duty	պարտականութիւն	p'art'ak'anutyún

It's no trouble at all.	Ոչ մի նեղութիւն։
It's our business.	Այդ մեր պարտականութիւնն է։

B. Grammatical Notes

16.1 The Imperative

Go there.	Այնտեղ գնացէք։
Wait a moment.	Մի րոպէ սպասեցէք (սպասէք)։
Sign this draft.	Ստորագրէք (ստորագրեցէք) այս մուրհակը։
Don't worry about that.	Այդ մասին մի մտահոգուէք (մտահոգուեցէք)։
Take this letter to the post office.	Այս նամակը նամակատուն տար։ Այս նամակը նամակատուն տարէք։
Wash my shirt.	Լուայ շապիկս։ Լուացէք շապիկս։
Don't stay here.	Մի մնա այստեղ։ Մի մնացէք այստեղ։
Don't ask me.	Ինձ մի հարցրու։ Ինձ մի հարցրէք (հարցրեցէք)։
Take this book.	Մյս գիրքը վերցրու։ Այս գիրքը վերցրէք (վերցրեցէք)։
Don't do it.	Մի արա։ Մի արէք։

There are in Armenian two special forms for the imperative, one a second person singular form and the other a second person plural form. In certain ones of the above examples, the form given in parentheses is an alternate for the form not in parentheses. Where two complete sentences are given for the same English sentence, the first of the pair has the imperative in the singular and the second has it in the plural.

The second person plural of the imperative is formed from the preterite stem by adding to it the ending էք /ek/ for all classes of regular verbs. Class 1.3, which has two preterite stems, has two alternate second person plural imperative forms. Class 1.1 forms an alternate second person plural imperative by adding the ending էք to the infinitive stem.

The second person singular of the imperative may also be formed from the preterite stem. Classes 1.1, 1.2, and 2.2 add the ending իր to the preterite stem. Class 1.3 adds the ending ու to the short preterite stem. Class 2.1 drops the final ց of the preterite stem.

Class	Infinitive	Preterite Stem	2d Pl. Imperative	2d Sg. Imperative
1.1	խօսել	խօսեց	խօսեցէք (խօսէք)	խօսիր
1.2	հասնել	հաս	հասէք	հասիր
1.3	հարցնել	հարցր (հարցրեց)	հարցրէք (հարցրեցէք)	հարցրու
2.1	գնալ	գնաց	գնացէք	գնա
2.2	բարձրանալ	բարձրաց	բարձրացէք	բարձրացիր

Note that the verbs լուանալ 'to wash', բերել 'to bring', and ասել 'to say' have irregular second person singular imperative forms, respectively լուա, բեր, and ասա.

The imperative forms of the irregular verbs you have met so far are as follows:

Infinitive	2d Pl. Imperative	2d Sg. Imperative
անել	արէք	արա
տանել	տարէք (տարեցէք)	տար

Infinitive	2d Pl. Imperative	2d Sg. Imperative
ուտել	կերէք (կերեցէք)	կեր
լինել	եղէք (եղեցէք)	եղիր
գալ	եկէք	եկ
տալ	տուէք (տուեցէք)	տուր

As you can see, the second person plural of these verbs is regular, but the second person singular forms are quite irregular although they are based essentially on the preterite stem.

16.2 մինչեւ /minčév/ 'until, by, up to, so far as'

The train will come by 2 o'clock.	Մինչեւ ժամի երկուսը՝ գնացքը կը գայ:
I will send your money by the end of the week.	Մինչեւ շաբաթուայ վերջը ձեր դրամը կը ստանաք:
I'll be there for sure by Monday. I'll be there for sure until Monday.	Մինչեւ երկուշաբթի անպատճառ այնտեղ կը լինեմ:
I'll be here until tomorrow.	Մինչեւ վաղը այստեղ կը լինեմ:
How long (until when) will you stay there?	Մինչեւ ե՞րբ այստեղ պիտի մնաք:
From here to New York the road is good.	Այստեղից մինչեւ Նիւ-Եօրք ճանապարհը լաւ է:
Up to today I haven't received my statement yet.	Դեռ մինչեւ այսօր, իմ հաշուեցոյցը չեմ ստացել:

The Armenian preposition մինչեւ, which is used with a following noun in the nominative case, is the equivalent of English 'until, by, up to, as far as'. The difference between 'I'll be there by Monday' and 'I'll be there until Monday' can be told only by the context. Compare, however, the following sentences:

I think it will rain until morning.	Կարծում եմ, մինչեւ առաւօտ անձրեւը կը գայ:
I think it will rain by morning.	Կարծում եմ, մինչեւ առաւօտ անձրեւ կը գայ:

The first sentence uses the third person possessive ending on անձրեւ because it means 'the rain that we are having now', whereas the second sentence does not have this ending because it means 'there will be a rain, some rain' but not a definite rain that has been mentioned or is implied by the context.

I'll be here until you come.	Այստեղ կը լինեմ, մինչեւ դուք գաք։
He'll stay in the hospital until he recovers.	Նա հիւանդանոցում կը մնայ, մինչեւ (որ) առողջանայ։
I waited until the train came.	Ես սպասեցի, մինչեւ գնացքը եկաւ։

The form մինչեւ or մինչեւ որ can be used as a conjunction meaning 'until'. In this use the verb following մինչեւ is in the present optative referring to a future event.

16.3 ուրիշ /uriš/ 'else, other'

What else do you have?	Էլ ուրիշ ի՞նչ ունես։ Ուրիշ (էլ) ի՞նչ ունես։
I have another problem.	Ուրիշ խնդիր էլ ունեմ։
I don't have any other sister.	(Էլ) ուրիշ քոյր չունեմ։
Who else is coming?	Ուրիշ ո՞վ է գալու։
I have another book, too.	Ես մի ուրիշ գիրք էլ ունեմ։

The Armenian ուրիշ is the equivalent of English 'else' in expressions like 'what else, who else, something else' etc. It may be used along with էլ in this meaning, and then the էլ may be placed before ուրիշ, after ուրիշ or after a noun used with ուրիշ. The form ուրիշ is also the equivalent of English 'other, another' meaning both 'an additional one' and 'a different one'.

16.4 կանխիկ /k'anxik'/ 'cash'

Three hundred dollars to my savings account, and the remainder cash.	Երեք հարիւր դոլար իմ խնայողական հաշուին, իսկ մնացեալն էլ կանխիկ։

I don't have any cash. կանխիկ դրամ չունեմ։

The equivalent of English 'cash' is normally կանխիկ դրամ and the form կանխիկ by itself can be used only when the context is clear.

16.5 ոչ մի /vóč mì/ as an intensive negative

It's no trouble at all.	Ոչ մի նեղութիւն։
I don't have a single friend.	Ոչ մի բարեկամ չունեմ։
I don't have a single clean shirt.	(Ես) ոչ մի մաքուր շապիկ չունեմ։

The form ոչ մի can be used with a negative verb to make a stronger negation in sentences like the above.

16.6 New Verbs

The classification of the new verbs in this lesson is as follows:

Class 1.1

սպասել	to wait	փոխանցել	to transfer	մտահոգուել	to worry
պահել	to keep	ստորագրել	to sign	կարգադրել	to arrange
ներել	to excuse	պատճառել	to cause	պատրաստել	to prepare

Class 2.2

ստանալ	to receive	ուշանալ	to be late, to delay

The verb կարգադրել has, besides the regular preterite կարգադրեցի, an irregular preterite կարգադրի with the third type of preterite endings (cf. Note 14.1).

C. Exercises

Variation Drills

1. Please __________. (formal and familiar)
    - give me a cup of coffee
    - bring me some ice cream
    - take this medicine
    - wash these shirts
    - show this letter to the director
    - get the table ready
    - fix dinner
    - speak slowly
    - come at eight o'clock
    - stay here until five o'clock

2. Please don't __________. (formal and familiar)
    - drink this water
    - take all the meat
    - ask me about that
    - smoke in this building
    - take this letter now
    - begin to write
    - keep my book long
    - worry about that
    - eat before seven o'clock
    - do (it)

3. If possible, let's stay here until __________.
    - three o'clock
    - tomorrow
    - ten o'clock
    - next week
    - summer
    - Tuesday

4. We have to __________ by eight o'clock.
    - arrive
    - leave
    - eat
    - find a hotel
    - get our tickets
    - send this letter

5. I'll stay with you until __________.
    - you get well
    - you are ready
    - your train arrives
    - your friends get here
    - the doctor examines you
    - the opera begins

6. I have another __________.
    - problem
    - pen
    - ticket
    - brother
    - check
    - clean shirt

7. I can't find a single __________.
    - ticket
    - pencil
    - potato
    - stamp
    - piece of paper
    - clean shirt

D. Listening In

1. Mr. Smith asks Mr. Aramian about banking facilities.

Սմիթ. Ներողութիւն, պարոն Արամեան, այս փողոցում դրամատուն կա՞յ:

Արամեան. Այս փողոցում ոչ: Բայց կենտրոնական պողոտայի վրայ մի քանի դրամատներ կան:

Սմիթ. Իսկ ամերիկեան դրամատան մասնաճիւղի հասցէն կարո՞ղ էք ինձ տալ:

Արամեան. Այո, բարեկամ: Դիմացի քառուղու աջ կողմում մի մեծ ու գեղեցիկ շէնք կայ: Ահա այդ շէնքի առաջին յարկումն է գտնւում:

Սմիթ. Շնորհակալ եմ: Ուզում եմ մի քանի հարիւր դոլար ուղարկել ընտանիքիս:

Արամեան. Այդ մասին մի մտահոգուէք: Այնտեղ դրամատնում ամէն բան կը կարգադրեն:

2. Mr. Smith goes to the bank.

Սմիթ. Ներողութիւն, դուք պարոն Սարեա՞նն էք:

Սարեան. Այո, պարոն:

Սմիթ. Ինձ պարոն Արամեանն ուղարկեց: Մուրհակների բաժինը այստե՞ղ է:

Սարեան. Այո, պարոն: Ի՞նչ գործ ունէք:

Սմիթ. Ես ուզում էի կառավարիչին տեսնել: Կարե՞լի է:

Սարեան. Այո, բայց կառավարիչը այստեղ չէ: Արդեօք կարո՞ղ եմ ձեզ օգտակար լինել:

Սմիթ. Շնորհակալ եմ ձեր ուշադրութեան համար: Ուզում եմ երկու հարիւր դոլար իմ խնայողական հաշուից իմ ընթացիկ հաշուին փոխանցել:

Սարեան. Շատ լաւ: Եթէ կարելի է ասէք, ի՞նչ է ձեր անունը:

Սմիթ. Սմիթ, Ջոն Սմիթ:

Սարեան. Խնդրում եմ ստորագրէք այս մուրհակը:

Սմիթ. Արդեօք կարող էք ասել, թէ որչափ դրամ ունեմ խնայողական հաշուիս մէջ:

Սարեան. Իհարկէ, պարոն Սմիթ: Մի րոպէ սպասեք: Ձեր խնայողական հաշուի ընդհանուր գումարն է հազար երեք հարիւր դոլար:

Սմիթ. Շնորհակալ եմ: Իսկ իմ հաշուեցոյցերը ե՞րբ պիտի ստանամ:

Սարեան. Ամսուայ վերջին:

Սմիթ: Նորից շնորհակալութիւն: Ցտեսութիւն պարոն Սարեան:

Սարեան. Ցտեսութիւն, պարոն Սմիթ:

E. Exercises

Fluency Drills

1. Pardon me. Where is the foreign draft section of this bank?
   On the right side of that large room.
   Thank you.
   (In the foreign draft section)
   How can I help you?
   I'd like to send a hundred dollars to my father.

2. My husband works in the foreign draft section of a bank.
   And they have large sums of money there?
   Yes. Every day his section receives many large sums.
   How interesting!
   Not for me. There's a lot of money at the bank, but my husband brings home only change.

3. Please give me some advice. How can I send this money to my father?
   The foreign draft section can help you. Go there.
   Pardon me for causing you so much trouble. I'm unfamiliar with this bank. Where is the foreign draft section?
   It's over there by the door. That man is the director of the section.

4. I'd like to send some money to Armenia.
   On account of the holidays the bank is not open today. You'll have to wait until Tuesday.
   I'm sorry to hear that. I'm in a hurry. I was going to send the sum on Friday, but I was late.
   Why were you late?
   I was feeling sick. I stayed home.

5. If I send this money today, when will it arrive in Yerevan?
Your friend will receive it on Wednesday.
This sum is very important. Please be careful.
Yes. Don't worry about it. Our section will take care of it.

6. Pardon me. I've got to hurry. I have to be at the bank before two o'clock.
Don't hurry. The bank stays open until three.
I am glad to hear it. I've got lots of time. Let's go to that restaurant across the street. Let's drink some coffee.
With pleasure.
Pardon me. What work do you do?
I'm the manager of the bank.

Conversation

1. Smith is at the railroad station. He asks a guard what time the train goes to Leninakan. The guard tells him. Smith asks why the train is late and the guard explains that it is on account of the holidays.

2. Smith's letter to Aramian has been delayed. This is important, since it contained a large sum of money. They investigate and find that Smith had addressed the envelope improperly.

3. Mrs. Aramian interrogates her husband about what he did with his last paycheck. He explains that it was late. She quizzes him further on when he took it to the bank, and what he did with it when he got there. He answers her questions.

LESSON 17

LEAVE-TAKING

A. Basic Sentences

Mr. Aramian

soon	շուտով	šut'óv
Mr. Smith, I heard that you will be leaving here soon.	Պարոն Սմիթ, լսեցի որ շուտով այստեղից մեկնելու էք:	
to believe	հավատալ	havat'ál
I can't believe it. (My believing doesn't come.)	Հավատալս չի գալիս:	

Mr. Smith

Yes, Mr. Aramian, it's true. I'm leaving.	Այո, պարոն Արամեան, ճիշտ է, մեկնելու եմ:	

Mr. Aramian

Where are you going?	Ո՞ւր էք գնալու:	

Mr. Smith

I will be	լինելու եմ	linelú yèm
Europe	Եւրոպա	yevrop'á
I will be in a lot of places.	Շատ վայրերում եմ լինելու:	
I'm going to Europe.	Եւրոպա եմ գնալու:	

	Mr. Aramian	
plane	օդանաւ	otanáv
ship	նաւ	náv
How are you going, by plane or by ship?	Ինչո՞վ էք գնալու: Օդանաւո՞վ, թէ նաւո՞վ:	
	Mr. Smith	
trip	ճամբորդութիւն	č'amportutyún
to take	առնել	aȓnel
so	ուստի	ust'í
to prefer	նախընտրել	naxənt'rél
I would go by ship, but since the trip takes so long, I prefer to go by plane.	Ես նաւով էի գնալու: Բայց քանի որ նաւով ճամբորդութիւնը երկար ժամանակ է առնում, ուստի նախընտրել եմ օդանաւով գնալ:	
	Mr. Aramian	
Will you be in Europe all the time?	Միշտ Եւրոպայո՞ւմ էք լինելու:	
	Mr. Smith	
trade, business	առեւտրական	aȓevt'ərak'an
No. I'm going there to settle some business affairs.	Ոչ: Այնտեղ գնալու եմ առեւտրական գործերս կարգադրելու համար:	
	Mr. Aramian	
And after that?	Յետո՞յ:	

Mr. Smith

native country	հայրենիք	hayreník
After that I'm going home.	Յետոյ, այնտեղից էլ գնալու եմ իմ հայրենքը։	

Mr. Aramian

already, any more, else	այլեւս	aylévəs
to see each other	տեսնուել	t'esnəvél
I'm sorry that we won't see each other any more.	Ցաւում եմ, որ մենք այլեւս չենք տեսնուելու։	

Mr. Smith

because	որովհետեւ	vorovhet'év
We'll see each other, because in a few months I'll be coming back on business.	Տեսնուելու ենք։ Որովհետեւ մի քանի ամսից, իմ առեւտրական գործերով նորից վերադառնալու եմ։	

Mr. Aramian

one's own	սեփական	sepak'án
business	առեւտուր	aȓevt'úr
You have your own business?	Դուք ձեր սեփական առեւտո՞ւրն ունէք։	

Mr. Smith

office	գրասենեակ	gərasenyák'
to open	բացել	bacél

Not now, but later I will be opening a business office here in your country.	Հիմա ոչ: Բայց յետոյ մի առեւտրական գրասենեակ եմ բացելու ձեզ մօտ:	
	Mr. Aramian	
to conduct, to manage	վարել	varél
And you'll manage that office?	Դո՞ւք էք վարելու այդ գրասենեակը:	
	Mr. Smith	
to direct, to manage	ղեկավարել	qek'avarél
At the beginning, yes. Later my younger brother will manage the business.	Սկզբում այո: Յետոյ փոքր եղբայրս է ղեկավարելու գործերը:	
	Mr. Aramian	
to be moved	փոխադրուել	poxadərvél
So your brother will be moving here?	Ուրեմն ձեր եղբայրը փոխադրուելու է մեզ մօ՞տ:	
	Mr. Smith	
surely	վստահօրէն	vəst'ahoren
to know	իմանալ	imanál
plan	ծրագիր	c'əragír
If I knew for sure, I would tell you, but you see, Mr. Aramian, all this is just a plan as yet.	Եթէ վստահօրէն իմանայի, ձեզ կասէի, բայց ինչպէս տեսնում էք, պարոն Արամեան, այս բոլորը ծրագրեր են դեռ:	

men, people	մարդիկ	martík
to plan	ծրագրել	c’əragərél
God	Աստուած	ast’əvác’
They say that "Man proposes and God disposes."	Ասում են, Մարդիկ ծրագրում են, իսկ Աստուած կարգադրում է։	

Mr. Aramian

so that	որպէսզի	vorp’ezzí
road, way	ճանապար, ճանապարհ	č’anap’ár, č’anap’árh
to put	դնել	dənél
Please tell me what day you’re leaving so that I may be at the station to see you off.	Խնդրում եմ, ձեր մեկնելու օրուայ մասին ասէք, որպէսզի կայարանում լինեմ, ձեզ ճանապարհ դնելու համար։	

Mr. Smith

without worry	անհոգ	anhók
everything	ամեն ինչ	amén ̀inč
in detail	մանրամաս	manramás
to inform, to reveal	յայտնել	hayt’nél
Don’t worry. In a few days I’ll tell you everything in detail.	Անհոգ եղէք։ Մի քանի օրից յետոյ ամեն ինչ ձեզ մանրամաս յայտնելու եմ։	

B. Grammatical Notes

17.1 /u/ Future

I heard that you will soon be leaving here.	Լսեցի, որ շուտով այստեղից մեկնելու էք։

I'll be in a lot of places.	Շատ վայրերում եմ լինելու։
We'll see each other again.	Նորից տեսնուելու ենք։
Your brother will be moving here?	Ձեր եղբայրը փոխադրուելու է մեզ մօտ։
Where are you going?	Ո՞ւր էք գնալու։
	Այնտեղ եմ գնալու։
I'm going to go there.	Այնտեղ կը գնամ։
	Այնտեղ պիտի գնամ։

The above sentences illustrate a new future form in Armenian, which we will call the /u/ present future. This form is interchangeable with the /k'ə/ future and the /p'it'i/ future, except that the /p'it'i/ future form may indicate a mild obligation about like the English 'I am to'. This future uses the present of the verb 'to be' as an auxiliary along with an invariable form composed of the infinitive plus the ending ու /u/.

I was going to go by ship.	Նաւով էի գնալու։

A past future in ու may be formed by using the past of the verb 'to be' as an auxiliary. This form acts as an alternate form for the /k'ə/ past future and the /p'it'i/ past future.

The future forms are summarized in the following table:

	/k'ə/ future	
	Present	**Past**
/el/ verb	կը գրեմ	կը գրէի
/al/ verb	կը գնամ	կը գնայի
	/u/ future	
/el/ verb	գրելու եմ	գրելու էի
/al/ verb	գնալու եմ	գնալու էի

/p'it'i future

	Present	Past
/el/ verb	պիտի գրեմ	պիտի գրէի
/al/ verb	պիտի գնամ	պիտի գնայի

17.2 The Conditional

If I knew for sure, I would tell you.	Եթէ վստահօրէն իմանայի, կասէի։ ձեզ ասելու էի։ պիտի ասէի։
If he were writing a letter, he would be writing to his sister.	Եթէ նա նամակ գրէր, իր քրոջը կը գրէր։
If I weren't full, I wouldn't refuse you.	Եթէ ես կուշտ չլինէի, ձեզ չէի մերժի։
If he is writing a letter, he is writing to his sister.	Եթէ նա նամակ է գրում, իր քրոջն է գրում։

We have already noted (cf. 13.1) that in a conditional sentence referring to future time the verb in the if clause is put in the present future (any one of the three alternate forms). In the above sentences the verbs in the if clauses are in the past optative. This form is the same form as the /k'ə/ past future, but without the /k'ə/. In a conditional sentence referring to present time, the verb in the if clause is in the past optative and the verb in the result clause is in the past future (any one of the three alternate forms). This is true only if the statement is contrary to the actual facts in the case; for example, the second sentence means 'He would be writing to his sister, if he were writing, but he isn't'. If the statement is not contrary to the known facts, then the present progressive is used. The last sentence means 'If he is writing, and he may be writing, then he is writing to his sister, because I know he does write frequently'.

Note that the negative of the past optative, like that of the present optative, adds չ /čə/ as a prefix, the form remaining unchanged otherwise. The negative of the /k'ə/ past future, however, is a special form. It uses the past of the verb 'to be' in the negative as an auxiliary along with an invariable form. This invariable form has the ending ի /i/ added to the infinitive stem of an /el/ verb and the ending ա /a/ added to the infinitive stem of an /al/ verb.

17.3 "so that"

Please tell me what day you're leaving, so that I can be at the station.	Խնդրում եմ ձեր մեկնելու մասին ասէք, որպէսզի կայարանում լինեմ։
I'm going to the University so that I can study Armenian.	Ես համալսարան եմ գնում, որպէսզի հայերէն սովորեմ։
I'm going to the station so that I can meet my wife.	կայարան եմ գնում, որպէսզի կնոջս հանդիպեմ։

The form որպէսզի is the equivalent of the English 'so that'. In a statement referrring to the future, the verb following որպէսզի is in the present optative.

17.4 "to take"

How long does it take from there to New York?	Այստեղից մինչեւ Նիւ-Եորք, քանի ժամ է առնում։
He took my book (seized it, picked it up).	Նա իմ գիրքն առաւ (վերցրեց)։
He took my book (away with him).	Նա իմ գիրքը տարաւ։
He picked up my book and took it away.	Նա իմ գիրքը առաւ ու տարաւ։
He took my sister to the theater.	Նա իմ քրոջը թատրոն տարաւ։
I'll take your room from today.	Ձեր սենեակն այսօրուանից առնում եմ (վերցնում եմ)։

The Armenian verbs առնել, տանել, and վերցնել are all equivalents of the English verb 'to take', but they are not all used the same way. Only the verb առնել is used in expressions of taking in the sense of requiring a certain amount of time for completion. When the meaning is 'to grasp, seize, pick up (as from a table)', etc., either առնել or վերցնել may be used. Both may be used in the expression 'to take a room, a house', etc. The verb տանել is used to mean 'to take away, to carry off'.

17.5 "to buy"

What are you going to buy at the drug store?	Ինչ էք առնում դեղարանից (գնում)։
I bought a ticket from my friend.	Իմ բարեկամից մի տոմս առայ (գնեցի)։

The verb առնել may also mean 'to buy', in which sense it may freely replace գնել, which also means 'to buy'. Note that both the person from whom one buys and the place at which one buys are expressed in Armenian by the ablative case.

C. Exercises

Variation Drills

1. When is the doctor going to __________? (three ways)
    - examine me
    - arrive
    - come to our place
    - give me some medicine
2. When is your brother going to __________? (three ways)
    - manage your business
    - begin to speak
    - move
    - tell us about his trip
    - show us his pictures
    - bring our books
3. If I understood agriculture, I would __________.
    - write a book
    - help you
    - buy a farm
4. If I __________, I would go with you.
    - weren't busy
    - weren't writing a letter
    - weren't feeling sick
    - were free from work
    - understood Armenian
    - were feeling well
5. If that were mine, I would keep it at home.
   If they weren't careful, they would get sick.
   If I needed advice, I'd ask you.
   If my brother were here, he would manage the business.
   If he didn't understand everything, he would ask.
   I would take you with me if I had any tickets.
6. If he were feeling sick, he wouldn't be here.
   I wouldn't trouble you, Doctor, if I weren't feeling sick.
   We wouldn't have a harvest if we didn't cultivate our orchards.
   I wouldn't go to the post office if I didn't need stamps.
   I wouldn't send you to the hospital if your flu weren't dangerous.
   I wouldn't go to that restaurant if I didn't like Armenian food.

D. Listening In

Smith tells Aramian about his imminent departure.

Սմիթ. Ուրեմն ճի՞շտ է, որ մտադիր էք մեկնելու:

Արամեան. Այո: Մէկ ամսով ուզում եմ Եւրոպա անցնել:

Սմիթ. Երբ պիտի գնաք:

Արամեան. Օգոստոսի մէկին:

Սմեթ. Իսկ ձեր ճամբորդական խնդիրները կարգադրե՞լ էք:

Արամեան. Այո: Երկու շաբաթ առաջ: Ճամբորդական թղթերս և տոմսս պատրաստ են:

Սմիթ. Ինչո՞վ պիտի գնաք: Նաւո՞վ:

Արամեան. Ոչ: Նախընտրեցի օդանաւով գնալ: Ժամանակի խնդիր է: Ուզում եմ շուտ տեղ հասնել, մի քիչ աւելի երկար մնալու համար Եւրոպայում:

Սմիթ. Ինչ երկրներում էք լինելու Եւրոպայում:

Արամեան. Ծրագրել եմ, նախ Ֆրանսիա գնալ, ապա այնտեղից գնացքով անցնել Գերմանիա ու միջին եւրոպական այլ երկրներ:

Սմիթ. Իսկ Իտալիա, ինչպէ՞ս:

Արամեան: Իտալիա, նոյնպէս: Առանց Վենետիկ գնալու և մեր Մխիթարեան մշակութային կենտրոնն այցելելու, Ամերիկա չեմ վերադառնայ:

Սմիթ. Եթէ ժամանակ ունենայի, ես էլ կը ցանկանայի ձեզ հետ գալ: Վստահ եմ, որ ճամբորդութիւնը շատ հետաքրքիր պիտի լինի:

Արամեան. Այո, եթէ կարողանայիք մի կերպ կարգադրել ձեր անհատական գործերը, լաւ կը լինէր, եթէ միասին գնայինք:

Սմիթ. Յոյս ունեմ, միւս տարի միասին կը գնանք:

E. Exercises

Fluency Drills

1. I hear that you're going to leave here, Mr. Smith.
   Yes, Mr. Aramian. I have to return to Yerevan.
   How are you going? By train?
   No, by car. I have my own car.
2. I hear that you're going to leave here, Mr. Smith.
   Yes, Mr. Aramian. I'm going to go to Europe to settle some business affairs.
   I wish you a pleasant trip. Will you be coming back soon?
   In a few months. We'll see each other in October.
3. When are you going to Europe?
   This summer. I'm not feeling well these days.
   My doctor says I need a trip.
   How are you going? By plane?
   No, by boat. It takes more time, but it's more pleasant.
4. Are you going to move to Europe, Mr. Smith?
   Yes, on account of my business.
   But isn't your younger brother managing your European office?
   Yes, but he is sick. He's going to return home in a few weeks.
   Sorry to hear it.
5. Are you going to go to Europe by plane?
   No, by boat, so that I can rest. I've been very busy these days.
   Please tell me the date of your departure.
   If I knew for sure, I'd tell you, but all this is just planning so far.
6. You're going by plane, aren't you?
   I would if I had a lot of money.
   Yes, the trip by plane takes a lot of money.
   True. But I'd like to go by plane in order to go with my friends. They're going by plane.

Conversation

1. Smith asks Minassian about his recent trip to America. Minassian admits that the voyage was rough but says that he liked America very much. Smith asks him whether he saw certain well-known places in America, and Minassian replies, indicating his reaction to places that he did see.
2. Aramian is planning a trip, with the help of a travel agent. In order to ascertain Aramian's requirements more exactly, the agent asks him about his itinerary and about the kind of things

he will be doing. Aramian tells him that this is to be a business trip, and answers his other questions as well as he can.

3. Smith and his brother are making a transatlantic phone call. Smith has just opened a new branch office in Yerevan and wants his brother to come and manage it. They discuss problems connected with the business and also with travel between New York and Armenia.

LESSON 18

REVIEW

A. Variation Drills

Give the Armenian equivalent of the following sentences, using in the blank spaces each of the forms given:

1. When did you __________?
So far, I haven't __________.
But I think that I'll __________ tomorrow.

    receive the check
    send the letter
    write the letter
    go to the opera
    obtain your tickets
    move (i.e. change your residence)
    begin your work
    ask him

2. Please don't __________. (formal and familiar)

    begin to write
    worry
    ask me about it
    tell me everything in detail
    put your clothes in my closet
    open the window
    come to the station
    give me advice

3. If I could get tickets, __________.

    I would go to the opera
    I would take you with me
    I would see Tigranian's Anush
    I would invite you to go with me

4. We will buy the house, __________.

    if we like it
    if we can pay for it
    if it is near Yerevan
    if we return to Yerevan
    if we receive money from our parents
    if it is built with all modern conveniences

5. When will your tailor __________? (three ways)

    repair your suit
    arrive
    begin to work
    do it
    open his business here
    help us

6. Let's __________.

    go to the bank
    sign our checks now
    pay for our lunch
    order some pilav
    go by plane
    begin the harvesting tomorrow

7. Let's not __________.

    go to the hospital
    make any mistakes
    argue
    eat before noon
    buy these vegetables
    speak English

8. My father __________.

signed the check
sent me some money
took his money to the bank
kept his checks in his desk
gave my mother some money
took his pen from his desk

9. Please __________. (two ways)

wait near the hospital
help me
find my book
send me my book
introduce me to your sister
stay until tomorrow
come back soon
take these pictures with you

10. I have to find a room by tomorrow.
You must send me the money by next Friday.
Can you show me the main buildings of Yerevan by evening?
If we have to stand in line for an hour, we won't get in before eight o'clock.
I've got to gather my dirty clothes and take them to the laundry before six o'clock.
If you don't hurry, you'll be late.

B. Modified Basic Sentences

1. So far, up to today, I haven't taken any medicine.
2. I'll sign your check this very minute.
3. I have to stay at home for three or four days.
4. Does your headache bother you much?
5. I'm unfamiliar with your country.
6. Where am I to take these shoes to be fixed?
7. I drink three cups of coffee a day.
8. There's a bank on the corner opposite our school.
9. I always drink a cup of tea at dinner.
10. You'll do well to wait a few minutes.
11. Lots of people get sick in this weather.
12. Since I have so much money, I'll go straight to the bank.
13. What theater is that?
14. I will help you.
15. If you keep me long, I'll be late.
16. These are my parents, and this is my brother.
17. When are you going to come here for a visit?
18. What did you do with the medicine and the pills?
19. Although I'm busy, I'll show you my orchard.
20. I'll arrive at the end of August or the first of September.
21. Can I help you?
22. The director of the New York branch of your bank has arrived.
23. I gave my landlord the sum of fifty dollars.

24. We'll begin the harvest in a few days.
25. Almost all my friends are sick.
26. You brought coffee, whereas I ordered tea.
27. The address on this envelope is (in) Russian.
28. Don't worry about your shirts. They are ready.
29. That opera theater is very famous.
30. I went with my family.
31. We left just in time.
32. Were you able to find a good hotel?
33. We stayed at the library for half an hour.
34. Which do you like best? The food or the drinks?
35. In my opinion, you should rest at home or go to a hospital.
36. Let's work together.
37. I prefer to work at home.
38. If you have time, let's go to the opera together.
39. If I understood it myself, I'd tell you.
40. If I went to Europe, I'd see my friends in Paris.
41. If I go to Armenia, I'll try to attend to your business affairs.
42. If you come to New York, we'll see each other again.
43. If this were my own office, I'd manage it as you suggest.
44. If my brother were free, he'd manage the office.
45. Then your brother won't be moving here?
46. I'm going to give you some advice.
47. Take this medicine so that you will get better.
48. You're busy. Don't come to the station to see me off.
49. He won't understand if you don't tell him everything in detail.
50. Don't put your shoes on the table.

C. Fluency Drills

1. Let's go see the main buildings of Yerevan.
All right, if you'll wait a few minutes.
Oh. Are you busy?
No, I just have to address this letter.
Good. Then we can take it to the post office.

2. I can't find a room for myself.
Perhaps I can help you. My brother is the manager of a hotel in this city.
I'll be very happy if you can help me.
Was your trip very difficult?
Yes, I came by ship, and the weather was quite bad.

3. What would you like to eat?
I'm not so very hungry, but I'll eat some fresh fruit if you have any.
Yes, we have. My brother brought some peaches from his orchard. They are delicious.
Thank you. I'd like to see his orchard.
Fresh fruit is much more delicious than canned.

4. The train leaves at eleven, doesn't it?
   Yes.
   Then why is it late? It's almost eleven now!
   I don't know. Perhaps it's on account of the snow.
   Yes. In this kind of weather, trains are often late.

5. What would you do if you received a thousand dollars?
   I'm not sure. Maybe I'd deposit it in the bank.
   And how many years would you keep it there?
   Not one. My wife would use it.

6. Is your brother still working at the bank?
   No. He's been sick. He's in hospital.
   Oh? I'm sorry to hear it.
   Don't worry. He's much better. After his recovery, he's going to go to Europe.
   For a visit?
   No. In order to attend to some of the business of his bank. They have a branch in Paris.

D. Conversation

Note that the conversations in this and the following lessons merely suggest situations, leaving the details to be supplied by the students. Each of these conversations can be developed in a wide variety of ways.

1. A has just returned from a trip. He and B discuss the places where he has been, the weather, the cities, etc.

2. A meets B at the station and helps him find a room. Then they discuss plans for the evening.

3. A accompanies B to the bank to make a withdrawal B explains that he is taking the money out. When they arrive at the bank, B deals with C, a teller. On leaving the bank, B asks A for advice on some business matters.

LESSON 19

THE MARKET PLACE

A. Basic Sentences

	Mr. Brown	
market place, bazaar	շուկայ	šuk'á
Did you go to the market place?	Գնացի՞ք շուկան։	
	Mr. Smith	
Yes, I've just come from there.	Այո։ Ճիշտ հիմա այնտեղից եմ գալիս։	
	Mr. Brown	
is it not that	չէ որ	čé vòr
Why didn't you let me know?	Ինչո՞ւ ինձ չյայտնեցիք։	
Didn't I want to see the market place too?	Չէ՞ որ ես էլ էի ուզում տեսնել շուկան։	
	Mr. Smith	
asleep	քնած	kənác'
I came by your place but you were asleep.	Եկայ ձեզ մօտ, բայց քնած էիք։	
to disturb	խանգարել	xangarél
I didn't want to disturb you.	Չուզեցի ձեզ խանգարել։	
	Mr. Brown	
to tell	պատմել	p'at'mél
O.K. Tell me what you saw.	Է, լաւ։ Պատմէք տեսնենք, ի՞նչ տեսաք։	

Was it interesting?	Հետաքրքի՞ր էր·	
	Mr. Smith	
Yes, quite interesting.	Այո, բաւական հետաքրքիր։	
life	կեանք	k’yánk
eastern, oriental	արեւելեան	arevelyán
I had never seen an Oriental bazaar in my life before.	Ես դեռ կեանքիս մէջ արեւելեան շուկայ չէի տեսել։	
	Mr. Brown	
First tell me.	Նախ խնդրում եմ ասէք։	
called	կոչուած	k’očvác’
thing	բան	bán
square	հրապարակ	hərap’arák’
This thing called a bazaar, what is it—a square, a building, a street, or what?	Այդ շուկայ կոչուած բանը, հրապարա՞կ է, շէ՞նք է, փողո՞ց է, ի՞նչ է։	
	Mr. Smith	
Oh, the whole thing together is called a bazaar.	Ահա հէնց այդ բոլորը միասին կոչւում է շուկայ։	
But the main bazaar, of course, is a little different.	Իսկ գլխաւոր շուկան, իհարկէ, մի քիչ տարբեր է։	
	Mr. Brown	
Different? How?	Տարբե՞ր։ Ինչպէ՞ս։	

Mr. Smith

narrow	նեղ	néq
winding	ոլորապտոյտ	volorap'ət'úyt'
dome-like	գմբեթաձեւ	gəmbetajév
ceiling	առաստաղ	ařast'áq
The main bazaar is a narrow, winding and long street with a dome-like ceiling.	Գլխաւոր շուկան, մի նեղ, ոլորապտոյտ և երկար փողոց է, գմբեթաձեւ առաստաղով։	
there were	կային	k'ayín
lined up (in a row)	շարուած	šarvác'
store, shop	խանութ	xanút
But on both sides of the street all sorts of shops were lined up.	Իսկ փողոցի երկու կողմերում ամէն տեսակի խանութներ կային շարուած։	

Mr. Brown

in detail	մանրամասօրէն	manramasorén
Tell me in more detail.	Խնդրում եմ, աւելի մանրամասօրէն պատմէք։	
to sell	վաճառել	vač'ařél
What were they selling in those shops, in general?	Այդ խանութներո՛ւմ, ընդհանրապէս, ի՞նչ էին վաճառում։	

Mr. Smith

question	հարց	hárc
to ask a question	հարց տալ	hárc t'àl

That's a good question.	Լաւ հարց տուեցիք։	
each	իւրաքանչիւր	yurakančúr
trade	արհեստ	arhést'
merchandise	ապրանք	ap'ránk
special	յատուկ	hat'úk'
section	բաժանմունք	bažanmúnk
Every trade or merchandise has its own special section.	Իւրաքանչիւր արհեստ, կամ ապրանք ունի իր յատուկ բաժանմունքը։	
rug-dealer	գորգավաճառ	gorgavač'ář
gathered	հաւաքուած	havakvác'
For example, all the rug dealers are gathered together in one bazaar.	Օրինակի համար, բոլոր գորգավաճառները մի շուկայի մէջ են հաւաքուած։	
as also	ինչպէս նաեւ	inčp'ès nayév
goldsmith	ոսկերիչ	vosk'eríč
Likewise, all the shoemakers and goldsmiths have their own separate bazaars.	ինչպէս նաեւ բոլոր կօշկակարներն ու ոսկերիչներն իրե՛նց առանձին շուկաներն ունեն։	

Mr. Brown

really	իսկապէս	isk'ap'és
to be seen	տեսնելիք	t'esnelík
So it really is something worth while seeing.	Դա իսկապէս, որ տեսնելիք բան է։	
my having been	եղածս	yeqác'əs

While I was still in America, an Arab friend of mine told me that it is possible to find everything in Oriental bazaars.	Դեռ Ամերիկայում եղածս ժամանակ, իմ մի արաբ բարեկամը ասում էր, որ արեւելեան շուկաներում ամեն ինչ կարելի է գտնել։	
	Mr. Smith	
He was right.	Ճիշտ է ասել։	
local	տեղական	t’eqak’án
besides	բացի	bací
imported	ներմուծած	nermuc’ác’
Besides local merchandise, there are imported goods from almost every country in the world.	Տեղական ապրանքից բացի, աշխարհի գրեթէ բոլոր երկրներից ներմուծած ապրանքներ կան։	
	Mr. Brown	
merchant	առեւտրական	aɍevt’ərak’án
shopkeeper	խանութպան	xanutp’án
And were the merchants and shopkeepers doing a good business?	Իսկ առեւտրականներն ու խանութպանները լաւ առեւտուր անո՞ւմ էին։	
	Mr. Smith	
noise	աղմուկ	aqmúk’
commotion	ժխոր	žəxór
there was	կար	k’ár
I can’t tell you anything about that,	Այդ մասին, որեւէ բան չեմ կարող	

since there was so much noise and hubbub that I didn't understand anything.	ասել, քանի որ այնքան աղմուկ ու ժխոր կար, որ ոչինչ չէի հասկանում։	
	Mr. Brown	
exported	արտածած	art'ac'ác'
But did you come across any goods exported from America?	Իսկ Ամերիկայից արտածած ապրանքների հանդիպեցի՞ք։	
	Mr. Smith	
dear	սիրելի	sirelí
personally	անձամբ	anjámb
My dear fellow, you will do better to go and see the bazaar yourself tomorrow.	Սիրելի բարեկամ, լաւ կանեք վաղը ինքներդ անձամբ գնաք և տեսնեք շուկան։	
dawn	լոյս	lúys
to end	վերջանալ	verčanál
what I have to say	ասելիքս	aselíkəs
If I tell you everything in detail, I won't finish what I have to say by dawn.	Եթե ես մանրամասորեն ամեն բան պատմեմ, մինչև լոյս չի վերջանայ ասելիքս։	

B. Grammatical Notes

19.1 Past Participle 2

Do you understand what I said?	Ասածս հասկանու՞մ էք։

Can you read what I wrote?	Գրածս կարողանո՞ւմ էք կարդալ։
I didn't understand anything you said.	Ձեր ասածից ոչինչ չհասկացայ։
There are a lot of interesting things in what you wrote.	Քո գրածում հետաքրքիր բաներ շատ կան։
After what he said, we went home.	Իր ասածից յետոյ տուն գնացինք։
What did you like among the things you saw?	Քո տեսածներից, ո՞ր մէկը սիրեցիր։

Armenian verbs have a second past participle ending in ած /ac'/, which we will call past participle 2. For both regular and irregular verbs past participle 2 adds the ending ած /ac'/ to the same form of the stem that is used in the formation of past participle 1; that is, the two participles differ in form only in that the first has the ending ել /el/ and the second the ending ած /ac'/.

One use of past participle 2 is illustrated by the above sentences. It may be used as a noun with a complete noun inflection. The case and the number are determined by its use in the sentence. The person involved is expressed either by the possessive endings or by the possessive adjectives.

Note that past participle 1 may not be used in the above constructions.

How was the picture you saw yesterday (seen by you yesterday)?	Անցեալ օրուայ ձեր տեսած նկարը ինչպէ՞ս էր։
What is this thing called a bazaar?	Այդ շուկայ կոչուած բանն ի՞նչ է։
This is an imported wine.	Սա մի ներմուծուած գինի է։
He is a married man.	Նա մի ամուսնացած մարդ է։
Is the way you went beautiful?	Գնացածդ ճանապարհը գեղեցի՞կ է։
The book written by my friend is interesting.	Իմ բարեկամի գրած գիրքը հետաքրքիր է։
The deed done by the student wasn't good. (What the student did wasn't good.)	Ուսանողի արածը լաւ չէր։
The important book I bought cost a lot.	Իմ գնած կարեւոր գիրքը շատ արժէր։

These two important books I bought cost a lot.	Իմ գնած երկու կարեւոր գրքերը շատ արժեն:

Past participle 2 may be used as an adjective to describe a following noun. In this use it is not inflected for case or number. If the agent (person by whom the action is done) is expressed and is a noun, this noun precedes past participle 2 and is in the genitive case, thus: ուսանողի արած 'done by the student'. If the agent is a pronoun, it is expressed either by adding the possessive ending to the participle or by the possessive adjective, thus: գրածս գիրքը or իմ գրած գիրքը 'the book read by me'. When there are adjectives other than the past participle 2 modifying a noun, they are placed between the participle and the noun, as in the last two sentences.

Note that past participle 1 may not be used in any of the above constructions.

What are you doing?	Ինչո՞վ ես զբաղուած:
I'm asleep.	Քնած եմ:
I've already seen that city.	Այդ քաղաքն արդէն { տեսած եմ: տեսել եմ:
I've written a letter.	Ես մի նամակ եմ { գրած: գրել:

Past participle 2 may be used with the verb 'to be'. In this construction it may always replace past participle 1. The converse is not true, however, since past participle 2 may be used this way with certain verbs to express special meanings. Thus, the expression meaning 'he has fallen asleep' may be either քնել է or քնած է, but 'he is asleep' may be only քնած է.

19.2 Passive Verbs

That river is called Arax.	Այդ գետը կոչւում է Արաքս:
Where can I find a room for myself?	Ու՞ր կարող եմ սենեակ գտնել ինձ համար:
On which street are the restaurants found?	Ո՞ր փողոցի վրայ են գտնւում ճաշարանները:
A new book is being written.	Մի նոր գիրք է հիմա գրւում:

He moved the chair.	Նա աթոռը փոխադրեց:
He moved (from one place to another).	Նա փոխադրուեց:
Anush was put on for the first time in Yerevan.	Առաջին անգամ Անուշ-ը խաղացուել է Երեւանում:
The actor was introduced to everyone.	Դերասանը ծանօթացուեց բոլորին:
My clean shirts were put on my bed.	Իմ մաքուր շապիկները դրուեցին անկողնուս վրայ:

Most Armenian verbs that may take an object may form a new verb with passive meaning from one of the stems of the basic verb.

Class 1 Verbs

If the infinitive stem of the basic verb ends in a single consonant, then the suffix /v/ is added to make the infinitive stem of the passive verb. If the infinitive stem of the basic verb ends in two consonants the last of which is /r/, /ə/ is inserted between the two consonants and /v/ is added. If the infinitive stem of the basic verb ends in any other two consonants, then /əv/ is added to form the passive.

Basic Verb Infinitive			Passive Infinitive Stem		Passive Infinitive		
գրել	gərél	to write	գրու–	gərv-	գրուել	gərvél	to be written
փոխադրել	poxadrél	to move	փոխադրու–	poxadərv-	փոխադրուել	poxadərvél	to move
գտնել	gət'nel	to find	գտնու–	gət'nəv-	գտնուել	gət'nəvél	to be found
պատմել	p'at'mél	to tell	պատմու–	p'at'məv-	պատմուել	p'at'məvél	to be told

Class 2 Verbs

Active verbs of Class 2 form passive verbs in the same way, except that the passive suffix is regularly added to the preterite stem in order to form the passive infinitive stem.

Basic Verb Infinitive			Passive Infinitive Stem		Passive Infinitive		
հասկանալ	hask'anál	to understand	հասկացու–	hask'acv-	հասկացուել	hask'acvél	to be understood
խաղալ	xaqál	to play	խաղացու–	xaqacv-	խաղացուել	xaqacvél	to be played

Irregular Passives

A few verbs form passives in ways which do not conform to the rules given above:

Basic Verb Infinitive			Passive Infinitive Stem		Passive Infinitive		
տանել	t'anél	to take	տարու—	t'arv-	տարուել	t'arvél	to be taken
դնել	dənél	to put	դրու—	dərv-	դրուել	dərvél	to be put
տալ	t'al	to give	տրու—	t'ərv-	տրուել	t'ərvél	to be given
անել	anel	to do	անու—	anv-	անուել	anvél	to be done

Note that all passive verbs belong to Class 1.1, regardless of the class of the underlying active verb.

Most of the verbs formed this way have a passive meaning 'to be written, to be found, to be told'. Some have a reflexive meaning. Thus, փոխադրել /poxadrél/ means 'to move (something)', but փոխադրուել /poxadərvél/ means 'to move oneself' or 'to change one's residence'. Some have a reciprocal meaning: thus, տեսնել /t'esnél/ means 'to see' and տեսնուել /t'esnəvél/ means either 'to be seen' or 'to see each other'.

19.3 Adjectives ending in իք /ik/

So it really is something worthwhile seeing.	Դա իսկապէս որ տեսնելիք բան է։
Who will speak after what you are going to say?	Քո ասելիքից յետոյ, ո՞վ պիտի խօսի։
Give me a little of that food (of that thing to be eaten).	Այդ ուտելիքից մի քիչ տուր։
What I have to say is very long.	Ասելիքս շատ երկար է։
The road I am to take is long.	Գնալիք ճամբաս երկար է։

From the full infinitive of most verbs an adjective may be formed by adding the ending իք /ik/ to the full infinitive. This form may be used as an adjective to describe a following noun. Like other adjectives, it may be used as a noun with the full inflection for case, number and possession. The meaning is equivalent literally to '(something) to be seen, (something) to be done', etc. Its use as a noun and as an adjective is parallel to the similar use of the past participle.

Note, however, that when past participle 2 is used as an adjective, if the person involved in the action is expressed by a possessive ending, this ending is added to past participle 2. If, on the other hand, the /ik/ adjective is used and the person involved in the action is expressed by a possessive ending, this ending is added to the noun following the /ik/ adjective and not to the /ik/ adjective itself, thus:

The road I am to take is long.	Գնալիք ճամբաս երկար է:
The road I took is beautiful.	Գնացածս ճամբան գեղեցիկ է:

If the person is indicated by the possessive adjective, then the two expressions are similar:

The road I am to take is long.	Իմ գնալիք ճամբան երկար է:
The road I took is beautiful.	Իմ գնացած ճամբան գեղեցիկ է:

Note that the /ik/ adjective refers to an event to take place in the future, but past participle 2 refers to one that has taken place in the past.

19.4 "to have just (done something)"

I have just come from there.	Ճիշտ հիմա այնտեղից եմ գալիս:
He has just come from Yerevan.	Ճիշտ հիմա Երեւանից եկաւ:

The Armenian equivalent of English 'to have just' is expressed by ճիշտ հիմա with either the present progressive or the preterite of the verb.

19.5 կա /k'a/ 'there is'

There are all sorts of shops.	Ամէն տեսակի խանութներ կան:
There was a lot of noise and hubbub.	Շատ աղմուկ և ժխոր կար:

The verb կայ, կան /k'á/, /k'án/ 'there is, there are' has a past form կար, կային/k'ár/, /k'aín/ 'there was, there were' with the endings of the past optative on the stem կա /k'a/.

19.6 "likewise, as well as"

Likewise, all the shoemakers have their own separate bazaars.	Ինչպէս նաեւ բոլոր կօշկակարներն իրենց առանձին շուկաներն ունեն։
I like tea and coffee as well as milk.	Ես սիրում եմ սուրճ և թէյ, ինչպէս նաեւ կաթ (ինչպէս և կաթ)։

The Armenian expression ինչպէս նաեւ (or ինչպէս եւ) is sometimes the equivalent of the English 'as well as' and sometimes the equivalent of the English 'likewise'.

19.7 ահա /ahá/

Here he comes.	Ահա գալիս է։
This is what he said.	Ահա թէ ինչ ասաց։
Here's your book.	Ահա քո գիրքը։

The form ահա is used like the English 'here' in pointing out or handing something to someone. It is also used like 'this' in emphasizing a statement.

19.8 New Verbs

Classification of new verbs in this lesson is as follows:

Class 1.1

խանգարել	to disturb	քնել	to sleep	կոչուել	to be called
շարուել	to put in a row	պատմել	to relate, to tell	ներմուծել	to import
հաւաքուել	to be gathered, to come together	վաճառել	to sell	արտածել	to export

Class 2.2

վերջանալ	to end, to finish

C. Exercises

Variation Drills

1. Did you see __________? (past participle 2)
    - the book I bought
    - the book I wrote
    - the book I brought
    - the letter I received
    - the letter I sent
    - the letter I wrote

2. After __________, I understood everything. (past participle 2)
    - what you said
    - what you told (me)
    - what you wrote
    - what I saw
    - what I heard

3. The letters will be __________ at nine o'clock.
    - delivered
    - sent
    - brought
    - opened

4. These letters must be __________ before noon.
    - written
    - sent
    - signed

5. His clothes were __________.
    - put in a closet
    - placed on the bed
    - found in his room
    - being washed
    - being pressed
    - being repaired

6. __________ will be difficult.
    - what I have to teach
    - what I have to say
    - what I have to do
    - what I have to write

7. The clothes I have to __________ are my brother's.
    - wash
    - fix
    - iron
    - send

8. The medicine he is to __________ is dangerous.
    - take (use)
    - buy
    - deliver
    - prepare

9. We have _______ and _______, as well as _______.
    - American, European; Armenian (foods)
    - stamps, envelopes; paper, pens
    - peaches, grapes; other kinds of fruit
    - libraries, theaters; residential buildings

10. a. The cars are good.
The new cars are good.
The new imported cars are good.
The new cars imported from America are good.

    b. The letters arrived on time.
The important letters arrived on time.
The letters sent to Armenia arrived on time.
The important letters sent to Armenia arrived on time.

    c. Those cars are new.
Those cars near the theater are new.
The cars are lined up.
The cars lined up near the theater are new.

    d. This sum (of money) is from your father.
This large sum of money is from your father.
A large sum of money has been transferred to your account.
This large sum of money transferred to your account is from your father.

D. Listening In

1. Smith tells Aramian about his trip abroad.

Արամեան․ Հիմա, որ ժամանակ ունես, խնդրում եմ պատմես Միջին Արեւելքում կատարած քո ճամբորդութեան մասին։

Սմիթ․ Ուրախութեամբ։ Բայց չգիտեմ որտեղից սկսեմ։

Արամեան․ Տարբերութիւն չի անի։ Ինչ էլ որ պատմելու լինես, ինձ պիտի հետաքրքիր։

Սմիթ։ Այդ դէպքում, ես պիտի աշխատեմ Թէհրանի շուկայի մասին խօսել։

Արամեան․ Ուրեմն Թէհրան էլ եղա՞ր։

Սմիթ․ Այո։ Արեւելեան այդ քաղաքն իսկապէս որ տեսնելիք է։

Արամեան․ Խնդրում եմ, ամէն ինչի մասին մանրամասօրէն պատմես։ Վստահ եղիր, որ այլեւս չեմ խանգարի քեզ։

Սմիթ․ Թէհրանի շուկան գտնւում է մայրաքաղաքի հարաւային մասում և յայտնի է իր գմբեթաձեւ առաստաղով։

Արամեան․ Ներողութիւն։ Առաստաղ ասացի՞ր։ Չեմ հասկանում, թէ ի՞նչ ես ուզում ասել։

Սմիթ․ Ասեմ։ Շուկան սկսում է մի հրապարակով և վերջանում է մի նեղ ու ոլորապտոյտ փողոցով, որը առաստաղ ունի։ Այդ փողոցի վրայ են գտնւում խանութները։

Արամեան․ Յետո՞յ։

Սմիթ․ Այդ շուկան ունի շատ բաժանմունքներ, որտեղ իւրաքանչիւր արհեստ ու առեւտուր մի յատուկ մասում է հաւաքուած։

Արամեան․ Շատ եմ լսել պարսկական գորգերի մասին։

Սմիթ․ Այո գործերը գեղեցիկ են։ Բայց բացի տեղական ապրանքներից կան նաև Եւրոպայից և Ամերիկայից ներմուծուած ուրիշ ապրանքներ։

Արամեան․ Շատ հետաքրքիր է։ Եթէ քեզ հաճելի է, գնանք այս դիմացի սրճարանում խօսենք։

Սմիթ․ Շատ լաւ։ Գնանք։

2. Smith and Aramian are in a coffee shop.

Արամեան․ Այստեղ կարգին ժխոր է։

Սմիթ․ Այո, շատ աղմուկ կայ։

Արամեան․ Կիրակի՞ է այսօր։

Սմիթ․ Այո։ Ինչո՞ւ էք հարցնում։

Արամեան․ Ընդհանրապէս, կիրակի օրերին շատ մարդ է լինում այստեղ։

Սմիթ․ Յաճա՞խ էք գալիս այստեղ։

Արամեան․ Երբեմն միայն։

Սմիթ․ Ասում են, այս ճաշարանի սուրճը յայտնի է։

Արամեան։ Չգիտեմ։ Որովհետեւ, ես միայն թէյ եմ խմում։

Սմիթ․ Ներողութիւն։ Դուք ի՞նչ էք ուզում պատուիրել։

Արամեան․ Ճիշտն ասած չգիտեմ։ Աւելի լաւ է, կանչենք սպասուհուն և նրանից հարցնենք, թէ ինչ ունեն։

E. Exercises

Fluency Drills

1. Where have our friends gone?
They went to the market place.

But didn't you want to go too?
Yes, but I was sleeping when they left.

2. Aren't we going to the opera tonight?
   No, we'll have to change our plans.
   But why? Weren't you planning to go?
   Yes, but unfortunately I have to work tonight. I'm sorry, because I've never yet seen an Armenian opera.

3. What an interesting street this is! There are all sorts of shops lined up on both sides.
   Yes. This is the bazaar. Have you ever seen a bazaar (before)?
   No. Tell me. What are those men selling?
   They are rug merchants. They have their own special section.
   It's quite different from Fifth Avenue!

4. A friend of mine told me that you are quite familiar with the bazaar.
   A little. I've lived here three years. But in the bazaar there are all kinds of people, all kinds of trades, and all kinds of merchandise.
   I'll have to go and see for myself. Will you come with me?
   Yes. It'll be interesting for me also. It would require twenty years to see and understand the whole bazaar.

5. I've just gotten back from the bazaar. If I am not disturbing you, I'll tell you about the things I saw. (past participle 2)
   I didn't understand what you said. (past participle 2) Please speak slowly.
   Here is the rug that I bought. (past participle 2) It's beautiful, isn't it?
   Yes, it is. Your wife will like it a lot.

6. Besides this rug, what did you buy?
   Nothing. There was so much confusion that I couldn't understand a thing.
   I hope the noise didn't disturb you.
   At first, yes, but it was really something worth seeing. I stayed until evening.

Conversation

1. Aramian is going to take Smith and Brown to see the bazaar. They ask him about the things they are going to see, and he answers their questions, volunteering further information if they desire.

2. Vartanian has just arrived in an American city. His friend Brown is to take him shopping. They discuss what they are going to shop for. Vartanian asks Brown what the shopping district is like and Brown tells him.

3. Two friends are at the waterfront of a large port. They fall to discussing the main imports and exports that pass through the port.

LESSON 20

A TRIP TO LAKE SEVAN

A. Basic Sentences

	Mr. Aramian	
I hope you are fine, Mr. Smith.	Յոյս ունեմ առողջ էք, պարոն Սմիթ:	
	Mr. Smith	
attentiveness	ուշադրութիւն	ušadrutyún
I am touched by your attention.	Զգացուած եմ ձեր ուշադրութեան համար:	
Why did you ask?	ինչո՞ւ հարցրիք:	
	Mr. Aramian	
to my eye	աչքիս	ačkís
to turn pale	գունատուել	gunat'vél
You look a little pale to me.	Աչքիս մի քիչ գունատուած էք երեւում:	
	Mr. Smith	
apparently, probably	երեւի	yereví
too, very much	չափազանց	čapazánc
to get tired	յոգնել	hoknél
Probably that is from being too tired.	Երեւի այդ չափազանց յոգնած լինելուց է:	
	Mr. Aramian	
Tired? Why?	Յոգնա՞ծ: ինչո՞ւ:	

Mr. Smith

Sevan (a lake)	Սեւան	seván
From traveling. I've just come from Lake Sevan.	Ճանապարհից։ Հէնց հիմա Սեւանից եմ գալիս։	

Mr. Aramian

Did you go to Sevan?	Սեւա՞ն էիք գնացել։	

Mr. Smith

famous	անուն հանած	anùn hanác'
lake	լիճ	líč'
Yes. I wanted to have seen that famous lake.	Այո։ Ուզեցի այդ անուն հանած լիճը տեսած լինել։	

Mr. Aramian

satisfied	գոհ	góh
Were you pleased?	Գոհ մնացի՞ք։	

Mr. Smith

embrace	գիրկ	gírk'
to fall	ընկնել	ənk'ənél
located (having fallen)	ընկած	ənk'ác'
sea	ծով	c'óv
really	իրապէս	irap'és
Very much. That sea, surrounded by mountains, is really beautiful.	Շատ։ Լեռների գրկում ընկած այդ ծովը իրապէս գեղեցիկ է։	

	Mr. Aramian	
windy	քամոտ, քամիոտ	kamót’, kamiót’
Was it windy?	Արդեօք, եղանակը քամո՞տ էր։	
	Mr. Smith	
peaceful	խաղաղ	xaqáq
you think	կարծես	k’arc’és
No. The sea was calm. You’d think it was asleep. But I’d better go. It’s already late.	Ոչ։ Ծովը խաղաղ էր։ Կարծես քնած լինէր։ Բայց ես գնամ։ Ուշ է արդէն։	
	Mr. Aramian	
Why are you rushing? Maybe you are hungry.	ինչո՞ւ էք շտապում։ Սոված էք երեւի։	
to dine	ընթրել	əntrél
Stay with us for dinner.	Մնացէք մեզ հետ ընթրելու։	
	Mr. Smith	
to sit down	նստել	nəst’él
No. I’m not so hungry. I’d better go. Probably my wife is waiting for me.	Չէ, այնքան էլ սոված չեմ։ Գնամ։ Կինս երեւի նստած հիմա, ինձ է սպասում։	
	Mr. Aramian	
to rent	վարձել	varjél

Are you satisfied with your newly rented house?	գո՞հ էք, ձեր նոր վարձած բնակարանից։	
	Mr. Smith	
bad	վատ	vát’
It’s OK. It isn’t bad. Although the house is not newly built.	Լաւ է, վատ չէ։ Թէեւ տունը նոր չէ կառուցուած։	
(Mr. Aramian tells Mr. Vartanian about Mr. Smith’s trip to Lake Sevan)		
	Mr. Aramian	
to know	իմանալ	imanál
I think you knew, didn’t you, that Mr. Smith went to Lake Sevan.	կարծեմ իմացաք չէ՞, որ պարոն Սմիթը Սեւան էր գնացել։	
	Mr. Vartanian	
news	նորութիւն	norutyún
No. That’s news to me.	Ոչ, դա ինձ համար նորութիւն է։	
When did he go?	Ե՞րբ էր գնացել։	
	Mr. Aramian	
before, ago	առաջ	ařáč
two days ago	երկու օր առաջ	yerk’ú òr ařàč
Two days ago. He was very impressed with it.	Երկու օր առաջ։ Շատ է տպաւորուած Սեւան լճից։	

Mr. Vartanian

That's interesting to know.	Հետաքրքիր է իմանալ։	
What did he say about Sevan?	Ի՞նչ է պատմում Սեւանի մասին։	

Mr. Aramian

He said that he had never seen such a beautiful lake in his life.	Ասաց, որ այդքան գեղեցիկ լիճ դեռ չէր տեսել իր կեանքում։	

Mr. Vartanian

Did he go alone?	Մենա՞կ էր գնացել։	

Mr. Aramian

friend	ընկեր	ənk'ér
to accompany	ընկերակցել	ənk'erak'cél
I'm not sure, but I think he said that on tne way he found a friend who went along with him.	Վստահ չեմ։ Բայց կարծում եմ ասաց, թէ ճանապարհին մի ընկեր էր գտել, որն իրեն ընկերակցել էր։	

Mr. Vartanian

small boat	նաւակ	navák'
to go for (a ride, walk)	պտտել	p'ət'ət'él
Did they go for a boat ride?	Արդեօ՞ք, նաւակով պտտել են։	

Mr. Aramian

fortunately	բարեբախտաբար	barebaxt'abár
quiet	հանդարդ, հանդարտ	handárd, handárt

Yes. Fortunately Sevan was calm.	Այո։ Բարեբախտաբար, Սեւանը հանդարտ է եղել։	

Mr. Vartanian

to descend, go down	իջնել	ičnél
island	կղզի	k'əqəzí
And did they go out to the island?	Իսկ իջե՞լ են կղզին։	

Mr. Aramian

enthusiasm	ոգեւորութիւն	vokevorutyún
to describe	նկարագրել	nək'aragərél
monastery	վանք	vánk
Yes. He described with great enthusiasm how beautiful he thought the monastery was.	Այո, նա մեծ ոգեւորութեամբ, նկարագրեց, թէ որչափ գեղեցիկ է գտել վանքը։	

Mr. Vartanian

But why didn't you go with him?	Բայց ինչո՞ւ դուք իր հետ չգնացիք։	
occasion, opportunity	առիթ	ařít
to lose	կորցնել	k'orcənél
If I had been in your place, I wouldn't have missed the chance.	Եթէ ձեր տեղը լինէի, առիթը չէի կորցնի։	

Mr. Aramian

to propose	առաջարկել	ařačark'él
row, series	շարք	šárk

personal	անձնական	anjnak'án
to permit	թույլ տալ	túyl t'àl
Mr. Smith suggested that I go with him, but a lot of personal business affairs prevented me.	Պարոն Սմիթը առաջարկեց, որ իրեն ընկերակցեմ, բայց մի շարք անձնական գործերս թույլ չտուին:	
following, next	յաջորդ	haǰórt
I hope I can go next time.	Յոյս ունեմ յաջորդ անգամ:	

B. Grammatical Notes

20.1 The Past Perfect

Did you go to Sevan?	Սեւա՞ն էիք գնացել:
I think he said that he found a friend on the way.	Կարծեմ ասաց, թէ ճանապարհին մի ընկեր էր գտել:
I went to the University two days ago.	Երկու օր առաջ համալսարան էի գնացել:
I had told him to bring my book with him.	Իրեն ասել էի, որ իմ գիրքն իր հետ բերի:
I wrote my friend last year, but I didn't hear from him.	Անցեալ տարի ընկերոջս մի նամակ էի գրել, բայց իրենից լուր չստացայ:

Past participle I used with the past tense of the verb 'to be' forms a new tense form which we will call the past perfect. This form may be used to replace either the present perfect or the preterite but implies that the action took place earlier than either of these forms would imply.

I have often gone to New York. { Ես շատ եմ Նիւ-Եորք գնացել:
Ես շատ էի Նիւ-Եորք գնացել:

Of the above sentences, the first does not indicate how recently I last went there. I might have just returned. The second sentence implies that it is some time since I was last there. Note that the preterite may not be used in the above statement with the meaning given in English.

I often went to New York that year.

Ես այս տարի Նիւ-Եորք շատ գնացի (գնացել էի)։

In the above sentence the past perfect implies that the year referred to is more distant in the past than the use of the preterite would imply. The present perfect may not be used in this construction if a definite time is stated.

Note that the past perfect գնացել էի is not necessarily the equivalent of English 'I had gone', whereas the present perfect գնացել եմ is almost always the equivalent of English 'I have gone' and the preterite գնացի the equivalent of English 'I went, I did go'.

20.2 Indirect Statement

He said that he had never seen such a beautiful lake in his life.

Ասաց (որ) այդքան գեղեցիկ լիճ դեռ չէր տեսել իր կեանքում։

He says that he will go to New York next week.

Նա ասում է (որ) միւս շաբաթ
Նիւ-Եորք
- է գնալու։
- է գնում,
- կը գնայ։
- պիտի գնայ։

He said he would read the letter.

Ասաց (որ)
- կը կարդայ գիրքը։
- կարդալու է գիրքը։
- պիտի կարդայ գիրքը։

In English, in reporting what someone else said, the tense of the verb in the subordinate clause depends on the tense of the verb in the main clause. Thus, to report that someone said, "I will go to New York," we say, "He says he will go to New York"; but, if we report in the past, we say, "He said he would go to New York." In Armenian, the form of the verb in the subordinate clause is the same as the form used in the original statement and is unaffected by the form of the verb of reporting. Thus, if the man said Ես Նիւ-Եորք կը գնամ this will be reported as Ասում է, որ Նիւ-Եորք կը գնայ or Ասաց, որ Նիւ-Եորք կը գնայ with կը գնայ regardless of the preceding verb form.

Note that որ may be used or not used, just like the 'that' in the English equivalents.

20.3 Conditions in the Past

Had I been in your place, I wouldn't have missed the chance.	Ես ձեր տեղը լինեի, առիթը չէի կորցնի։
I would have gone to the University if I had had the money.	Համալսարան կը գնայի, եթէ դրամ ունենայի։

In a conditional sentence referring to an event that is contrary to fact in past time, the verb in the if clause is in the past optative and the verb in the result clause in the past future. Note that *եթէ* may be omitted in Armenian just as the 'if' may be omitted in English.

20.4 Perfect Infinitive

I wanted to see that lake.	Ուզեցի այդ լիճը { տեսած լինել։ տեսնել։
I wanted to go to New York tomorrow.	Ուզում եմ Նիւ-Եօրք { գնացած լինել գնալ } վաղը։

Past participle 2, but not past participle 1, may be used with the infinitive of the verb 'to be' *լինել* . This form we will call the perfect infinitive. After the verb 'to want' either the present infinitive or the perfect infinitive may be used, as illustrated in the above sentences.

20.5 'to sit, stand, sleep'

I'm sitting down. (process)	Նստում եմ։
I'm sitting down. (state)	Նստած եմ։
He's standing up near the house. (state)	Նա տան մօտ է կանգնած։
He's standing up to speak. (process)	Նա կանգնում է, խօսելու համար։

In English, 'he is sitting down' may indicate either a process or a state, and likewise 'he is standing up'. In Armenian, for both verbs the present progressive indicates the process, i.e., 'he is in the process of sitting down, getting up'. Past participle 2 used with the verb 'to be' indicates the state.

My daughter is going to sleep. (process)	Աղջիկս քնում է: Աղջիկս քնած է: Աղջիկս քնել է:
My daughter's sleeping. (state)	Աղջիկս քնել է: Աղջիկս քնած է:

In English we distinguish between the state and the process in the case of the verb 'to sleep', but Armenian does not. Thus, the present progressive and the present perfect may refer either to the process or the state of sleeping.

20.6 'satisfied'

Were you satisfied?	Գոհ մնացի՞ք:
Are you satisfied with this University?	Գո՞հ էք այս համալսարանից:
We weren't satisfied with the breakfast.	Նախաճաշից գոհ չմնացինք:

The form գոհ means 'satisfied' and may be used either with the verb լինել 'to be' or with the verb մնալ 'to remain' in the meaning 'to be satisfied'. The thing one is satisfied with is put in the ablative case.

C. Exercises

Variation Drills

1. They had already __________ when I arrived.
   - gone to the bank
   - ordered lunch
   - attended to it
   - received my letter
   - begun to dine

2. He told me that __________.
   - I was disturbing him
   - he had lost his money
   - he would examine me
   - this river is called the Arax
   - he was going to the bazaar
   - he felt sick

3. If you had the flu, ___________.
   you would have a fever
   you would have a headache
   your eyes and ears would bother you
   you wouldn't have been able to work
   you would have had to rest at home

4. If you had gone with us to the opera, ___________.
   you would have enjoyed it a lot
   I would have bought your ticket
   you would have liked the music
   you would have met our friends
   you would have been late
   we would have been very happy

5. The tailor will probably say ___________.
   that my clothes aren't ready
   that he has repaired my suit
   that he will repair your suit

6. He's sitting by the window.
   That man sitting by the window is our teacher.
   They're standing near the door.
   The boys standing near the door are our sons.
   Our children are asleep.
   Our children are going to sleep now.

7. Were you satisfied with ___________?
   the food   the medicine   your car
   the opera   the library   your trip

D. Listening In

1. Mr. Smith and Mr. Aramian are at a railroad station.

Սմիթ. Ձեր գնացքը ժամը քանիսի՞ն է մեկնում:
Արամեան. Ժամը երեքն անց քսանին: Դեռ մի քիչ ժամանակ ունեմ:
Սմիթ. Ամերկայում առաջին անգա՞մ է, որ գնացքով պիտի ճամբորդէք:
Արամեան. Այո: Անհամբեր սպասում եմ գնացքի ճանապարհ ընկնելուն:
Սմիթ. Ո՞ւր պիտի գնաք:
Արամեան. Շիքագօ. եղբօրս մօտ:
Սմիթ. Շիքագօն մեծ քաղաք է և այնտեղ շատ նորութիւններ պիտի տեսնէք:
Արամեան. Այո: Ամերիկան, ընդհանրապէս, նորութիւնների երկիր է:

Սմիթ. Բոլորն էլ այդպէս են ասում: Բարեբախտաբար դուք անգլերէն էք խօսում և այդ նորութիւնների հետ շուտ կարող էք ծանօթանալ:

Արամեան: Ես էլ եմ կարծում, որ առանց անգլերէն գիտնալու ինձ դժուար կը լինէր այստեղ:

Սմիթ. Ներողութիւն, պարոն Արամեան, իմ գնացքը մեկնելու վրայ է: Ես գնամ: Յոյս ունեմ նորից կը տեսնուենք:

Արամեան. Ձեզ յաջողութիւն եմ ցանկանում: Ցտեսութիւն:

Սմիթ. Ցտեսութիւն: Ձեզ նոյնպէս յաջողութիւն:

2. Aram and his brother Armen are out for a walk.

Արմէն. Աչքիս մի քիչ գունատուած ես երեւում: Յոգնա՞ծ ես:

Արամ. Ոչ գլխացաւ ունեմ: Եթէ մի քիչ այստեղ, այս մաքուր օդի մէջ պտտենք, կարծում եմ կանցնի:

Արմէն. Եթէ քեզ վատ ես զգում, կարող ենք նստել:

Արամ. Ոչ: Հէնց այնպէս, թեթեւ գլխացաւ է:

Արմէն. Գուցէ նաւակ նստելուց է: Եթէ իմանայի այդպիսի բան չէի առաջարկի:

Արամ. Ընդհակառակը շատ գոհ մնացի: Ի՞նչ է այդ լճի անունը:

Արմէն. Այդ լիճը Միչիգան է կոչւում:

Արամ. Գեղեցիկ լիճ է: Բայց, Արմէն, ասա տեսնեմ, հեռւում այն նաւակների մօտ երեւացող բանն ի՞նչ է: Կղզի՞ է, թէ շէնք:

Արմէն. Ճիշտն ասած, ես էլ չեմ իմանում: Աւելի շատ կղզու է նման: Բայց ուշ է արդէն: Գնանք ընթրելու:

Արամ. Իսկ քաղաք պիտի իջնե՞ս:

Արմէն. Այո։ Ինչո՞ւ։

Արամ. Մի շարք անձնական գործեր ունեմ։ Ուզում եմ կարգադրել։

Արմէն. Այդ դէպքում, թոյլ տուր քեզ ընկերակցելու, քանի որ այդ քաղաքին անծանօթ ես։

E. Exercises

Fluency Drills

1. Did you enjoy your trip to Sevan?
   Yes. Although the weather wasn't so good, the lake was extremely beautiful.
   Then the weather was cloudy?
   Yes, and windy, too. It rained a little at 2 o'clock.

2. How was your trip?
   Fine. We came by boat. The sea was calm most of the time.
   And what about the sky? Was it clear?
   At first, it was cloudy, but afterwards we had sunny weather. We were very well satisfied with our trip.

3. Did you come by plane?
   No. If we had come by plane, the trip would have cost a thousand dollars.
   Then you preferred to come by ship? Were you satisfied with the ship?
   In general, yes, although it was not new.

4. Did you enjoy your plane trip?
   Yes, I sat by the window in order to see the rivers, the cities, and the beautiful green plains of your country.
   And do you plan to return by plane?
   Unfortunately not. If I had the money, I would, but I think it will be better to return by train.

5. I've been told that you have rented a house in our section of town. How do you like it?
   The section of town is very nice, but the house is not so good.
   No? Why not?
   I bought the house from Mr. Brown. He told me that it would be cool in the house in the summer, but it's very hot.

6. Did Smith tell you that he has rented a house in our part of town?
   Yes, but he said that he wasn't satisfied with it.
   Oh is that so? You think he's going to move again?
   I don't think so. He said he likes the part of town very much.

Conversation.

1. Smith had gone on a sightseeing trip around Yerevan, and had seen the bazaar. He told Aramian about it, and now Aramian tells Vartanian what Smith had told him.

2. Smith has just arrived in New York after a somewhat unsatisfactory trip to Europe. He is full of regrets about what he didn't do, and what he didn't see, and all sorts of bad luck and unfortunate decisions. He discusses these with Vartanian.

3. Smith and an Armenian friend discuss a recent business trip to Europe.

LESSON 21

THE LIBRARY

A. Basic Sentences

	Mr. Smith	
head librarian	գրադարանապետ	gəradaranap'ét'
Excuse me, Miss. May I see the head librarian for a few minutes?	Ներողութիւն, օրիորդ, կարո՞ղ եմ մի քանի րոպէով գրադարանապետին տեսնել։	
	Assistant	
absent	բացակայ	bacak'á
The head librarian isn't in today, but perhaps I can help you.	Գրադարանապետն այսօր բացակայ է։ Բայց գուցէ ես կարողանամ ձեզ օգտակար լինել։	
	Mr. Smith	
a study	ուսումնասիրութիւն	usumnasirutyún
to do, accomplish	կատարել	k'at'arél
source	աղբիւր	axp'yúr
need	պէտք	p'et'k
Thank you, Miss. I am doing a study on Armenia. I need some source materials.	Շնորհակալութիւն, օրիորդ։ Ես մի ուսումնասիրութիւն եմ կատարում Հայաստանի մասին։ Աղբիւրների պէտք ունեմ։	

Assistant

subject, material	նիւթ	nyút
In our library we have a lot of books and materials on Armenia.	Մեր գրադարանում, Հայաստանի մասին բաւական գրքեր և նիւթեր ունենք։	
about, around	շուրջ	šúrj
What subject do you want to write your study about?	ի՞նչ նիւթի շուրջ էք ուզում գրել ձեր ուսումնասիրութիւնը։	

Mr. Smith

political	քաղաքական	kaqakak'án
About the political problems of Armenia.	Հայաստանի քաղաքական խնդիրների շուրջ։	
accurate	ճհգրիտ	č'əšgərít'
idea	գաղափար	gaqapár
to form, construct	կազմել	k'azmél
obligatory	հարկաւոր	hark'avór
historical	պատմական	p'atmak'án
geographical	աշխարհագրական	ašxaragərak'án
economic	տնտեսագիտական	t'ənt'esagit'ak'án
But in order to get a general and accurate idea of the subject, I will have to have books on history, geography, and economics.	Բայց մի ընդհանուր ու ճշգրիտ գաղափար կազմելու համար, ինձ հարկաւոր են, թէ՛. պատմական, աշխարհագրական և թէ տնտեսագիտական գրքեր։	

Assistant

few	քիչ	kíč
publication	հրատարակութիւն	hərat'arak'utyún
Unfortunately, we have few publications in English on those subjects.	Դժբախտաբար, մեզ մօտ ա՛յդ նիւթերի շուրջ անգլերէնով քիչ հրատարակութիւններ կան:	
valuable	արժէքաւոր	aržekavór
But the ones we do have are valuable works.	Բայց եղածներն արժէքաւոր գործեր են:	

Mr. Smith

French (language)	ֆրանսերէն	franserén
German (language)	գերմաներէն	germanerén
But what about Armenian, French and German?	հայերէնով, ֆրանսերէնով, կամ գերմանեէնով ինչպէ՞ս:	

Assistant

serious	լուրջ	lúrǰ
Yes, there are lots of serious works in those languages.	Այո, պարոն: Այդ լեզուներով լուրջ գործեր շատ կան:	
asking	հարցում	harcúm
is it that...?	մի՞թէ	mité
to read	կարդալ	k'artál
But, pardon me for asking, do you	Բայց ներողութիւն հարցումիս համար,	

read Armenian?	մի՞թե դուք հայերէն կարդում էք:	
	Mr. Smith	
Yes. I'm quite familiar with Armenian.	Այո, օրիորդ. բաւական ծանօթ եմ հայերէնին:	
	Assistant	
undoubtedly	անշուշտ	anšúšt'
curiosity	հետաքրքրութիւն	het'akərkrutyún
Of course, you'll pardon me for my curiosity, but where did you study?	Անշուշտ կը ներէք հետաքրքրութեանս համար. որտե՞ղ էք սովորել:	
to seem	թուալ	təvál
You look like an American to me.	ինձ թւում է, որ դուք ամերիկացի էք:	
	Mr. Smith	
Yes, I am. I studied Armenian in America.	Այո, ամերիկացի եմ: Հայերէնը սովորել եմ Ամերիկայում:	
	Assistant	
thrill, joy	հրճուանք	hərč'vánk
circumstances	հանգամանք	hangamánk
foreigner	օտարական	ot'arak'án
to be curious	հետաքրքրուել	het'akərkərvél
It makes me very happy when a foreigner takes an interest in the life of my people.	ինձ մեծ հրճուանք է պատճառում այն հանգամանքը, երբ մի օտարական հետաքրքրւում է իմ ժողովուրդի կեանքով:	

Mr. Smith

I'm touched, Miss.	Զգացուած եմ, օրիորդ։	

Assistant

to profit	օգտուել	okt'əvél
sociological	հասարակագիտական	hasarak'agit'ak'án
Since you know Armenian, I'll give you some advice on how to profit from our section on sociology.	Քանի որ հայերէն գիտէք, այդ դէպքում ձեզ խորհուրդ եմ տալիս օգտուելու մեր գրադարանի հասարակագիտական բաժնից։	
material for study	ուսումնասիրելիք	usumnasirelík
In that section you'll find all the material you need for your study.	Այդ բաժնում դուք կը գտնէք ձեր ուսումնասիրելիք բոլոր նիւթերը։	

Mr. Smith

boundless	անչափ	ančáp
Many thanks.	Անչափ շնորհակալ եմ, օրիորդ։	

Assistant

success	յաջողութիւն	haǰoγutyún
Not at all. I wish you success in your work.	Խնդրեմ։ Յաջողութիւն եմ ցանկանում ձեր աշխատանքին։	

B. Grammatical Notes

21.1 Duration of time

May I see the head librarian for a few minutes?	կարո՞ղ եմ քանի րոպէով գրադարանապետին տեսնել :
I'm going to Europe for two years.	Երկու տարով Եւրոպա եմ գնալու :
Last year I went to Europe for two weeks.	Անցեալ տարի, երկու շաբաթով Եւրոպա գնացի:

Time expressions that indicate duration of time, the time during which something took place, appear in Armenian in the instrumental case. Remember that a time expression in the ablative (Note 10.4) indicates the end of the time involved. Thus 'in a few minutes' appears in the ablative in Armenian, մի քանի րոպէից, but 'for a few minutes' appears in the instrumental, մի քանի րոպէով:

21.2 շուրջ /šúrǰ/ 'about around'

What subject do you want to write about?	Ի՞նչ նիւթի { շուրջ էք ուզում գրել: մասին էք ուզում գրել:
There are a lot of gardens around this house.	Այս տան շուրջը շատ այգիներ կան:

The postposition շուրջ means 'about, concerning' and in this meaning freely replaces մասին . It also has the meaning 'about, around', i.e., 'physically surrounding', a meaning that մասին does not have. The postposition շուրջ requires the noun used with it to be in the genitive case.

21.3 միթէ /mítè/

Aramian went to New York. Is that so?	Արամեանը Նիւ-Եօրք է գնացել...Մի՞թէ:
Don't you know Mr. Smith? (Surely you know Mr. Smith?)	Մի՞թէ չէք ճանաչում պարոն Սմիթին:
Surely you don't read Armenian, do you?	Մի՞թէ դուք հայերէն կարդում էք:

The expression միթէ may be translated literally as 'not that' or 'it is not that'. It is used to introduce a question but implies that the speaker would be surprised if the statement following միթէ were true. It may be used by itself to throw doubt on the truth of a previously made statement, like English "Is that so?".

21.4 "both...and"

I have to have books on history and geography, and also on economics.	Ինձ հարկաւոր են թէ պատմական, թէ աշխարհագրական և թէ տնտեսագիտական գրքեր։

The expression թէ ... թէ is used in Armenian as an equivalent of English 'both...and'. Note that it may be used in a series of more than two things, in which case we have no literal equivalent in English.

21.5 Noun-forming suffixes

(a) -ութիւն /-utyun/

Many nouns in Armenian consist of a stem (which is most often an adjective or a verb stem, but may occasionally be a noun stem as well) combined with the suffix -ութիւն. Most of these nouns mean abstract qualities or states ("gratitude", "happiness", and the like), but various other meanings are also encountered.

The rules for the combination of stems with ութիւն may not be stated simply. The number of stems that may combine with the suffix is limited, and the formations that do occur are not entirely regular. You should therefore not try to make up such formations yourself, though knowledge of the suffix will be of great help to you in learning new words. For example, if you know that յարմար means 'convenient', you will have no trouble recognizing յարմարութիւն as 'convenience'.

The form of the stem of words ending in -ութիւն is not necessarily the same as the uncombined form of that stem. For example, if the vowel of the last syllable of the stem is /i/, this vowel is regularly dropped in combination with -ութիւն. The same is occasionally true of the vowel /u/. Certain consonants may be altered or may disappear altogether.

Study the following examples:

Stem		Combined Form	
շնորհակալ	grateful	շնորհակալութիւն	gratitude
ներող	forgiving	ներողութիւն	forgiveness
ուրախ	happy	ուրախութիւն	happiness
տարբեր	different	տարբերութիւն	difference

ուշադիր	careful	ուշադրութիւն	carefulness
գեղեցիկ	beautiful	գեղեցկութիւն	beauty
առողջ	healthy	առողջութիւն	health
յարմար	convenient	յարմարութիւն	convenience
նեղ, նեղել	narrow, to trouble	նեղութիւն	inconvenience
տեսնել	to see	ցտեսութիւն	au revoir
այցելել	to visit	այցելութիւն	visit
ցուրտ	cold	ցրտառութիւն	a cold
ցանկանալ	to desire	ցանկութիւն	desire
այգի, գործ	garden, work	այգեգործութիւն	horticulture
պարտական	indebted	պարտականութիւն	duty
երաժիշտ	musician	երաժշտութիւն	music

(b) —արան /-aran/

This suffix occurs often in Armenian, usually in combinations with verb stems, but occasionally with noun stems as well. The resulting noun usually means a place connected with whatever is meant by the stem. For example, the verb stem ճաշ— means 'to eat, to dine' and the noun ճաշարան means 'dining place', i.e., 'restaurant'. An exception is the noun տեսարան, based on the verb տեսնել 'to see'; the combined form, instead of having the expected meaning 'place where one sees', means 'that which is seen', or 'view'.

Study the following examples:

Stem		Combined Form	
ճաշել	to dine	ճաշարան	restaurant
կայ	there is	կայարան	station
լսել	to hear	լսարան	auditorium
գործ, գործել	work (to work)	գործարան	factory
յարդուկել	to press	յարդուկարան	pressing shop

պահել	to keep	պահարան	cupboard
բնակել	to dwell	բնակարան	private residence
լողանալ	to bathe	լոկարան	bathroom
տեսնել	to see	տեսարան	view
դեղ	medicine	դեղարան	pharmacy

(c) -անոց /-anoc/

This suffix usually occurs in combination with noun stems referring to persons, or, occasionally, to things. The resulting noun signifies a place associated with that person or thing.

Stem		Combined Form	
հյուր	guest	հյուրանոց	hotel
վարսավիր	barber	վարսավիրանոց	barber shop
կոշկակար	shoemaker	կոշկակարանոց	shoemaker's shop
խոհ	meat, food	խոհանոց	kitchen
հիվանդ	sick	հիվանդանոց	hospital

C. Exercises

Variation Drills

1. We're going to stay in America __________.

for a few days	for two years
for a few months	for seven months
for a few weeks	for fourteen days

2. My teacher is writing a book about __________.
   - the Russian language
   - American political problems
   - European economic problems
   - his trip
   - the life of Abovyan
   - the Armenian language

3. Do you __________ Armenian?

   speak   read   like   understand

   Do you __________?
   - prefer to work in the library
   - like Armenian music
   - work in the canning factory in Artashat

   Have you __________?

been in Florida	seen the city bazaar
seen all those operas	rented a new house

4. I need both Armenian and English books.
   I'm going to go to both New York and Philadelphia.
   I'd like both Persian and Russian foods.
   I have to go to both the barber shop and to the post office.

D. Listening In

1. Mr. Smith and Mr. Aramian are at the New York Public Library

Սմիթ· Ահա և Նիւ-Եօրքի հանրային գրադարանը: Ինչ գրքեր և ուսումնասիրութեան համար աղբիւրներ, որ ուզէք այստեղ կը գտնէք:

Արամեան· Իհարկէ, ինձ հետաքրքրում է արեւելեան բաժինը: Աւելի շատ, հայկականը:

Սմիթ· Այդ դէպքում գնացէք երկրորդ յարկը: Այնտեղ, արեւելեան բաժնի գրադարանապետը ձեզ օգտակար կը լինի:

Արամեան· Բայց, արդեօք, հայերէն գրքեր կա՞ն այստեղ, թէ միայն անգլերէն, կամ այլ

լեզուներով են եղած հրատարակութիւնները։

Սմիթ․ Անշուշտ կան․ բայց եթէ ցանկանում էք աւելի մանրամասն ուսումնասիրութիւն կատարել, կարող էք օգտուել նաև անգլերէնի, ֆրանսերէնի և գերմաներէնի բաժիններից։

Արամեան․ Ինձ թւում է, թէ աղբիւրների շատ պէտք պիտի ունենամ։

Սմիթ․ Ներողութիւն ի՞նչ նիւթի մասին էք ուզում գրել։ Կարո՞ղ եմ մի ընդհանուր գաղափար կազմել։

Արամեան․ Այո, ինչու չէ։ Հայաստանի քաղաքական պատմութեան շուրջ եմ ուզում գրել։ Բայց ինձ հարկաւոր են, պատմական, աշխարհագրական, տնտեսագիտական, ինչպէս նաեւ հասարակագիտական աղբիւրներ։

Սմիթ․ Դա անչափ հետաքրքիր նիւթ է։ Մի քանի ամիս առաջ, այդ նոյն նիւթի շուրջ մի շատ արժէքաւոր գիրք կարդացի։

Արամեան․ Ի՞նչ է գրողի անունը։

Սմիթ․ Չեմ յիշում։ Կարծեմ ֆրանսացի է։ Իրապէս մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացի։

Արամեան․ Ձեր մօ՞տ է հիմա այդ գիրքը։

Սմիթ․ Այո, մօտս է։ Կարող էք վերցնել։ Ինձ թւում է, թէ դուք շատ պիտի հաւանէք այդ գիրքը։

2. Mr. Aramian is at the Immigration Office

Ծառայող․ Ինչո՞վ կարող եմ ձեզ օգնել, պարոն։

Արամեան․ Շատ կուզէի կառավարիչին տեսնել։

Ծառայող․ Կառավարիչը հիւանդ է և բացակայ է այսօր։ Ի՞նչ խնդիր ունէք։

Արամեան․ Իմ թղթերի մասին եմ հետաքրքրւում։

Ծառայող․ Ի՞նչ է ձեր անունը։

Արամեան․ Արամ Արամեան։

Ծառայող․ Ամերիկացի՞ էք։

Արամեան․ Ոչ, պարոն, օտարական եմ։ Հայաստանից եմ։

Ծառայող․ Ե՞րբ էք Ամերիկա եկել։

Արամեան․ 1947 թուին։

Ծառայող․ Խնդրում եմ, ասել եւ ամիսը։

Արամեան․ 1947 թուի ապրիլի 16-ին։

Ծառայող․ Ձեր թղթերը մի քանի րոպէից յետոյ պատրաստ կը լինեն եւ դուք կարող էք ստանալ։

Արամեան․ Շատ շնորհակալ եմ։

Ծառայող․ Խնդրում եմ։ Չարժէ։

E. Exercises

Fluency Drills

1. Where were you last Friday? Why didn't you come over (/mez mot'/)?
   I was working in the library. I'm writing a study on Armenia.
   It's mainly on economic problems, isn't it?
   Yes, but general sociological problems are important too.
2. Then you were working in the library last week? Did you find all the materials you needed for study?
   Yes. The librarian was very helpful.
   How did you like (find) the economics section of the library?
   It is excellent. It has all the modern books on economics.
3. Let's go to the theater together next week.
   I'd like to very much, but I won't have time.
   On account of writing your paper?
   Yes. According to my plans, I'm going to work in the library eight hours a day.
4. Have you received any new publications?

Yes, a few, from Europe.
And where can I find them?
On the big table in that room. But after a few days we will put them in our sociological and political sections.

5. I've been in the library for two hours but I haven't found the section that interests me.
I'm sorry to hear it. If I'd known you weren't acquainted with our library, I would have helped you.
Oh? Do you work here?
No, but I frequently come here to read, and the librarian is a good friend of mine.

6. Where is Aram? He was going to meet me here in the library.
There he is, in the chair by the window. He's been sitting there for two hours.
How did it happen that I didn't see him?
Because your book is so interesting.

Conversation

1. Smith goes into an Armenian library and asks directions for finding books on certain subjects. The librarian asks him the precise nature of his interest. Smith answers.

2. Aramian is preparing a paper on European political problems. He has discussed it with Vartanian. In this conversation, Minassian, a political reporter, is asking Vartanian about it.

3. On their sightseeing trip around a big city, Aramian tells Vartanian in some detail about the public library, describing its contents and commenting on its importance in the life of the city and its university.

LESSON 22

IN A DORMITORY

A. Basic Sentences

Aram

quarter	քառորդ	kařórt
Vahan! It's already a quarter of eight! Aren't you going to class?	Վահա՛ն, արդէն ութին քառորդ է ուզում: Մի՞թէ համալսարան չպիտի՞ գնաս:	

Vahan

lesson	դաս	dás
Yes, but my first class is at nine. I've got plenty of time.	Այո: Բայց իմ առաջին դասը իննին է սկսում: Բաւական ժամանակ ունեմ:	

Aram

to shave	սափրուել	sapərvél
to get dressed	հագնուել	haknəvél
hardly	հազիւ	hazív
to eat breakfast	նախաճաշել	naxač'ašél
But by the time you shave, wash, and get dressed, we'll hardly have time to have breakfast together.	Բայց մինչեւ որ սափրուես, լուացուես ու հագնուես հազիւ թէ ժամանակ ունենանք միասին նախաճաշելու:	

Vahan

What are you always rushing for?	Չգիտեմ ի՞նչու ես դու միշտ շտապում:	
civilized	քաղաքակիրթ	kaqakak'írt
never	երբեք	yerpék
Haven't you heard that a civilized man never rushes?	Միթե չե՞ս լսել, որ քաղաքակիրթ մարդը երբեք չի շտապում:	
joke	կատակ	k'at'ák'
seriously	լրջորեն	lərǰorén
to accept	ընդունել	əntunél
Of course, I'm only joking. I hope you won't take what I said seriously.	Իհարկե կատակ եմ անում: Յոյս ունեմ լրջորեն չես ընդունի ասածս:	

Aram

word	խոսք	xósk
I understand. Who are you quoting?	Հասկանում եմ: Այդ ո՞ւմ խոսքերն են:	

Vahan

How should I know?	Ես ի՞նչ գիտեմ:	
that which interests	հետաքրքրող	het'akərkróq
razor	ածելի	ac'elí
soap	օճառ	oč'ář
At the moment what interests me most is whether I can use your razor and soap.	Այս րոպեին ինձ հետաքրքրող ամենակարեւոր խնդիրը այն է թե արդեօք կարո՞ղ եմ քո ածելին եւ օճառը գործածել:	

Aram

mood	տրամադրութիւն	t'əramadərutyún
You're really in a good mood today.	Այսօր դու իսկապէս որ լաւ տրամադրութեան մէջ ես։	
mirror	հայելի	hayelí
in front of	առջեւ	ařčév
Whatever you need you'll find in front of the mirror.	Ինչի որ պէտք ունես, հայելու առջեւ կը գտնես։	

Vahan

But that's not the end of the list.	Բայց այսքանով չվերջացաւ։	
oil	իւղ	yúq
comb	սանր	sánr
tooth	ատամ	at'ám
paste	խմոր	xəmór
I also want to ask you for shoe polish as well as your comb and tooth paste.	Քեզնից պիտի խնդրեմ նաեւ կօշիկի իւղ, ինչպէս եւ քո սանրն ու ատամի խմորը։	

Aram

complete	կատարեալ	k'at'aryál
That completes the list.	Կատարեալ եղաւ։	
to comb	սանրել	sanrél
hair	մազ	máz

to shine	փայլեցնել	paylecnél
would be interesting to know how you combed your hair and polished your shoes up to today.	Բայց հետաքրքիր է իմանալ թէ մինչեւ այսօր ինչպէս էիք սանրում ձեր մազերը եւ փայլեցնում ձեր կօշիկները:	

Vahan

know what you mean.	Գիտեմ ինչ էք ուզում ասած լինել:	
to let	թողնել	toqnél
to explain	բացատրել	bacat'rél
et me explain.	Թող բացատրեմ:	
vacation, holiday	արձակուրդ	arjak'úrt
return	վերադարձ	veradárc
to make a mistake	սխալուել	saxalvél
suitcase	պայուսակ	p'ayusák'
hen I went home yesterday for the holiday, on my return I took my brother's suitcase by mistake.	Երեկ երբ արձակուրդով տուն էի գնացել, վերադարձին, սխալուելով բերել եմ եղբօրս պայուսակը:	

Aram

to happen	պատահել	p'at'ahél
ow I understand what happened to you.	Հիմա հասկացայ թէ ինչ է պատահել քեզ:	
to be moved	շարժուել	šaržavél
turn	հերթ	hért
to seize, grasp	խլել	xəlél

But you'd better get moving or the other boys will take your turn.	Բայց դու լաւ կանես շարժուես, քանի դեռ միւս տղաները հերթդ չեն խլել:	
	Vahan	
without	առանց	ařánc
But I won't go without showing you my new suit.	Բայց առանց նոր զգեստներս ցոյց տալու չեմ գնայ:	
to look, look at	նայել	nayél
Look, do you like it?	Նայիր: Արդեօք հաւանո՞ւմ ես:	
expensive	թանկ	tánk'
It didn't cost me too much.	Այնքան էլ թանկ չէ նստել վրաս:	
acquaintance	ծանօթ	c'anót
cheap	աժան	ažán
My brother was able to buy it a little cheaper from a friend.	Եղբայրս կարողացաւ իր մի ծանօթից մի քիչ աժան գնել:	
	Aram	
Yes, it's a beautiful suit.	Այո, գեղեցիկ զգեստ է:	
trousers	տաբատ	t'abát'
grey	մոխրագոյն	moxragúyn
coat	բաճկոն	bač'k'ón
blue	կապոյտ	k'ap'úyt'
But why are the trousers grey and the coat blue?	Բայց ի՞նչու տաբատը մոխրագոյն է, իսկ բաճկոնը կապոյտ:	

Vahan

fashion	նորույթ	norúyt
Well, what can I say? It's a fashion.	Սիրելի բարեկամ, ի՞նչ ասեմ։ Նորույթ է։	
graduating	ավարտական	avart'ak'án
class	դասարան	dasarán
to dress	հագնել	haknél
Everybody in the graduating class is dressing that way.	Ավարտական դասարանում, հիմա բոլորը այդ են հագնում։	

Aram

Whatever it is, it's O.K.	Ինչ որ է, գեղեցիկ է։	
congratulations	շնորհավոր	sənorhavór
Congratulations (on your new suit).	Շնորհավոր։	
watch	ժամացույց	žamacúyc
When did you buy that watch?	Իսկ այդ ժամացույցը երբ ես գնել։	

Vahan

to present	նվիրել	nəvirél
birthday, anniversary	տարեդարձ	t'aredárc
My parents gave it to me for my birthday.	Դա էլ ծնողներս նվիրեցին ինձ տարեդարձիս առթիվ։	

Aram

When was your birthday?	Ե՞րբ էր քո տարեդարձը։	

Why didn't you tell me about it?	Ինչու ինձ չհայտնեցիր այդ մասին։	

Vahan

It was yesterday.	Երեկ էր։	
purpose	դիտում	dit'úm
I didn't tell you on purpose.	Դիտմամբ չհայտնեցի։	

Aram

That's not fair.	Այդ չեղավ։	
tie	փողկապ	poqk'áp'
to wish	մաղթել	maxtél
I'm going to give you a new red tie, wishing you happiness and whatnot.	Այժմ ես քեզ կը նուիրեմ մի նոր, կարմիր փողկապ, մաղթելով երջանկություն եւ ամեն ինչ։	

B. Grammatical Notes

22.1 առջեւ /ar̃č'év/ 'front, in front of'

The front of the house is red, but the sides are white.	Տան առջեւը կարմիր է, բայց կողքերը սպիտակ են։
Whatever you need you'll find in front of the mirror.	Ինչ որ ուզում ես, հայելու առջեւ կը գտնես։
I see the table in front of me.	Իմ առջեւ սեղանն եմ տեսնում։

The postposition առջեւ means 'in front of' and is used with a preceding noun in the genitive or a preceding pronoun in the possessive form. It may also be used as a noun meaning 'the front'; and in this case it may take a complete inflection for case, number, and possession.

22.2 առանց /aṙanc/ ‘without’

I won’t go to the theater without you. Առանց քեզ թատրոն չեմ գնայ:

I won’t go without showing you my new suit. Առանց իմ նոր հագուստը քեզ ցոյց տալու, չեմ գնայ:

The preposition առանց means ‘without’ and is used with a noun or pronoun in the genitive case. It is not subject to inflection.

22.3 “to mean”

What do you mean? Ի՞նչ ես ուզում {ասել: / ասած լինել:

What does this mean? Այս ի՞նչ է նշանակում:

The Armenian expression ասել ուզել is the equivalent of English ‘to mean’ only when it implies ‘to intend to say’ as in the first sentence above. The Armenian նշանակել is the equivalent of English ‘to mean’ in the sense of ‘to signify’.

22.4 Adjective-forming suffixes

(a) -ական /-ak’an/

Many adjectives in Armenian consist of a stem in combination with the suffix -ական. The stem is most often a noun, but may occasionally be an adjective. As was the case with the noun-forming suffixes (cf. Note 21.5), the rules for the combination of the stems are not regular, except that /i/ or /u/ in the last syllable of the stem either disappears altogether or becomes /ə/ before this suffix. Examples are the following:

Stem		Combined Form	
Եւրոպա	Europe	եւրոպական	European
կենտրոն	center	կենտրոնական	central
հայ	Armenian (person)	հայկական	Armenian (adj.)
պետ	chief, leader	պետական	federal, national

Stem	
ուսանող	student
օր	day
առեւտուր	commerce
տեղ	place
հետաքրքիր	interesting
արդի	modern
(no extant base form)	

(b) -աւոր /-avor/

This suffix is usually combined with noun stems tc

noun, as the first example, 'skilled worker', below.

Stem	
արհեստ	trade
մաս	part
գլուխ	head
միլիոն	million
վտանգ	danger
չափ	measure
կարող (կարենալ)	able (to be able)

(c) -ային /-ain/

This suffix combines with stems, usually nouns, tc

and you should not try to make them up yourself. Sor

as քաղաք 'city', which gives both քաղաքական 'polit

Combined Form	
ուսանողական	of or pertaining to students
օրական	daily
առեւտրական	commercial
տեղական	local
հետաքրքրական	interesting
արդիական	modernistic
սեփական	one's own

form adjectives, though occasionally it may produce a new

Combined Form	
արհեստաւոր	skilled worker
մասնաւոր	private, special
գլխաւոր	main, chief
միլիոնաւոր	millions of
վտանգաւոր	dangerous
չափաւոր	moderate
կարեւոր	important

o form adjectives. These forms are not predictable, however, ne stems combine both with -ային and with other suffixes, ical' and քաղաքային 'civic'.

Stem	
անձրեւ	rain
լեռ	mountain
օդ	air

no extant base, but there is an old form
Հանուր 'general', 'all'

ազգ	nation, people

22.5 Compound Forms

Unlike the forms discussed in Notes 21.5 and 22.4, which consist of stems plus suffixes that never occur independently, the words listed below consist of two independent forms, either of which may occur alone. Such forms will be called compound. The two independent parts of such compounds are usually joined by the linking vowel /a/ or /e/, according to these rules:

Independent Forms			
մոխիր	ashes	գոյն	color
ժամ	hour	ցոյց	show (noun
գրադարան	library	պետ	chief
օդ	air	նաւ	ship
դրամ	money	տուն	house
ոսկի	gold	գոյն	color
նկար	picture	գիր	writing

Combined Form

անձրևային	rainy
լեռնային	mountainous
օդային	air (adj.)
հանրային	public
ազգային	national

(1) The linking vowel is /a/ unless the first part of the compound ends in /i/, in which case the /i/ is dropped and is replaced by /e/. (2) If the last syllable of the first part of the compound contains, but does not end in, /i/ or /u/, this vowel is either lost or replaced by /ə/ (e.g., մոխիր as an independent form, but մոխրագույն in a compound).

Compound Forms

մոխրագույն	gray
ժամացույց	clock
գրադարանապետ	librarian
օդանավ	airplane
դրամատուն	bank
ոսկեգույն	golden
նկարագրել	describe

C. Exercises

Variation Drills

1. My car is in front of __________.
   my house   the library
   the theater   the barbershop

2. Here is your pen; it's in front of __________.
   you   me   your hand   the typewriter

3. We can't go without __________.
   you   them   our children   my wife
   seeing Lake Sevan   buying something in the bazaar

4. What do (does) __________ mean?
   you   this letter   that man
   he   those clouds   what you have written
   she   this windy weather   what he said

5. By the time we __________, it will be late.
   shave   leave here
   eat breakfast   find a room

6. What interests me is whether I can __________.
   use your soap   help you
   have some stamps   find a good tailor

7. Let me __________.
   explain   show you my new razor
   ask you about this   stay here a few minutes

8. I'd like to know __________.
   why you are late   why it is raining so much
   where they live   what you were expecting

D. Listening In

1. Aram and Armen are getting ready for a weekend.

Արմեն. Սիրելիս, եթե այսպես դանդաղ շարժուես, մենք հազիւ թե կարողանանք ժամանակին կայարան հասնել։

Արամ. Ինչո՞ւ։ Ժամը քանիսն է։

Արմեն. Արդեն եօթից քառորդ է անցել, իսկ դու անգամ չես հագնուել։

Արամ. Այդ ոչինչ։ Մի մտահոգուիր։ Եթե ինձ քսան րոպե ժամանակ տաս, թե կը հագնուեմ, թե կը սափրուեմ և թե կը նախաճաշեմ։ Բայց դու մի բան կերե՞լ ես։

Արմեն. Ոչ։ Միայն մի բաժակ սուրճ խմեցի։

Արամ. Միայն այդքա՞ն:

Արմեն. Այո, բայց դու լաւ կանես մի քիչ արագ շարժուես, այլապէս ես մենակ կը գնամ:

Արամ. Ինչո՞ւ ասած քեզ պէս ընկեր նոր եմ ստանում:

Արմեն. Բայց իմ ասածը կատակ էր:

Արամ. Գիտեմ, սիրելիս:

Արմեն. Որպեսզի մի բանով քեզ օգտակար եղած լինեմ, ասա տեսնեմ, ի՞նչ ես ուզում, որ պայուսակիդ մէջ դնեմ:

Արամ. Այս փոքր արձակուրդի համար, չգիտեմ ինչ վերցնեմ հետս: Կարծում եմ, այն մոխրագոյն զգեստս և կապոյտ տաբատս բաւական է:

Արմեն: Շատ լաւ: Հասկացայ: Ես դրանցով կը զբաղուեմ, իսկ դու ի սէր Աստծոյ մի քիչ շտապիր:

2. Aram is in a drugstore.

Արամ. Ներողութիւն պարոն, դուք ատամի խմոր (խիւս), սանր ու կօշիկի իւղ ունէ՞ք:

Վաճառորդ. Այո, պարոն: Էլ ի՞նչ էք ցանկանում:

Արամ. Բանը նրանում է, որ ինքս էլ չգիտեմ: Վաղը իմ մի ընկերոջ տարեդարձն է: Մտադիր եմ մի նուէր տանել, բայց չեմ կարողանում որոշել թէ ինչ:

Վաճառորդ. Մենք լաւ փողկապներ ունենք և շապիկներ: Կամ գուցէ դուք մտադիր էք աւելի մի թա՞նկ բան գնել:

Արամ. Խնդիրը թանկի, կամ աժանի մէջ չէ: Ուզում եմ, որ իրեն յարմար լինի:

Վաճառորդ. Ներողութիւն պարոն, ձեր բարեկամը քա՞նի տարեկան է և ի՞նչ գործ է անում:

Արամ. Աւարտական դասարանի ուսանող է: Ընդհանրապէս նորոյթներ է սիրում:

Վաճառորդ. Այդ դէպքում ձեզ խորհուրդ կը տամ իրեն այս շապիկը նուիրէք, որը նորոյթ է:

Արամ․ Շատ լաւ։ Որքա՞ն արժէն այս բոլ

Վաճառորդ․ Երկու դոլար քառասուն երկու

Արամ․ Ահա դրամը։ Շնորհակալ եմ։

E. Exe

Fluency Drills

1. What are you looking at?
   Those new suits in the window. Do you like them?
   They're not bad. But I don't like this new fashion.
   I do. But my new clothes always cost me too much.

2. What color clothes are preferred at your university?
   Most of the boys in our class prefer white or blue shirts.
   But what interests me most is what color coats and trousers they wear (have).
   Oh. They mainly wear (have) gray or blue ones.

3. When I came home yesterday for the holidays, I forgot my razor.
   Let me give you mine. What else do you need?
   Nothing, thanks. Where can I shave?
   In the kitchen. But first let me show you my new suit.

4. Let me show you my new suit.
   Oh, it's very good. It has a nice color. What fashion is it?

որը:
էնք:

rcises

I don't know, but the cut (/jev/) is very popular at the university.
Really? It must have been quite expensive.

5. That suit must have been quite expensive.
No. Fortunately I was able to get it in a small shop in Yerevan. It was cheap.
And did you buy that shirt there too?
Yes, this shirt and three ties. I'm quite satisfied with them all.

6. Pardon me, sir. What do you have in these suitcases?
Only my personal clothing and a few books.
Would you please open them?
Of course. You can see for yourself.

onversation

. Two college students discuss in the spring their plans and needs for fall clothing.

. Smith goes into an Armenian clothing store to replenish his wardrobe.

3. Smith's baggage is being examined by an Armenian-speaking customs official.

LESSON 23

A PICNIC AT DILIJAN

A. Basic Sentences

1. Preparations

	Mr. Smith	
morning	առաւօտեան	ar̄avot'yán
to travel	ճանապարհուել	č'anap'arvél
At what time tomorrow morning do we have to be on our way?	Վաղը առաւօտեան ժամը քանի՞սին պիտի ճանապարհուենք:	
	Mr. Aramian	
The sooner the better.	Որքան շուտ, այնքան լաւ:	
before	նախքան	naxkán
dawn	լուսաբաց	lusabác
set out	ճանապարհ ընկնել	č'anap'ár ənk'ənél
noon	կէսօր	k'esór
approximately	մօտերին	mot'erín
If we start before dawn, we will get to Dilijan about noon.	Եթէ նախքան լուսաբաց ճանապարհ ընկնենք, կէսօրուայ մօտերին կը հասնենք Դիլիջան:	
	Mr. Smith	
outing	զբօսանք	əzbosánk
preparation	պատրաստութիւն	p'at'rast'utyún

ut what preparation is needed for the outing?	Իսկ զբօսանքի համար, ի՞նչ պատրաստութիւն է պէտք:	

Mr. Aramian

verything has been taken care of as far as that is concerned.	Այդ մասին ամէն ինչ կարգադրուած է:	
knife	դանակ	danák'
fork	պատառաքաղ	p'at'arakáq
spoon	գդալ	kətál
dish	պնակ	p'ənák'
tablecloth	սփռոց	səpŕóc
ly wife will bring food, drinks, knives, forks, spoons, dishes, tablecloth – what else shall I say – everything.	Իմ կինը բերելու է ուտելիք, խմելիք, դանակ, պատառաքաղ, գդալ, պնակ, սփռոց, էլ ի՞նչ ասեմ, ամէն ինչ:	

Mr. Smith

word, sentence	խօսք	xósk'
real	կարգին	k'arkín
feast	խնջոյք	xənǰúyk
n a word, we are going to have a regular feast.	Մի խօսքով կարգին խնջոյք ենք ունենալու:	
impatiently	անհամբեր	anhampér

I'm looking forward impatiently to tomorrow's outing.	Ես անհամբեր սպասում եմ վաղուայ զբօսանքին։	

2. Next day in the car.

Mr. Aramian

to approach	մօտենալ	mot'enál
Now we're getting into Sevan.	Ահա մօտենում ենք Սեւանին։	

Mr. Smith

highway	խճուղի	xəč'uqí
even, smooth	հարթ	hart
But how is the highway from Sevan? Is it smooth?	Իսկ Սեւանից խճուղին ի՞նչպէս է։ Հա՞րթ է։	

Mr. Aramian

some, certain	որոշ	voróš
rough	խորդուբորդ	xortubórt
Although it's rough in some places, for the most part it's smooth.	Թէեւ որոշ տեղեր խորդուբորդ է, բայց մեծ մասամբ հարթ է։	
endless	անվերջ	anvérč
From Sevan to Dilijan the road is winding and descends endlessly.	Սեւանից մինչեւ Դիլիջան, ճանապարհը ոլորապտոյտ է եւ անվերջ իջնում է։	

Mr. Smith

far	հեռու	heřú
appearing	երեւող	yerevóq

Tell me, are we going to pass those heights which appear far away?	Ասէք տեսնեմ: Հեռւում երեւող այդ բարձրունքներից պիտի անցնե՞նք:	

Mr. Aramian

Yes, my friend. Now this is the Dilijan road.	Այո բարեկամ: Դա հենց Դիլիջանի ճամբան է:	
But what's happened?	Բայց ի՞նչ պատահեց:	
to stop	կանգնեցնել	k'angənecnél
Why are you stopping the car?	Ի՞նչու եք կանգնեցնում մեքենան:	

Mr. Smith

gas	բենզին	benzín
to be consumed	սպառուել	əsp'ařvél
We're out of gas.	Բենզինը սպառուել է:	
to go away from	հեռանալ	heřanál
Since we're still in Sevan, I want to buy some gas.	Քանի դեռ չենք հեռացել Սեւանից, ուզում եմ մի քիչ բենզին գնել:	

Mr. Aramian

near by	մօտակայ	mot'ak'á
wing	թեւ	tév
garage	կառատուն	k'ařat'ún
There's a garage on the right side of that square over there.	Այս մօտակայ հրապարակում, աջ թեւի վրայ մի կառատուն կայ:	
Let's go there.	Այնտեղ գնանք:	

Mr. Smith

besides	բացի	bací
wheel, tire	անիւ	anív
Besides the gas, I want to check the tires.	Բենզինից բացի, ուզում եմ քննել նաեւ անիւները։	
to be reduced, go down	պակասել	p'ak'asél
air	օդ	ót
I think the right front tire has lost some air.	Կարծեմ առջեւի աջ անիւի օդը պակասել է։	
fast	արագ	arág
to explode	պայթել	p'aytél
accident	արկած	ark'ác'
If we go fast, we might have a blowout and meet with an accident.	Արագ գնալու դէպքում, կարող է պայթել եւ արկածի հանդիպենք։	

Mr. Aramian

brake	արգելակ	argelák'
condition	վիճակ	vič'ák'
But what condition are the brakes in?	Իսկ մեքենայի արգելակը ի՞նչ վիճակի մէջ է։	

Mr. Smith

safe, assured	ապահով	ap'ahóv
You don't need to worry about them.	Այդ մասին ապահով եղէք։	
I had them fixed last week.	Անցեալ շաբաթ նորոգել տուի։	

3. At the picnic.

Mrs. Aramian

box	տուփ	t'úp
tree	ծառ	c'ář
bench	նստարան	nəst'arán
under	տակ	t'ák'
The match box is under the bench next to the tree.	Արամ, լուցկու տուփը այն ծառի դիմացի նստարանի տակ է գտնւում:	
fire	կրակ	k'ərák'
You make the fire, and I'll go look for the children.	Դու կրակ պատրաստիր, իսկ ես էլ գնամ տեսնեմ ո՞ւր են երեխաները:	

Mr. Aramian

in vain	իզուր	izúr
to worry, be anxious	անհանգստանալ	anhangəst'anál
That's nothing to worry about.	Իզուր մի անհանգստացիր:	
forest	անտառ	ant'ář
spring	աղբիւր	axp'yúr
to play	խաղալ	xaqál
The children are playing near the spring in the forest.	Երեխաները անտառի մէջ, աղբիւրի մօտ խաղում են:	
voice	ձայն	jáyn
Don't you hear their voices?	Միթէ նրանց ձայնը չե՞ք լսում:	

	Mr. Smith	
Please give me something to do. We Americans say, 'If you don't work, you don't eat'.	Տիկին, խնդրում եմ ինձ էլ մի գործ տուէք: Մենք ամերիկացիներս ասում ենք, եթէ չես աշխատում, չես ուտում:	
	Mrs. Aramian	
You're our guest, Mr. Smith.	Դուք մեր հիւրն էք, պարոն Սմիթ:	
definitely	անպատճառ	anp'ač'áɍ
conscience	խիղճ	xíxč'
to make calm	հանգստացնել	hangəst'acnél
to spread	փռել	pəɍél
But if you want to salve your conscience, then spread the table cloth.	Բայց եթէ ուզում էք ձեր խիղճը հանգստացնել անպատճառ, այդ դէպքում դուք էլ սփռոցը փռէք:	
	Mr. Smith	
Please tell me where.	Եթէ կարելի է ասէք ո՞րտեղ:	
	Mr. Aramian	
big	խոշոր	xošór
shade	շուք	šúk
in the middle of, between	մէջտեղ	mečt'éq
It seems to me that in the shade between those big trees is a good place.	Ինձ թւում է, թէ այդ խոշոր ծառերի մէջտեղ, շուքի տակ յարմար է:	

Mrs. Aramian

opinion	կարծիք	k'arc'ík
hill	բլուր	bəlúr

If you ask my opinion, I'd suggest right here on the hill.

Եթէ իմ կարծիքը հարցնէք, ես պիտի առաջարկեմ հէնց այստեղ, բլուրի վրայ:

Mr. Smith

bush	թուփ	túp
behind	յետեւ	het'év
meadow	մարգագետին	markaget'ín
grass	խոտ	xót

In that case neither place, but behind these bushes on the green grass in the meadow.

Այդ դէպքում ոչ այստեղ, ոչ այնտեղ, այլ այն թուփերի յետեւ, մարգագետնում, կանաչ խոտերի մէջ:

Mrs. Aramian

Fine, Mr. Smith.

Շատ լաւ, պարոն Սմիթ:

Do whatever you want.

Արէք այնպէս ինչպէս ցանկանում էք:

B. Grammatical Notes

23.1 Present Participle 2

Are we going to cross those heights which appear in the distance?

Հեռւում երեւող այդ բարձրութիւններից պիտի՞ անցնենք:

The student walking over there is a friend of mine.	Այն գնացող ուսանողը իմ բարեկամն է։
He's a smart man (one who understands).	Հասկացող մարդ է։
That boy with a book in his hand is my brother.	Ձեռքին գիրք ունեցող այն տղան, իմ եղբայրն է։
The man with (being with) that boy is my father.	Այդ տղայի հետ եղող մարդը իմ հայրն է։
This writer has many successful works.	Այս գրողը շատ յաջող գործեր ունի։
The teacher writing this lesson is an American.	Այս դասը գրող ուսուցիչը ամերիկացի է։

Present participle 2 has the ending ող /oq/. It may be used either as an adjective or as a noun. In the latter form it may take a full inflection for case, number and possession. It is generally the equivalent either of an English verbal form in 'ing' like 'walking', 'understanding', etc., or of an English phrase like 'who is walking', 'who understands'. Sometimes it has developed a special meaning, like գրող which may mean 'writing' or 'who is writing' but which also may have the special meaning 'writer'. Sometimes present participle 2 եղող of the verb լինել 'to be' is used to indicate that a postpositional phrase describes a following noun. This construction is necessary if the postposition is one that is never inflected for case. Thus, 'the man with that boy' is այդ տղայի հետ եղող մարդը, literally 'the man being with that boy' but 'the book on the table' is սեղանի վրայի գիրքը, where the postposition վրայ is inflected.

The regular verbs of Class 1 form the present participle 2 by adding the ending ող to the infinitive stem, thus

Class	Infinitive			Infinitive Stem		Pres. Participle 2	
1.1	գրել	gərél	to write	գր–	gər-	գրող	gəróq
1.2	տեսնել	t'esnél	to see	տեսն–	t'esn-	տեսնող	t'esnóq
1.3	հարցնել	harcənél	to ask	հարցն–	harcən-	հարցնող	harcənóq

Regular verbs of Class 2 form the present participle 2 by adding ող to the preterite stem, thus

Class	Infinitive			Preterite Stem		Pres. Participle 2	
2.1	խաղալ	xaqál	to play	խաղաց–	xaqac-	խաղացող	xaqacóq
2.2	հասկնալ	hask'anál	to understand	հասկաց–	hask'ac-	հասկացող	hask'acóq

The verb *երևալ*, which is regular in other respects, has a present participle 2 formed on the infinitive stem *երևող*.

The irregular verbs are mostly regular in forming the present participle 2, thus

Infinitive	Present Participle 2
անել	անող
տանել	տանող
ուտել	ուտող
լինել	եղող (լինող)
դնել	դնող
տալ	տուող
գալ	գացող

23.2 Causative Verbs

The sun is shining.	Արևը փայլում է։
I'm polishing my shoes.	Ես կոշիկներս փայլեցնում եմ։
The train stops at this city.	Այս քաղաքում գնացքը կանգնում է։
He stopped the car.	Նա կանգնեցրեց մեքենան։
Don't worry.	Մի անհանգստացէք (մտահոգուէք)։
My cold bothers me a bit.	Հարբուխս ինձ մի քիչ անհանգստացնում է։
He took me home (saw to it that I got home).	Նա ինձ տուն հասցրեց։
He had me ask about the book.	Նա ինձ հարցնել տուեց գրքի մասին։

Many verbs with an infinitive in /-cnél/ or /-cənél/ are formed from other verbs. Such verbs are called causative verbs. These verbs mean 'to cause to... do whatever the original verb means. Thus, from an original verb meaning 'to shine', a causative verb is formed meaning 'to cause to shine, to polish'. Or from an original verb meaning 'to stop, to come to a stop', a causative is formed meaning 'to stop, to cause to come to a stop'.

The infinitive of the causative is formed from the preterite stem of the original verb by adding /-cnel/ or /-cənel/ to it, the latter if the preterite stem ends in a consonant. But if this would result in the sequence /ccn/, then this sequence is replaced by /cn/. All causative verbs are regular verbs of Class 1.3 and, in fact, form the bulk of Class 1.3. There are, however, a few verbs in this class that are not causative verbs, like անցնել 'to pass' and հարցնել 'to ask'.

A fairly large number of Armenian verbs simply do not form causatives in this way. Instead, their infinitives enter into a phrase with the verb տալ, which then means 'to cause to ...'. Thus, հարցնել տալ, պահել տալ, etc.

In order to express the causative meaning corresponding to some Armenian verbs, entirely different verbs are used, e.g., the causative of գալ is բերել and that of գնալ is ուղարկել.

Some of the causatives and the original verbs from which they are formed are given in the following list. All of these are verbs of which you have already met one form or the other, or even both.

Original verb	Causative verb
փայլել	փայլեցնել
կանգնել	կանգնեցնել
սովորել	սովորեցնել
ծանոթանալ	ծանոթացնել
անհանգստանալ	անհանգստացնել
ուշանալ	ուշացնել
հասկանալ	հասկացնել
բարկանալ	բարկացնել
վերջանալ	վերջացնել

Not all verbs may form causative verbs, but it will be helpful if you can recognize them.

23.3 'to approach'

Now we're getting into Sevan. Ահա մոտենում ենք Սեւանին։

The verb մոտենալ 'to approach' requires the thing approached to be in the genitive case.

C. Exercises

Variation Drills

1. a. Mr. Aramian is writing a letter at that desk.
   b. The man who is writing is Mr. Aramian.
   c. The man who is writing at that desk is Mr. Aramian.
   d. The man who is writing a letter at that desk is Mr. Aramian.

2. a. They are listening carefully to the music.
   b. The people listening to the music are students.
   c. The people listening carefully to the music are students.

3. a. The men are waiting for their wives in front of the theater.
   b. Do you see those men?
   c. Do you see those men in front of the theater?
   d. Do you see the men waiting in front of the theater?
   e. Do you see the men who are waiting for their wives in front of the theater? They are impatient.

4. a. My wife is buying a rug from that man.
   b. That woman is my wife.
   c. The woman buying a rug is my wife.
   d. The woman buying a rug from that rug dealer is my wife.

5. a. The boy is making a fire for our picnic.
   b. The boy needs a match.
   c. The boy making the fire needs a match.
   d. The boy making a fire for our picnic needs a match.

6. a. A large mountain appears in the distance.
   b. That large mountain is Ararat.
   c. That large mountain which appears in the distance is Ararat.
   d. Those two large mountains which appear in the distance are Great and Little Ararat.

7. a. Mr. Aramian is approaching the barber shop with his two children.
   b. That man is Mr. Aramian.
   c. The man approaching the barber shop is Mr. Aramian.
   d. The man approaching the barber shop with his two children is Mr. Aramian.

D. Listening In

1. Mr. Smith and Mr. Aramian are at the railway station.

Արամեան. Ուրեմն, մեկնո՞ւմ էք, պարոն Սմիթ:

Սմիթ. Այո, բարեկամ: Առեւտրական մարդ ասածդ այդպէս է: Մի օր այստեղ, միւս օրն այնտեղ:

Արամեան. Ափսոս առիթ չունեցաք աւելի երկար մնալու մեզ մօտ:

Սմիթ. Բայց նորից կը տեսնուենք: Ո՞վ գիտի, գուցէ, մի քանի ամսից իմ առեւտրական գրասենեակի մի ճիւղը բացեմ ձեր քաղաքում:

Արամեան. Այդ շատ գեղեցիկ գաղափար է: Ձեզ յաջողութիւն եմ ցանկանում: Խնդրում եմ ասէք, վաղն առաւօտեան ժամը քանիսի՞ն կը հասնէք Նիւ-Եորք:

Սմիթ. Եթէ գնացքը ճիշտ ժամանակին ճանապարհ ընկնի, կարծում եմ, նախքան լուսաբաց Նիւ-Եորք կը լինեմ:

Արամեան. Իսկ քանի՞ օր Նիւ-Եորք պիտի մնաք:

Սմիթ. Նոյն օրը կէսօրուայ մօտերին պիտի ճանապարհուեմ Ֆլորիդա:

Արամեան. Ուրեմն այդպիսով, թէ զբօսանք էք կատարում եւ թէ առեւտուր:

Սմիթ. Գուցէ: Բայց որ Ֆլորիդան գեղեցիկ տեղ է, դրանում խօսք չկայ:

Արամեան. Ահա եւ ձեր գնացքը: Չմոռանաք ինձ գրել:

Սմիթ. Ոչ, չեմ մոռանայ: Ցտեսութիւն: Բարեւներս ձեր կնոջը:

Արամեան. Շնորհակալութիւն: Բարի ճանապարհ:

2. Mr. Smith and Mr. Aramian are in an automobile.

Արամեան. Ինչո՞ւ ես կանգնեցնում մեքենան: Ի՞նչ է եղել:

Սմիթ. Առջեւի աջ անիւը նստել է:

Արամեան. Չլինի՞ պայթել է:

Սմիթ. Ոչ, չեմ կարծում: Աւելի լաւ է այս մոտակայ կառատունը գնանք և քննել տանք մեքենան:

Արամեան. Բայց դու ասացիր, որ անցեալ շաբաթ ես նորոգել տուել:

Սմիթ. Այո, բայց տեսնում եմ, որ արգելակներն էլ լաւ չեն աշխատում:

Արամեան. Իսկ բենզին ունե՞ս:

Սմիթ. Բենզինը բաւական է: Բայց դու ասա, տեսնեմ, այստեղից սկսած մեր գնալիք ճանապարհն ինչպէ՞ս է:

Արամեան: Մի քիչ խորդուբորդ է: Բայց այս գիւղն անցնելու պէս, ճանապարհը գնալով աւելի հարթ է դառնում և միշտ իջնում է:

Սմիթ. Եթէ այդպէս է, արկած չունենալու համար, լաւ է զգոյշ վարել մեքենան:

Արամեան. Եթէ այդպէս անես, շատ լաւ բան արած կը լինես:

3. The Aramians are on a picnic

Պարոն Արամեան. Չգիտեմ, թէ ինչո՞ւ այստեղ եկանք: Ոչ նստարան կայ և ոչ էլ սեղան: Տեսարանն էլ այնքան հաճելի չէ:

Տիկին Արամեան. Բայց դու էիր որ այստեղ առաջարկեցիր: Քանի անգամ ասացի այն դիմացի բլուրի մօտ գնանք:

Պ. Արամեան. Իսկ երեխաներն ո՞ւր գնացին:

Տ. Արամեան. Անտառում ծառերի տակ խաղում են: Անհոգ եղիր:

Պ. Արամեան. Ի՞նչ ես կարծում, այն կանաչ մարգագետինը յարմար չէ: Թէ աղբիւրի մօտ կը լինենք և թէ երեխաներից հեռու չենք լինի:

Տ․
Արամեան․ Շատ լաւ։ Ինձ էլ թւում, թէ

է ժամանակ անցկացնել։

Դ․
Արամեան․ Այդ դէպքում ես պայուսակները

E. E

Fluency Drills

1. What time did you set out on your trip?
   Before dawn, in order to get to Dilijan before noon.
   But why were you in such a hurry?
   If we hadn't arrived before noon, we wouldn't have met our friends.

2. When is the picnic to begin?
   Oh, about 2 o'clock. But if you are late, don't worr
   When is your family going to arrive?
   We plan to get there at three.

3. How is the road from here to Dilijan?
   It's not so bad. It's smooth, but winding.
   Do you have to drive carefully?
   Yes, especially at night.

4. How are the roads in your state?
   I'm sorry to say that they're not so good.

Conversation

1. Two students discuss the highway between two citie known to them and plan a trip over that highway in the near future.

յն կանաչ թփերի ու խոտերի մէջ աւելի հաճելի

կը տանեմ, իսկ դու էլ սփռոցը բեր։

Exercises

The highways aren't newly-built. (/k'ařucvél/)
Then it's necessary to drive slowly?
Yes, and your brakes have to be in good condition.

5. Where is the coffee? I can't find it.
Don't worry. It's in a safe place. It's there under the bench.
y. Then we can begin to eat if we can find the childre Where are they?
In the shade of those trees near the spring.

6. What nice grass! Let's spread our table cloth right here.
It's pleasant here now, but in an hour or two it wil be too hot here.
Then what do you suggest?
Let's spread it over there among those big trees.

s 2. They go on to plan a picnic. One suggests a spot where he has been before and describes it in some detail.

Aramian and his wife have just arrived at the picnic grounds. They make a check of the things they have brought along and discover that one or two articles got left behind. They give the children instructions about where they may play and then proceed to get the meal ready.

LESSON 24

REVIEW

A. Variation Drills

In the following sentences use /-ac'/ and /-oq/ participles wherever possible.

1.a. Those two children are sitting among the big trees on the hill.

b. Those children are from our school.

c. Those two children sitting under the big trees are from our school.

d. Those children sitting among the big trees on the hill are from our school.

2.a. I suggested a plan.

b. The plan I suggested was adopted /əntunél/.

c. Do you like the plan I suggested?

d. He conducted his trip according to the plan I suggested.

3.a. The children are playing in the grass.

b. How old are the children playing in the grass?

c. Do you see those children playing in the grass?

d. The children playing in the grass look quite healthy.

4.a. That woman is approaching your car.

b. What is the name of that woman approaching your car?

c. Are you acquainted with that woman who is approaching your car?

d. That woman approaching your car is quite good-looking.

5.a. Why is that man looking at his watch?

b. Does the man looking at the clock work here?

c. The man looking at his watch is waiting for his wife.

d. Do you know that man who is looking at his watch now?

6.a. If you had asked me, I would have __________.

shown you the street
given you good advice
given you some toothpaste
gone with you to the opera

7. He said that __________.

(put the following quotations into indirect form)

'I read your book'
'I am reading your book'
'I'm going to read your book'
'I have eaten breakfast'
'I am eating breakfast'
'I'm going to eat breakfast in a few minutes'

8. If you had __________, we wouldn't have had an accident.

checked the tires
not been arguing with me
driven carefully
stayed at home according to my suggestion

9. __________ will be __________.

what I have to say, interesting
what I have to write, long
the road I have to travel (go), difficult
the materials I have to read, difficult
the opera to be presented, beautiful
the house to be built, built in Armenian style

B. Modified Basic Sentences

1. Why haven't you read your letter?
2. Aren't we going to go by Aram's place?
3. I had never before in my life seen so much noise and confusion.
4. The man standing in front of the theater is waiting for his wife.
5. The rugs he sold were very good.
6. An American friend of mine told me that the bazaars are interesting.
7. We came across some goods recently exported from Armenia.
8. If you don't go to the bazaar in person, you won't understand what I have said.
9. I haven't finished what I had to say.
10. If I weren't pleased with my room, I wouldn't stay.
11. Aram said that he was going to go to see the bazaar.
12. This man says he arrived in Yereven two days ago.
13. If we like the opera, we will go again.
14. He said that I looked like an Armenian to him.
15. I profited very much from the economics section of your library.
16. I profited both from the economics and from the sociological sections.
17. We'll hardly have time to wash and shave.
18. I never go to the opera.
19. He asked me for a match.
20. The man standing in front of the library is a teacher at the university.
21. Let me show you these stamps which I bought recently.
22. But you don't understand what I need!
23. That looks to me like an expensive pair of pants.
24. The members of my class wear gray coats and blue ties.
25. The sooner we start out, the sooner we will get there.
26. If we had started before dawn, we would be there now.

27. The men who arrived today from New York are waiting in your office.

28. The man writing a letter at that desk looks very busy.

29. We've got a lot to do before the picnic.

30. I understand what you mean in general, but please tell me what /vertevek/ means.

C. Conversation

Instead of fluency drills, in which material is given for translation, this section contains six conversations. Each pair of conversations, 1 and 2, 3 and 4, 5 and 6, are built around a type of situation which will provide opportunities to use an important part of the grammatical material of Lessons 19-23.

1. A and B are discussing B's recent sickness. They speculate as to its possible causes and what B might have done to avoid it.

2. A and B are discussing a recent picnic which was not very successful. They discuss various ways in which it might have been improved.

3. A and B are discussing A's apartment /bənak'aran/. A is not very well satisfied with it. They discuss ways in which it might be improved.

4. C and his girlfriend are discussing a forthcoming presentation at the opera house. C wants D to go, but she is not enthusiastic. She makes a series of excuses, which C tries to overcome.

5. A asks B if he may borrow some of his toilet articles. B says yes, he may, and that they are in his room. A questions B about the location of the various articles, thanks him, and goes to get them.

6. A is a new employee in a clothing store. E, the manager, is showing him the stock, and the locations of things.

D. Conversation

1. F, a new student at an Armenian university, asks G, who has been there for several years, about the library facilities, particularly in the social sciences. In the course of his answer, G mentions a paper he is writing. It happens that F is interested in the same subject, so they discuss G's paper.

2. B has been feeling ill for some time. His friend drops in to see him. After B has recited his symptoms, H tells him that he himself had had the same troubles several years before. He recovered by spending some time in a more healthful climate. He tries to persuade B to go there.

M, who is about to leave for his first year at the university, asks H about details of student life. He is particularly interested in the kinds of clothing that are popular, the best stores in which to buy them, and so forth.

LESSON 25

GEOGRAPHY

A. Basic Sentences

	Mr. Aramian	
to decide	որոշել	vorošél
When have you decided to go to Iran?	Ե՞րբ էք որոշել Պարսկաստան անցնել։	
	Mr. Smith	
near	մոտ	mót'
future	ապագայ	ap'agá
In the near future.	Մոտ ապագային։	
Maybe in a few months	Գուցէ մի քանի ամսից։	
	Mr. Aramian	
Are you going straight to Iran, or do you have other plans?	Ուղղակի Պարսկաստա՞ն պիտի գնաք, թէ ուրիշ ծրագրներ էլ ունէք։	
	Mr. Smith	
middle	միջին	mičín, miǰín
via	վրայով	vərayóv
I want to make my trip via the Middle East.	Ճանապարհորդութիւնս ուզում եմ Միջին Արեւելքի վրայով կատարել։	
to interest	հետաքրքրել	het'akərkrél

colony, community	գաղութ	gaqút
've always been interested in the people of those countries, especially the Armenian communities.	Այդ երկրների ժողովուրդները ինձ միշտ էլ հետաքրքրել են, յատկապէս հայ գաղութները։	
	Mr. Aramian	
n that case I suggest that you go to Tabriz.	Այդ դէպքում, ձեզ կառաջարկեմ Թաւրիզ գնալ։	
leading	առաջնորդող	ařačnortóq
role	դեր	dér
The Armenian community there plays a leading role in Persian-Armenian life.	Այնտեղի հայ գաղութը առաջնորդող դեր է կատարում պարսկահայ կեանքում։	
	Mr. Smith	
Yes, I plan to spend a certain amount of time in Tabriz, then if it is possible, go over to Armenia.	Այո, ծրագրել եմ մի որոշ ժամանակ Թաւրիզ մնալ, ապա եթէ կարողանամ, անցնել նաեւ Հայաստան։	
	Mr. Aramian	
Do you have a visa?	Արդեօք վիզա ունէ՞ք։	
to obtain	ձեռք բերել	jérk berèl
How did you get it?	Ի՞նչպէս կարողացաք ձեռք բերել։	
	Mr. Smith	
I haven't yet.	Դեռ չեմ ստացել։	

Of course, I applied in plenty of time.	Իհարկէ ժամանակին դիմել եմ.	
appearance	երեւոյթ	yerevúyt
present	ներկայ	nerk'á
situation	դրութիւն	dərutyún
to become difficult	դժուարանալ	dəžvaranál
But from all appearances it has gotten difficult on account of the present political situation.	Բայց ըստ երեւոյթին ներկայ քաղաքական դրութեան հետեւանքով դժուարացել է։	

Mr. Aramian

inevitable	անխուսափելի	anxusapelí
Yes, such difficulties are usually unavoidable.	Այո, այսպիսի խնդիրները ընդհանրապէս անխուսափելի են։	
I'm glad that you have a chance to visit the Middle East.	Բայց երանի ձեզ, որ առիթ ունէք Միջին Արեւելքը այցելելու։	

Mr. Smith

Yes, I'm waiting for that day impatiently.	Այո։ Անհամբեր սպասում եմ այդ օրուան։	
to forget	մոռանալ	mořanál
By the way, I wanted to say something to you, but I've forgotten what it was.	Ներողութիւն պարոն Արամեան, ձեզ մի բան էի ուզում ասել, բայց մոռացայ։	
to remember	յիշել	hišél

Now I remember.	Այժմ յիշեցի։	
Do you have a book on Armenian geography?	Դուք Հայաստանի աշխարհագրութեան գիրք ունէ՞ք։	
	Mr. Aramian	
ancient	պատմական	p’at’mak’án
Ancient or modern Armenia?	Պատմակա՞ն թէ արդի Հայաստանի։	
	Mr. Smith	
complete	լրիւ	lərív
Both. Before my visit to Armenia, I want to form a well-rounded idea of the country.	Երկուսն էլ։ Նախքան Հայաստան այցելելս, ուզում եմ մի լրիւ գաղափար կազմել երկրի մասին։	
	Mr. Aramian	
map	քարտէս	kart’és
Yes, I have a good geography, with lots of maps.	Այո։ Մի լաւ աշխարհագրութեան գիրք ունեմ, բազմաթիւ քարտէսներով։	
boundary	սահման	sahmán
to be changed	փոփոխուել	popoxvél
These maps will show you how very many times the boundaries of Armenia have been changed.	Այդ քարտէսները ձեզ ցոյց կը տան թէ քանի-քանի անգամներ են Հայաստանի սահմանները փոփոխուել։	
	Mr. Smith	
size	մեծութիւն	mec’utyún

What is the size of present-day Armenia?	Ներկայ Հայաստանի մեծութիւնը ո՞րչափ է։	
	Mr. Aramian	
It's not so big.	Այնքան էլ մեծ չէ։	
It's almost one and a half times the size of Massachusetts.	Գրեթէ մէկ ու կէս անգամ Մասաչուսեց նահանգի մեծութիւնն ունի։	
	Mr. Smith	
number	թիւ	tív
And about how many Armenians are there?	Իսկ հայերի ընդհանուր թի՞ւը։	
	Mr. Aramian	
population	բնակչութիւն	bənak'čutyún
The population of Armenia numbers nearly one and a half million.	Հայաստանի բնակչութեան ընդհանուր թիւը մօտ մէկ ու կէս միլիոն է։	
that many	նոյնքան էլ	nuynkán ə̀l
outside the boundaries	արտասահման	art'asahmán
together	մէկտեղ	mek't'éq
There are that many Armenians living in the Soviet Union, but together with the Armenians living outside of Armenia, the total number comes to four million.	Նոյնքան էլ հայեր կան խորհրդային Միութեան մէջ։ Իսկ արտասահմանի հայութեան հետ մէկտեղ, հայերի ընդհանուր թիւը չորս միլիոնի է հասնում։	

B. Build-ups

(Use /-oq/ and /-ac'/ forms wherever possible. The Armenian phrases at the end of each exercise will serve as hints.)

1. a. My parents are going to come in the near future.
   b. My parents are going to bring my books.
   c. My parents, who are going to come in the near future, are going to bring my books with them.
   (Մօտ ապագայում եկող իմ ծնողները)

2. a. My friends went straight to Persia.
   b. My friends stayed in Tabriz for two weeks.
   c. My friends who went straight to Persia stayed in Tabriz for two weeks.
   (Ուղղակի Պարսկաստան գնացող իմ երկու բարեկամները)

3. a. We made our trip via the Middle East.
   b. Our trip was very interesting.
   c. Our trip via the Middle East was very interesting.
   (Միջին Արեւելքի վրայով կատարած մեր ճանապարհորդութիւնը)

4. a. The Tabriz colony plays a leading part in Persian-Armenian life.
   b. The colony playing the leading role is located in Tabriz.
   c. He told me about the Tabriz colony.
   d. He told me many interesting things about the Tabriz colony, which plays a leading role in Persian-Armenian life.
   (Պարսկահայ կեանքում առաջնորդող դեր կատարող Թաւրիզի գաղութը)

5. a. We stayed in Tabriz.
   b. Let's stay in Tabriz for a week.
   c. Why did you stay so long in Tabriz?
   d. On account of staying so long in Tabriz, we weren't able to go to Teheran.
   (Երկար ժամանակ Թաւրիզ մնալու հետեւանքով չկարողացանք Թեհրան անցնել)

6. a. I'm sorry to hear about that situation.
   b. The situation has become difficult.
   c. On account of present-day political problems, the situation has become difficult.
   d. I'm sorry to hear about that situation, which has become difficult on account of present-day political problems.
   (Ներկայ քաղաքական կացութեան հետեւանքով դժուարացած դրութեան մասին)

7. a. I've visited a lot of states.
   b. Let me tell you about the states I've visited.
   c. I've visited seventeen states in the last three months.
   d. Let me tell you about the states I've visited in the last three months.

(Անցեալ երեք ամիսների իմ այցելած նահանգների մասին)

8. a. I came to look at your books.
   b. I want to look at the maps in (of) your book.
   c. I want to read about Armenian geography.
   d. I came to look at the maps in your book and to read about Armenian geography.
   (Ձեր գրքի քարտէսները նայելու և Հայաստանի աշխարհագրութեան մասին կարդալու համար)

9. a. He crossed from Persia to Armenia.
   b. He went to Armenia on business.
   c. He crossed from Persia to Armenia on business.
   d. After crossing from Persia to Armenia on business, he received a letter from the New York branch of his bank.
   (Առեւտրական գործերով Պարսկաստանից Հայաստան անցնելուց յետոյ)

10. a. I've forgotten my question.
    b. I wanted to ask you a question.
    c. I've forgotten the question I wanted to ask you.
    d. On account of forgetting the question I wanted to ask you, I'll ask another.
    (Ձեզ տալիք հարցս մոռանալու հետեւանքով)

C. Reading

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Դարերի ընթացքում, Հայաստանի սահմանները յաճախ փոփոխութեան են ենթարկուել: Պատմական Հայաստանը գտնւում էր փոքր Ասիոյ հիւսիսարեւելեան մասում, Եփրատ, Տիգրիս, Արաքս և Քուռ գետերի բերրի հովիտների մէջ: Այդ հողերի վրայ գոյութիւն ունէին մի շարք պետութիւններ որոնցից իշխող դեր էին կատարում Նայիրի և Ուրարտու թագաւորութիւնները:

Պատմական Հայաստանի տարածութիւնն էր մօտաւորապէս 140,000 քառակուսի մղոն, և սահմանակից էր հարաւ-արեւելքում Ուրմիոյ լճին, հարաւում Զաբ գետին և Մուսուլ քաղաքին, հիւսիս-արեւելքում Միջերկրական ծովին և արեւմուտքում Սև ծովին:

Պատմական դէպքերի բերումով, գնալով Հայաստանի սահմանները փոքրանում են և աւելի հիւսիս են ձգւում, դէպի Կովկաս ուր քաղաքականապէս հայ ժողովուրդը իրեն աւելի ապահով էր գտնում: Այդ շրջանին, Հայաստանի արեւմտեան մասը կոչւում էր

Փոքր Հայք, և արեւելեան մասը Մեծ Հայք:

Միջին Դարերում, (1080–1375 Ք·Ց·) Միջերկրականի ափերին կազմւում է Կիլիկեան Հայաստանի թագաւորութիւնը: Ահա այդ շրջանին է որ հայերը մեծ մասնակցութիւն են բերում խաչակրաց Արշաւանքին:

1375 թուից մինչև 1918 թիւ, Հայաստանը աշխարհագրապէս մի անորոշ ու խախուտ ձև է ստանում, բաժանուելով Ռուսաստանի, Պարսկաստանի և Թուրքիայի միջև:

1918 թուին էր որ գրեթէ վեց դար ստրկութիւնից յետոյ Հայաստանը վերստանում է իր անկախութիւնը և հռչակւում որպէս ժողովրդավարական հանրապետութիւն: Հայաստանի Հանրապետութեան այդ շրջանին, երկրի տարածութիւնն էր 30,000 ք·մ·

Հայաստանի հողային իրաւական պահանջների առնչութեամբ, Միացեալ Նահանգների Նախագահ Վուդրօ Վիլսոնը մի պատուիրագիր (մանդաթ) է յանձնում Ազգերի վեհաժողովին: 1920 թուի Օգոստոս 10 ին Դաշնակիցները ստորագրում են Սեվրի Դաշնագիրը որով Թուրքիան Հայաստանին պիտի վերադարձնէր հայկական վեց նահանգները և այդպիսով Հայաստանը տէր պիտի դառնար իր պատմական հողերի մի մասին: Ըստ Վիլսոնեան հրամանագրի, Հայաստանի Հանրապետութեան տարածութիւնը 65,000 ք·մ· պիտի լինէր: Սակայն Հայաստանին առնչուող Սեվրի Դաշնագրի յոդուածները չեն իրագործւում և այդ թուականից հազիւ մէկ ամիս անցած Թուրքիան և Խորհրդային Ռուսաստանը յարձակւում են Հայաստանի վրայ և երկիրը բաժանում իրենց մէջ: 1920 թուի Դեկտեմբեր 2 ին Հայաստանը խորհրդայնանում է:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ

Խորհրդային Հայաստանը մի լեռնային երկիր է որ գտնւում է Իրանեան Բարձրաւանդակի հիւսիսային ծայրում և Արաքս գետի կենտրոնական հովտում: Հայաստանի բարձրաւանդակը ծովի մակերեսից 6,000–8,000 ոտք բարձրութիւն ունի և ցանցուած է մի շարք լեռնաշղթաներով ու հրաբխային լեռներով: Երկրի ամենաբարձր կէտը 14,440 ոտք բարձրութիւն ունի: Սովետական Հայաստանի տարածութիւնն է 11,580 ք·մ·:

Խ· ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ

Հայաստանը Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետական Միութեան 16 հանրապետութիւններից մէկն է որ գտնւում է հարաւային Կովկասում: Հայաստանը սահմանակից է արևմուտքից Թուրքիային, հարաւից Իրանին, արևելքից Խորհրդային Ազրբէջանին, և հիւսիսից Խորհրդային Վրաստանին։

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԼԻՄԱՆ

Չնայած այն հանգամանքին որ Հայաստանի կլիման ընդհանրապէս չոր ու լեռնային է։ Սակայն այդ կլիման ունի իր բազմաթիւ եղանակները համաձայն տեղի աշխարհագրական դիրքի։ Հայաստանի ձմեռը երկար ու խիստ է, իսկ ամառը տաք ու կիզիչ։ Արարատեան դաշտում ու հովիտներում եղանակը բարեխառն է։

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐԸ

Խորհրդային Հայաստանի ամենաբարձր լեռն Արագածն է որ 14,440 ոտք բարձրութիւն ունի։ Լեռնաշղթաներից կարեւորներն են հիւսիսում Փամբակի ու Մուրղուզեան լեռները, արեւմուտքում Սեւանի, Զանգեզուրի ու Բարգուշատի լեռնաշղթաները, հարաւում Մեղրիի ու Վայոց Ձորեան լեռները, եւ Սեւան Լճի արեւմուտքում Գեղամայ լեռները։ Արարատ լեռը կամ Մասիսը որ Հայաստանի անկախութեան հոգին ու խորհրդանիշն է Թուրքիայի տիրապետութեան տակ է գտնւում։ Մեծ Մասիսի բարձրութիւնն է 17,000 ոտք, իսկ Փոքր Մասիսինը 13,000 ոտք։

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՏԵՐԸ

Սովետական Հայաստանի ամենամեծ գետը Արաքսն (Երասխ կամ Արաս.) է որ 600 մղոն երկարութիւն ունի։ Արաքսը սկիզբ է առնում Էրզրումի հարաւից եւ թափւում է Կասպից ծովը։ Արաքսը մի արագընթաց, տղմոտ ու վտանգաւոր գետ է որ ոռոգում է Արարատեան դաշտի հողերը։ Ախուրեան եւ Հրազդան գետերը միանում են Արաքսին։ Հայաստանի միւս գետերն են Քասախը, Դեբետը, Աղստաֆան, Արփան ու Որոտանը։

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՃԵՐԸ

Սեւան Լիճը որ աշխարհիս ամենաբարձր լեռնային լճերից մէկն է, ծովի մակերեսից 6,500 ոտք բարձրութեան վրայ է գտնւում, շրջապատուած հրաբխային լեռներով։ Սեւան Լիճը 540 ք.մ. տարածութիւն ունի եւ յայտնի է իր Իշխան անունով համբաւաւոր ձուկով։ Սեւանի մասին ասւում է, „ամենաբարձրը մեծերից, ամենամեծը բարձրերից„։

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՈՎԻՏՆԵՐԸ

Արարատեան դաշտը իր բուսական հարստութեամբ նման է Նեղոսեան բերքառատ ափերին: Արարատեան դաշտում մշակւում են բամբակ, խաղող, ծիրան, ծխախոտ, թթենի եւ այլ պտուղներ ու բանջարեղէններ:

Խ· ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սովետական Հայաստանի տարածութեան կէսից աւելին կազմում են ալպեան կանաչ արօտատեղիներ, իսկ երկրի միայն 13 առ հարիւրը ծածկուած է անտառներով: Մնացեալ մասը, խոնաւութեան պակասի հետեւանքով չոր էր ու անբերրի: Սակայն մինչեւ 1940 թիւ, Հնգամեայ ծրագրների շնորհիւ, բազմաթիւ ջրանցքներ փորուեցին եւ այդպիսով 426,247 հեկտար հող ոռոգելի դարձաւ: Բացի այդ, լեռնիվայր հոսող այդ աղբիւրների ու գետերի բնական ուժը օգտագործելով, մինչեւ 1940 թիւ 40 հատ ջրելեկտրօկայաններ կառուցուեցին երկրում: Միայն Սեւան լճի կենտրոնական ջրելեկտրօկայանը կարողանում է շրջակայ քաղաքներին ու աւաններին ելեկտրականութիւն հայթաթել:

Հայաստանը հարուստ է պղինձի, աղի, ցինկի, արծաթի, ոսկու, արճիճի եւ այլ մետաղների, ինչպէս նաեւ քարածուխի հանքերով: Կան նաեւ կիր, չէշաքար ու մարմար: Հայաստանի Արթիկի վարդագոյն տուֆ քարը որը միայն շինարարութեան համար է գործածւում, հռչակաւոր է ոչ միայն Խորհրդային Միութեան մէջ, այլեւ ամբողջ աշխարհում:

Խ· ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԸ

1· ՎԱՅՐԻ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ

Հայաստանի լեռնային շրջաններում կան աղուէս, գայլ, արջ, եղջերու, այծեամ, վարազ, բորենի, եղեգնակատու եւ այլն: Հայաստանի թռչուններից յայտնի են բադը, կռունկը, սոխակը, փայտփորիկը, բազէն եւ այլն:

2· ԸՆՏԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ

Խորհրդային Հայաստանում անասնապահութիւնը եւ անտառապահութիւնը գիւղատնտեսութեան մի կարեւոր մասն է կազմում: Անասնապահութիւնը բաւական զարգացած է ալպեան լեռնային շրջաններում ուր պահւում են կով, եզ, ոչխար, այծ և այլն: Լոռիի շրջանը արդէն կաթնարդիւնաբերական մի կարեւոր կենտրոն է դարձել: Վայոց Ձորի շրջանի մեղուաբուծութիւնը մեծ յառաջադիմութեան է հասել:

Խ· ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

Խ· Հայաստանի մայրաքաղաքն է Երեւանը որը գտնւում է Հրազդան գետի ափին: Երեւանը մի արդիական քաղաք է ուր կենտրոնացած են երկրի կրթական, մշակութային ու ճարտարարուեստի բոլոր հաստատութիւնները: Երեւանի բնակչութիւնն է 250,000: Հայաստանի ուրիշ կարեւոր քաղաքներն են Լենինականը, Կիրովականը, Նոր-Բայազէդը, Ալլահվերդին, Ստեփանաւանը, Ղափանը, Արթիկը եւ Գորիսը: Էջմիածնում է գտնւում Հայոց Առաքելական Եկեղեցու Մայր Աթոռը եւ Էջմիածնի հնադարեան վանքը:

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Համաձայն 1944 թուի տուեալների, Հայաստանի բնակչութեան թիւը 1,821,000 է: Հայերից բացի, Հայաստանում ապրում են թաթարներ, ասորիներ, եզիդիներ եւ որոշ թուով ռուսեր: Խորհրդային Միութեան միւս հանրապետութիւններում կան մօտ մէկ միլիոն հայեր, իսկ արտասահմանի հայութեան ընդհանուր թիւը գրեթէ մէկ ու կէս միլիոնի է հասնում:

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

Հայերը պատկանում են Արմենական ցեղին: Նրանք բարձրահասակ են, թուխ, եւ մեծ մասամբ իրենց իրենց մորթին ցորենագոյն է: Հայկական կեր, արծուային քիթը յայտնի է: Հայերը ճանաչուած են որպէս տոկուն, չարքաշ, խելացի ու մշակութասէր մի ժողովուրդ:

D. Conversation

1. A asks B if he may borrow a suitcase for a few months. He says he is going to Europe. B says he may have the suitcase. He also inquires about his visas. A asks B for advice about clothing and itinerary.
2. C goes into a bookstore to buy a geography book for a particular part of the world. D, the clerk, shows him several and they discuss the relative merits of each. C inquires about the prices and buys one.
3. E, an Armenian, is being interrogated by several non-Armenian friends about Armenia and Armenians. He answers their questions.

LESSON 26

INDUSTRY

A. Basic Sentences

	Mr. Smith	
Have you read today's issue of the Times?	Պարոն Արամեան, ‚‚Նիւ Եորք Թայմզ„-ի այսօրուայ համարը կարդացե՞լ էք։	
	Mr. Aramian	
to glance through	աչքի անցկացնել	ačkí anck'acənél
Yes, I glanced through it this morning.	Այո, առաւօտեան աչքի անցկացրի։	
Why?	Ի՞նչ կայ որ։	
Did you find anything important in it?	Կարեւոր նի՞թի հանդիպեցիք։	
	Mr. Smith	
industry	ճարտարարուեստ	č'art'ararvést'
article	յօդուած	hodvác'
Yes. There's an interesting article on Armenian industry.	Այո։ Հայաստանի ճարտարարուեստի մասին մի հետաքրքիր յօդուած կայ։	
	Mr. Aramian	
page	էջ	éǰ
author	հեղինակ	heqinák'

Really? On what page? Who is the author?	Իսկապե՞ս։ Ո՞ր էջում։ Ո՞վ է հեղինակը։	
to happen	պատահել	p'at'ahél
How did it happen that I didn't read it?	Ինչպե՞ս է պատահել, որ չեմ կարդացել։	
	Mr. Smith	
The article is in the foreign trade section.	Յօդուածը գտնւում է թերթի ,,Արտաքին ճարտարարութեան,, բաժնում։	
correspondent	թղթակից	təxtak'íc
And the writer is an American correspondent. I don't remember his name.	Իսկ գրողը մի ամերիկացի թղթակից է։ Անունը չեմ յիշում։	
	Mr. Aramian	
factual	փաստացի	past'ací
data	տուեալներ	t'əvyalnér
glance, look	ակնարկ	ak'nárk'
Did he present the subject in terms of a lot of data, or is it just an overall view?	Արդեօք փաստացի տուեալներո՞վ է մօտեցել նիւթին, թէ այնպէս մի ընդհանուր ակնարկ է։	
	Mr. Smith	
to answer, to reply	անդրադարձալ	andradarjél
salt	աղ	áq

pure, mere	զուտ	zút'
copper	պղինձ	p'əqínj
production	արտադրութիւն, արդիւնաբերութիւն	art'adrutyún, ardyunaberutyún
It's rather an overall view, but he went into great detail about the copper and salt production of the regions of Allahverdi and Zangezur.	Աւելի շուտ մի ընդհանուր ակնարկ է։ Բայց մանրամասորէն անդրադարձել է Ալավերդի եւ Զանգեզուրի շրջանի աղի ու պղնձի արդիւնաբերութեան։	
I always thought that Armenia was an entirely agricultural country.	Ես միշտ կարծում էի, որ Հայաստանը զուտ մի գիւղատնտեսական երկիր է։	

Mr. Aramian

to progress, develop	զարգանալ	zarganál
gradually	գնալով	gənalóv
Of course, agriculture is more fully developed in Armenia, but industry is coming to play an important role in the country.	Իհարկէ, գիւղատնտեսութիւնը աւելի զարգացած է Հայաստանում, բայց գնալով, ճարտարարուեստը կարեւոր դեր է կատարում երկրի մէջ։	

Mr. Smith

rich	հարուստ	harúst
mineral deposit, mine	հանք	hánk
From all appearances, the country has a lot of mineral deposits.	Ըստ երեւոյթին, երկիրը հարուստ է հանքերով։	

Mr. Aramian

compared	համեմատ, համեմատած	hamemát’, hamemat’ác’
molybdenum	արճիճ	arč’íč’
zinc	ցինկ	cínk’
silver	արծաթ	arc’át
gold	ոսկի	vosk’í
other	այլ	áyl
metal	մետաղ	met’áq
For its size, yes. There are deposits of molybdenum, zinc, silver, gold, and other metals.	Համեմատ իր մեծութեան, այո: Կան արճիճի, ցինկի. արծաթի, ոսկու եւ այլ մետաղների հանքեր:	

Mr. Smith

But what about factories?	Իսկ գործարաննե՞ր ինչպէս:	
that is...	այսինքն...	aysínkən...
That is, I mean, what factories are there?	Այսինքն ուզում եմ ասած լինել, ի՞նչ գործարաններ կան:	

Mr. Aramian

artificial	արհեստական	arhest’ak’án
rubber	ձգախէժ	jəgaxéž
textile	հիւսուածեղէն	hyusvac’eqén
foundry	ձուլարան, մետաղաձուլարան	julарán, met’aqajularán
factory, for producing machines	մեքենաշինման գործարան	mekenašinmàn gorc’arán
second	վայրկեան	vayrk’yán

Soviet	խորհրդային, սովետական	xorhərdain, sovet'ák'an
I can't remember everything at the moment.	Այս վայրկեանիս բոլորը չեմ կարող յիշել։	
The Armenian textile and synthetic rubber factories, the canneries and foundries, as well as the factories for producing machines, are famous throughout the Soviet Union.	Հայաստանի արհեստական ձգախէժի, հիւսուածեղէնի, մետաղաձուլման, պահածոյի, ինչպէս նաեւ մեքենաշինման գործարանները յայտնի են Խորհրդային Միութեան մէջ։	

Mr. Smith

questioning	հարցուփորձ	harcupórj
hydro-electric plant	ջրելեքտրօկայան	Jərelekt'rok'ayán
Excuse me for asking so many questions. How does it happen that there is such a large number of hydro-electric plants in Armenia?	Ներողութիւն այսքան հարցուփորձիս համար։ Ինչի՞ հետեւանք է, որ Հայաստանում այդքան մեծ թուով ջրելեքտրօկայաններ կան։	

Mr. Aramian

coal	քարածուխ	karac'úx
oil	քարիւղ	karyúq
cheap	աժան	ažán
down (a mountain)	լեռնիվայր	lernivâyr
flow	հոսել	hosél
natural	բնական	bənak'án

strength, energy	ույժ, ուժ	úyž, úž
to provide	մատակարարել	mat'ak'ararél
electric plant	ելեկտրոկայան	yelekt'rok'ayán
That's quite clear.	Ահ, դա շատ պարզ է։	
Water is cheaper than coal.	Ջուրը քարածուխից աւելի աժան է։	
And the rivers of Armenia, flowing down from the mountains, provide natural energy for factories and power plants.	Իսկ Հայաստանի լեռնիվայր հոսող գետերը, արդէն բնական մեծ ույժ են մատակարարում գործարաններին ու ելեկտրոկայաններին։	

B. Build-ups

(Use present participle 2 or past participle 2 wherever possible.)

1. a. It's in the foreign industry section of the paper.
   b. You must read these two important articles.
   c. The articles are in the foreign industry section.
   d. You must read the two articles which are in the foreign industry section.
   (Արտաքին ճարտարարուեստի բաժնում գտնուող այդ երկու կարեւոր յօդուածները)

2. a. The article gives lots of data.
   b. The article gives lots of data about industry.
   c. The article gives lots of data about Armenian industry.
   d. You will get a complete idea from this article, which gives lots of data about Armenian industry.
   (Հայաստանի ճարտարարուեստի մասին շատ տուեալներ տուող յօդուածից)

3. a. He didn't talk about economic problems.
   b. He is concerned with political problems.
   c. We are concerned with purely political problems.
   d. Because of being concerned with purely political problems, he didn't talk about economic problems.
   (Զուտ քաղաքական խնդիրներով զբաղուած լինելու պատճառով)

4. a. Armenian industry is developing gradually.
   b. I don't understand the industries of Armenia.

c. I don't understand the developing industries of Armenia.

d. In order to understand the gradually developing industries of Armenia, you must go there in person.
(Գնալով զարգացող Հայաստանի ճարտարարուեստը հասկանալու համար)

5. a. The mines are famous in the Soviet Union.
   b. The metal deposits are famous in the Soviet Union.
   c. The mines located in Armenia are famous in the Soviet Union.
   d. The mines located in the southern part of Armenia are famous in the Soviet Union.
   (Հայաստանի հարաւային մասում գտնուող մետաղային հանքերը)

6. a. There are a lot of fish in these rivers.
   b. There are a lot of fish in the rivers of Armenia.
   c. There are a lot of fish in the rivers which flow down from the mountains.
   (Հայաստանի լեռնիվար հոսող գեղեցիկ գետերում)

7. a. He's a correspondent.
   b. He's an American correspondent.
   c. He's one of the American correspondents interested in Armenia.

d. He's one of the American correspondents interested in the new industry of Armenia.
(Հայաստանի նոր ճարտարարուեստով հետաքրքրուող ամերիկեան լրագրողներից մէկը)

8. a. I read the Times.
   b. I read today's Times.
   c. I read today's Times very carefully.
   d. After reading today's Times very carefully, I wrote a letter.
   («Նիւ-Եօրք Թայմզ»-ը այսօրուայ համարում ուշադրութեամբ կարդալուց յետոյ)

9. a. I was talking with my friends.
   b. I was talking with my friends about Armenia.
   c. I was talking with my friends about Armenia until 2 a.m.
   d. On account of talking with my friends about Armenia until 2 a.m., I'm very tired today.
   (Մինչեւ ժամի տասերկուսը իմ բարեկամի հետ Հայաստանի մասին խօսելու պատճառով)

10. a. I want to buy some synthetic rubber.
    b. He bought some synthetic rubber exported from Armenia.
    c. In order to buy synthetic rubber exported from Armenia, you must speak to our director.
    (Հայաստանից արտածած արհեստական ձգախէժ գնելու համար)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱԿՆԱՐԿ

Չնայած այն հանգամանքին, որ Հայաստանը միշտ էլ ճանաչուել է որպէս մի գիւղատնտեսական երկիր, բայց վերջին քսան տարիների ընթացքում, ճարտարարուեստը այնքան է յառաջադիմել, որ այսօր Խորհրդային Միութեան մէջ, արդիւնաբերութեան բնագաւառում, Հայաստանը տնտեսապէս զարգացած հանրապետութիւններից մէկն է համարւում: Բաւական է ի նկատի առնել այն փաստը, որ 1943 թուին, երկրի ընդհանուր արդիւնաբերութեան 80 տոկոսը ճարտարարուեստի միջոցով է եղել:

Ահա, ճարտարարուեստի այս արագ զարգացման հետեւանքով է, որ 1916–1939 թիւ, Հայաստանի քաղաքաբնակ բնակչութեան թիւը 220 տոկոսով աճել է:

Հայաստանի ճարտարարուեստի ծաւալման գլխաւոր ազդակները կայանում են երկրի բնական հարստութիւնների, հանքերի, ինչպէս նաեւ ելեքտրական ուժի մեծաքանակ օգտագործման ու հայթաթման մէջ:

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի հանքարգիւնաբերութեան մէջ առաջնակարգ տեղ են գրաւում գունաւոր մետաղներն ու քիմիական նիւթերը, որոնք շնորհիւ գիտական լայն միջոցների կիրառման, զարգացել ու ծաւալուել են: Այդ մետաղները երկրի տնտեսական վերելքի ու ճարտարարուեստի բարգաւաճման ողնայարն են հանդիսանում:

Հանքարդիւնաբերութեան մէջ, Հայաստանի գլխաւոր արտադրութիւնը պղինձն է, որն երբեմն ստացւում է արճիճի, ցինկի եւ այլ մետաղների հետ խառնուած վիճակում: Այս խառնուածքը օգտագործւում է քիմիագիտական վերլուծումների եւ մետաղագործութեան համար: Պղինձի, մետաղաձուլման եւ քիմիական նիւթերի արդիւնաբերութեան կարեւոր կենտրոններն են Ալլահվերդին ու Կիրովականը:

Հայաստանի պղինձի արտադրութիւնը զարգացաւ 19-րդ դարի կէսին, երբ երկրի հանքային արդիւնաբերութիւնն անցաւ ֆրանսիացիների ձեռքը: Հետագային, 1939–1940 թուերին, Հայաստանի կառավարութեան ջանքերով, նոր հետախուզութիւններ կատարուեցին եւ, պղինձի արտադրութիւնը 10 անգամով աւելի ծաւալուեց:

Հայաստանում կան նաեւ արճիճի, ցինկի, արծաթի, ոսկու, քրոմի, հանքեր: Գունաւոր մետաղները գտնւում են Զանգեզուրի շրջանում, իսկ երկաթի հանքերը տարածւում են հիւսիսում: Պաղլեղածինը (ալիւմինեոմ) արտադրւում է Քաջարանում:

Քարածուխը որ սկզբում Դոնեցի Աւազանից էր ներմուծւում, այսօր, շնորհիւ Ջաջուրում եւ Ջերմանիսում յայտնագործուած հանքերի, մատակարարում է երկրի ներքին պէտքերը:

Տեղական սպառողական նշանակութիւն ունի բասարգեչարի, կալինինի եւ կիրովականի շրջանների հողածուխը (տորֆ):

Հայաստանը հարուստ է, յատկապէս շինարարական նիւթերոկ: Երկիրը լեցուն է զանազան մարմարների, փխրաքարի (տուֆ), սեւակուճի (բասալտ), կրի, որձաքարի (գրանիթ) եւ նման շատ նիւթերի հանքային շերտերով:

Այս շինանիւթերը որոնք հրաբխային ծագում ունեն, գտնւում են Արագածի շրջապատում, փամբակ գետի աւազանում եւ Արարատեան դաշտավայրում: Մեծ կարեւորութիւն ունի Արթիկի հռչակաւոր վարդագոյն տուֆ քարը, որի պահեստը 60 միլիոն խորանարդ մեթր է: Տուֆը օգտագործւում է ոչ միայն Հայաստանի շինարարութեան համար, այլեւ արտածւում է խորհրդային միութեան այլ հանրապետութիւններին:

Գունաւոր երակներով մարմարը գտնւում է Աղվերանում, Արզակում եւ Դավալույում:

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի օրստօրէ ընդարձակուող ճարտարարուեստը պատճառ է դարձել երկրում գործարանային ցանցերի կազմութեան: Արտադրականութեան այս աննախընթաց վերելքի հիմնական դրդապատճառը հայ ժողովրդի ձեռներէցութեան ու աշխատասիրութեան պիտի վերագրել: Քաղաքական ազատ պայմաններում, երբ վերստացուի Հայաստանի կատարեալ անկախութիւնն եւ հողային արդար իրաւունքները, հայ ժողովուրդը հրաշքներ կարող է գործել:

Ներկայ Հայաստանում, գործարանային արտադրութեան ճնշիչ մասը ծանր ճարտարարուեստի վրայ է կենտրոնացած: 1948 թուին, երկրի ճարտարարուեստին յատկացուած ընդհանուր նախահաշիւն էր 4·1 միլիարդ ռուբլի: Այս գումարի 50 տոկոսը ուղղուած էր գործարանային ու բարդ մեքենաների շինման համար:

1940 թուին, խոշոր ճարտարարուեստի արտադրութիւնը 23 անգամ աւելին էր քան 1913 թուինը: Իսկ 1948 թուի արտադրականութիւնը 60 անգամով գերակշռում էր 1927–28 թուերի ընդհանուր արդիւնքին:

Համաշխարային Երկրորդ Պատերազմից յետոյ, Հայաստանում զարգացաւ մեքենաշինութիւնը, որը կազմում է ընդհանուր ճարտարարուեստի մէկ հինգերորդ մասը:

Հայաստանի կենտրոնական շրջանի գործարաններում պատրաստւում են ելեքտրականութեան վերաբերող կազմածներ, մեքենաների մասեր ու գործիքներ, ինչպէս նաեւ ճարտարարուեստային քիմիական նիւթեր: Արտադրւում է ծծմբաթթու, կարբիտ եւ այլն: Շիրակը համարւում է թանկարժէք շինարարական նիւթերի արդիւնաբերութեան շրջան:

Արհեստական ձգախէժի արտադրութիւնը յատուկ կարեւորութիւն ունի ոչ միայն Հայաստանում, այլ նաեւ համայն խորհրդային Միութեան մէջ: Արհեստական ձգախէժից պատրաստւում է ինքնաշարժի անիւներ, գործարանային պիտոյքներ ու տնային առարկաներ:

Հայաստանի հիւսուածեղէնի գործարանները ներքին պէտքերը հոգալուց զատ, կարողանում են նաեւ որոշ քանակով արտածել հարեւան երկրներին: Լենինականը եւ Շիրակը յայտնի են որպէս հիւսուածեղէնի կենտրոններ, իսկ Կիրովականը որպէս գործուածեղէնի: Երեւանում կան հագուստեղէնի, մահուդի, կաշուի, կօշիկի եւ այլ պիտանի նիւթերի ու ապրանքների գործարաններ: Մետաղագործութեան ճարտարարուեստը գտնւում է Նոր Մալաթիայում:

Հետզհետէ զարգանում է նաեւ կրաղիւսի, ապակու, օճառի, ծխախոտի եւ բամբակի արտադրութիւնը:

Հայաստանում նշանակալից տեղ է բռնում կենսամթերքին կապուող ճարտարարուեստը: Լոռիի շրջանում, շնորհիւ ալպեան լեռնային արօտատեղիների ու գործադրուած արդիական միջոցների, մեծ զարկ է ստացել անասնապահութիւնն ու կաթնարդիւնաբերութիւնը: Կան պահածոյի, անուշեղէնի, պանիրի, գինու եւ բարձրորակ կոնեակի գործարաններ: 1946 թուից, Սպիտակում աշխատում է շաքարի գործարանը:

Կենսամթերքի ճարտարարուեստացման հետեւանքով, արդիական հիմքերի վրայ է դրուել մսի, ճարպի եւ ալիւրաղացութեան արդիւնաբերութիւնը:

ՋՐԵԼԵՔՏՐՕԿԱՅԱՆՆԵՐ

Հայաստանի ճարտարարուեստի զարգացման, մեծապէս նպաստում են ջրելեքտրօկայանները: Երկրի բնական դիրքը եւ լեռնիվայր հոսող արագընթաց գետերը, հրաշալի միջոց են հանդիսացել մատչելի ելեքտրոյժի հայթայթման խնդրում:

Այսօր, Հայաստանի բոլոր քաղաքներն, աւաններն ու անգամ գիւղերը օժտուած են ելեքտրական լոյսի լայն յարմարութիւններով: Երկրի ներքին կարիքներին ծառայելուց բացի, Հայաստանի ջրելեքտրոկայանները ելեքտրականութիւն են մատակարարում նաեւ հարեւան հանրապետութիւններին:

Մինչեւ 1940 թիւ, Հայաստանում գոյութիւն ունէին 40 հատ ջրելեքտրոկայաններ: Իսկ 1948 թուին, այդ թիւը 50 տոկոսով աւելացաւ: Խորհրդային վիճակագրական տուեալների համաձայն, 1950 թուին, Հայաստանի ելեքտրականութեան արտադրողական կարողութիւնն էր տարեկան 860 միլիոն կիլովաթ ժամ: Իսկ ջրելեքտրոկայանների ընդհանուր ներուժ կարողականութիւնն է տարեկան 7 միլիարդ կիլովաթ ժամ:

Ամենախոշոր ջրելեքտրոկայանները կառուցուած են Հրազդան գետի վրայ, որոնցից յայտնիներն են Քանաքեռի եւ Սեւան Լճի կայանները: 1950 թուից ի վեր կառուցւում է Գիւմիւշի հսկայ կայանը:

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երկաթուղային ցանցից բացի, Հայաստանի փոխադրական այլ միջոցները անբաւարար են արդիւնաբերային լայն նպատակների համար: Նախ, ներկայ Խորհրդային Հայաստանը նաւահանգիստ չունի, ապա, աննաւարկելի ու արագահոս գետերը որեւէ կերպ չեն ծառայում փոխադրութեան գործին: Իսկ երկրի խճուղիները առայժմ չունեն արդիական կատարեալ յարմարութիւններ:

Թէ փոխադրական եւ թէ ռազմագիտական տեսակէտից, Հայաստանի երկաթուղագիծը կարեւոր դեր է կատարում հարաւային Կովկասում: Քանի որ, նա, Խորհրդային Երկիրը Միջին Արեւելքին ու Փոքր Ասիային միացնող օղակն է հանդիսանում:

Հիւսիսում, Հայաստանի երկաթուղին անցնելով Վրաստանի մայրաքաղաք Թիֆլիսի միջով, շարունակում է դէպի հիւսիս-արեւմուտք, Սեւ Ծովի նաւահանգիստները միացնելով Կասպից Ծովի հետ: Իսկ մի երկրորդ գիծ, բաժանուելով Լենինականի հարաւում, միանում է Կարսին, որով եւ կապւում է Թուրքիայի մայրաքաղաք Անքարային եւ Կոստանդինապոլսին:

Հայաստանի երկաթուղագծի հարաւային ճիւղը, անցնելով Երեւանի միջից, առաջանում է հարաւ մինչեւ Նախիջեւան, ապա մտնելով Պարսկաստան, Թաւրիզի ու Թէհրանի գծով միանում է Պարսից Ծոցին:

1. A and B, who are employed by an American governmental agency, inquire of C, who has just arrived from Armenia, about the present state of industry there.

2. D, who represents the chamber of commerce of a western state, tries to interest a business man in moving to his state. The business man inquires

about the resources of the state, etc.

3. F and G are riding together on a train which is passing through an industrial section. F, who is a stranger to the area, asks G, who lives nearby, about the factories he sees. G answers, and volunteers other information about the area.

LESSON 27

AGRICULTURE

A. Basic Sentences

Mr. Smith

to bore	ձանձրացնել	janjəracənél
information	տեղեկութիւն	t'eqek'utyún
If I'm not boring you, Mr. Aramian, I wish you'd tell me a few things about Armenian agriculture.	Պարոն Արամեան, եթէ ձեզ չեմ ձանձրացնում, խնդրում եմ, մի քանի տեղեկութիւններ տաք Հայաստանի գիւղատնտեսութեան մասին:	

Mr. Aramian

love	սէր	sér
Gladly. What kind of questions do you have?	Սիրով: Ինչպիսի՞ հարցեր են ձեզ հետաքրքրում:	

Mr. Smith

to concern, to relate to	վերաբերել	veraberél
Oh, in general, agricultural questions relating to present-day Soviet Armenia.	Ընդհանրապէս, ներկայ Սովետական Հայաստանի գիւղատնտեսութեան վերաբերող հարցեր:	

Mr. Aramian

to be conditioned	պայմանաւորուել	p'aymanavorvél
The agriculture of present-day Armenia is conditioned by its geographical position.	Ներկայ Հայաստանի գիւղատնտեսութիւնը պայմանաւորուած է իր աշխարհագրական դիրքով:	

	Mr. Smith	
How do you mean?	Ներողութիւն, ի՞նչպէս հասկանալ այդ։	
	Mr. Aramian	
to be divided	բաժանուել	bažanvél
vegetable (adj.)	բուսական	busak'án
belt	գօտի	got'í
Let me explain. Armenia is a mountainous country, divided into zones according to vegetation.	Բացատրեմ։ Հայաստանը լեռնային երկիր է, եւ բաժանուած է տարբեր բուսական գօտիների։	
	Mr. Smith	
What is grown on the Plain of Ararat?	Ի՞նչ է մշակւում Արարատեան դաշտում։	
	Mr. Aramian	
as a result	շնորհիւ	šənorhív
cotton	բամբակ	bambák'
almost	համարեա	hamaryá
Because of its hot summers, it produces grapes, cotton, and almost all kinds of fruit.	Արարատեան Դաշտը շնորհիւ իր ամառային տաքերին, տալիս է խաղող, բամբակ եւ մրգերի համարեա բոլոր տեսակները։	
	Mr. Smith	
popular, famous	յարգի	hargí
I hear that Armenian tobacco is very popular.	Լսել եմ, որ Հայաստանի ծխախոտը շատ յարգի է։	

Mr. Aramian

tobacco industry	ծխախոտագործութիւն	c’əxaxot’agorc’utyún
semi-mountainous	կիսալեռնային	kisaleřnaín
n Armenia, activity in the tobacco industry is mainly in the semi-mountainous regions.	Հայաստանում, ծխախոտագործութեամբ են զբաղւում գլխաւորապէս կիսալեռնային շրջաններում:	

Mr. Smith

grain	հացահատիկ	hacahat’ík’
to be planted	ցանուել	canvél
nd what areas do they raise grain in?	իսկ հացահատիկները ո՞ր շրջաններում են ցանւում:	

Mr. Aramian

n the mountainous and semi-mountainous areas.	Լեռնային եւ կիսալեռնային շրջաններում:	

Mr. Smith

animal husbandry	անասնապահութիւն	anasnap’ahutyún
ow, please tell me a little about animal husbandry.	Հիմա խնդրում եմ, մի քանի խօսք ասէք անասնապահութեան մասին:	

Mr. Aramian

pleasure	հաճոյք	hač’úyк
trans-Caucasia	Անդրկովկաս	andərk’ofk’ás
alpine	ալպեան	alp’yán
pasture	արօտավայր	arot’aváyr

With pleasure. In all trans-Caucasia, Armenia leads with respect to its splendid Alpine pastures.	Հաճույքով: Ամբողջ Անդրկովկասում Հայաստանը առաջինն է իր ալպեան սքանչելի արօտավայրերով:	

Mr. Smith

I know the pastures of the Aragats Mountains.	Գիտեմ Արագածի արօտավայրերը:	

Mr. Aramian

other	այլ	áyl
soil	հող	hóq
fertile	բերրի	berrí
True; there are not only the Aragats Mountains, but other mountain regions where the soil is fertile.	Ճիշտ է: Բայց ոչ միայն Արագածը, կան նաեւ այլ լեռնային շրջաններ ուր հողը շատ բերրի է:	

Mr. Smith

One more question and let's quit.	Մի հարց եւս եւ վերջացնենք:	
domesticated	ընտանի	ənt'aní
living	կենդանի	k'entaní
What are the main domesticated animals raised in Armenia?	Ընտանի կենդանիների ո՞ր տեսակներն են աւելի շատ պահւում Հայաստանում:	

Mr. Aramian

cow	կով	k'óv
goat	այծ	áyc'
sheep	ոչխար	vočxár

cheese	պանիր	p'anír
of a special kind	իւրայատուկ	yurahat'úk'
to produce	արտադրել	art'adərél
Cattle, goats, and sheep. Armenia produces a kind of cheese which is unique.	Կով, այծ եւ ոչխար։ Հայաստանը արտադրում է պանիրի մի տեսակը, որը իւրայատուկ է։	

Mr. Smith

Thank you.	Շնորհակալութիւն։	

Mr. Aramian

lecture	դասախօսութիւն	dasaxoxutyún
I hope I didn't deliver a lecture.	Կարծում եմ առանձին դասախօսութիւն չկարդացի ձեզ համար։	

B. Build-ups

1. a. My question bears on Armenia.
   b. My question concerns present-day Armenian agriculture.
   c. I have lots of questions.
   d. I have lots of questions concerning the agriculture of present-day Armenia.
   (Ներկայ Հայաստանի գիւղատնտեսութեան վերաբերող)

2. a. Agricultural production is conditioned by geographical location.
   b. The geographical location was described by our teacher.
   c. Agricultural production is very important.
   d. The agricultural production conditioned by the factors which our teacher described is very important.
   (Մեր ուսուցիչի նկարագրած, աշխարհագրական դիրքով պայմանաւորուած)

3. a. It is an important grain.
   b. Grains are grown on the Plain of Ararat.
   c. It is one of the most important grains.
   d. It is one of the most important grains cultivated on the Plain of Ararat.

   (Արարատեան Դաշտում մշակուող ամենակարեւոր հացահատիկներից)

4. a. I was bored with all those data.
   b. I was bored with all those data on agricultural problems.
   c. I didn't stay.
   d. Because I was bored with all those data on agricultural problems, I didn't stay.

   (Այդ բոլոր տուեալներից ձանձրանալուս չետեւանքով)

5. a. I went to Armenia.
   b. I saw the fertile fields of Armenia.
   c. I decided to stay in Armenia.
   d. After going to Armenia and seeing the fertile fields of that country, I decided to stay there.

   (Հայաստանը այցելելուց և Հայաստանի բերրի հողերը տեսնելուց յետոյ)

6. a. He's busy cultivating his peaches.
   b. He's busy every day in the orchard.
   c. The sick farmer had to go to the hospital.
   d. The sick farmer, busy in the fields every day

cultivating his peaches, must go to the hospital.

(Ամէն օր իր այգում դեղձ մշակելով զբաղուած Հիւանդ այգեգործը)

7. a. You'll understand everything.
   b. You'll understand everything after listening to his lecture.
   c. You must listen to his lecture very carefully.
   d. After listening very carefully to the lecture which our teacher is to deliver, you will understand it all.

   (Մեր ուսուցիչի կարդալիք հեռաքրքիր դասախօսութիւնը մեծ ուշադրութեամբ լսելուց յետոյ)

8. a. The sum of money was sent to my brother.
   b. The sum was sent to my younger brother by my father.
   c. I myself didn't send my brother any money.
   d. On account of hearing about the large sum sent to my younger brother by my father, I myself didn't send my brother any money.

   (Հօրս կողմից փոքր եղբօրս ուղարկուած մեծ գումարի մասին լսելուս հետեւանքով)

9. a. These business matters are very important.
   b. The business affairs conducted by that man are very important.
   c. That man is occupied by foreign drafts.

d. The business conducted by the man occupied with foreign drafts is very important.

(Առաջին մուրհակներով զբաղուած մարդու կարգադրած առեւտրական գործերը)

10. a. I have to go right now.
    b. I don't have time to get a ticket.
    c. I don't have time to invite my friend who lives across from me.
    d. In order to have time to get a ticket and invite the friend who lives across from me, I have to go right now.

(Տոմս ճարելու և դիմացը ապրող բարեկամիս հրաւիրելու համար, ժամանակ ունենալու համար)

C. Reading

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Ընդհանուր ակնարկ)

1. Տեղագրական պայմաններ եւ բուսականութիւն

Սովետական Հայաստանն ընդհանրապէս լեռնային երկիր է։ Երկրի մակերեսը շատ կտրտուած է և բարդ կազմութիւն ունի։ Տեղագրական այդպիսի պայմանների պատճառով էլ, Հայաստանի բուսականութիւնը բազմազան է։ Բուսանութեան այս կամ այն տեսակների աճումը ծագում է, տուեալ շրջանի աշխարհագրական դիրքից, կլիմայական պայմաններից և մթնոլորտային տեղումներից։

Սակայն, ընդհանուր երեւոյթ է, որ Սովետական Հայաստանի բուսականութեան տարբեր տեսակներն ուղղահայեաց դասաւորում ունեն։ Այսինքն, ինչքան տուեալ հողային գօտին ծովի մակերեսից քիչ վեր է, այնքան նրա բուսականութեան տեսակը տարբեր է իրենից վեր գտնուող գօտու բուսականութիւնից։ Այդ ձեւով, եթէ մտքով Արարատեան Դաշտից մի գիծ անցկացնելու լինենք մինչեւ Արագած լեռան ձիւնապատ գագաթը, այդ գծի ամենաներքեւի մասում կը լինեն բրինձի և բամբակի արտեր։ Յետոյ, դէպի վեր խաղողի այգիներ։ Յետոյ պտղատու ծառերի այգիներ։ Աւելի վեր, ծխախոտի, ցորենի և գարու ցանքեր։ Էլ աւելի վեր, խոտհարքեր և մարգագետիններ։ Նոյն երեւոյթն է, Արարատեան Դաշտից վեր, դէպի Գեղամայ լեռները։

2. Անասնապահութիւն

Սովետական Հայաստանի ամբողջ հողային տարածութեան քառասունհինգ տոկոսը կազմում են խոտհարքները և ալպեան մարգագետինները։ Այդ ձեւով Հայաստանը համարեա կէս առ-կէս անասնապահական երկիր է: Եւ իրապէս երկրի գիւղատնտեսութեան ամբողջ արտադրանքի եկամուտի քսանութ տոկոսն ստացւում է անասնապահութիւնից:

Ընտանի կենդանիների տեսակներից, Հայաստանում պահւում են, ոչխար, այծ և խոշոր եղջիւրաւոր անասուններ:

Երկիրն արտադրում է, իւղ, պանիր, բուրդ և միս:

Զարգացած է նաեւ խոզաբծութիւնը:

3· Հացահատիկներ

Հացահատիկներից Հայաստանում ցանւում են, գլխաւորապէս, ցորեն, գարի և վարսակ: Հացահատիկների մշակոյթով են զբաղւում երկրի, համարեա, բոլոր շրջաններում: Հացահատիկների մշակոյթը տեղական բնոյթ է կրում:

4· Ճակնդեղ

Ճակնդեղը ցանւում է Շիրակի Դաշտում միայն շաքար պատրաստելու համար: Հայկական ճակնդեղը տասնութից-քսան տոկոս շաքարայնութիւն ունի:

5· Պտուղներ

Հայաստանը զանազան պտուղների երկիր է: Ծառապտուղներից լաւագոյններն են, հայկական դեղձը, ծիրանը և սալորը: Հայաստանում պատրաստուած, դեղձի, ծիրանի և այլ պտուղների պահածոները մեծ հռչակ ունեն, որպէս ընտիր տեսակներ:

6· Բանջարեղէններ

Հայաստանը, նոյնպէս, բանջարեղէնների երկիր է: Մշակւում են բանջարեղէնների, համարեա, բոլոր տեսակները, ինչպէս և սեխ ու ձմերուկ:

7· Խաղող

Խաղողը Հայաստանի պատմական գիւղատնտեսական մշակոյթներից մէկն է:

Ըստ աւանդութեան, երբ Նոյ Նահապետը ջրհեղեղից յետոյ Արարատի կատարից Արարատեան Դաշտ իջաւ, խաղողի հիւթ խմեց և շատ հաւանելով ասաց, — „Սա գին ունի„: Այդտեղից էլ առաջացաւ գինի բառը:

Խաղողից, Հայաստանում, պատրաստւում են մի քանի տեսակի լաւորակ գինիներ, ինչպէս եւ կոնեակ (»Արարատ»), որը հռչակաւոր է նաեւ արտասահմանում:

Խաղողը մշակւում է Արարատեան Դաշտում և նրան յարակից կիսալեռնային շրջաններում: Հայաստանի մայրաքաղաք, Երեւանը, շրջապատուած է խաղողի լայնատարած այգիներով և դեղձի ու ծիրանի ծառաստաններով:

8· Ծխախոտ

Ամբողջ Սովետական Միութեան մէջ յայտնի է հայկական ծխախոտը („Սամսոն" և „Տրապիզոն" տեսակները):

Ծխախոտագործութիւնը Հայաստանում գնալով մեծ զարկ է ստանում: Այժմ Հայաստանի երեսունվեց շրջաններից քսաներեքը պարապում է ծխախոտագործութեամբ:

9· Բամբակ

Բամբակագործութիւնը Հայաստանի գիւղատնտեսութեան ամենակարեւոր ճիւղերից մէկն է հանդիսանում: Բամբակը մշակւում է գլխաւորապէս Արարատեան Դաշտում, բայց այժմ, շնորհիւ արհեստական ոռոգումներին, նրա տարածութիւնը գնալով լայնանում է:

10· Բրինձ

Բրինձը ցանւում է Հայաստանի տաք շրջաններում, գլխաւորապէս գետեզերքներին: Բրինձի արտադրութիւնը մեծ չէ:

11· Մերձարեւադարձային մշակոյթներ

Մեղրիի շրջանում, Արարատեան Դաշտում և ցուրտ քամիներից ծածկուած այլ վայրերում մշակւում են նաեւ բուսական մերձարեւադարձային մի քանի տեսակները: Դրանցից են, թուզը, նուշը, նուռը և այլն:

12· Թռչնաբուծութիւն

Ընտանի թռչուններից Հայաստանում պահում են, հաւ, բադ, սագ և հնդկահաւ: Թռչնաբուծութիւնը տեղական բնոյթ է կրում:

13· Շերամ

Երկրի թթենիների ընդարձակ ծառաստանները հնարաւորութիւն են ստեղծում շերամապահութեամբ զբաղուելու համար: Շերամապահութիւնը գնալով զարգանում է:

14· Մեղուաբուծութիւն

Շնորհիւ բուսական տարբեր գօտիների գոյութեանը, բամբակի արտերի լայն տարածութիւններին,

Հայաստանում փեթակները շատ առատ և առաջնակարգ մեղր են տալիս: Մեղուաբուծությունը զարգացած է լեռնային շրջաններում, առանձնապես Վայոց-Ձոր

D. Conversation

1. A has been reading about Armenian agriculture. He gives B a summary of what he has read. B asks for more details on points that interest him. Where A cannot remember details, he looks them up.
2. C is familiar with an agricultural region in which D is interested. D explains to C the nature of his interest, and then proceeds to interrogate him about the region.
3. E, who is F's twelve-year-old child, asks F wh various kinds of agricultural products come fr F answers as best he can.

LESSON 28

ARMENIAN LITERATURE

A. Basic Sentences

Mr. Smith

Were you at yesterday’s lecture?	Անցեալ օրուայ դասախօսութեան ներկայ եղա՞ք:	

Mr. Aramian

Unfortunately not. I was very busy. What was it all about?	Դժբախտաբար ոչ: Շատ զբաղուած էի: ինչի՞ մասին էր:	

Mr. Smith

contemporary	ժամանակակից	Žamanak’ak’íc
literature	գրականութիւն	gərak’anutyún
It was about contemporary Armenian literature.	Հայ ժամանակակից գրականութեան մասին:	
endless	անչափ	ančáp
It was exceedingly interesting.	Անչափ հետաքրքիր էր:	

Mr. Aramian

alas	ափսոս	apsós
to organize	կազմակերպել	k’azmak’erp’él
Too bad! Every time there is an interesting lecture, I’m absent.	Ափսոս: Ամէն անգամ, երբ մի հետաքրքիր դասախօսութիւն է կազմակերպւում, ես բացակայ եմ լինում:	

Mr. Smith

quite, rather	լաւապէս	lavap'és
But from what I know of you, you're quite familiar with Armenian literature.	Բայց որչափ գիտեմ, դուք լաւապէս ծանօթ էք հայ գրականութեանը։	
same	միեւնոյն	mievnúyn
It wouldn't have mattered.	Միեւնոյնն է։	
repetition	կրկնողութիւն	k'ərk'ənoqutyún
The lecture would have been a repetition.	Այդ նիւթը ձեզ համար կրկնողութիւն պիտի լինէր։	

Mr. Aramian

On the contrary, my friend.	Ընդհակառակը բարեկամ։	
to penetrate	խորանալ	xoranál
art	արուեստ	arvést'
science	գիտութիւն	git'utyún
requirement, need	պահանջ	p'ahánǰ
The more a man studies and penetrates science and the arts, the more he feels the need to know more.	Մարդ որչափ որ սովորում եւ խորանում է արուեստների ու գիտութեան մէջ, նոյնչափ պահանջ է զգում աւելին գիտնալու։	
summary	ամփոփ	ampóp
fashion, form	կերպ	k'érp'
to stress	անդրադառնալ	andradar̃nál
lecturer	դասախօս	dasaxós

Please tell me briefly what points the lecturer stressed most?	Խնդրում եմ, ամփոփ կերպով ասէք։ Ինչ՞ մասին աւելի շատ անդրադարձաւ դասախօսը։	
	Mr. Smith	
nest, origin	բուն	bún
to stop	կանգ առնել	k'àng aṙnél
era, period	դարաշրջան	darašərǰán
Before going on to the main subject, he spent considerable time on almost all the periods of Armenian literature.	Նախքան բուն նիւթին անցնելը, երկար կանգ առաւ Հայոց գրականութեան գրեթէ բոլոր դարաշրջանների վրայ։	
	Mr. Aramian	
Golden Age	Ոսկեդար	vosk'edár
Did he mention our Golden Age and its classics?	Արդեօք յիշե՞ց մեր Ոսկեդարը իր դասականներով։	
	Mr. Smith	
admiration	հիացմունք	hiacmúnk
Yes, yes, and with what admiration!	Այո, այո։ Եւ այն էլ ինչ հիացմունքով։	
	Mr. Aramian	
piece of work	երկ	yérk'
And what about Agathangelos, the first Armenian historical work?	Իսկ Ագաթանգեղոս հայ առաջին պատմական երկի մասին ինչպ՞էս։	

Mr. Smith

favorite	նախասիրած	naxasirác'
classic	դասական	dasak'án
Yes. His favorite classic authors are apparently Gregory of Narek and Nerses the Gifted.	Այո։ Բայց, ըստ երեւոյթին, իր նախասիրած դասականները Գրիգոր Նարեկացին եւ Ներսէս Շնորհալին են։	
analyze	վերլուծել	verluc'él
creative work	ստեղծագործութիւն	əst'eqc'agorc'utyún
He analyzed their works in detail.	Երկար վերլուծեց նրանց ստեղծագործութիւնները։	

Mr. Aramian

introduction	ծանօթութիւն	c'anotutyún
renaissance	վերածնունդ	verac'ənúnd
If he spent so much time on the introduction, surely he must have mentioned the great authors of the Armenian renaissance!	Եթէ այդքան մանրամասը ծանօթութիւններ է տուել, անպատճառ յիշել է նաեւ մեր վերածնունդի մեծ գրողներին։	

Mr. Smith

enthusiasm	ոգեւորութիւն	vokevorutyún
He spoke briefly but enthusiastically about the works of Alishan, Abovian, and other great writers of that period.	Թէեւ ամփոփ, բայց ոգեւորութեամբ խօսեց Ալիշանի, Աբովեանի եւ այդ շրջանի այլ մեծ գրողների մասին։	

Mr. Aramian

strange	զարմանալի	zarmanalí
main, basic	հիմնական	himnak'án
That's strange. After all that, did he find time to get to his main subject?	Զարմանալի բան։ Այս բոլորից յետոյ դասախօսը կարողացա՞ւ ժամանակ գտնել իր հիմնական նիւթին անցնելու։	

Mr. Smith

to endure, last	տեւել	t'evél
Yes. But don't forget that the lecture lasted almost three hours.	Այո։ Մի մոռացէք, որ դասախօսութիւնը գրեթէ երեք ժամ տեւեց։	

B. Build-ups

1. a. The lecture was about Armenian literature.
   b. I was present at a lecture every day.
   c. I learned a lot about Armenian writers.
   d. By being present every day at a lecture on Armenian literature, I learned a lot about Armenian writers.

   (Ամէն օր հայկական գրականութեան վերաբերող մի դասախօսութեան ներկայ գտնուելով, գրողների մասին)

2. a. I want to be present at those lectures.
   b. The lectures were arranged by our instructors.
   c. I went to the university at eight o'clock every day.
   d. In order to be present at the lectures arranged by our instructors, I went to the university at eight o'clock every day.

   (Մեր ուսուցիչների կազմակերպած դասախօսութիւններին ներկայ լինելու համար, գնացի)

3. a. The students are going deeply into the arts.
   b. The students are studying literature.

c. Your students are very interested in Armenian literature.

d. Your students, studying literature and penetrating more deeply into the arts, are interested in Armenian literature.

(Գրականութիւն սովորող և արուեստների մէջ խորացող ձեր ուսանողները)

4. a. In his lecture, he spoke about Armenian literature.

b. The lecturer stressed the work oi the most famous writers of the Golden Age.

c. The lecturer spoke for three hours.

d. Stressing in his lecture the most famous writers of the Armenian Golden Age, the lecturer spoke for three hours.

(Իր դասախօսութիւնում, հայոց գրականութեան ոսկեդարի ամենայայտնի գրողների մասին անդրադառնալով)

5. a. What is the material most important for your lecture?

b. He passed on to the most important part of his lecture.

c. I want to talk about the Golden Age.

d. Beiore passing to the material most important for my lecture, I want to talk about the Golden Age.

(Նախքան մի դասախօսութեան բուն նիւթին անցնելս)

6. a. He analyzed the works of the Armenian renaissance.
   b. He analyzed with great care the important works of the Armenian renaissance.
   c. His lecture was clear and accurate.
   d. If he had analyzed with greater care the important works of the Armenian renaissance, his lecture would have been clearer and more accurate.

      (Եթէ մեծ ուշադրութեամբ Հայոց գրականութեան վերածնունդի կարեւոր գործերը վերլուծէր [վերլուծելու լինէր])

7. a. I heard a lecture about Armenian literature.
   b. The lecture was delivered with great enthusiasm.
   c. I decided to learn Armenian.
   d. As a result of hearing an enthusiastically delivered lecture about Armenian literature, I decided to learn Armenian.

      (Հայոց գրականութեան մասին տուած մի դասախօսութիւն լսելուս պատճառով)

8. a. The analysis of these creative works is important.
   b. The analysis of the most important creative works of the Armenian renaissance is interesting.
   c. The lecturer approached the analysis of those creative works.

d. The lecturer approached the analysis of the most important and creative works of the Armenian renaissance.

(Հայկական վերածնունդի, գրական ամենակարեւոր ստեղծագործութիւնների վերլուծելուն)

9. a. One of the most famous Armenian creative works is Verk Hayastanin.
   b. One of the creative works of the Armenian renaissance is Verk Hayastanin.
   c. Verk Hayastanin was written in the period of the Armenian renaissance.
   d. One of the creative works written in the period of the Armenian renaissance is Verk Hayastanin.

(Հայկական վերածնունդի դարաշրջանին գրուած ստեղծագործութիւններից մէկը)

10. a. I wanted to know more about art.
    b. I felt the need to know more about art.
    c. I began to study Armenian.
    d. Because I felt the need to know more about Armenian art, I began to study Armenian.

(Հայ արուեստի մասին աւելին գիտնալու պահանջ զգալուս հետեւանքով)

C. Reading

ՈՒՐՈՒԱԳԾԵՐ ՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Ա. ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՆԱՀԻՒՍՈՒԹԻՒՆ

Դարերի իր պատմութեան ընթացքին, հայ ժողովուրդը ստեղծել է բազմաթիւ դիւցազնավէպեր, առասպելներ, վիպերգեր, սիրերգեր, առակներ, առածներ, երգեր:

Ժողովրդական այդ հարուստ բանահիւսութիւնը հայոց գրականութեան պատմութեան մէջ կոչւում է գուսանական: Գուսանները հայ ժողովրդի ծոցից ելած անգրագէտ բանաստեղծներ էին, որոնք թափառելով քաղաքից-քաղաք, գիւղից-գիւղ երգում էին, նուագում և պատմում իրենց ստեղծագործութիւնները:

Հայ ամենահին դիւցազնավէպը, որ մօտ երեսուն դարերի պատմութիւն ունի, կոչւում է Հայկի կռիւը Բէլի հետ: Ըստ այդ վէպի, հայ ժողովրդի նախահայր Հայկ դիւցազն կռուեց բռնակալ Բէլի հետ, յաղթեց նրան և իր ժողովուրդն ազատեց ստրկութիւնից:

Հին գեղեցիկ վէպեր և վիպերգեր են նաեւ, Արա Գեղեցիկ և Շամիրամ, Տիգրան և Աժդահակ, Արտաշէս թագաւորը փախցնում է Սաթենիկ թագուհուն, Արտաշէսի և Սաթենիկի հարսանիքը, Արտաւազդի գահա-

վիժումը Մասիսի վիհը:

Հայ ժողովրդական, կամ գուսանական, բանահիւսութեան գլուխ գործոցն է հանդիսանում Սասունցի Դաւիթ դիւցազնավէպը, որը ստեղծուած է 9–10 դարերում: Սասունցի Դաւիթ–ը պատկերացնում է հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարն արաբների տիրապետութեան դէմ Հայաստանում: Այդ հերոսավէպն իր մէջ պարունակում է, ազատասիրութեան, ճշմարտութեան, արդարադատութեան, մարդասիրական մարդկային բարձր գաղափարներ:

Բազմաթիւ առակների, հէքիաթների և առածների շարքին, խոշոր գեղարուեստական նշանակութիւն ունեն, աշխատանքի, սիրոյ, ռազմի, հարսանիքի, օրօրոցի, երգիծական և պանդուխտական բնոյթ կրող հայ ժողովրդական երգերը: Շատ են այդպէս կոչուած հայրենի երգերն, որոնց մէջ հայ գուսանները դրել են սիրոյ և կարօտի յոյզերը դիրելի հայրենիքը:

Բ· ՀԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

1· Արձանագրութիւններ

Հայոց հին գրականութեան նախօրինակներն են հանդիսանում բազմաթիւ ժայռերի և տափակ քարերի վրայ քանդակուած սեպագիր արձանագրութիւնները: Այդ արձանագրութիւնների ընթերցումը մեծ լոյս է սփռում հայոց, ինչպէս և ուրիշ ժողովուրդների նախնական պատմութիւնների ուսումնասիրութիւնների վրայ:

2· Հայ գրերի գիւտը

Մինչեւ 5–րդ դարի սկիզբը, հայ ժողովուրդն իր սեփական գիրը չունէր: Այդ հանգամանքը շատ էր ազդում ազգային գրական մշակոյթի զարգացման վրայ: Գրել յունական, կամ լատինական գրերով, հնարաւոր չէր, քանի որ այդ այբուբենները չէին պարունակում հայերէնի ճոխ հնչիւնների նշանները: Հայ ազգային այբուբենի խնդիրը շատ էր զբաղեցնում այդ ժամանակուայ հայ մտքի, քաղաքական և պետական մարդկանց: Դրանցից վառ հայրենասէր, մշակոյթի խոշոր գործիչ Մեսրոպ Մաշտոց–ին, 412 թուին, վերջապէս յաջողեց գծել հայոց ներկայ գրերը և դասաւորել այբուբենը: Մեսրոպեան այբուբենը հայ մշակոյթի խոշոր կոթողներից մէկն է հանդիսանում:

3· Հինգերորդ դարի գրականութիւն (Ոսկեդար)

Ա· Թարգմանութիւններ· Հայ այբուբենն անփոխարինելի ազդակ հանդիսացաւ հայ գրական մտքի արդիւնաւորմանը և հայ հարուստ գրականութեան զարգացման համար մինչեւ մեր օրերը:

Գրերի գիւտից անմիջապէս յետոյ հայերէնի թարգմանուեցին Աստուածաշունչը և կրօնական ուրիշ բազմաթիւ գրքեր:

Բ. *Առաջին հայ հեղինակներ*. Հայերէն տառերով առաջին անգամ ազգային ինքնուրոյն գրականութիւն ստեղծողներն են, *սուրբ Սահակ Պարթեւը*, սուրբ *Մեսրոպ Մաշտոցը* և *Եզնիկ Կողբեցին*:

Գ. *Պատմական գրականութիւն*. Հինգերորդ դարը հայ պատմագրութեան ամենից արդիւնաբեր դարն է համարւում: Այդ դարի հայ պատմիչներից, *Կորիւն Վարդապետ*-ը գրել է, *Վարք Մաշտոցի*: *Ագաթանգեղոս*-ը գրել է, *Պատմութիւն Հայոց*: *Փաւստոս Բիւզանդացի*-ն գրել է, *Պատմութիւն Հայոց*: *Եղիշէ*-ն աննման հայերէնով գրել է, *Պատմութիւն Վարդանանց*: *Ղազար Փարպեցին* գրել է, *Պատմութիւն Հայոց* և *Թուղթ առ Վահան Մամիկոնեան*: Եւ, վերջապէս, շատ անուն հանած, հայոց պատմագրութեան նախահայր համարւող, *Մովսէս Խորենացի*-ն գրել է իր հռչակաւոր, *Պատմութիւն Հայոց*-ը:

Հայ պատմագրութիւնը, որ շարունակուեց մինչեւ 18-րդ դարի վերջը ընդհուպ, միշտ էլ հայ հին և միջին դարերի գրականութեան կարեւոր մէկ ճիւղն է եղել: Հայ պատմիչների գործերը ընդհանրապէս գրուած են ընտիր հայերէնով: Լեցուն են գեղարուեստական պատկերներով և շարադրուած են, շատ անգամ, բանաստեղծական ոճով: Հայ պատմիչներից շատերի գործերը խոշոր նիւթ են մատակարարում համաշխարհային պատմութեան համար և թարգմանուած են մի շարք մշակոյթային լեզուներով:

Դ. *Աստուածաբանական գրականութիւն*. Հինգերորդ դարում, Քաղկեդոնի 451 թուի համաժողովից յետոյ, քրիստոնէական տիեզերական եկեղեցու մէջ, դաւանական մի քանի հարցերի շուրջը ճեղքուած առաջացաւ: Հայ եկեղեցու հայրերը, որ Վարդանանց Պատերազմի պատճառով չէին էլ մասնակցել Քաղկեդոնի ժողովին, մնացին պաշտպան հին աւանդութիւններին: Այնտեղից էլ սկսուեց աստուածաբանական-դաւանական գրականութիւն, որով երկար դարեր շարունակ զբաղուեցին հին շրջանի հայ գրողները:

Հինգերորդ դարի աստուածաբանական-դաւանական գրողներից նշանաւորն է *Յովհան Մանդակունի*-ն, որը գրել է իր *Ճառք* աշխատութիւնը:

Հինգերորդ դարի հայոց գրականութեան ոսկէդարն է համարւում գրական տեսակների իր ճոխ արդիւնքով և դասական հայերէնի (գրաբար) այլեւս այդքան մաքրօրէն չկրկնուող գործածումով:

4. Վեցերորդ դարի գրականութիւն

Վեցերորդ դարից սկսած, մինչեւ Բագրատունեանց անկախութիւնը, մինչեւ Կիլիկեան Հայաստանի շրջանը, հայոց գրականութիւնն այլեւս 5-րդ դարի ծաղկումը չունեցաւ։ Դրա պատճառը պէտք է փնտրել, իհարկէ, Հայաստանի այդ ժամանակուայ քաղաքական աննպաստ կացութեան մէջ։ Երկիրը սկզբում բաժանուած էր Պարսկաստանի և Բիւզանդիայի միջեւ։ Յետոյ էլ ընկաւ արաբական ծանր տիրապետութեան տակ։ Բայց և այնպէս գրականութիւն դեռ ստեղծւում էր։ Աւելի շատ աստուածաբանական—դաւանական գրականութիւն։

Վեցերորդ դարի մի շարք գրողների միջից նշանաւորն է Պետրոս Սիւնեցի-ն, կամ Քերթող-ը։ Նրա մի շարք բանաստեղծութիւններից բացի, շատ կարեւորն է Ներբող ի Բաբիկ Սիւնի գրական գործը, որը, դժբախտաբար իր ամբողջութեան մէջ կորած է։

5. Եօթերորդ դարի գրականութիւն

Ա. Աստուածաբանական—դաւանական գրականութիւն. Այդ նիւթի շուրջը գրողներից յայտնի է Յովհան Մայրագոմեցի-ն։

Անուն ունի նաեւ Թէոդորոս Կռթենաւոր-ը իր Ճառք գործով։ Այդ դարի աստուածաբանական գրականութեան մէջ աչքի է ընկնում Գիրք Թղթոց անհեղինակ ժողովածուն։

Բ. Բանաստեղծական գրականութիւն. Այդ դարի բանաստեղծներից, Կոմիտաս հայրապետը գրել է Անձինք նուիրեալք քնարերգութիւնը։ Դաւթակ Քերթողը գրել է Ողբք գեղեցիկ ողբերգուիւնը։

Գ. Իմաստասիրական գրականութիւն. Իմաստասէրներից Դաւիթ Անյաղթը գրել է Գիրք Սահմանաց, լուրջ գործը։ Անանիա Շիրակացի-ն տիեզերաբանութեան, թուաբանութեան և այլ նման խնդիրների շուրջը մի շարք աշխատասիրութիւններ։

Դ. Պատմական գրականութիւն. Եօթերորդ դարի հայ պատմիչներից առանձին տեղ է գրաւում Սեբէոսը։ Սեբէոսի Պատմութիւն Հայոց-ի վերջի մասերը, ուր նա գրում է 6-րդ դարում Հայաստանում կատարուած դէպքերի և առանձնապէս 7-րդ դարի արաբական գրաւումների մասին Հայաստանում ու այլուրեք, պատմական անզուգական փաստաթղթեր են հանդիսանում։

6. Ութերորդ դարի գրականութիւն

Այդ դարի պատմագիրներից նշանաւորն է Ղեւոնդ-ը իր Պատմութիւն Հայոց-ով։ Ղեւոնդը գրել է արաբների տիրապետութեան մասին Հայաստանում։ Նրանց ծրագրերի մասին, ջնջել հայ նախարարական տոհմերը և նկարագրել է հայկական ապստամբութիւնները, ընդդէմ օտար իշխողների:

Մինչեւ 13-րդ դարի վերջերը, հայ գրականութեան կարեւոր մէկ մասն է կազմել հոգեւոր բանաստեղծութիւնը: Գրական այդ ճիւղի զարգացումը, նախ պէտք է բացատրել խոր նուիրականութեամբ քրիստոնէական եկեղեցուն եւ երկրորդ, որպէս հոգեկան մխիթարութեան միջոց: Հոգեւոր բանաստեղծութիւնն իր լայն չափերով նաեւ հայ ժողովրդի պատմութեան ցաւատանջ առաջացման դէմ անդրադարձի քարոզչութեան միջոց է հանդիսացել: Հայ հոգեւոր բանաստեղծութիւնների ժողովածուն կոչւում Շարականոց: Շարականոցը բաժանուած է կանոնների կամ կարգերի: Ամէն մի կանոն բաղկացած է մի խումբ (մօտաւորապէս 8-9) հոգեւոր երգերից: Այդ երգերից, կամ բանաստեղծութիւններից ամէն մէկը կոչւում է շարական:

7. Բագրատունիների շրջանի գրականութիւն

Արաբների տիրապետութեան դէմ մղած երկարատեւ կռիւների ընթացքում վերջապէս, 9-րդ դարի վերջերին Հայաստանում հաստատուեց Բագրատունիների հայկական թագաւորութիւնը: Երկիրը բաւական ժամանակ խաղաղ ապրեց: Ծաղկեց տնտեսապէս և վերաշինուեց: Դրան զուգընթաց, այդ շրջանի, առանձնապէս 10-րդ դարի գրականութիւնը բաւական արդիւնաւոր եղաւ:

Ա. Իններորդ դարի գրականութիւն. Իններորդ դարի յայտնի է իր պատմիչներով, որոնք ապրել են և գրել նաեւ 10-րդ դարում:

Իններորդ դարում է ապրել և գրել Շապուհ Բագրատունի պատմիչը, որի Պատմութիւն Հայոց-ի ձեռագիր բնագիրը, դժբախտաբար կորել է: Վերջերս գտնուել է մի ձեռագիր, որի սկզբի և վերջի էջերը չկան և որը վերագրում են Շ. Բագրատունուն: Սակայն այդ ձեռագիրը պատմութիւն չէ, ճիշտ իմաստով, այլ պատմական վիպագրութիւն:

Բ. Տասերորդ դարի գրականութիւն. Այդ դարի պատմիչների աշխատանքներից արժէքաւոր է Յովհաննէս Դրասխանակերտցի հայրապետի Պատմութիւն Հայոց-ը: Նախարարական տան պատմագրութիւն է Թովմայ Արծրունու Պատմութիւն Տանն Արծրունեաց գործը:

Գ. Տաս-տասմէկերորդ դարերի գրականութիւն. Այդ շրջանին է գրել իր սքանչելի բանաստեղծութիւնները հայ գրականութեան պարծանք հանդիսացող Գրիգոր Նարեկացի-ն: Նարեկացին իրեն նուիրած է եղել Աստծուն, վարել է ասքէթական անբասիր կեանք, աղօթել է իր չգործած մեղքերի համար, ճգնել է և տառապել: Տառապել է, որովհետեւ ամբողջովին չի կարողացել իր մէջ լռեցնել տաք աշխարհիկ կեանքի գրաւիչ կանչը:

8• Կիլիկեան Հայաստանի շրջանի գրականութիւն

Այդ շրջանում հայոց գրականութիւնը նոր թափ է ստանում, բայց և ըսկսում է դասական հայերէնի (գրաբար) տեղատւութիւնը:

Ա• Տասներկուերորդ դարի գրականութիւն• Այդ դարի և ընդհանրապէս հայ հին գրականութեան կառկառուն բանաստեղծներից է Ներսէս Շնորհալի-ն, կամ Կլայեցի-ն: Շնորհալին ունեցաւ բանաստեղծ հետեւորդների մի ամբողջ շարան: Դրանցից առաջին է 12-րդ դարում Գրիգոր Տղայ հայրապետը:

Բ• Տասներեքերորդ դարի գրականութիւն• Այս դարը տասներկուսի նման շատ ճոխ գրականութիւն է տուել: Պատմիչներից, Վարդան Արեւելցի-ն գրել է Պատմութիւն Տիեզերական: Կիրակոս Գանձակեցի-ն գրել է Համառօտ պատմութիւն Հայոց: Գանձակեցու պատմութեան վերջի մասերը, որոնք վերաբերում են թաթար-մոնղոլական արշաւանքներին, պատմական անփոխարինելի փաստաթղթեր են հանդիսանում համաշխարհային պատմագրութեան համար:

Գ• ՄԻՋԻՆ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մինչեւ 13-րդ դարը հայ գրականութեան լեզուն եղել է գրաբարը, կամ դասական հայերէնը: Տասներեքերորդ դարից սկսած գրաբարի կողքին առաջ է գալիս միջին հայերէնը, որը գրաբարեան ձեւերի խառնուրդ է եղել: Միջին հայերէնի որոշ ձեւափոխութիւններն են հանդիսանում այսօրուայ արեւմտահայերէն և արեւելահայերէն գրական բարբառները: Նոր հայերէնի տարբերութիւնը գրաբարից շատ մեծ է: Բայց միջին հայերէնի տարբերութիւնն այնքան էլ մեծ չէ:

Ասել միջին հայերէնի գրականութիւն, չի նշանակում գրականութիւն գրուած միայն միջին հայերէնով: Միջին հայերէնի գրականութիւնը, միջնադարի հայ գրականութիւն է, ստեղծուած նաեւ գրաբարով:

Ա. Պատմագրութիւն. Տասնչորսերորդ դարի պատմիչն է Մխիթար Այրիվանեցի-ն: Նրա Պատմութիւն Ժամանակագրական-ը հետաքրքրական է հայ պատմիչների իր ցանկով; ուր անուններ կան, որոնք անծանօթ են դեռ:

Բ. Քնարերգութիւն. Միջին դարերում հայ քնարերգութիւնը վառ ծաղկում է ունեցել: Այդ դարաշրջանի բազմաթիւ բանաստեղծներից աւելի շատ յայտիներն են Ֆրիկ (13-րդ դար), խաչատուր կեչառուեցի (14-րդ դար), Յովհաննէս Պլուզ (14), կոստանդին Երզնկացի (14), Մկրտիչ Նաղաշ (14-15), Առաքել Սիւնեցի (15), Յովհաննէս Թլկուրանցի (15), Գրիգոր Աղթամարցի (15-16), Նահապետ Քուչակ (16), Նաղաշ Յովնաթան (17-18), Բաղդասար Դպիր

(18), Սայաթ-Նովա (18): Այդ բոլոր բանաստեղծների երգերը, աւել կամ պակաս չափով արտայայտում են կեանքի դառնութիւն, հայրենիքի սէր, գարուն, սէր, երգ, գինի, ձգտում զուարճունքի: Հայ այդ գրողների մասին, ռուս յայտնի բանաստեղծ և բանասէր Վալերիյ Բրիւսովն ասել է Միջնադարի հայ բանաստեղծութիւնը մարդկային ոգու այն սքանչելի յաղթանակներից մէկն է, որոնց մասին դիտի համաշխարհային տարեգրութիւնը:

Դ. ՆՈՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայոց նոր գրականութիւնն սկսուել է 19-րդ դարի կէսերին: Այն բաժանւում է, ա. Ընդհանուր գրականութեան, բ. Սովետական Հայաստանի գրականութեան և գ. Սփիւռքահայ կամ տարագիր հայութեան գրականութեան:

Հայոց նոր գրականութիւնը հին և միջին գրականութիւններից տարբերւում է նախ իր լեզուական նորութեամբ: Յետոյ, իր զուտ աշխարհիկ բովանդակութեամբ և աւելի կատարելագործուած հայրենասիրութեամբ:

Արդի հայ գրականութեան լեզուն նոյն է, ինչ գրաբարում կամ միջին հայերէնում, միայն փոխուած հոլովներով և խոնարհումներով: Նոր հայերէնն ունի արեւմտեան ու արեւելեան գրական բարբառներ, որոնք արդիւնք են Հայաստանի պատմական-քաղաքական կացութեանը: Գրական այդ երկու բարբառների տարբերութիւնը շատ չնչին է և ընդհանրապէս նրանք ներշնչուած են միաձուլման ձգտումով:

Ա. Նոր ընդհանուր գրականութիւն. Նոր հայերէնը մի օրում չի ստեղծուել: Այն շարունակութիւնն է միջին հայերէնի, իր ժամանակին ընդհատուած գրաբարասէրների խանգարումով: Բայց նորից նոր հայերէնը միջին հայերէնը չէ, այլ նրա, իր ընթացքի մէջ, կատարելագործուող ձեւը և օտար բառերից զտուած տարրը: Այստեղից էլ պարզ է, որ նոր հայերէնը իր սկզբնական շրջանում այն չէր, ինչպէս որ է հիմա: Եւ, որովհետեւ այդ այդպէս է, հայոց նոր գրականութեան առաջին գրողների լեզուն աւելի շատ բարբառային բնոյթ է կրում: Լեզուական տեսակէտից դժուար է սահման դնել միջին գրականութեան վերջին տարիների և նոր գրականութեան առաջին տարիների միջեւ: Մնում է գրականութեան բովանդակութիւնը և ոգեկանութիւնը: Իսկ այդ կողմից հայոց նոր գրականութեան առաջին սահմանաքարն է հանդիսանում Խաչատուր Աբովեանի Վէրք Հայաստանի վէպը:

Հայ նոր գրականութեան 19-րդ դարի սիրուած և յայտնի բանաստեղծներն են, Ղեւոնդ Ալիշան-ը, Միքայէլ Նալբանդեան-ը, Մկրտիչ Պեշիկթաշլեան-ը, Ռափայէլ Պատկանեան-ը, Պետրոս Դուրեան-ը, Սմբատ Շահազիզ-ը:

Աբովեանից բացի, այդ շրջանի նշանաւոր վիպասաններն են, Ծերենց-ը, Րաֆֆի-ն, Պերճ Պռօշեան-ը, Ղազարոս Աղաեան-ը և Յակոբ Պարոնեան-ը:

Հայ վիպագրութեան մէջ, մինչեւ այսօր էլ, առանձին տեղ է գրաւում մեծատաղանդ Րաֆֆի-ն: Րաֆֆի-ն Աբովեանի անմիջական շարունակողն է, ուրեմն և աւելի մօտ ընթերցողի սրտին և աւելի շատ կարդացուողը: Րաֆֆու Խենթ, Կայծեր, Դաւիթ Բէկ և Սամուէլ վէպերի ազդեցութեան տակ հոգիներ են դաստիարակուել, որ արդէն գրաւական է մի գրողի մեծութեան համար:

Հայ գրականութեան մէջ իր ուրոյն տեղն ունի մեծատաղանդ Յակոբ Պարոնեանը: Սուր միտք: Տեսնել և տեսածը աննման երգիծանքով արտայայտելու կարողութիւնները նրա բոլոր երկերը լայն ժողովրդականացման են հասցրել:

Հայ նոր ընդհանուր գրականութեան երկրորդ շրջանի (19-20-րդ դարերի) բազմաթիւ բանաստեղծներից շատ յայտնիներից են, Յովհաննէս Յովհաննիսեան-ը, Յովհաննէս Թումանեան-ը, Արշակ Չօպանեան-ը, Աւետիք Իսահակեան-ը, Դանիէլ Վարուժան-ը, Միսաք Մեծարենց-ը, Վահան Տէրեան-ը, Սիամանթօ-ն: Այդ բանաստեղծները անմիջական, ընթերցողին հաղորդակից նրա սրտից խօսող ու յուզող գրողներ են և շատ ժողովրդականացած:

Բ. Սովետական Հայաստանի գրականութիւն. Ինչպէս ամբողջ Սովետական Միութեան մէջ, այնպէս էլ Սովետական Հայաստանում գրականութիւնը պրոպականդայի միջոց է հանդիսանում: Գրականութիւնը ստեղծւում է պատուէրով և ծառայում է օրուայ պահանջներին: Մի շարք տաղանդաւոր գրողներ, ինչպիսին են, Եղիշէ Չարենց, Ակսէլ Բակունց, Մկրտիչ Արմէն և ուրիշները մեղադրուելով ազգայնականութեան մէջ գնդակահարուած են կամ քշուած Սիբիր: Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի օրերին, երբ պէտք եղաւ ժողովուրդը խանդավառել հայրենասիրութեամբ, հայ դրողներից Ստեփան Զօրեանը գրեց Պապ թագաւոր վէպը, իսկ Դերենիկ Դեմիրճեանը Վարդանանք-ը: Այդ վէպերն էլ մնայուն գործեր են: Բանաստեղծներից մնայուն գործեր տուողներ են, Յովհաննէս Շիրազ, Սիլվա Կապուտիկեան և մի շարք ուրիշները:

Գ. Սփիւռքի հայ գրականութիւն. Սփիւռքի բազմաթիւ հայ գրողները կազմուած են, թուրքական ջարդերից ազատուած սերունդներից, ինչպէս եւ Սովետական Հայաստանից տարագիր եղած գրողներից:

Այդ գրականութեան սկիզբը մօտաւորապէս կարելի է համարել 1921–22 թուերը: Կենտրոններն են հանդիսանում, Սիրիա-ն, Լիբանան-ը, Եգիպտոս-ը, Փարիզ-ը Հարաւային և Հիւսային Ամերիկա-ն:

Սփիւռքի բանաստեղծներից հանրածանօթներն են, Վահան Թէքէեան-ը, Նիկողոս Սարաֆեան-ը, Մ. Իշխան-ը, Անդրանիկ Ծառուկեան-ը, Ս. Թափառական-ը, Արսէն Երկաթ և ուրիշները:

Ե. ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Հայ գրականութեան մշակներից Աւետիք Իսահակեանն ասել է, Մի գրականութիւն մի ժողովուրդ է: Եւ իրապէս հայոց գրականութիւնն ինքն հայ ժողո-

D. Co

1. A and B are preparing for an exam on literature. They quiz each other on names, dates, major works etc.
2. C goes into a bookstore to buy a present for his father-in-law, who is a teacher and a student of lite

վուրդն է դարերի խորքից եկած։ Այն գրականութիւն է, ազատասիրութեան, մարդասիրութեան, եղբայրասիրութեան և ազգերի հաւասարման։ Այն աշխատանքի և լուսաւոր ապագայի հանդէպ ունեցող հաւատքի գրականութիւն է։

Իրականութեան մէջ, այդ գրականութիւնը մի քանի անգամ աւելի մեծ է, մի քանի անգամ աւելի գեղեցիկ է, քան այդ մասին մի որեւէ կերպ ուզուած է ասուած լինել այստեղ։ Այն ճոխ և գունագեղ է։ Կարեւորն, որ իր ազգային գծերով այն ինքնատիպ գրականութիւն է, ինչպէս որ ինքնատիպ է հայկական ճարտարապետութիւնը։ Այդ կողմից էլ, շատ հետաքրական է։

onversation

ature. He and the clerk discuss possible selections.

3. C is talking with his father-in-law, who is planning a special lecture on Armenian literature. C asks him what he is going to talk about, what he is going to emphasize most, etc.

LESSON 29

HISTORY

A. Basic Sentences

Aram

examination	քննություն	kənnutyún
Vahan, when do your exams begin?	Վահան, քո քննությունները ե՞րբ են սկսում:	

Vahan

In about two weeks.	Մոտավորապես երկու շաբաթից:	
I still have lots of time to study.	Դեռևս բավական ժամանակ ունեմ սովորելու:	

Aram

object, subject	առարկայ	ařark'á
history	պատմություն	p'at'mutyún
Of all my subjects history is the one that bothers me most.	Իմ առարկաների մեջ, ինձ ամենաշատ մտահոգողը պատմությունն է:	
even	անգամ	ankám
face, surface	երես	yerés
To tell the truth, I haven't even opened the book.	Ճիշտն ասած, անգամ երեսին չեմ նայել:	

Vahan

to exaggerate	չափազանցնել	čapazancənél

You really like to exaggerate.	Դու էլ իսկապէս սիրում ես չափազանցնել։	
You've been to class, haven't you?	Միթէ դասերին ներկայ չէ՞ս եղել։	
	Aram	
date	թուական	təvak'án
Yes, but the problem is that I don't know why I can't remember the names and dates.	Այո, բայց խնդիրը այն է, որ չգիտեմ ի՞նչու չեմ կարողանում յիշել անուններն ու թուականները։	
	Vahan	
summarized	ամփոփ	ampóp
fashion, way	կերպ	k'érp'
I have a few history books in which all the historical events with their important dates are presented in condensed fashion.	Ինձ մօտ մի քանի պատմութեան գրքեր կան, որոնց մէջ ամփոփ կերպով տրուած են պատմական բոլոր դէպքերը իրենց կարեւոր թուականներով։	
to read	ընթերցել	əntercél
Take these books and read them.	Վերցրու այդ գրքերը եւ ընթերցիր։	
	Aram	
Thanks.	Շնորհակալ եմ։	
king	թագաւոր	takavór
Between you and me, what you call history is in reality the story	Բայց խօսքը մեր մէջ, պատմութիւն ասածդ բանը, իրականի մէջ, թա-	

of the lives of kings, which is something that bores me.	գաւորների կեանքի պատմութիւնն է. Մի բան, որ ինձ ձանձրացնում է:	
such-and-such	այսինչ	aysínč
emperor	կայսր	k'áysr
to take (by conquest)	գրաւել	gəravél
army	բանակ	banák'
victory	յաղթութիւն	haxtutyún
What does it matter to me that such-and-such an emperor took such-and-such a country and some army or other won great victories?	ինձ ի՞նչ, թէ այսինչ կայսրը այսինչ երկիրը գրաւեց, թէ այսինչ բանակը մեծ յաղթութիւններ տարաւ:	

Vahan

civilization	քաղաքակրթութիւն	kaqakak'ərtụtyún
But you forget that all those things are problems relating to our civilization.	Բայց սիրելիս, դու մոռանում ես, որ այդ բոլորը մեր քաղաքակրթութեան վերաբերող խնդիրներ են:	

Aram

song	երգ	yérk
There you go giving me the same old line again.	Նորից նոյն երգը երգեցիր:	
as if	կարծես	k'arc'és
to save	փրկել	pərk'él
evil	չարիք	čarík

As if you and I were going to save the world from evil.	կարծես դու եւ ես պիտի փրկե՛նք աշխարհը չարիքից:	
	Vahan	
to go away from	հեռանալ	heřanál
You're getting off the subject, Aram.	Նիւթից հեռանում ես, Արամ:	
social	ընկերային	ənk'eraín
to be founded	հիմնուել	himnəvél
I only meant that our present social and political life is mainly based on the events of our past.	Ես միայն ուզեցի ասել, որ մեր ներկայ ընկերային ու քաղաքական կեանքը գլխաւորապէս հիմնուած է մեր անցեալի դէպքերի վրայ:	
	Aram	
historian	պատմաբան	p'at'mabán
Say, I never knew you were a regular historian!	Եղբա՛յր, դու կարգին պատմաբան ես եղել:	
to learn, study	սովորել	sovorél
theory	տեսութիւն	t'esutyún
Where did you learn those theories?	Ո՞րտեղից ես սովորել այդ տեսութիւնները:	
But joking aside, when can I have the books?	Բայց կատակը մի կողմ: Ե՞րբ եմ կարող այդ գրքերը ունենալ:	

chapter	գլուխ	gəlúx
There are a few chapters that I want to read in contemporary history.	Մեր ժամանակակից պատմութեան շուրջ մի քանի գլուխներ կան, որ ուզում եմ կարդալ:	
	Aram	
opinion	կարծիք	k’arc’ík
What’s your opinion, Vahan—what are the exam questions going to be about?	Ի՞նչ է կարծիքդ Վահան, ի՞նչ նիւթերի շուրջ պիտի լինեն քննութեան հարցերը:	
	Vahan	
easy	հեշտ	héšt’
It’s hard to say.	Հեշտ չէ ասել:	
probably	հաւանական	havanak’án
Lots of students say that it’s likely that it’ll be about Tigran the Great.	Ուսանողներից շատերը ասում են, թէ հաւանական է Տիգրան Մեծի մասին լինի:	
some (people)	ոմանք	vománk
hand-to-hand battle	ճակատամարտ	č’ak’at’amárt’
Some say that it’s going to be about the Battle of Avarair.	Ոմանք ասում են, թէ Աւարայրի ճակատամարտի մասին է լինելու:	
conviction	համոզում	hamozúm

But the rest are convinced that one of the questions will undoubtedly be on the Treaty of Sèvres.	Իսկ ուրիշները այն համոզման են, թէ անպատճառ հարցերից մէկը Սեւրի Դաշնագիրն է լինելու։	

Aram

to ruin	քանդել	kandél
I'm really in bad shape.	Տունս քանդուեց։	
freedom	ազատում	azat'úm
In a word, I don't have a chance.	Մի խօսքով ազատում չունեմ։	

Vahan

hopeless, desperate	յուսահատական	husahat'ak'án
Oh, your situation isn't that hopeless.	Այնքան էլ յուսահատական չէ դրութիւնդ։	
I know a good way out.	Ես մի լաւ ճամբայ գիտեմ։	

Aram

What is it?	Ո՞րն է։	

Vahan

Go home, forget about eating, drinking, and sleeping, and study continuously.	Գնա տուն, մոռացիր ուտել, խմել ու քնել, եւ շարունակ սովորիր։	

Aram

Socrates	Սոկրատես	sok'ərat'és

death	մահ (gen.
to express	արտայայտե
to clean	մաքրել
If a wise man like Socrates said at the time of his death, "I know only one thing: that I know nothing," then it's all over for people like me.	Եթէ Սոկրատեսի իր մահուան ել է, որ «Ե տեմ, որ ոչի ինձ նմաններ

B.

1. a. I can't remember the dates.
   b. I can't remember the important names and dates of Armenian history.
   c. It is necessary to study an hour each day.
   d. In order to be able to remember the important names and dates of Armenian history, it is necessary to study an hour each day.
   (Հայոց պատմութիւնից կարեւոր անուններ և թուեր յիշելու համար)

2. a. The books that you are to read are on the desk
   b. The books on Armenian history are in this section.
   c. I had to go to a lot of stores.
   d. In order to find the books that I was supposed to

մահուա)	máh (mahvá)
ւ	art'ahayt'él
	makrél

պէս իմաստուն մէկը
ժամանակ արտայայտու–
ս միայն մի բան գի–
նչ չգիտեմ», այլեւս
ի հաշիւը մաքրուած է:

Build-ups

read on Armenian history, I had to go to many stores.
(Հայոց պատմութեան վերաբերող մի ընթերցելիք գրքերը գտնելու համար)

3. a. This book presents the facts of Armenian history in a condensed fashion.
   b. This book is cheap.
   c. This book is quite popular at our university.
   d. Because it presents the facts of Armenian history in a condensed fashion and is cheap, this book is popular at our university.
   (Այս գիրքը Հայոց պատմութեան տուեալները ամփոփ կերպով ներկայացնելու և աժան ծախուելու պատճառով)

4. a. The lecture bored the students.
   b. The lecturer delivered one of his boring lectures.
   c. The lecturer gave a difficult examination.
   d. After delivering one of his lectures which bored all his students, the lecturer gave a hard exam.

   (Բոլոր ուսանողներին ձանձրացնող իր դասախոսութիւններից մէկը տալուց յետոյ)

5. a. The emperor won a series of famous victories.
   b. The emperor won a series of memorable victories with his armies in the Middle East.
   c. The emperor returned to his capital city.
   d. After winning a series of famous victories with his armies in the Middle East, the emperor returned to his capital city.

   (Իր բանակի հետ Միջին Արեւելքում մի շարք յաղթութիւններ տանելուց յետոյ, կայսրը իր)

6. a. Have you read all these chapters?
   b. Have you read all these chapters on contemporary Armenian history?
   c. Your exams will be quite easy.
   d. After reading all those chapters on contemporary Armenian history, your exams will be quite easy.

   (Հայոց պատմութեան շուրջ այդ բոլոր գլուխները կարդալուց յետոյ)

7. a. What is your opinion about these problems?
   b. What is your opinion about contemporary Armenian political problems?
   c. I changed my opinion about it.
   d. As a result of hearing his opinion about contemporary Armenian political problems, I changed my opinion.

   (ժամանակակից հայ քաղաքական խնդիրների շուրջին իր կարծիքը լսելուս հետեւանքով)

8. a. That book will be interesting for you.
   b. That book will be interesting to people like me.
   c. For our teacher, these books are boring.
   d. The books that were interesting for me and people like me were a little boring for our teacher.

   (ինձ եւ ինձ նմանների համար շատ հետաքրքրական գրքերը)

9. a. He studied about the Treaty of Sèvres.
   b. In the course of three years, he had studied about the Treaty of Sèvres.
   c. The historian wrote an excellent paper.
   d. The historian, who for three years had studied about the Treaty of Sèvres and its results, wrote an excellent paper.

   (Սեւրի դաշնագրի և իր հետեւանքների մասին երեք տարի դասախօսութիւն լսած պատմաբանը)

10. a. He wants to study Armenian political and social life.
    b. Armenian political and social life is based on events of the past.
    c. The historian went to the Middle East.
    d. In order to study Armenian political and socia

C

ՈՒՐՈՒԱԳԾԵՐ

ՀԱՅՈՑ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

1. Ժողովուրդ

Հայերն արիական ժողովուրդների ցեղախումբի են պատկանում: Հայերէնը հնդեւրոպական (հնդգերմանական) լեզու է:

Հայերն իրենք իրենց հայ են անուանում, իրենց երկիրը, Հայք, կամ Հայաստան: Օտարները հայերին արմէն անունով են կոչում, իսկ երկիրը, Արմէնիա:

Հայ ժողովուրդի ծագման, կազմաւորման և պա մութեան վերաբերեալ, շատ հարուստ գրականութիւն գոյութիւն ունի աշխարհի բոլոր մեծ գրադարաններում, թէ հայերէնով և թէ օտար լեզուներով:

life, which is based on events of the past, the historian went to the Middle East.

(Անցեալի դէպքերի վրայ հիմնուած, հայ ընկերային և քաղաքական կեանքն ուսումնասիրելու համար)

. Reading

Հայ ժողովուրդի պատմութիւնն սկսւում է առաջին հազարամեակում Քրիստոսի ծնունդից առաջ:

2· Հայկազունիք

Հայկական թագաւորական առաջին տունը, Հայկ դիւցազնի անունով կոչւում է Հայկազունեանց:

Հայկազունի թագաւորներից, Տիգրան առաջինը (535–525) և պարսիկ աշխարհակալ Կիրոս առաջինը (536–529) ժամանակակիցներ են եղել և պատանեկան ընկերներ:

3· Արտաշունիք

Հարիւր իննսուն թուին (Ք·ա·) Արտաշէս անունով մի հայ իշխան հիմք է դնում, իր անունով, Արտաշիսեան կոչուող, թագաւորական տանը: Արտաշէս առաջինը (190–161) ստեղծում է ուժեղ բանակ, հաւաքում է հայկական բոլոր հողերը, Հայաստանը դար–

ձնելով միջազգային նշանակութիւն ունեցող ազգային պետութիւն: Արտաշէս առաջինը հետամուտ է լինում նաև հայերէնի տարածմանը և հաստատմանը:

Հռոմէացիներից քաղաքական փախստական և Արտաշէսի մոտ ապաստան գտած հռչակաւոր զորաւար Հանիբալի խորհուրդով Արտաշէս առաջինն Արաքսի ափին, իր անունով, կառուցում է Արտաշատ մայրաքաղաքը, որի աւերակները մինչև այսօր էլ գոյութիւն ունեն:

Արտաշէս առաջինը հայ ժողովուրդի ամենասիրուած թագաւորներից մէկն է: Ժողովուրդը նրա մասին հիւսել է բազմաթիւ առասպելներ և դիւցազնական երգեր: Նրա մահն այնպիսի խոր կսկիծ է պատճառել հայ ժողովուրդին, որ նրա որդին և յաջորդը, Արտաւազդը, հօր գերեզմանի վրայ ասել է տրտնջալով, Հայր դու մեռար և աշխարհը հետդ տարար: Էլ ինչի՞ վրայ ես թագաւորեմ:

Հայաստանը հզօրագոյն պետութիւն դարձաւ Տիգրան երկրորդ Մեծի ժամանակ (90–55):

Տիգրան Մեծի պետութեան սահմանները տարածւում էին, Կովկասեան լեռնաշղթայից մինչև Արաբիա և Պարսկաստանից մինչև Միջերկրական ծովը: Նրան էին ենթարկւում տասից աւելի օտար թագաւորներ, դրա համար էլ նա կոչւում էր Արքայից Արքայ: Նա կառուցել Տիգրանակերտ մայրաքաղաքը, զարդարելով այն զարմանահրաշ պալատներով ուր նրա համար յաճախ թատերական ներկայացումներ էին տեղի ունենում:

Տիգրան Մեծը մի շարք յաջող և անյաջող պատերազմներ ունեցաւ Հռոմի հետ:

Տիգրանից յետոյ, Հայաստանն այլեւս, արեւմուտքից Հռոմի, արեւելքից Պարսկաստանի համար աշխարհակալութեան և ամեն տեսակ քաղաքական դաւադրութիւնների ասպարէզ դարձաւ:

4. Արշակունիք

վաթսունվեց թուից սկսած (Քրիստոսից յետոյ) Հայաստանում հաստատուեց հայ Արշակունիների թագաւորական տունը:

Արշակունեանց տան առաջին թագաւորն էր, Տրդատ առաջինը (66–100), որն իր թագադրութեան առթիւ Հռոմ գնաց և Ներոնի (54–68) հիւրն եղաւ:

Տրդատ երրորդ Արշակունիի թագաւորութեան ժամանակ (287–330) հայերն 301 թուին քրիստոնէութիւնն ընդունեցին, որպէս համազգային կրօն: Ի պատիւ քրիստոնէութիւն տարածող սուրբ Գրիգորի, հայերը նրան Լուսաւորիչ մեծ անուն են տուել, իսկ Հայ Առաքելական Եկեղեցին երբեմն կոչւում է նաեւ Լուսաւորչական, կամ Գրիգորեան:

Քրիստոնէութեան ընդունումով, Հայաստանը քաղաքականապէս և մշակոյթօրէն հեռացաւ հեթանոս Պարսկաստանից, որի հետ հարեւաններ էին և լայն յարաբերութիւնների մէջ էին գտնւում: Սակայն, յետագայում, կրօնակից Բիւզանդիայի հետ էլ չմտերմացաւ, շնորհիւ վերջինիս Հայաստանի վերաբերեալ տարած նուաճողական քաղաքականութեանը:

Չորսհարիւր տասերկու թուին, մի հայ զինուորական, Մեսրոպ Մաշտոց անուն և ազգանունով, հնարեց հայ գրերը, որոնցով հիմա գրուած են այս տողերը:

Հայ այբուբենի գիւտով Հայաստանում հիմք դրուեց ազգային գրաւոր մշակոյթին: Ընդհանրապէս, հինգերորդ դարը հայ գրականութեան ծաղկման ոսկեդար է համարւում:

5. Վարդանանք

Բիւզանդիայի և Պարսկաստանի դէմ, իր անկախութիւնը պահպանելու համար, անվերջ մղուած պայքարներից թուլացած, Հայաստանը հինգերորդ դարում կորցրեց իր անկախութիւնը: Երկիրը բաժանուեց վերոյիշեալ աշխարհակալ կայսրութիւնների միջեւ: Այ ժամանակներում Հայաստանի չորսհինգերորդը գտնւում

ւում էր յատուկ կառավարիչի միջոցով:

Հայ ժողովուրդը միշտ Պարսկաստանի հետ պահելու նկատառումով, պարսկական թագաւոր Յազկերտը (438-475) վճռում է հայերին քրիստոնէութիւնից դարձնել հեթանոսութեան, ինչպիսին էին իրենք պարսիկները:

Երկու տարի (450-451) շարունակ, հայ ժողովուրդը, սպարապետ Վարդան Մամիկոնեանի առաջնորդութեամբ, մարտնչեց պարսիկների դէմ իր խղճի ազատութիւնը պաշտպանելու համար: Երեսուն տարի յետոյ (481-484) նոյն կրօնական պատերազմը կրկնուեց: Բայց այս անգամ էլ հայերն ուժեղ ընդդիմութիւն ցոյց տուին:

Կրօնական-ազգային այս երկու մեծ պատերազմները Հայոց պատմութեան մէջ յայտնի են Վարդանանք անուան տակ: Վարդանանց պատերազմների ժամանակ ընկած զինուորներին, հայ ժողովուրդն իր ազգային սուրբերի շարքն է դասել և ամէն տարի ոգեկոչում է նրանց.

Վարդանանց պատերազմներից յետոյ, պարսիկները ստիպուած եղան այլեւս կրօնական հարց չբարձրացնել և Հայաստանը ճանաչել, որպէս կիսանկախ պետութիւն հայ կառավարիչով:

6․ Ժողովուրդ և եկեղեցի

Բնականօրէն քրիստոնեայ Բիւզանդիան, քրիստոնեայ հայ ժողովուրդի վերաբերեալ, եթէ ոչ իր սէրն ու եղբայրութիւնը պիտի ցուցաբերէր, այլ գոնէ չէզոք պիտի մնար քաղաքականապէս: Բայց այդպէս չէր: Բիւզանդիան իր ամբողջ պատմութեան ընթացքում միշտ էլ, Հայաստանի և հայ ժողովուրդի հանդէպ վարեց կեղծ, դաւադիր, զզուելիօրէն անհանդուրժելի քաղաքականութիւն: Հայ եկեղեցին, որ միշտ էլ հայ ժողովուրդի հետ է եղել, նրա ցաւերով տառապել, 554 թուին, որպէս քաղաքական բողոք, հանդէպ Հայաստանի Բիւզանդիայի կողմից վարած այդ թշնամական քաղաքականութեանը, վերջնականապէս իր կապերը խզեց բիւզանդական (յոյն) եկեղեցուց:

Բ․ ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

1․ Արաբական տիրապետութիւնը Հայաստանում

Մահմեդականութիւնը եօթերորդ դարում միացրեց արաբական ցեղերը, որոնք Ասիայի և Աֆրիկայի որոշ մասերը գրաւելով, Սպանիայի վրայով, նոյնիսկ, մինչեւ Ֆրանսիայի դռները հասան: Սակայն մինչ այդ, Արաբները գրաւեցին Պարսկաստանը: Պարսիկները ընդունեցին մահմեդականութիւնը և արաբական

Պարսկաստանից յետոյ, 652 թուին, արաբներն առաջին անգամ Հայաստան մտան և մեծ դժուարութեամբ գրաւելուց յետոյ ստիպուած եղան Հայաստանը ճանաչել, որպէս կիսանկախ պետութիւն: Սակայն արաբների տիրապետութիւնը Հայաստանում միշտ էլ ցնցուեց հայկական ապստամբութիւններով, որոնցից յայտնիներն են, 747–750 և 772–775 թուերինները: Հայ ժողովուրդը բուռն ընդդիմութիւն ցոյց տուեց պահելու համար իր մայրենի լեզուն, մշակոյթն ազգային և քրիստոնէութիւնը:

2. Բագրատունիք

Արաբների դէմ մղուած ազատագրական կռիւների ընթացքին, հայ նախարարական տներից աչքի է ընկրնում Բագրատունի հին տոհմը: Բագրատունի այդ տնից Աշոտ Բագրատունի նախարարը 886 թուին հայոց թագաւոր դարձաւ հիմք դնելով Բագրատունի արքայական հարստութեանը:

Բագրատունիները թագաւորեցին Հայաստանում մինչեւ 1045 թիւը: Նրանց օրօք, Հայաստանը ծաղկեց և շէնացաւ: Բագրատունիների մայրաքաղաք Անի-ն Արեւելքի գոհար անունը ստացաւ շնորհիւ իր շքեղութեանը և հարստութեանը:

3. Կռիւ և դաւաճանութիւն

Տասնմէկերորդ դարի առաջին կէսից, սելջուկ թուրքերը պարսկաստանից ելնելով սկսեցին իրենց կործանարար յարձակումները Հայաստանի վրայ: Առիթից օգտուելով, արեւմուտքից էլ Հայաստան մտան բիւզանդացիները, որոնք կռւի մէջ պարտուելով դիմեցին իրենց աւանդական դաւաճանութեանը: Նրանք Հայոց շատ երիտասարդ թագաւոր Գագիկ երկրորդին (1040–1045) Կ.Պոլիս հրաւիրեցին իբր թէ խաղաղութեան բանակցութիւնների համար, բայց խարդախօրէն բանտարկեցին և յետոյ էլ սպանեցին: Երկիրն առանց առաջնորդի մնալով գրաւուեց բիւզանդացիների և սելջուկների կողմից, ասպատակուեց և աւերուեց: Յոյներից և սելջուկներից յետոյ Հայաստանի վրայով անցան Ջինգիզխանի և Լենկթէմուրի մոնղոլ–թուրքական հորդաները:

4. Կիլիկեան Հայաստան

Մեծ Հայքի անկախութեան կործանումից յետոյ, Բագրատունի տոհմից Ռուբէն անունով մի իշխան Կիլիկիայում հիմք դրեց հայկական մի պետութեան (1080 Թ.), որի թագաւորները Ռուբէնի անունով կոչուեցին Ռուբինեաններ:

Կիլիկեան Հայաստանը իր ծաղկման գագաթնակէ–

տին Հասաւ Լեւոն երկրորդ Թագաւորի օրօք (1187–1219)։ Լեւոն երկրորդը շատ օգնեց եւրոպացի խաչակիրներին, նրանց դէպի Երուսաղէմ կատարած արշաւանքների ժամանակ։

Կիլիկեան Հայաստանը հայ ազատ կեանքի և ազգային մշակոյթի զարգացման մի հանգրուան էր հանդիսանում։ Բայց 1375 թուին նա էլ ընկաւ, ընկրկելով մահմեդական ցեղերի դէմ, իր ինքնապաշտպանութեան համար, մղած անհաւասար ու ահաւոր պայքարի ընթացքին։

Հայոց պատմութեան զարգացման ցաւատանջ ընթացքը հասկանալու համար, պէտք է լաւ իմանալ Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը և ճանաչել բնազդներն ու մարդկային բարոյական ըմբռնումներն այն ժողովուրդների, որոնցով շրջապատուած է եղել հայ ժողովուրդը և որոնց հետ նա ուզենալով չուզենալով շփման մէջ է եղել։

Գ· ԱՆԺԱՄԱՆԱԿ ԺԱՄԱՆԱԿ

1· Հայաստանը բաժան-բաժան

Կիլիկեան հայկական պետութեան կործանումից մինչեւ 1918, այսինքը մինչեւ Հայաստանի Հանրապետութեան հաստատումը, հայոց քաղաքական պատմութիւնն անժամանակ բնոյթ է կրում։ Անժամանակ, որովհետեւ այդ երկարատեւ շրջանին հայ ժողովուրդն իր սեփական ազգային պետականութիւնը չունեցաւ: Ճիշտ է հայկական մի քանի լեռնային շրջաններ, բայց բուն Հայաստանը ենթակայ էր օտարներին: Սկզբում երկիրը բաժանուած էր պարսիկների և Թուրքերի միջեւ և ենթակայ նրանց անօրինակ ծանր լուծին: Տասնիններորդ դարի վերջերին, Հայաստանի արեւելեան նահանգները, ուրիշ կերպ ասած կովասեան մասը, գտնւում էր ռուսերի ձեռքին, իսկ արեւմտեան մասը Թուրքերին:

2· Կացութիւնը Թուրքական տիրապետութեան տակ

Այն ժամանակ, երբ հայերը Հայաստանի ռուսական մասում, թէեւ անազատ, բայց գոնէ կեանքի և գոյքի ապահովութիւն ունէին, այդ մասին, նոյնիսկ, Թուրքական տիրապետութեան տակ խօսք չկար:

Հայաստանի Թուրքական մասում, հայը որպէս պարտուած քրիստոնեա (ռաեայ) համարեա օրէնքից դուրս էր յայտարարուել · Այստեղ պետական ծանր տուրքերից բացի, հայ ժողովուրդը ենթակայ էր պետական պաշտօնեաների, մահմեդական ցեղապետների, մոլեռանդ ու վայրենի տարրերի կեղեքմանը:

3· Ազատագրման ճիգեր

Անկախութեան կործանումից յետոյ, հայ ժողովուրդն իր ազատագրման յոյսը կապեց կրօնակից և լուսաւոր Արեւմուտքի հետ: Այդ ուղղութեամբ պարբերաբար մի քանի պատգամաւորութիւններ ուղարկուեցին Հռոմի Պապի և եւրոպական մի քանի կառավարութիւնների մօտ զինուորական օգնութիւն խնդրելու նպատակով: Բայց Եւրոպան համակրանքի զգացումներ արտայայտելուց բացի գործնական միջոցներ ձեռք չառաւ:

Եւրոպական օգնութեան մէջ յուսաբեկ, հայ ժողովուրդը դիմեց մի շարք ապստամբութիւնների թուրք—պարսկական տիրապետութիւններից ազատագրուելու համար: Այդ ապստամբութիւններից յայտնիներն, Սիւնիք-Արցախինը (1722-1728) Դաւիթ Բէկի գլխաւորութեամբ և Երեւանինը 1724 թուին:

Դ. ՆՈՐ ԵՒ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

1. Հայկական հարցը միջազգային խնդիր

Ռուս-թուրքական 1877-1878 թուերի պատերազմից յետոյ, ռուսերից ջախջախուած Թիւրքիան մի շարք զիջումներ էր արել Ռուսաստանին Հայաստանում և Բալկաններում: Բացի դրանից թուրքերը ստորագրել էին բարենորոգումներ մտցնել Հայաստանի իրենց մասում: Ռուսական յաջողութիւններից անհանգիստ Անգլիան 1878 թուին այդպէս կոչուած Բեռլինի վեհաժողովը ուր նա խիստ պաշտպանեց Թիւրքիային ի դիմաց Կիպրոս կղզիի, որը նա Թուրքերից ստացել էր որպէս վարձատրութիւն: Այդ վեհաժողովի 64 յօդուածներից 61-րդը վերաբերւում էր հայերին, որով Թուրքերը խոստանում էին թեթեւացնել հայ ժողովուրդի դառն վիճակը արեւմտեա Հայաստանում: Բեռլինի վեհաժողովի 61-րդ յօդուածով էլ հայկական ցաւերը ստացան հայկական հարց անունը և դարձան միջազգային խնդիր: Թուրքերը երբեք չիրագործեցին այդ յօդուածը, լաւ հասկանալո եւրոպական պետութիւնների հակամարտութիւնները:

2· Երկաթէ շերեփի պատմութիւնը

Բեռլինի վեհաժողովի ժամանակ այնտեղ էր գնացել, հայոց համար մի բան աղերսելու համար նաեւ հայկական մի պատուիրակութիւն հայոց հայրապետ Խրիմեան Հայրիկի գլխաւորութեամբ:

Բեռլինից ձեռնունայն վերադառնալով, հայոց իմաստուն հայրապետը զեկուցել էր իր ժողովուրդին, իր առաքելութեան արդիւնքի մասին.

„—Վեհաժողովում հարիսայ էին բաժանում (Հայկական ազգային կերակուր), բոլոր օտար պատուիրակ-

Ես էլ ուզեցի վերցնել մեր բաժինը, բայց իմ շերեփը թղթէ լինելու պատճառով մնաց կաթսայի մէջ և մենք հարիսայ չստացանք":

Հայոց հայրապետն ուզեցել էր հասկացնել իր ժողովուրդին, որ ազատութիւնը աղերսով (աղերսաթղթով) չի ձեռք բերւում, այլ երկաթով, այսինքն զէնքով:

3. Ազատագրական շարժումն Հայաստանում

Երկաթէ շերեփի պատմութիւնն անկիւնադարձ դարձաւ հայ ազատագրական ձգտումների մէջ: Եւրոպայից յուսախաբ, հայ ժողովուրդը դիմեց իր ինքնապաշտպանութեան սեփական միջոցներին: Նա սկսեց զինուել: Դեռ 1862 թուին հերոսական Զէյթունը զինական ընդդիմութիւն էր ցոյց տուել թուրքերին իր իրաւունքները պաշտպանելու համար և փախուստի մատնել Ազիզ փաշայի 40,000 բանակը:

Զէյթունի դէպքից քսան տարի յետոյ 1882 թուին, ընդդէմ թուրքական տիրապետութեանը, հայկական ժողովրդական շարժումներ տեղի ունեցան Վանի, Մուշի և Կարինի (Էրզերում) նահանգներում, բայց շուտով զսպուեցին: Ի տես ժողովրդական շարժումներին, գրական պայքարը ղեկավարելու համար, բայց շուտով ղանազան պատճառներով լուծուեցին:

4. Հայկական կոտորածները

Ժողովուրդները ստրուկ ապրել չեն կարող: Հայկական ազգային զարթօնքը մարդկային տարրական իրաւունքները պաշտպանելու նպատակ ունէր միայն: Սակայն թուրքերը ճանաչելով Եւրոպան չէին ուզում տեղի տալ հայկական հարցում: Այդպէս 1895 թուին Սասունում ծագած ապստամբութեանը ի պատասխան նրանք ջարդեցին մի քանի հազար անմեղ ժողովուրդ: Մէկ տարի յետոյ, 1896 թուին, Կ.Պոլիսում տեղի ունեցած մի խաղաղ ցոյցի պատճառով թուրքերը ջարդեցին 300,000 անմեղ, անզէն և անպաշտպան կանանց երեխաների, ծերերի և երիտասարդների: Հայաստանը դարձաւ համատարած ողբի երկիր:

5. Հ.Յ.Դաշնակցութիւն

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն քաղաքական մեծ կուսակցութիւնը ասպարէզ եկաւ 1890 թուին: Այդ կուսակցութիւնը իր առաջին յայտարարութիւնով ասել է „...Այսօր Եւրոպան իր առաջ է տեսնում մի ամբողջ ժողովուրդ մի ամբողջ ազգ, որ սկսել է պաշտպանել իր մարդկային իրաւունքները...": Հայ ժողովուրդի մարդկային իրաւունքների պաշտպանութեան իրագործումն էլ հանդիսանում էր և մինչեւ հիմա էլ հանդիսանում է այդ կուսակցութեան գործունէութիւնը:

6. Հայկական հարցը և Եւրոպան

Եւրոպայի խիղճը հայ ժողովուրդի կողմն էր: Սակայն եւրոպացի դիւանագէտները հայկական հարցն առեւտուրի միջոց էին դարձրել հիւանդ Թիւրքիայի հետ: „Ջարդեցէք հայերին, բայց դրա համար վճարեցէք մեզ" այդպէս է բնորոշել իր ժամանակին, ֆրանսիացի մեծ գրող Անատոլ Ֆրանսը, Անգլիայի, Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի դիւանագէտների կողմից հայ արիւնն առեւտրի միջոց դարձնելը Թուրքերի հետ:

7. Առաջին մեծ պատերազմի նախօրեակին

Առաջին մեծ պատերազմի նախօրեակին (1914) յանկարծ, Անգլիան, Ռուսաստանը և Ֆրանսիան, հայոց հայրապետի դիմումի վրայ, ելնելով ոչ արդարադատութիւնից, այլ իրենց ապագայի պատերազմական ծրագրերից, Թուրքերին ստիպեցին գործադրել իրենց առաջարկած հայկական բարենորոգումների ծրագիրը: Ըստ այդ ծրագրի Հայաստանի նահանգներից, Կարինը (Էրզերում), Տրապիզոնը, Սեբաստիան, Վանը, Բաղէշը, խարբերդը և Տիգրանակերտը պէտք է կազմէին հայկական երկու մարզեր, կառավարուելով եւրոպացի երկու կուսակալների միջոցով (հոլանդացի Հօֆ և նորվէգացի Վէստէնէնկ): Սակայն արդէն ուշ էր: Դեռ կուսակալները իրենց պաշտօններին չանցած, սկսուեց Առաջին համաշխարհային պատերազմը:

8. Մեծ Եղեռնը

Թուրքերը պատերազմի մէջ մտան ընդդէմ դաշնակիցների և 1915 թուին, համաշխարհային պատմութեան մէջ, գործադրեցին ցեղասպանութեան հրէշային ոճիր: Թուրքերը, նախապէս զինուորագրութեան անուան տակ հաւաքելով զէնքի ընդունակ բոլոր հայ տղամարդկանց, յետոյ ջարդեցին մէկ միլիոնից աւելի հայ կանանց, երեխաների, ծերերի և երիտասարդների, ամայացնելով Հայաստանը:

9. Հայաստանն անկախ

Բոլշեւիկեան յեղաշրջումը (1917 թուի աշնանը) քայքայեց ռուսական ճակատը Արեւմտեան Հայաստանում Թիւրքիայի հետ: Բոլշեւիկները յետ կանչեցին բանակը, բացելով Կովկասի դռները թուրքերի

ծես, պիտի ոչնչացուէր ամբողջովին: Կացութի
անհռելի էր: Մայիսին (1918) արիւնահեղ ճակա
մարտեր տեղի ունեցան Սարդարապատի, Ապարանի
Ղարաքլիսէի մօտերը, հայկական չուտափոյթ կազ
ժողովրդական գնդերի և թուրքական կանոնաւոր
քերի միջեւ: Այդ ճակատամարտերում, թուրքերը
հանդիպեցին հայերի կատաղի դիմադրութեանը և
ստիպուած եղան յետ փախչել: Զինադադար կնքու
Հայ ազգային խորհուրդը նոյն թուի մայիսի 28-
Հայաստանը յայտարարեց անկախ պետութիւն:

10. Հայկական Հանրապետութիւնը

Հայաստանի Հանրապետութեան հաստատումով
իրագործուեց հայ ժողովուրդի դարերի տենչանք
Հայ ժողովուրդը այլեւս ազատ էր և ինքնիշխան
Այսուհետեւ նա պիտի ծաղկեցնէր իր աւերուած
րենիքը և զարգացնէր ազգային մշակոյթը: Սկի
շատ դժուար էր: Հայաստանի կառավարութիւնը
ժառանգութիւն էր ստացել, պատերազմի հետեւան
քայքայուած տնտեսութեամբ և թուրքերի կողմից
աւերուած մի երկիր անկայուն սահմաններով:
Երկիրը լեցուն էր որբերով և գաղթականներով:

օրերին շատ օգնեց հայ ժողովուրդին, ուղարկելով, հաց, դեղօրայք և հագուստեղէն: Ժողովուրդն ու կառավարութիւնն էլ անում էին հնարաւորը կացութիւնը փրկելու համար: Եւ 1920 թուին սովն ու հիւանդութիւններն արդէն վերջացել էին: Բացուել էին դպրոցները: Հաստատուել էր պետական համալսարանը. Աստիճանաբար կարգի էին բերւում քանդուած գիւղերն ու քաղաքները: Հայ զօրքը մաքրում էր հայկական հողերը թուրքական տիրապետութիւնից: Աշխարհի բոլոր ծայրերից հայերն վերադառնում էին և ցանկութիւն էին յայտնում վերադառնալ իրենց սիրելի ազատ հայրենիքը:

11. Հայաստանի Հանրապետութիւնը ճանաչուած պետութիւն

Սկզբում փաստօրէն, իսկ 1920 թուի յունուարին, իրաւականօրէն Հայաստանի Հանրապետութիւնը ճանաչուել էր, որպէս անկախ պետութիւն: Նոյն 1920 թուի օգոստոսի 10-ին դաշնակիցների, Հայաստանի Հանրապետութեան և Թիւրքիայի կողմից ստորագրուեց Սեւրի դաշնագիրը: Ըստ այդ դաշնագրի, Արեւմտեան Հայաստանից հայկական անվիճելի հողեր էին համարւում հայկական այն նահանգները, որոնց սահմանները գծել էր Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների նախագահ Վիլսոնը: Թուրքերը պէտք է շուտով դատարկէին այդ հողերը: Հայ ժողովուրդը ցնծութեան մէջ էր:

12. Հայաստանը թուրքական սալի և բոլշեւիկեան մուրճի արանքում

Այն ժամանակ, երբ հայ ժողովուրդը լծուած էր իր երկրի վերաշինութեամբ և ծրագրում էր ծաղկող ապագան, թուրքերն ու բոլշեւիկները գաղտնօրէն համաձայնութեան էին գալիս խորտակելու հայկական անկախութիւնը: Յանձինս Հայաստանի Հանրապետութեան, նրանք Արեւմուտքի յառաջապահ գունդն էին տեսնում իրենց սահմանների մօտ, որին երկուսն էլ հաւասարապէս ատում էին: Եւ այդպէս էլ Սեւրի դաշնագրի ստորագրումից մի ամիս չանցած, թուրքերը արեւմուտքից և հարաւից, իսկ բոլշեւիկները հիւսիսից և արեւելքից միաժամանակ յարձակուեցին Հայաստանի վրայ: Հայ ժողովուրդը մէն-մենակ մաքառեց չորս ճակատների վրայ, բայց ընկրկեց: Երկիրը բաժանուեց թուրքերի և բոլշեւիկների միջեւ: Թուրքերն իրենց մասի հայ բնակչութիւնը բնաջնջեցին իսկ երկիրն աւերեցին:

13. Սովետական Հայաստան

Բոլշեւիկները Հայաստանի իրենց մասի հողերի վրայ սովետական կարգեր հաստատեցին և Հայաստանի այդ մասը Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Ռեսպուբլիկա անուան տակ միացրին սովետական Ռուսաստանին:

14· Հայկական ապստամբութիւնը բոլշեւիկների դէմ

Հայ ժողովուրդի համար, թուրքերը միշտ թուրքեր են, բոլշեւիկները միշտ բոլշեւիկներ: Հաստատուելով Հայաստանում, բոլշեւիկները Ռուսաստան քշեցին հայ զինուորականութիւնը: Բանտերը լեցրին հայ մտաւորականներին, պետական գործիչներին, ազգային գործիչներին: Հայ աշխատաւորութեան ձեռքից խլեցին նրա վերջին կտոր հացը: Սկսել էին ջարդել բանտարկուած մտաւորականութիւնը, երբ 1921 թուի փետրուարի 18-ին ծագեց համաժողովրդական ապստամբութիւնը: Հայ ժողովուրդը Հայաստանից դուրս քշեց համայնավար ասպատակողներին, բայց մի քանի ամսից յետոյ, նրանք յետ եկան նոր ուժերով և վերահաստատեցին իրենց կարգերը:

15· Հայ ժողովրդի այսօրը

Այսօր կայ Սովետական Հայաստան մէկ միլիոն և կէս բնակչութեամբ, որը խօսքով անկախ է, իսկ փաստօրէն Սովետական Ռուսաստանի մի նահանգն է կազմում միայն: Կարգերն այնտեղ բռնակալական են: Հայ ժողովուրդն ինքն իր տէրը չէ: Կայ և Արեւմտեան Հայաստան, որը թուրքերի ձեռքին է և որի մէկ միլիոնից աւելի բնակչութիւնը ցրուած է Մերձաւոր Արեւելքից մինչեւ Հարաւային և Հիւսիսային Ամերիկաները, թուրքական բռնի ու վայրենի ուժի ստիպումով, զրկուած իր դարաւոր հայրենիքից: Մօտ մէկ միլիոն հայեր եւս ապրում են Սովետական Հայաստանից դուրս, բայց Սովետական Միութեան զանազան վայրերում:

D. Conversation

1. A is interested in learning the major facts about American history so that he can pass his exams and become a citizen. He asks B to help him. B answers as many questions as he can, and offers to help A find the answers to the others.

2. Two students at the beginning of a semester are discussing various history courses which are open to them. The discuss the content and the advantages of each. Finally, they decide which one to take.

3. F has recently had a course in Armenian history. G is very interested in the subject. He asks F about the course, and also asks him some specific questions about Armenian history.

LESSON 30

REVIEW

A. Variations

1. a. I've decided to make a trip to the Middle East.
   b. If you've decided to go, you must write to my brother about it.
   c. If you decide to go via Persia, you must write to my brother about it.
   d. If you had gone last month, you could have gone with my brother.

2. a. If I had a visa, I could go to Armenia.
   b. If you get a visa, please tell me about it.
   c. If you had replied in time, you would have received a visa.
   d. If the political situation weren't so bad, you could get a visa.

3. a. Did my lecture bore you?
   b. If I'm boring you, please tell me.
   c. If you were boring me, I'd tell you.
   d. If the first lecture hadn't bored me, I'd have been present at the second.

4. a. The history of our people has been conditioned by the geographical location of our country.
   b. If you want to understand history, you must study geography also.
   c. If history weren't conditioned by geography, I wouldn't be studying geography.
   d. If the geographical location of Armenia had been different, the history of the country would have been different also.

5. a. If you don't understand, I'll explain everything to you.
   b. If you explain everything carefully, I'll understand.
   c. If you had explained your problem, I'd have helped you.
   d. I didn't understand because he didn't explain everything carefully.

B. Modified Basic Sentences

1. The train stopped at the station.
2. I went to the theater without my money.
3. What do these facts mean?
4. I've been waiting for you for ten minutes.

5. How many minutes have you been standing here?
6. Did you go straight to the Middle East?
7. In the near future, I'm going to write an article on Iran.
8. Are you familiar with the Armenian community in Tabriz?
9. Did agriculture play an important rôle in ancient Armenia?
10. From all appearances, this is an excellent geography book.
11. How did it happen that you didn't bring your pen?
12. Is Artashat on this map?
13. Which map is Armenia on? This one.
14. Is it true that the boundaries of Germany have been changed recently?
15. I'd like to ask several questions pertaining to the Middle East.
16. If you decided to go to the semi-mountainous regions, your trip will be more difficult.
17. Don't exaggerate!
18. I haven't even read one book about Armenian history.
19. Don't bore us with all those dates!
20. Please don't sing that song again.
21. He's learned a lot of new theories at the university.
22. Take these clothes. Take them to the laundry.
23. They have all kinds of food in the restaurants on First Avenue.
24. The restaurants located near the theater are better than those located in the commercial section of town.
25. Don't get off the subject!
26. After eating some rice cooked with butter, we asked for some pork.
27. Forget those dates! They're not important!
28. In general, the kinds of drinks popular in the rest of the world are also popular in Armenia.
29. If you want to have your suit cleaned, you'll have to take it to the pressing shop yourself.
30. Please clean your room.
31. Ask him where we can get our shoes fixed.
32. We always take ours to the shoe shop across from the library.
33. How do you like my newly repaired shoes?
34. I don't like houses without separate bathrooms.
35. Have you paid for your car?
36. No, I'm paying thirty dollars a month.
37. Our son has several friends who are just his age.
38. I wish you both success.
39. I can't help saying what a beautiful building this is!
40. If your headache is bothering you again, take this medicine.
41. On account of my headache, I wasn't able to go to school this morning.
42. What is this political situation the result of?
43. This drugstore is as good as that one.
44. We receive the paper daily.
45. I needed six shirts, but I had brought only three.
46. His good health is the result of the fact that he takes care of himself.

47. I'd like this house better if it had more modern conveniences.

48. They argued about who was going to pay for the food.

49. What do they do with the hydroelectric power produced by this river?

50. No matter how much you study, there are still more new words.

C. Fluency Drills

1. Have you studied your geography?
No, I haven't.
Are you going to before the exam?
Yes, I've got to. So far, I haven't cracked a book.

2. How many hours a week do you study for the literature course?
Very little. I find that the lecturer is so good that I don't have to read.
How can that be? Literature is found in books, not in lectures!
Yes, but I read most of the important books last summer.

3. Would you like to go with us to the opera tomorrow night?
I'd like to very much. It's Faust, isn't it?
Yes, do you like it?
I've never heard it, but we're reading Goethe's Faust in our literature course now.

4. What a pleasant trip we had! At first the weather was cloudy, but afterwards the sky became perfectly clear. We went by plane from Rome to Teheran. We saw the Caucasus, its alpine pastures, and its beautiful little villages.

5. Why did you go to Iran?
To examine the oil industry of that country.
How did you find the political situation?
One can't describe it in a few words.

6. What kind of grain is best for these fields?
No matter what kind of grain you plant, it takes a lot of work.
Yes, the more you work, the better the harvest will be.
You can't be sure, though. The weather can ruin everything.

D. Conversation

Go back to the general conversational situations outlined in Lessons 6, 12, and 18. Develop them in your own way, using the Armenian which you have learned since those lessons. Add subject matter as you see fit.

For example, Conversation 1 of Lesson 6 might be supplemented from your lesson on agriculture. Conversation 3 of the same lesson might use material from lessons on transportation, geography, and industry.

ARMENIAN - ENGLISH GLOSSARY

Ա

ազատ	11	free, not busy
ազատագրական	28	emancipation
ազատագրուել	29	to be emancipated
ազատագրում	29	emancipation
ազատասիրութիւն	28	love of freedom
ազատել	28	to free, liberate
ազատում	29	freedom
ազգ	22	nation, people
ազգայնականութիւն	28	nationalism
ազգային	11	national
ազգանուն	29	family name
ազդակ	26	agent, factor
ազդել	28	to influence
ազդեցութիւն	28	influence
Ազրբէջան	25	Azerbaijan
աթոռ	9	chair, seat
աժան	22	cheap
ալիւմինեոմ	26	aluminum
ալիւրաղածութիւն	26	flour products
ալպեան	25	alpine
ածելի	22	razor
ականջ	13	ear
ակնարկ	26	glance, look, survey
ահա	10	here! here is!
ահաւոր	29	terrible, fearful
ահռելի	29	horrible
աղ	25	salt
աղաթթու	26	nitric acid
աղբիւր	21	source, origin; spring
աղերս	29	request, petition
աղերսել	29	to ask
աղմուկ	19	noise
աղուէս	25	fox
աղջիկ, աղջկայ	2	girl
աղօթել	28	to pray
աճել	2[illegible]	to increase
աճում	27	growth
ամայացնել	29	depopulate
ամառ, ամառուայ	5	summer
ամբողջ	25	whole, complete, entire
ամբողջովին	9	completely
ամբողջութիւն	28	completeness
ամէն	4	all, every
ամենահին	4	oldest
ամենամեծ	4	largest, biggest
ամենացածր	25	lowest
Ամերիկայ	3	America
ամերիկացի	3	American (person)
ամիս, ամսուայ	4	month
ամուսին	2	husband
ամուսնացած	2	married
ամպոտ	5	cloudy
ամփոփ	28	summary
այբուբեն	28	letter (of the alphabet)
այգեգործութիւն	15	fruit growing
այգի	3	orchard, vineyard
այդ	1	that (pron.)
այդպէս	4	thus, in that manner
այդպէ՞ս		is that so?
այդտեղ	1	there (that place)
այժմ	2	now

այլ	23	but; other
այլեւս	10	yet, still, any more
այլուրեք	28	elsewhere
այծ	25	goat
այծեամ	25	deer, roe
այնտեղ	1	there (over there)
այնքան	4	so, so much
այնքան...որչափ		as...as
այնքան...որքան		as...as
այո	1	yes
այս	1	this (pron.)
այսինչ	29	such-and-such
այսինքն	26	that is
այսուհետեւ	5	hereafter, from now on
այստեղ	1	here (this place)
այսօր, այսօրուայ	5	today
այցելել	21	to visit
այցելութիւն	3	visit
անասնապահական	27	cattle-raising
անասնապահութիւն	25	animal husbandry
անբաժան	28	inseparable
անբասիր	28	irreproachable
անբաւարար	26	insufficient
անբերրի	25	unfertile, unproductive
անգամ	13	time; even
քանի անգամ		how many times
անգլերէն	3	English (language)
անգրագէտ	28	illiterate
անդրադառնալ	26	to reflect
անդրադարձել	26	to answer, reply
անդրադառնալ	28	to stress, emphasize
Անդրկովկաս	27	Trans-Caucasia
անել, արեցի	2	to do
անզէն	29	unarmed
անզուգական	28	incomparable
անժամանակ	29	inopportune
անիւ	23	wheel, tire
անխուսափելի	25	inevitable, unavoidable
անծանօթ	13	unfamiliar, unknown
անկախ	29	independent
անկախութիւն	25	independence, autonomy
անկայուն	29	unstable
անկիւն	8	corner
անկողին	8	bed
անհամբեր	23	impatiently
անհանգիստ	29	worried, anxious
անհանգստանալ	23	to worry, be anxious
անհանգստացնել	13	to bother, annoy
անհանդուրժելի	29	intolerable
անհաւասար	29	unequal
անհեղինակ	28	unauthoritative
անհոգ	17	careless; carefree, without worry
անձ	19	person
անձամբ	19	personally
անձնական	20	personal
անձրեւ	5	rain
անձրեւային	22	rainy
անմեղ	29	innocent
անմիջական	28	immediate
անմիջապէս	28	immediately
անյաջող	29	unsuccessful
աննախընթաց	26	unprecedented
աննաւարկելի	26	unnavigable
աննման	28	incomparable
աննպաստ	28	unfavorable
անշուշտ	21	undoubtedly, of course
անորոշ	25	indefinite, undefined
անուանել	29	to call, name
անուն	2	name

անուշ	26	sweet, pleasant
անուշեղէն	26	sweets, candy
անչափ	21	boundless
անպայման	14	undoubtedly, certainly
անպատճառ	23	absolutely, definitely
անվերջ	23	endless
անվիճելի	29	indisputable
անտառ	23	forest
անտառապահութիւն	25	forest conservation
անցեալ	10	last, past
անցկացնել	27	to cross
անցնել	23	to pass; to go to
անփոխարինելի	28	irreparable
անօրինակ	29	unexampled
աշխատանք	11	work, labor
աշխատասիրութիւն	26	love of work
աշխատաւորութիւն	29	workmen
աշխատել	15	to try; to work
աշխատութիւն	28	work
աշխարհ	4	world
աշխարհաբար	11	modern, common; modern Armenian language (as opposed to the old classical language)
աշխարհագրական	21	geographical
աշխարհագրապէս	25	geographically
աշխարհագրութիւն	25	geography
աշխարհակալ	29	emperor; ruling
աշխարհակալութիւն	29	conquest, victory
աշխարհիկ	28	wordly, secular
աշուն, աշնան	5	autumn, fall
ապա	8	then
ապագայ	10	future
ապակի	26	glass
ապահով	23	safe, assured
ապահովութիւն	29	security, assurance
ապաստան	29	cover, refuge
ապստամբութիւն	28	revolt
ապրանք	19	merchandise
ապրել	3	to live, dwell
ապրիլ	10	April
աջ	1	right (direction)
առ	25	per
առ հարիւրը		percent
առած	28	maxim, adage
առակ	28	proverb
առայժմ	10	yet, presently
առանձին	9	private, separate
առանձնապէս	27	particularly
առանց	22	without
առաջ	20	before, ago
առաջանալ	26	to proceed, arise
առաջարկել	20	to propose, suggest
առաջին	11	first
առաջնակարգ	26	first-rate, first
առաջնորդ	29	guide, leader
առաջնորդել	25	to lead, guide
առաջնորդութիւն	29	leadership, management
առասպել	28	myth, fable
առաստաղ	19	ceiling
առատ	15	plentiful
առարկայ	26	object, item, subject
առաւօտ	14	morning
առաւօտեան	23	morning (adj.)
առաքելական	25	apostolic
առաքելութիւն	29	mission
առեւտուր	17	business, commerce
առեւտրական	17	trade, business, commercial; merchant
առթիւ	3	for this occasion
առիթ	20	occasion, opportunity

առնել	17	to take, seize; to buy
առնչուել	25	to relate to
առնչութիւն	25	relation
առնչուող	25	relating to
առողջ	21	healthy
առողջանալ, առողջացայ	13	to recover
առողջութիւն	13	health
առջեւ	22	in front of; front
ասել, ասացի	1	to say, tell
ասելիք	19	what there is to say
Ասիայ	29	Asia
ասորի	25	Syrian
ասուել	25	to be said
ասպատակուել	29	to be invaded
ասպատակող	29	invader
ասպարէզ	29	stadium; career
աստիճան	15	percentage, degree
աստիճանաբար	29	by degrees, gradually
Աստուած	17	God
աստուածաբանական	28	theological
Աստուածաշունչ	28	Holy Bible
ասքէթական	28	ascetic
ատամ	22	tooth
ատամնաբոյժ	3	dentist
ատել	29	to hate
արաբ	19	Arab, Arabian
արաբական	29	Arabic
արագ	13	fast, quick
արագահոս	26	swift flowing
արագընթաց	25	swift, rapid
արանքում	29	between
Արարատ	11	Mount Ararat
Արաքս		Araks River
արգելակ	23	brake
արդար	26	just, equitable
արդարադատութիւն	28	uprightness
արդեօք	5	introduces a question: is it true that...?
արդէն	15	already
արդի	11	modern
արդիական	14	modern
արդիւնաբեր	28	productive
արդիւնաբերային	26	productive
արդիւնաբերութիւն	26	production
արդիւնաւոր	28	fruitful, useful
արդիւնք	26	product, production
արեւ	5	sun
արեւելեան	19	eastern, Oriental
արեւելք	4	east, Orient
արեւմուտք	4	west
արեւմտեան	25	western
արեւոտ	5	sunny
արժել	1	to cost, be worth
արժէքաւոր	21	valuable
արիական	29	Aryan, Indo-European
արիւն	29	blood
արիւնահեղ	29	bloody
արծաթ	25	silver
արծուային	25	eagle-like
արկած	23	accident
արհեստ	19	trade, craft
արհեստական	26	artificial, synthetic
արհեստաւոր	3	artisan, skilled worker
արձակուրդ	22	vacation, holiday
արձան	11	statue
արձանագրութիւն	28	inscription
արճիճ		lead
Արմենական	25	Armenian
արշաւանք	25	expedition, invasion
արուեստ	28	art

արջ	25	bear
արտ	27	field
արտադրականութիւն	26	production
արտադրանք	27	production
արտադրել	27	to produce
արտադրողական	26	producing
արտադրուել	26	to be produced
արտադրութիւն	26	production, product
արտահանել	19	to export
արտահանուել	26	to be exported
արտայայտել	28	to express, declare
Արտաշատցի	4	native of Artashat
արտասահման	25	outside the boundaries
արտաքին	16	foreign, external
արքայ	29	king
արքայական	29	royal, regal
արօտավայր	27	pasture
արօտատեղի	25	pasture land
աւազան	26	tub, basin
Դոնեցի Աւազան		Don Basin, Donbas
աւան	25	town, village
աւանդական	29	traditional
աւանդութիւն	27	tradition
աւարտական	22	graduating
աւելանալ	26	to increase
աւելի	4	more
աւերակ	29	ruins
աւերուել	29	to be destroyed, ravaged
ափ	25	shore, bank
ափսոս	28	alas!
Աֆրիկայ	29	Africa

Բ

բադ	25	duck
բազէ	25	hawk
բազմազան	27	varied
բազմաթիւ	11	numerous, all sorts of
բաժակ	7	glass, cup
բաժանել	25	to divide
բաժանմունք	19	section
բաժանուել	25	to be divided
բաժին	16	section
բալէտ	11	ballet
բաղկանալ	28	to consist of
բաղնիք	9	bathhouse
բաճկոն	22	coat
բամբակ	25	cotton
բայց	3	but
բան	13	thing
բանակ	29	army
բանակցութիւն	29	conference
բանահիւսութիւն	28	poetry
բանասէր	28	philologist
բանաստեղծ	28	poet
բանաստեղծական	28	poetical
բանջարեղէն	7	vegetable
բանտ	29	prison
բանտարկել	29	to imprison, detain
բառ	27	word, term
բասալտ	26	basalt
բարբառ	28	language, dialect
բարբառային	28	dialectal
բարգաւաճում	26	prosperity
բարդ	26	complicated
բարեբախտաբար	20	fortunately
բարեխառն	5	mild, moderate
բարեկամ	2	friend
բարենորոգում	29	reform
բարեւ	1	salute, salutation, greeting; hello!
բարի	1	good, fine
բարձր	15	high

բարձրահասակ	25 tall
բարձրանալ, բարձրացայ	11 to go up, mount, rise
բարձրացնել	29 to raise
բարձրաւանդակ	25 height
բարձրորակ	26 high quality
բարձրություն	23 height
բարձրունք	11 heights
բարոյական	29 moral
բաց	15 open
բացակայ	21 absent
բացատրել	22 to explain
բացել	17 to open
բացի	19 besides
բաւական	5 enough, a lot, quite
բենզին	23 gas
բերել, բերեցի	14 to bring
բերում	25 inclination
բերրի	25 fertile
բերք	15 harvest
բերքառատ	25 arable
բժիշկ	13 doctor
Բիւզանդիայ	Byzantium
բլուր	23 hill
բնադավառ	26 field
բնագիր	28 original, text
բնազդ	29 inclination, impulse
բնական	25 natural, physical
բնականորեն	29 naturally
բնակարան	9 private house
բնակել	21 to dwell
բնակչություն	25 population
բնաջնջել	29 to exterminate
բնույթ	27 character, nature
բոլշեւիկ	29 Bolshevik
բոլոր	7 all
բոլորովին	5 completely, entirely
բողոք	29 appeal, claim
բովանդակություն	28 contents
բորշ	7 borsch
բորենի	25 hyena
բուն	28 nest; origin
բուռն	29 violent, vigorous
բուսական	25 vegetable, plant
բուսականություն	27 vegetation
բուրդ	27 wool
բռնակալ	28 tyrant, despot
բռնել, բռնեցի	14 to catch, hold, take
բռնի	29 by all means, forcibly
բրինձ	1 rice

Գ

գագաթ	27 summit, peak
գագաթնակետ	29 zenith
գալ, գալիս, եկայ	2 to come, arrive
գահավիժում	28 precipice
գաղափար	21 idea
գաղթական	29 emigrant
գաղութ	25 community, colony
գաղտնորեն	29 secretly
գայլ	25 wolf
գարեջուր	1 beer
գարի	27 barley
գարուն, գարնան	5 spring
գացող	14 next, coming
գդալ	23 spoon
գեղարուեստական	28 of fine arts
գեղեցիկ	4 pretty, beautiful
գեղեցկություն	11 beauty
գետ	11 river

գետեզերք	27	river bank
գետնախնձոր	1	potato
գերեզման	29	tomb, grave
գերմաներէն	21	German (language)
գիծ	26	line
գին	27	price, value, worth
գինի	1	wine
գիշեր	1	night
գիտական	26	scientific
գիտնալ	7	to know
գիտութիւն	23	science
գիր	22	writing
գիրկ	20	embrace
գիրք	11	book
գիւղ	3	country (as opposed to city) town
գիւղատնտեսական	26	agricultural
գիւղատնտեսութիւն	25	rural economy, agriculture
գիւտ	28	discovery, invention
գլխացաւ	13	headache
գլխաւոր	11	chief, main, principal
գլխաւորապէս	15	mainly, chiefly
գլուխ	22	head; chapter
գծել	28	to rule, regulate
գմբեթաձեւ	19	dome-like
գնալ	2	to go
գնալով	25	gradually
գնացք	1	train
գնդակահարուել	28	to execute
գնել	13	to buy
գոհ	20	satisfied
գոհար	29	jewel, gem
գոյն	11	color
գոյութիւն	25	existence
գոյք	29	property
գոնէ	29	at least, however
գոտի	27	belt
գորգավաճառ	19	rug dealer
գործ	2	work, job
գործադրել	29	to carry out
գործադրուել	26	to take effect, be carried out
գործածել	10	to use
գործարան	3	factory
գործարանային	26	factory (adj.)
գործիչ	28	maker, agent
գործոց	28	maker, creator
գործունէութիւն	[illegible]9	activity
գուլպայ	8	sock
գումար	16	sum
գունագեղ	28	of an attractive color
գունատուել	20	to turn pale
գունաւոր	26	colored
գունդ	29	regiment
գուսան	28	singer
գուսանական	28	song, musical
գուցէ	5	maybe, perhaps
գտնել	3	to find, like
գտնուել	4	to be found, be, be located
գրաբար	28	Classical Armenian
գրադարան	11	library
գրադարանապետ	21	head librarian
գրական	28	literary
գրականութիւն	28	literature
գրամեքենայ	10	typewriter
գրանիթ	26	granite
գրասեղան	9	desk
գրասենեակ	17	office
գրաւական	28	pledge, security
գրաւել	26	to occupy
գրաւիչ	28	attractive
գրաւոր	29	written
գրաւուել	29	to be occupied

գրաւում	28 overrunning, seizure
գրել	4 to write
գրեթէ	2 almost
գրիչ	10 pen
գրող	11 writer, author
գօտի	27 belt, zone

Դ

դա	11 that, it
դանակ	23 knife
դանդաղ	1 slow, slowly
դաշնագիր	25 treaty
դաշնակից	25 ally
դաշնակցութիւն	29 alliance, federation, league
դաշտ	11 plain (noun)
դաշտավայր	26 plain, field
դառն	29 bitter
դառնալ, դարձայ	25 to return, become again
դառնութիւն	28 bitterness
դաս	22 lesson, class
դասախօս	28 lecturer
դասախօսութիւն	27 lecture
դասական	28 classic
դասարան	22 class
դասաւորել	28 to put in order, arrange, classify
դասաւորում	27 classification
դասել	29 to classify, order
դաստիարակուել	28 to instruct, educate
դատարկել	29 to empty, vacate
դար	26 century
դարաշրջան	28 era, period
դարաւոր	29 age-old
դարձնել	29 to turn, return
դաւադիր	29 plotter, conspirator; treacherous
դաւադրութիւն	29 treachery, plot
դաւանական	28 connected with faith, pertaining to faith
դեկտեմբեր	10 December
դեղ	13 medicine
դեղահատ	13 pill
դեղարան	13 drug store, pharmacy
դեղձ	15 peach
դեղօրայք	29 drugs
դեռ	2 still, already
դեր	25 rôle, part
դերասան	14 actor
դերձակ	2 tailor
դէմ	28 against
դէպի	1 to, towards
դէպք	7 event, occasion
այդ դէպքում	in that case
դժբախտաբար	7 unfortunately
դժուար	9 hard, difficult
դժուարանալ	25 to become difficult
դժուարութիւն	29 difficulty
Դիլիջան	23 Dilijan (city in Armenia
դիմաց	3 opposite
դիմել	9 ask, apply to, have recourse to
դիմում	29 application
դիտում	22 purpose, intention
դիտմամբ	on purpose
դիրք	25 position, situation
դիւանագէտ	29 statesman
դիւցազն	28 hero
դիւցազնական	29 heroic
դիւցազնավէպ	28 heroic tale
դնել, դրեցի	17 to put, place
դոլար	16 dollar
դու, քեզ	5 you (sg.)
դուռ	15 door

դուք, ձեզ 2 you (pl.)
դպրոց 3 school
դրամ 16 money
  մանր դրամ small change
դրամատուն 16 bank
դրդապատճառ 26 initial cause
դրուել 26 to be put, placed
դրութիւն 25 situation

Ե

եզ 25 ox
եզիդի 25 Yezidi
եթէ 8 if
ելեքտրական 26 electric
ելեքտրականութիւն 25 electricity
ելեքտրոյժ 26 electricity
ելեքտրօկայան 26 power plant
ելնել 29 to mount, to ascend
եկամուտ 27 income, revenue
եկայ 5 preterite of գալ 'to come'
եկեղեցի 25 church
Եկիպտոս 28 Egypt
եղայ 14 preterite of լինել 'to be'
եղանակ 4 weather
եղբայր, եղբօր 2 brother
եղբայրասիրութիւն 28 brotherly [love
եղեգնակատու 25 wildcat
եղեռն 29 crime
եղջերու 25 deer
եղջիւրաւոր 27 having horns
ենթակայ 29 subject
ենթարկուել 25 to be subjected to, [undergo
ես, ինձ 1 I
երաժիշտ 21 musician
երաժշտութիւն 14 music
երակ 26 vein
երանի 25 happy, lucky
ե՞րբ 1 when?
երբ որ 14 any time
երբեմն 5 sometimes
երբեք 22 never
երգ 28 song
երգել 14 to sing
երգիծական 28 satirical
երգիծանք 28 satire, sarcasm
երեխայ 15 child
երեկոյ 1 evening
երես 29 face, surface
երեսուն 9 thirty
երեսսրբիչ 8 towel
երեւալ 11 to appear, be
Երեւան 3 Yerevan (capital city of Armenian S.S.R.)
Երեւանցի 4 native of Yerevan
երեւի 20 apparently, probably
երեւոյթ 25 appearance
երեք 1 three
երեքշաբթի 10 Tuesday
երէկ, երէկուայ 5 yesterday
երիտասարդ 29 young; young man
երկ 28 piece of work
երկաթ 26 iron
  երկաթէ West Armenian form of ablative
երկաթուղագիծ 26 railway line
երկաթուղային 26 railway, railroad (adj.)
երկաթուղի 26 railroad, railway
երկար 4 long
երկարատեւ 28 lasting
երկարութիւն 25 length
երկինք 5 sky
երկիր 3 country, land

երկմիտ	10	worried about, doubtful
երկու	1	two
երկու...էլ		both
երկուշաբթի	10	Monday
երկրորդ	9	second
երջանկութիւն	10	happiness
երրորդ	9	third
եւ	1	and
եւս	15	moreover, more, still
մէկ անգամ եւս		once more
Եւրոպա	17	Europe
եւրոպական	14	European
եփել	7	to cook
եօթ	1	seven
եօթանասուն	9	seventy
եօթերորդ	28	seventh

Զ

զանազան	26	various, different, diverse
զատ	26	besides
զարգանալ	25	to improve, advance, develop
զարգացնել	29	to improve, develop
զարգացում	26	development, improvement
զարդարել	29	to adorn, decorate
զարթօնք	29	revival
զարկ	26	impulse
զարմանալի	28	strange
զարմանահրաշ	29	wonderful
զաւակ	2	child
զբաղեցնել	28	to occupy, employ
զբաղւել	4	to be occupied with, do
զբօսանք	23	outing
զգալ	13	to feel
զգացուած	3	touched, moved
զգացում	29	feeling, sentiment
զգեստ	8	suit
զզուելիօրէն	29	abominably
զեկուցել	29	to advise, inform
զէնք	29	arm, weapon
զինադադար	29	armistice, truce
զինական	29	armed
զինուել	29	to arm
զինուորագրութիւն	29	conscription
զինուորական	29	military; military man
զինուորականութիւն	29	warlike spirit
զիջում	29	cession
զոյգ	8	pair
զով	11	fresh, balmy
զուարճանք	28	joy, delight
զուգընթաց	28	concomitant
զուտ	26	pure, mere
զսպուել	29	to be repressed
զտել	28	to purify, refine
զրկուել	29	to be deprived
զօրավար	29	general
զօրք	29	soldier

Է

էլ	3	and, also, too
էջ	26	page

Ը

ըմբռնում	29	conception
ընդարձակ	27	vast, large, extensive
ընդարձակուել	26	to expand, be enlarged
ընդդէմ	28	against
ընդդիմութիւն	29	resistance, opposition
ընդհակառակը	5	on the contrary
ընդհանուր	1	general

ընդհանրապես 5 generally
ընդհատուել 28 to discontinue
ընդհուպ 28 immediately
ընդունակ 29 capable
ընդունել 22 to accept, take
ընդունում 29 acceptance
ընթացիկ 16 current, checking
ընթացք 25 course
ընթերցել 29 to read
ընթերցող 28 reader
ընթերցում 28 reading
ընթրել 20 to dine
ընթրիք 9 dinner, supper
ընկած 20 fallen; located
ընկեր, ընկերոջ 20 friend
ընկերային 29 social
ընկերակցել 20 to accompany
ընկերուհի 10 girl friend
ընկնել 20 to fall
 ճանապարհ ընկնել to set out
ընկրկել 29 to draw back, retreat
ընտանի 25 domestic, tame
ընտանիք 2 family
ընտիր 27 fine, excellent, superb
ըստ 14 according to, from
 ըստ իս in my opinion (a classical expression)

Թ

թագադրութիւն 29 coronation
թագաւոր 28 king
թագաւորական 29 royal
թագաւորել 29 to rule, reign
թագաւորութիւն 25 kingdom
թագուհի 28 queen
Թաթար 25 Tatar
թաղամաս 11 section of a town
թանկ 22 expensive, costly
թանկարժէք 26 valuable
թանձր 7 thick, heavy
թաշկինակ 8 handkerchief
թատերական 29 theatrical
թատրոն 11 theater
թարգմանուել 28 to translate
թարգմանութիւն 28 translation
թարմ 7 fresh
Թաւրիզ 25 Tabriz (city in Iran)
թափ 28 impetus
թափառել 28 wander, roam
թափուել 25 to empty
թեթել 13 light
թեթեւացնել 29 to lighten, mitigate
թերթ 10 sheet
թեւ 23 wing, side
թէ 1 or; that
 թէ...եւ թէ both...and
թէեւ 15 even if, even though, although
թէկուզ 15 no matter
թէյ 7 tea
թթենի 25 mulberry
թիւ 25 number
թղթակից 26 correspondent
թշնամական 29 hostile
թողնել 22 to let, allow
թոյլ 20 loose
 թոյլ տալ to allow, permit
թուաբանութիւն 28 arithmetic
թուալ 21 to seem, look like
թուական 25 date
թուլանալ 29 to soften
թուխ 25 dark, brownish
թուղթ 10 paper

թուրքական 28 Turkish
թուրքիայ 25 Turkey
թուփ 23 bush
թռչնաբուծութիւն 27 bird catching
թռչուն 25 bird

ժ

ժամ 1 hour, time
ժամանակ 5 time, period
ժամանակագրական 28 chronological
ժամանակակից 28 contemporary
ժամացոյց 22 watch
ժայռ 28 rock
ժառանգութիւն 29 legacy
ժխոր 19 commotion
ժողով 28 council, conference
ժողովածու 28 collected
ժողովուրդ 11 people
ժողովրդական 28 popular
ժողովրդականանալ 28 to be popular
ժողովրդականացում 28 popularity
ժողովրդավարական 25 popular, [people's

ի

ի 26 to, at, for
ի վեր since, from
իբր 29 as, like
իբր թէ as if
իզուր 23 in vain, to no purpose
իհարկէ 7 of course! certainly!
իմ 2 my
իմանալ 17 to know
իմաստասիրական 28 philosophical
իմաստասիրութիւն 28 philosophy
իմաստուն 29 sage
ինն 1 nine
իններորդ 28 ninth
իննսուն 9 ninety
ի՞նչ 1 what?
ինչո՞ւ 7 why?
ինչպէ՞ս 1 how?
ինչքան 9 how much
ինչքան...այնքան the more...the [more
ինքնաշարժ 10 car
ինքնապաշտպանութիւն 29 self-[defens
ինքնատիպ 28 original
ինքնիշխան 29 independent
ինքնուրոյն 28 special, particular
ինքս 15 myself
իշխան 25 prince
իշխել 25 to govern, rule
իշխող 28 ruler
իջնել 20 to descend, go down
իսկ 4 but
իսկապէս 19 really
իր 2 his, her
իրագործել 29 to practice, put into effect
իրագործուել 25 to be realized
իրագործում 29 realization, execu-[tion
իրականութիւն 28 reality
իրանեան 25 Iranian
իրապէս 20 really
իրաւական 25 real, true
իրաւականօրէն 29 in reality
իրաւունք 26 right, claim
իրենց 2 their

իւղ 22 oil, polish

իւրայատուկ 27 of a special kind, unique

իւրաքանչիւր 19 each, every

Լ

լայն 26 wide, broad, vast

լայնանալ 27 to enlarge, become wider

լայնատարած 11 vast, extensive

լատինական 28 Latin

լաւ 1 good, well, fine

լաւագոյն 27 better

լաւապէս 28 quite, rather

լաւորակ 27 praiseworthy

լեզու 10 language

լեզուական 28 language, linguistic

լեռ, լեռան 5 mountain

լեռնային 5 mountainous

լեռնաշղթայ 25 mountain chain

լեռնիվայր 26 down a mountain

լեցնել 29 to fill

լեցուն 26 full

լիառատօրէն 29 plenteously

Լիբանան 28 Lebanon

լիճ 20 lake

լինել, եմ, եղայ 1 to be

լծուել 29 to be yoked

լողանալ 9 to bathe

լողանք 9 bathing

լողարան 9 bathroom

լոյս 1 light, dawn, morning

բարի լոյս good morning

լուանալ 8 to wash

լուացուել 9 to wash

լուացքատուն 8 laundry

լուծ 29 yoke, bandage

լուծուել 29 to be dissolved

լուսաբաց 23 dawn

լուսամուտ 9 window

լուսանկար 10 photograph

լուսաւոր 28 bright, clear

լուսաւորիչ 29 illuminator, enlightener, epithet of St. Gregory

լուրջ 21 serious, earnest

լուցկի 1 match

լռեցնել 28 to silence

լսարան 21 auditorium

լսել 2 to hear, listen

լրագրող 26 correspondent

լրիւ 25 complete, well-rounded

լրջօրէն 22 seriously

Խ

խախուտ 25 unstable, weak

խաղ 14 acting, playing

խաղալ 14 to play, to act

խաղաղ 20 peaceful, calm

խաղաղութիւն 29 peace

խաղող 15 grape

խանգարել 19 to disturb

խանգարում 28 disturbance

խանդավառել 28 to make enthusiastic

խանութ 19 store, shop

խանութպան 19 shopkeeper

խաչակիր 29 Crusader

խաչակրաց 25 Crusades (the)

խառնել 26 to mix

խառնուած 26 mixed

խառնուածք 26 mixture

խառնուրդ 28 mixture

խարդախօրէն 29 treacherously

խելացի 25 intelligent

խզել	29	to cut, to break off
խիստ	23	conscience
խիստ	25	severe, harsh
խլել	22	seize, grasp, take
խճուղի	23	highway
խմել	1	to drink
խմիչք	7	drink
խմոր	22	paste
խմորեղեն	14	pastry
խնամել	13	to take care of
խնայողական	16	saving
խնդիր	16	question, problem
խնդրել	1	to ask
խնդրեմ	1	please!
խնջույք	23	feast
խոզ	7	pig, pork
խոզաբուծութիւն	27	hog-breeding
խոհ	21	meat, food
խոհանոց	9	kitchen
խոնարհում	28	conjugation
խոնաւ	5	humid
խոնաւութիւն	25	moisture, dampness
խոշոր	23	big, large, coarse, heavy
խոստանալ	29	to promise
խոտ	23	grass
խոտհարք	27	pasture
խոր	28	deep, profound
խորանալ	28	to penetrate
խորանարդ	26	cubic
խորդուբորդ	23	rough
խորհուրդ	13	thought, idea, advice
խորհրդային	25	Soviet
խորհրդայնանել	25	to sovietize
խորհրդանիշ	11	symbol
խորովել	7	to broil, roast
խորտակել	29	to smash
խորք	28	depth
խումբ	28	group
խօսել	1	to speak
խօսք	22	word, sentence

Ծ

ծագել	27	arise, originate
ծագում	26	origin, source
ծածկուել	25	to cover
ծաղկել	28	to blossom, flourish
ծաղկում	28	flowering
ծայր	25	edge, end
ծանր	26	heavy
ծանօթ	13	acquainted, known; acquaintance
ծանօթանալ	2	to know, be acquainted with
ծանօթացնել	2	to introduce
ծանօթութիւն	28	introduction
ծառ	27	tree
ծառայել	26	to serve
ծառապտուղ	27	fruit (of trees)
ծառաստան	27	grove, wood
ծառ	23	tree
ծարաւ	7	thirsty
ծաւալուալ	26	to be spread, be increased
ծաւալում	26	expansion
ծեր	29	old, old man
ծիրան	25	apricot
ծխախոտ	1	cigarette, tobacco
ծխախոտագործութիւն	27	tobacco industry
ծխել	13	to smoke
ծծմբաթթու		sulphuric acid
ծնող	4	parent
ծնունդ	29	birth
ծով	20	sea
ծոց	28	bosom

ծրագիր	17	plan
ծրագրել	17	to plan, to propose
ծրար	10	envelope

Կ

կազմած	26	apparatus
կազմակերպել	28	to organize
կազմակերպութիւն	29	organization
կազմաւորում	29	formation
կազմել	21	to form, construct
կազմուել	25	to be formed
կազմութիւն	26	organization; form, shape
կաթ	1	milk
կաթնարդիւնաբերական	25	milk producing
կաթնարդիւնաբերութիւն	26	milk production
կաթսայ	29	boiler, pot
կահաւորուած	9	furnished
կամ	15	or
կայ	4	there is
կան		there are
կայանալ	26	to consist of
կայարան	1	station
կայսր	29	emperor
կայսրութիւն	29	empire
կանանչ, կանաչ	11	green
կանգ	28	stop, pause
կանգ առնել		to stop, pause
կանգնել	14	to stand, stop
կանգնեցնել	23	to stop
կանխիկ	16	cash
կանոն	28	canon, rule
կանոնաւոր	29	regular
կանչ	28	cry, scream
կանչել	29	to call, call out
կապ	29	tie, connection
կապել	29	to connect
կապոյտ	22	blue
կապուել	26	to be connected
կառավարել	29	to govern
կառավարիչ	16	director, manager
կառավարութիւն	26	government
կառատուն	23	garage
կառուցել	29	to build
կառուցուած	14	built, constructed
կառուցուել	25	to be built
Կասպից	25	Caspian
կատակ	22	joke
կատաղի	29	fierce, violent
կատար	27	summit, top
կատարեալ	22	complete
կատարել	21	to do, make, accomplish
կատարելագործուած	28	perfected, finished
կատարուել	26	to be made
կարագ	7	butter
կարբիտ	26	carbide
կարգ	28	rule, order
կարգադրել	14	to arrange, put in order, dispose
կարգին	23	real
կարդալ	21	to read
կարելի	5	possible
կարենալ	22	to be able
կարեւոր	14	important
կարեւորութիւն	26	importance
կարիք	9	necessity, need
կարիք ունեմ		I need
կարծել	5	to think
կարծիք	23	opinion
կարմիր	14	red
կարող	8	able
կարող եմ		I can
կարողականութիւն	26	capacity

կարողանալ	14	to be able, be capable of; can
կարողութիւն	26	capacity
կարօտ	28	need, necessity
կացութիւն	28	state, condition
կեանք	19	life
կեղեքում	29	oppression
կեղծ	29	false
կեղտոտ	8	dirty
կենդանի	25	animal
կենսամթերք	26	foodstuffs
կենտրոն	22	center
կենտրոնական	7	central
կենտրոնանալ	25	to be centered
կեռ	25	crooked, hooked
կերակշռել	26	to outweigh, exceed
կերակուր	7	food, meal
կերայ	14	preterite of ուտել 'to eat'
կերպ	26	form, figure; way
կէս	14	half, middle
կէսօր	23	noon
կէտ	25	point
կիզիչ	25	hot, burning, scorching
Կիլիկեան	25	Cilician
կիլովաթ	26	kilowatt
կին, կնոջ	2	wife
Կիպրոս	29	Cyprus
կիսալեռնային	27	semi-mountainous
կիսանկախ	29	semi-independent
կիր	25	lime
կիրակի	10	Sunday
կիրառում	26	use (noun)
Կիրոս	29	Cyrus
կլիմայ	25	climate
կլիմայական	27	climatic
կղզի	20	island
կնքել	29	to conclude
կոթող	28	monument
կոլխոզ	3	kolkhoz, collective farm
կողմ	1	side, part
աջ կողմը		on the right
կողք	28	side, flank
կոնեակ	7	cognac
կոչել	29	to call, name
կոչուել, կոչուեցի	11	to be called
կով	25	cow
Կովկաս	25	Caucasus
կովկասեան	7	Caucasian
կոտորած	29	massacre
կորել	10	broken
կործանարար	29	ruinous
կործանում	29	ruin, overthrow
կորցնել	20	to lose
կուշտ	15	full, satiated
կուսակալ	29	governor, ruler
կուսակցութիւն	29	party (political)
կռիւ	28	combat, fight
կռուել	28	to fight
կռունկ	25	crane
կսկիծ	29	grief, affliction
կտոր	28	piece, bit
կտրտուել	27	to be cut up
կրակ	23	fire
կրաղիւս	26	cement
կրել	27	to support
կրթական	25	educational
կրկնել	1	to repeat
կրկնողութիւն	28	repetition
կրկնուել	28	to repeat
կրօն	29	religion
կրօնական	28	religious
կրօնակից	29	co-religious
կօշիկ	8	shoe

կօշկակար 8 shoemaker

կօշկակարանոց 21 shoemaker's shop

Հ

հագնել 22 to dress

հագնուել 22 to get dressed

հագուստ 8 suit, clothes

հագուստեղէն 26 clothing

հազար 9 thousand

հազարամեակ 29 millenium

հազարաւոր 11 thousands of

հազիւ 22 hardly

հակամարտութիւն 29 opposition

հաղաղ 28 calm, peaceful

հաղորդակից 28 communicable

հաճելի 5 pleasant, agreeable

հաճոյք 27 pleasure

համա 21 same

համազգային 29 national

համաժողով 28 conference

համալսարան 3 university

համակրանք 29 sympathy

համաձայն 25 conformable, consonant; according to

համաձայնութիւն 29 agreement

համաճարակ 29 epidemic

համայն 26 all, whole, entire

համայնավար 29 communist

համաշխարհային 26 universal, world

համառօտ 28 summary

համատարած 29 vast, extensive

համար 2 for

համար 9 number, count, issue

համարեա 27 almost

համարել 28 to consider

համարուել 26 to be counted. be considered

համբաւաւոր 25 famous, celebrated

համեղ 7 tasty, delicious

համեմատ 26 compared

համեմատած 26 compared

համոզում 29 conviction

հայ 5 Armenian (person)

Հայաստան 3 Armenia

հայելի 22 mirror

հայերէն 1 Armenian (language), in Armenian

հայթայթել 25 to provide, furnish

հայթայթում 26 supply

Հայկազունիք 29 Hayg dynasty

հայկական 7 Armenian

հայութիւն 25 Armenians

հայր, հօր 2 father

հայրապետ 29 patriarch

հայրենասիրութիւն 28 patriotism

հայրենիք 17 native country

Հայք 25 Armenia

հանած 20 brought out

անուն հանած famous

հանգամանք 21 circumstance, situation

հանգստանալ 13 to rest

հանգստացնել 23 to make calm, soothe

հանգրուան 29 base, abode, dwelling, refuge

հանդարտ 20 quiet, still, calm

հանդէպ 28 before, opposite, in face of

հանդիպել 2 to meet

հանդիսանալ 26 to contribute

հանրակացարան 11 residence, dormitory

հանրային 11 public

հանրապետական 25 republic (adj.)

հանրապետութիւն 25 republic

հանք 25 mine

հանքային	26	mineral
հաշիւ	16	account
հաշուեցոյց	16	statement
հապա	8	then, anyway
հասարակագիտական	21	sociological
հասկնալ	1	to understand
հասկցնել	23	to explain
հասնիլ	10	to reach, arrive, attain; ripen
հաստատել	29	to establish
հաստատուել	28	to establish itself
հաստատութիւն	25	institution, establishment
հաստատում	29	consolidation
հասցէ	4	address
հատ	13	item, piece
վեց հատ		six (referring to inanimate objects)
հարաւ	4	south
հարաւային	25	southern
հարբուխ	13	cold, flu, grippe
հարեւան	26	adjacent, neighboring
հարթ	23	even, smooth
հարիւր	9	hundred
հարկաւոր	21	obligatory
հարուստ	25	rich
հարսանիք	28	marriage
հարստութիւն	25	wealth, richness, resources; dynasty
հարց	19	question
հարց տալ		to ask a question
հարցնել	10	to ask
հարցում	3	question
հարցուփորձ	26	questioning
հաց	1	bread
հացահատիկ	27	grain
հաւանական	29	probably
հաւանել	14	to enjoy, like
հաւասարապէս	29	equally
հաւասարում	28	equality
հաւատալ	17	to believe
հաւատք	28	faith, belief
հաւաքել	15	to gather
հաւաքուել	19	to be gathered
հեթանոս	29	pagan, heathen
հեթանոսութիւն	29	paganism
հեկտար	25	hectare
հեղինակ	26	author
հեշտ	29	easy
հեշտութիւն	13	ease, facility
հեշտութեամբ		easily
հեռանալ	23	to go away from, leave
հեռու	23	far; distance
հետ	2	with
հետագայ	26	next, following
հետախուզութիւն	26	investigation, research
հետամուտ	29	aspirant, pretender, proponent
հետաքրքիր	3	interesting
հետաքրքրական	11	interesting
հետաքրքրել	25	to interest
հետաքրքրող	22	interesting, that which interests
հետաքրքրուել	21	to take an interest, be curious about
հետաքրքրութիւն	21	curiosity
հետեւանք	13	result, consequence
հետեւորդ	28	imitator
հետզհետէ	26	successively, in turns
հերթ	14	turn
հերթի		in line
հերոսական	29	heroic
հզօրագոյն	29	most powerful

հենց 9 just, right, exactly
հիացմունք 28 admiration
հիմա 2 now
հիմնական 26 fundamental, main, basic
հիմնուել 29 to be founded
հիմք 26 basis, foundation
հին 4 old
հինգ 1 five
հինգերորդ 26 fifth
հինգշաբթի 10 Thursday
հիւանդ 13 ill, sick
հիւանդանալ 13 to get ill, take ill, be ill
հիւանդանոց 13 hospital
հիւանդութիւն 29 disease
հիւթ 27 juice
հիւսել 29 to weave: spin (stories)
հիւսիս 4 north
հիւսիսային 25 northern
հիւսուածեղէն 26 textile
հիւր 15 guest, visitor
հիւրանոց 1 hotel
հնադարեան 25 centuries old
հնարաւոր 28 possible, feasible
հնարաւորութիւն 27 means, possibility
հնարել 29 invent
հնգամեայ 25 five year (adj.)
հնդեւրոպական 29 Indo-european
հնդկահաւ 27 turkey
հնձել 29 to reap
հնչիւն 28 sound
հոգալ 26 to provide, supply
հոգեկան 28 spiritual
հոգեւոր 28 spiritual
հոգի 2 soul
հոլանդացի 29 Dutchman
հոլով 28 case (grammatical)
հոկտեմբեր 10 October
հող 25 land, earth, territory, soil
հողագործ 4 farmer
հողածուխ 26 peat
հողային 25 land
հոսել 25 to flow, run out
հովիտ 25 valley
հորդան 29 assault, attack
Հռոմ 29 Rome
հռոմեացի 29 Roman
հռչակ 27 fame, reputation
հռչակաւոր 25 famous
հռչակուել 25 to be declared
հսկայ 26 giant, huge
հրաբխային 25 volcanic
հրամանագիր 25 decree
հրաշալի 26 wonderful, amazing
հրաշք 26 miracle, wonder
հրապարակ 19 square
հրատարակութիւն 21 publication
հրաւիրել 11 to invite
հրէշային 29 monstrous
հրճուանք 21 thrill, joy
հօ 14 but, still

Ձ

ձախ 1 left
ձայն 23 voice
ձանձրացնել 27 to bore
ձգախէժ 26 rubber
ձգուել 25 to stretch, extend
ձգտում 28 tension, spread
ձեռագիր 28 manuscript
ձեռներէցութիւն 26 enterprise
ձեռնունայն 29 empty-handed

ձեռք 8 hand

ձեռք բերել to get, obtain

ձեր 2 your

ձեւ 25 shape, form

ձեւափոխութիւն 28 transformation

ձիւն, ձեան 5 snow

ձիւնապատ 27 snow-capped

ձմեռ, ձմեռուայ 5 winter

ձմերուկ 27 watermelon

ձուլարան 26 foundry

ձուլում 26 smelting

ձուկ 7 fish

Ղ

ղեկավարել 17 to manage, direct

Ճ

ճակատ 29 front

ճակատամարտ 29 battle

ճակնդեղ 27 beet

ճամբայ 19 road, way, path

ճամբորդութիւն 17 trip, voyage

ճանաչել 4 to know, recognize

ճանաչուել 26 to be known, be recognized

ճանապարհ 17 road, way

ճանապարհուել 23 to travel, set out

ճաշ 9 lunch, meal, dinner

ճաշարան 1 restaurant

ճառ 28 speech, discourse, sermon

ճարել 14 to obtain, get

ճարպ 26 fat, grease, oil

ճարտարապետութիւն 28 architecture

ճարտարարուեստ 25 industry

ճարտարարուեստային 26 industrial

ճարտարարուեստացում 26 producing, manufacturing

ճգնել 28 to mortify oneself

ճեղքուած 28 split, cleavage

ճեղքուել 28 to split

ճիգ 29 effort

ճիշտ 4 right, correct, precise

ճիւղ 26 branch

ճնշիչ 26 depressing

ճշգրիտ 21 accurate, precise

ճշմարտութիւն 28 truth

ճոխ 28 abundant, plentiful

Մ

մազ 22 hair

մակերես 25 surface, level

մահ 29 death

մահմեդական 29 Muslim

Մահմեդականութիւն 29 Mohammedanism

մաղթել 22 to wish, congratulate

մայիս 10 May

մայր, մօր 2 mother

մայրաքաղաք 4 capital city

մայրենի 29 mother, motherly

մանաւանդ 11 especially, principally

մանդաթ 25 mandate

մանր 16 small, slender

մանր դրամ small change

մանրամաս 17 in detail

մանրամասօրէն 19 in detail

մաս 5 part, share

մեծ մասամբ for the most part

մասին 10 about, concerning

մասնակցել 28 to participate in, take part in

մասնակցութիւն 25 share, participation

մասնաճիւղ	16	branch
մասնաւոր	9	private, private house
մատակարարել	26	to provide
մատիտ	10	pencil
մատնել	29	to denounce
մատչելի	26	accessible, available
մարգագետին	23	meadow
մարդ pl. մարդիկ	17	man
մարդասէր	29	philanthropic
մարդասիրական	28	philanthropic
մարդասիրութիւն	28	philanthropy, benevolence
մարդկային	28	human
մարզ	29	border
մարմար	25	marble
մարտ	10	March
մարտնչել	29	to fight, dispute
մաքառել	29	to fight
մաքուր	3	clean; good (of a language)
մաքրել	29	to clean
մաքրօրէն	28	pure
մեթր	26	meter
մեծ	3	large, great, big
մեծապէս	26	greatly, considerably
մեծատաղանդ	28	talented
մեծաքանակ	26	wholesale
մեծութիւն	25	size
մեկնել	1	to leave
մեկտեղ	25	together
մեղադրուել	28	to blame, find fault with
մեղուաբուծութիւն	25	agriculture
մեղր	27	honey
մեղք	28	sin, offense
մենակ	14	alone
մենք, մեզ	5	we
մետաղ	25	metal
մետաղագործութիւն	26	metallurgy
մետաղաձուլարան	26	foundry
մետաղաձուլում	26	metal smelting
մեր	2	our
մերժել	15	to refuse
մերձարեւադարձային	27	sub-tropical
մերձաւոր	29	near
մեքենայ	10	car
մեքենաշինման	26	machine (adj.)
մեքենաշինութիւն	26	machine production
մեքենավար	3	truck driver, mechanic
մէկ	1	one
մէջ	3	in, at
մէջտեղ	23	between, in the middle of
մէջք	13	back
մթնոլորտային	27	atmospheric
մի	2	a, an
մի	16	not (negative with the imperative)
միաձուլման	28	great, massive
միայն	3	only
միանալ	25	to be joined, to unite
միասին	9	together, altogether
միացեալ	25	united
Միացեալ Նահանգներ		United States
միացնել	26	to link, join, unite
միեւնոյն	10	same
միթէ՞	10	is it true? is it possible?
միլիարդ	26	billion
միլիոն	26	million
մինչ	29	up to, as far as, till
մինչդեռ	16	whereas, while
մինչեւ	16	until, by, to, up to, as far as
միշտ	5	always
միութիւն	25	union
միջազգային	29	international

Միջերկրական	25	Mediterranean
միջեւ	25	between, among
միջին	25	middle
միջոց	26	means, way
միս	1	meat
միտք	27	mind
միրգ	7	fruit
միւս	8	other
մխիթարութիւն	28	solace, comfort
մղել	28	to push
մղոն	25	mile
մղուել	29	to be pushed, to wage
մնալ	11	to remain
մնայուն	28	permanent, lasting
մնացեալ	16	balance, remainder, remaining
մշակ	28	cultivator
մշակոյթ	27	cultivation; culture
մշակոյթօրէն	29	culturally
մշակուել	25	to be cultivated, be grown
մշակութային	25	cultural
մշակութասէր	25	culture loving
մոլեռանդ	29	fanatic
մոխիր	22	ashes
մոխրագոյն	22	grey
մոռանալ	25	to forget
մորթ	25	skin
մուրհակ	16	draft, note
մուրճ	29	hammer
մսաջուր	7	soup
մշակել	15	to cultivate
մտահոգել	29	to bother
մտահոգիչ	13	cause for worry
մտահոգուել	16	to worry
մտաւորական	29	intellectual
մտաւորութիւն	29	intelligentsia
մտերմանալ	29	to become intimate
մտնել	14	to enter, go in
մտցնել	29	to introduce, bring in
մօտ	3	near
մօտակայ	23	near by
մօտաւորապէս	10	approximately, about
մօտենալ	23	to approach
մօտերին	23	approximately
մօտեցնել	26	to approach

Յ

յաղթանակ	28	victory, triumph
յաղթել	28	to conquer, vanquish
յաղթութիւն	29	victory
յաճախ	10	often
յայտարարուել	29	to be declared
յայտարարութիւն	29	declaration
յայտնել	17	to inform, reveal
յայտնի	4	famous
յանկարծ	29	suddenly, unexpectedly
յանձինս	29	in the person of
յանձնել	15	to deliver, order, entrust
յաջող	14	successful
յաջողել	28	to prosper, succeed
յաջողութիւն	21	success
յաջորդ	26	next, following
յառաջադիմել	26	to improve
յառաջադիմութիւն	25	improvement, advancement
յառաջապահ	29	vanguard
յատկապէս	5	especially
յատկացուել	26	to be appropriated
յատուկ	19	special
յարաբերութիւն	29	communication
յարակից	27	adjoining, adjacent
յարգի	27	esteemed, popular
յարդուկարան	8	pressing shop

յարդուկել	8	to press
յարկ	9	floor, story
յարձակուել	25	to attack
յարձակում	29	attack, assault
յարմար	9	proper, convenient, O.K.
յարմարութիւն	14	convenience
յեղաշրջում	29	revolution
յեղափոխական	29	revolutionary
յետ	29	after, afterwards
յետագայ	29	next, following
յետեւ	23	behind
յետոյ	3	after
յիշել	25	to remember, mention
յիսուն	9	fifty
յոգնած	20	tired
յոգնել	20	to get tired
յոյզ	28	emotion
յոյն	29	Greek
յոյս	2	hope
յուզել	28	to move, stir, affect
յուլիս	10	July
յունական	28	Greek
յունիս	10	June
յունուար	10	January
յուսաբեկ	29	hopeless, desperate
յուսախաբ	29	hopeless, desperate
յուսահատական	29	hopeless, desperate
յօդուած	25	article, clause

Ն

նա, իրեն	3	he, she, it
նաեւ	7	also
նախ	8	first
նախագահ	25	president
նախահայր	28	ancestor
նախահաշիւ	26	estimate
նախաճաշ	9	breakfast
նախաճաշել	22	to eat breakfast
նախապէս	29	first of all, at first
նախասիրած	28	favorite
նախարար	29	minister, proconsul
նախարարական	28	princely
նախընտրել	17	to prefer
նախնական	28	primitive
նախքան	23	before
նախօրեակ	29	day before
նահանգ	5	state, province, region
նահապետ	27	patriarch
նամակ	4	letter
նամակադրոշմ	10	stamp
նամակատուն	3	postoffice
նայել	22	to look, look at
նաւ	17	ship
նաւակ	20	small boat
նաւահանգիստ	26	port, harbor
նեղ	19	narrow
նեղել	21	to trouble
ներկայ	25	present
ներող	21	forgiving
Նեղոսեան	25	of the Nile
նեղութիւն	16	trouble, bother
ներբող	28	praise, eulogy
ներել	3	to pardon, excuse
ներկայ	25	present
ներկայացնել	14	to show, present (a play)
ներկայացում	29	presentation
ներմուծել	19	to import
ներշնչուել	28	to be inspired, be caused
ներողութիւն	1	pardon
Ներոն	29	Nero
ներուժ	26	vigorous; power (adj.)

ներս	14	in, inside
ներքեւ	11	below
ներքին	26	internal
նիւթ	21	subject, material
նկատ	26	observer
նկատի առնել		to take a look
նկատառում	29	consideration
նկար	19	picture
նկարագիր	25	character, description, characteristic
նկարագրել	20	to describe
նման	5	similar, like
նշանած	10	fiancée
նշանակալից	26	significant
նշանակել	22	to mean, signify
նշանակութիւն	26	meaning, significance
նշանաւոր	28	notable, eminent
նոյեմբեր	10	November
նոյնպէս	2	likewise, similarly, too
նոյնքան	25	that many, so many
նոր	9	new
նորագոյն	29	new, recent
նորից	14	again
նորոգել	8	to mend, repair, fix
նորոյթ	22	fashion
նորութիւն	20	news; innovation
նորվէգացի	29	Norwegian
նուագել	28	to sing
նուաճողական	29	conquering
նուիրականութիւն	28	consecration
նուիրեալ	28	consecrated
նուիրել	22	to present, give, consecrate
նուշ	27	almond
նուռ	27	pomegranate
նպաստել	26	to help, contribute to
նպատակ	26	aim, purpose
նստարան	23	bench
նստել	20	to sit down
նրանք, նրանց	5	they

Շ

շաբաթ	10	Saturday
շաբաթ, շաբաթուայ	4	week
շապիկ	8	shirt
շատ	2	very, many, much
շարադրել	28	to compose
շարական	28	hymn
շարականոց	28	collection of hymns
շարան	28	series
շարժուել	22	to move, stir
շարժում	29	movement
պարծանք	28	glory
շարուած	19	lined up, in a row
շարուել	19	to put in a row
շարունակ	28	continuous
շարունակել	26	to continue
շարունակող	28	follower
շարունակութիւն	28	continuation
շարք	20	row, series
շաքար	26	sugar
շաքարայնութիւն	27	sugar content
շերամ	27	silkworm
շերեփ	29	spoon, ladle
շերտ	26	slice, strip, shaft
շէնանալ	29	to become inhabited
շէնք	11	building
շինանիւթ	26	building material
շինարարական	26	building (adj.)
շինարարութիւն	25	construction, building
շինուած	11	built
շինում	26	building, construction

շնորհակալ	2	thankful, pleased, glad
շնորհակալ եմ		thank you!
շնորհակալութիւն	1	gratitude, thank you!
շնորհաւոր	22	congratulations
շնորհիւ	25	thanks to, on account of, as a result of
շուկայ	19	bazaar, market
շուտ	26	prompt, quick
աւելի շուտ		rather
շուտափոյթ	29	prompt, hurried
շուտով	17	soon
շուրջ	21	about, around
շուք	23	shade
շտապել	8	to be in a hurry
շրջակայ	25	neighboring, surrounding
շրջան	5	region, period, time
շրջապատ	26	periphery, circumference
շրջապատուել	25	to surround
շփում	29	contact
շքեղութիւն	29	splendor, beauty

Ո

ոգեկանութիւն	28	spirit
ոգեկոչել	29	to evoke, conjure up
ոգեւորութիւն	20	enthusiasm
ոլորապտոյտ	19	winding
ողբ	29	lamentation
ողբերգութիւն	28	tragedy
ողնայար	26	spine, backbone
ոճ	11	style
ոճիր	29	crime
ոմանք	29	some
ոյժ	25	force, power
ոչ	1	no, not
ոչինչ	14	nothing
ոչխար	25	sheep
ոչնչացուել	29	to be annihilated
ոչնչից	1	nothing, not at all, you're welcome!
ոռոգել	25	to irrigate
ոռոգելի	25	irrigated
ոռոգում	27	irrigation
ոսկեգոյն	22	gold (color), golden
Ոսկեդար	28	Golden Age
ոսկերիչ	19	goldsmith
ոսկի	22	gold
ո՞վ, ում	11	who
ոտք	13	foot
որ	4	that
ո՞ր	3	which? what?
որբ	29	orphan
որեւէ	14	any
որձաքար	26	granite
որոշ	23	some, certain
որոշել	25	to decide
որովհետեւ	17	because
որպէս	28	how, as
որպէսզի	17	so that, in order that
որտե՞ղ	8	where?
որքան	4	how much, how many
որդի	2	son
որո՞նք	7	which (pl.)
ու	7	and
ուզել	1	to want, wish
ուզենալ	29	to wish
ուզենալով չուզենալով		willy-nilly
ութ	1	eight
ութերորդ	28	eighth
ութսուն	9	eighty
ուժ	26	strength, force
ուժեղ	29	strong, powerful
ուղարկել	4	to send
ուղղակի	13	straight

ուղղահայեաց	27	vertical
ուղղուել	26	to be amended
ուղղութիւն	29	orientation
ո՞ւմ	11	whose?
ունենալ, ունեմ	2	to have
ուշ	15	late
ուշադիր	13	careful
ուշադրութիւն	10	care, caution, attention, attentiveness
ուշանալ	14	to be late, be delayed
ուշացնել	23	to delay
ուսանող	2	student
ուսանողական	11	students'
ուսանողութիւն	29	students
ուսումնասիրելիք	21	material for study
ուսումնասիրութիւն	21	study
ուսուցիչ	2	teacher
ուստի	17	so, thus, therefore
ուտել, կերայ	1	to eat
ուտելիք	13	eating, food
ո՞ւր	1	where?
ուրախ	2	glad, pleased
ուրախալի	10	cheerful; fine
ուրախութիւն	3	pleasure
ուրբաթ	10	Friday
ուրեմն	13	so, therefore, consequently
ուրիշ	8	other, else
ուրոյն	28	distinct, special
ուրուագիծ	28	outline, sketch

Չ

չարիք	29	evil
չարքաշ	25	tough, hard
չափ	22	measure
չափազանց	20	too, very much
չափազանցնել	29	to exaggerate
չափաւոր	13	moderate
չեչաքար	25	pumice stone
չէզոք	29	indifferent
չնչին	28	slight, trifling
չոր	5	dry
չորեքշաբթի	10	Wednesday
չորս	1	four

Պ

պալատ	29	palace
պակաս	25	deficiency, lack
պակասել	23	to go down, lose air
պահածոյ	15	canned food
պահանջ	25	claim, demand, need
պահանջել	15	to demand, require
պահարան	8	closet, cupboard
պահել	15	to keep, hold
պահեստ	26	deposit, reserve
պահուել	25	to be kept, be protected, be raised
պահպանել	2[illegible]	to preserve, maintain
պաղլեղածին	26	aluminum
պաղպաղակ	13	ice cream
պայթել	23	to explode, burst
պայծառ	5	clear, bright
պայման	10	condition
պայմանաւորուել	27	to be conditioned
պայուսակ	22	suitcase
պայքար	28	struggle, quarrel
պանդուխտական	28	foreign
պանիր	26	cheese
պաշտպան	28	protection, defender
պաշտպանել	29	to protect, defend
պաշտպանութիւն	29	protection
պաշտօն	29	office
պաշտօնեայ	29	clerk, official

պատահել	22	to happen
պատանեկան	29	adolescent
պատառաքաղ	23	fork
պատասխան	29	answer, reply
պատգամաւորութիւն	29	mission, deputation
պատերազմ	26	war
պատերազմական	29	war (adj.)
պատիւ	29	honor
ի պատիւ		in honor of
պատկանալ	25	to conform to, relate to, belong to
պատկեր	28	picture, description
պատկերացնել	28	portray, describe
պատճառ	5	cause, reason
պատճառով		on account of
պատճառել	16	to cause
պատմաբան	29	historian
պատմագրութիւն	28	history
պատմական	21	historical; ancient
պատմել	19	to tell, to relate
պատմիչ	28	historian
պատմութիւն	29	history
պատուէր	28	order
պատուիրագիր	25	mandate
պատուիրակ	29	delegate, envoy
պատուիրակութիւն	29	delegation
պատուիրել	14	to order
պատրաստ	8	ready
պատրաստել	15	to prepare, make
պատրաստուել	26	to be made, be prepared
պատրաստութիւն	23	preparation
պարապել	27	to be occupied
պարբերաբար	29	periodically
պարզ	5	clear
պարոն	1	Mr., Sir, man, gentleman
պարունակել	28	to contain, include
պարսիկ	29	Persian
պարսկական	7	Persian
պարսկահայ	25	Persian-Armenian
Պարսկաստան	25	Iran
պարտական	21	indebted
պարտականութիւն	16	obligation, duty
պարտուել	29	to be conquered
պետ	22	chief, leader
պետական	11	national, federal
պետութիւն	25	government, empire, state
պէտք	10	need
պէտքարան	1	bathroom
պիտանի	26	useful, necessary
պիտի	2	future particle
պիտի գնալ		I will go
պիտոյք	26	need, want, necessity
պղինձ	25	copper
պնակ	23	dish
պողոտայ	7	avenue
պտղատու	27	fruit-bearing
պտոյտ	10	walk, ride, promenade
պտուղ	25	fruit
պտտել	20	to go for a ride, walk, drive
պրոպագանդայ	28	propaganda
Պոլիս or Կ.Պոլիս	29	Constantinople

Ջ

ջախջախուել	29	to be crushed, be defeated
ջանք	26	effort
ջարդ	28	massacre
ջարդել	29	to massacre
ջերմ	13	fever
ջնջել	28	to suppress
ջուր	1	water

ջրանցք	25	canal
ջրէլեկտրօկայան	25	hydro-electric [plant
ջրհեղեղ	27	flood

Ռ

ռազմ	28	battle
ռազմագիտական	26	strategic
ռուբլի	1	ruble
ռուս	25	Russian
ռուսական	7	Russian
Ռուսաստան	25	Russia

Ս

սա	9	this, it
սագ	27	goose
սալ	29	anvil
սալոր	27	plum
սակայն	25	but, still, notwithstanding
սահման	25	boundary
սահմանակից	25	adjacent, bordering
սահմանաքար	28	landmark, milestone
սանր	22	comb
սանրել	22	to comb
սափրուել	22	to shave
սեխ	27	melon
սեղան	15	table
սենեակ	9	room
սեպագիր	28	cuneiform
սեպտեմբեր	10	September
սերունդ	28	descendant
սեւ	26	black
սեւակուճ	26	basalt
Սեւան	20	Lake Sevan
սեփական	17	one's own
սէր	27	love
սիրով		gladly
Սիբեր	28	Siberia
սիրել	7	to like
սիրելի	19	dear
սիրերգ	28	cantata
Սիրիայ	28	Syria
սիրուել	7	to be liked
սիրտ	28	heart
սխալուել	14	to make a mistake
սկզբնական	28	original, initial
սկիզբ	15	beginning
սկսել	15	to begin
սկսուել	28	to begin
սոխակ	25	nightingale
սով	29	famine
սոկած	15	hungry
սովետական	25	soviet
սովորել	21	to study
սովորեցնել	3	to teach
սոցիալիստական	25	socialist
սուր	28	sharp, keen
սուրբ	28	saint
սուրճ	1	coffee
սպանել	29	to kill, assassinate
սպառողական	26	consumers'
սպառուել	23	to be consumed, used [up
սպասել	16	to wait
սպասուհի	14	waitress
սպարապետ	29	commander-in-chief
սպիտակ	15	white
սպիտակեղէն	8	underwear
ստանալ	14	to obtain, get, receive
ստացուել	26	to be obtained
ստեղծագործութիւն	28	creative [work
ստեղծել	28	to create
ստեղծող	28	creator
ստեղծում	27	creation

ստիպել 29 to force
ստիպուել 29 to be forced, be obliged
ստիպում 29 compulsion
ստորագրել 16 to sign
ստրկութիւն 25 bondage, servitude
ստրուկ 29 slave, serf
սրանք, սրանց 15 these
սրճարան 14 coffee shop
սփիւռքահայ 28 displaced Armenians
սփռել 28 to spread
սփռոց 23 tablecloth
սքանչելի 11 delightful, marvelous

Վ

վաթսուն 9 sixty
վաղը 8 tomorrow
  վաղը չէ միւս օրը the day after tomorrow
վաղուց 4 a long time
վաճառել 14 to sell
վայր 11 place
վայրի 25 wild
վայրկեան 26 second, moment
վանք 20 monastery
վառ 28 ardent
վատ 20 bad
վարազ 25 boar
վարդագոյն 25 pink, rose-colored
վարել 10 to drive, direct, manage
վարձ 9 rent
վարձատրութիւն 29 remuneration
վարձել 20 to rent
վարսակ 27 oats
վարսավիր 8 barber
վարսավիրանոց 8 barber shop
վեհաժողով 25 congress, council
  Ազգերի վեհաժողով League of Nations
վեր 26 above, over
  ի վեր since, from
վերաբերեալ 29 relating to, concerning
վերաբերել 26 to concern, refer
վերագրել 26 to attribute to, ascribe to
վերադառնալ 15 to return
վերադարձ 22 return
վերահաստատել 29 to restore, re-establish
վերածնունդ 28 renaissance
վերաշինուել 28 to be reconstructed
վերաշինութիւն 29 reconstruction
վերելք 26 ascent, increase
վերլուծել 28 to analyze
վերլուծում 26 analysis
վերոյիշեալ 29 above mentioned
վերջ 15 end
վերջանալ 19 to end, finish
վերջապէս 28 finally, at last
վերջերս 13 recently, lately
վերջին 26 last
վերջնականապէս 29 definitely
վերստանալ 25 to recover, recuperate
վերստացուել 26 to be recovered
վերցնել 9 to take, take up
վերք 28 wound
վեց 1 six
վեցերորդ 28 sixth
վէպ 28 story, tale
վիզա 25 visa
վիհ 28 abyss, precipice
վիճաբանել 14 to argue
վիճակ 23 condition
վիճակագրական 26 statistical
վիպագրութիւն 28 fiction

վիպասան	28	novelist
վիպերգ	28	ballad
վճարել	14	to pay
վճռել	29	to resolve, decide
վստահ	7	sure, confident, certain
վստահօրէն	17	surely, for sure, certainly
վտանգ	22	danger
վտանգաւոր	13	dangerous
վրայ	7	on
վրայով		via
Վրաստան	25	Georgia

Տ

տաբատ	22	trousers
տալ, տալիս, տուեցի	11	to give; cause to
տակ	23	under
տաղանդաւոր	28	talented
տանել, տարայ	8	to take
տանտէր, տանտիրոջ	14	landlord
տառ	28	letter, character
տառապել	28	to take trouble, suffer
տաս	1	ten
տասերորդ	28	tenth
տասներեք	9	thirteen
տասներկու	9	twelve
տասնըեօթը	9	seventeen
տասնըինը	9	nineteen
տասնըհինգ	9	fifteen
տասնըմէկ	9	eleven
տասնըութը	9	eighteen
տասնըչորս	9	fourteen
տասնըվեց	9	sixteen
տարագիր	28	exiled, expatriated
տարած	29	spread out, extended
տարածուել	26	to extend, be spread
տարածութիւն	25	extent, dimension
տարածում	29	expansion
տարբեր	7	different, various
տարբերութիւն	10	difference
տարեգրութիւն	28	annals
տարեդարձ	22	birthday, anniversary
տարեկան	10	yearly, annually; old
քանի՞ տարեկան էք		how old are you?
տարի, տարուայ	4	year
տարիք	10	age
տարր	28	element
տարրական	29	elementary
տափակ	28	flat, level
տաք	4	hot
տեղ	22	place
տեղագրական	27	topographical
տեղական	19	local
տեղատուութիւն	28	ebb
տեղեկութիւն	27	information
տենչանք	29	wish, desire
տես	29	sight
ի տես		at sight
տեսակ	5	kind, sort
տեսակ տեսակ		all sorts of
տեսակէտ	26	point of view
տեսարան	11	view
տեսնել	4	to see
տեսնելիք	19	to be seen
տեսնուել	17	to be seen, to see each other
տեսութիւն	29	theory
տեսցնել	23	to show
տեւել	28	to last, endure
տէր	25	master, owner
տիեզերաբանութիւն	28	cosmology
տիեզերական	28	ecumenical
տիկին, տիկնոջ	1	Mrs., Madam, lady

տիրապետութիւն 25 dominion, authority
տղամարդ 29 young man
տղայ 2 boy, son
տղմոտ 25 muddy, dirty
տնային 25 domestic, household
տնուոր 9 tenant
տնտեսագիտական 21 economic
տնտեսապէս 26 economically
տնտեսութիւն 29 economy
տոկոս 26 interest; percent
տոկուն 25 tough, durable
տոհմ 28 race, tribe, family
տող 29 line
տոմս 14 ticket
տորֆ 26 peat
տուատանք 28 misery, tribulation
տուն, տան 8 house
տուեալ 25 datum, data
տուեցի 14 pret. of տալ 'to give'
տուրք 29 tax
տուփ 23 box
տուֆ 26 tufa stone, kind of volcanic rock
տպաւորուած 20 impressed
տրամադրութիւն 22 mood
տրտնջալ 29 to complain; lament
տօն 16 holiday

Ր

րոպէ 13 minute

Ց

ցանկ 28 list
ցանկանալ 10 to want, desire
ցանկութիւն 9 wish, desire
ցանուել 27 to be planted, be sown, raise
ցանց 26 net, network
ցանցուած 25 surrounded
ցանք 27 sowing
ցաւ 29 woe, suffering
ցաւատանջ 28 pain-inflicting
ցաւել 2 to be sorry; ache, hurt
ցեղ 25 race, tribe, stock
ցեղախումբ 29 tribe
ցեղապետ 29 chief, chieftain
ցեղասպանութիւն 29 genocide
ցինկ 25 zinc
ցնծութիւն 29 joy, exultation
ցնցուել 29 to be shaken, be jolted
ցոյց 11 show, demonstration
  ցոյց տալ to show
ցորենագոյն 25 wheat-colored
ցուրտ 4 cold
ցուցաբերել 29 to show
ցտեսութիւն 1 good-bye! so long!
ցրել 29 to dispense, scatter
ցրտութիւն 2 chill, cold

Փ

փախուստ 29 flight
փախչել 29 to flee
փախստական 29 fugitive, deserter
փախցնել 28 to put to flight; miss
փայլել 23 to shine
փայլեցնել 22 to shine, polish
փայտփորիկ 25 woodpecker
փաստ 26 fact; reason
փաստաթուղթ 28 document
փաստացի 26 factual
փաստօրէն 29 in fact
Փարիզ 28 Paris
փեթակ 27 bee hive
փետրուար 10 February

փլաւ	7	pilaf
փխրաքար	26	tufa stone, kind of volcanic rock
փնտռել	28	to seek, look for
փոխադրական	26	transport (adj.)
փոխադրել	19	to move
փոխադրուել	17	to remove, move, be moved
փոխադրութիւն	26	transportation
փոխանցել	16	to transfer
փոխարէն	14	instead of
փոխուել	28	to change, alter
փոփոխուել	25	to be changed
փոփոխութիւն	25	change
փողկապ	22	tie
փողոց	3	street
փոստ	10	mail
փորուել	25	to be dug
փոքր	4	small, little
փոքրանալ	25	to diminish, lessen
փռել	23	to spread
փրկել	29	to save

Ք

քաղաք	3	city
քաղաքաբնակ	26	citizen
քաղաքական	21	political, civic
քաղաքականապէս	25	politically
քաղաքականութիւն	29	politics, policy
քաղաքակիրթ	22	civilized
քաղաքակրթութիւն	29	civilization
քաղաքային	9	public, civic
Քաղկեդոն	28	Calcedon
քաղցր	7	sweet
քամի	27	wind
քամոտ or քամիոտ	20	windy
քայքայել	29	to dissolve, break
քանակ	26	quantity
քանակով		in quantity
քանդակուած	28	carved
քանդել	29	to ruin
քանդուել	29	to be destroyed
քանի՞	1	how much, how many
քանի	11	as long as, since
քանի որ		as long as, since
քառակուսի	25	square
քառասուն	9	forty
քառորդ	22	quarter
քառուղի	8	intersection
քար	25	stone, rock
քարածուխ	25	coal
քարիւղ	26	oil
քարոզչութիւն	28	preaching, propaganda
քարտէս	25	map
քիթ	25	nose
քիմիագիտական	26	chemical
քիմիական	26	chemical
քիչ	2	little, few
քնած	19	asleep
քնարերգութիւն	28	lyric, poetry
քնել	19	to sleep
քննել	13	to examine
քննութիւն	29	examination
քշել	29	to drive out
քշուել	28	to exile
քո	2	your (sg.)
քոյր, քրոջ	2	sister
քործիք	26	tool, instrument
քսան	9	twenty
քրիստոնէական	28	Christian
քրիստոնէութիւն	29	Christianity
քրոմ	26	chromium

Օ

օգնել 29 to help, assist
օգնութիւն 29 aid, assistance
օգոստոս 10 August
օգտագործուել 26 to be used
օգտագործում 26 use
օգտակար 16 useful
օգտուել 21 to profit
օդ 22 air
օդային 10 air (adj.)
օդանաւ 17 plane
օժտուել 26 to be endowed, be supplied
օղակ 26 link, ring
օղի 7 brandy
օճառ 22 soap
օպերա 11 opera
օտար 28 foreign
օտարական 21 foreigner
օր, օրուայ 5 day
  այդ օրերին one of these days
օրական 13 daily
օրէնք 29 law
օրինակ 13 for example, example
օրիորդ 1 Miss, girl
օրստօրէ 26 daily, day by day
օրօրոց 28 lullaby

Ֆ

ֆիզիքական 25 physical
ֆրանսերէն 21 French (language)
Ֆրանսիայ 29 France
ֆրանսիացի 26 Frenchman